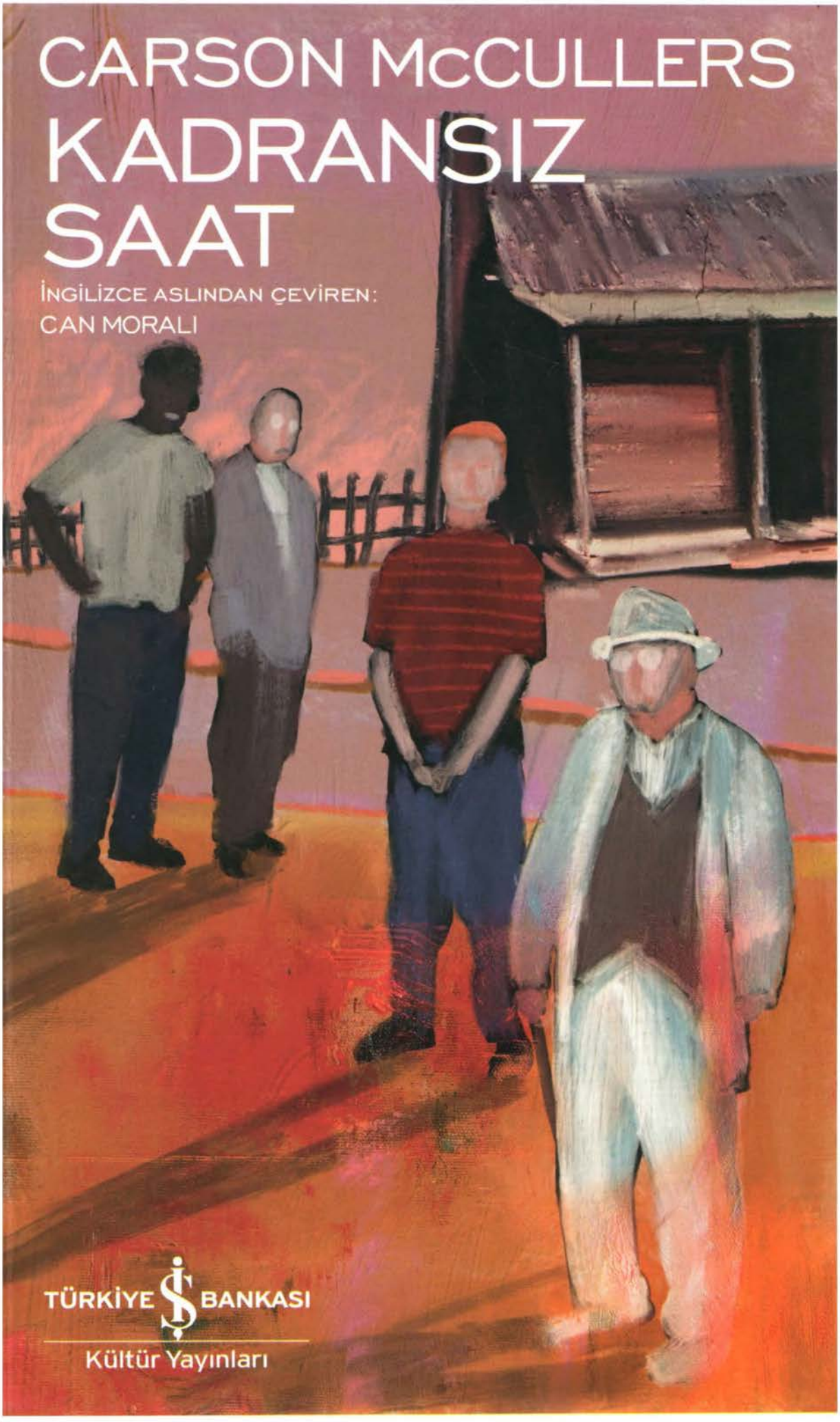
Modern Klasikler Dizisi - 133

CARSON McCULLERS

KADRANSIZ SAAT

İngilizce aslından çeviren:
Can Moralı

Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 4534

KADRANSIZ SAAT
CARSON McCULLERS

ÖZGÜN ADI
CLOCK WITHOUT HANDS

© THE ESTATE OF CARSON MCCULLERS AND COLUMBUS STATE UNIVERSITY'S CARSON MCCULLERS CENTER FOR WRITERS AND MUSICIANS
ANATOLIALIT TELİF HAKLARI AJANSI KANALIYLA ALINMIŞTIR.

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2017
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
DAMLA GÖL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ESER DEMİRKAN

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM HAZİRAN 2019, İSTANBUL

ISBN 978-605-295-869-8

BASKI: AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. 2622. Sokak No:6/31 Bağcılar/İstanbul
Tel. (0212) 445 32 38 Sertifika No: 22749

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: CAN MORALI

1958'de İstanbul'da doğdu, Üsküdar Amerikan Kız Lisesi'ni bitirdi, 1983 yılında Mimar Sinan Üniversitesi'nden resim dalında mezun oldu. Kişisel sergiler açmanın yanı sıra çeşitli karma sergilere katıldı. 2015 yılından beri çeviri yapmaktadır. Anthony Burgess'ın *Doktor Hastalandı* ve William Golding'in *Görünür Karanlık* adlı romanlarını dilimize kazandırdı.

Modern
Klasikler
Dizisi - 133

Kadransız Saat

Carson McCullers

İngilizce aslından
çeviren: Can Moralı

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Doktor Mary E. Mercer için

Bir

Ölüm her zaman aynıdır ama herkes kendi usulünce ölür. Bu süreç J.T. Malone için o kadar basit, o kadar alelade bir biçimde başlamıştı ki bir süreliğine hayatın sonunu yeni bir mevsimin başlangıcıyla karıştırmıştı. Kırkıncı yaşının kışı soluk, buz gibi günleri ve parlak geceleriyle bir Güney kasabası için olağanüstü soğuktu. İlkbahar ise 1953 yılının Mart ayının ortasında birdenbire bütün yoğunluğuyla gelmişti; Malone çiçeklerin erkenden açtığı ve göğün rüzgârlı olduğu o günlerde zayıflayıp hımbıllaştı. Eczacıydı ve kendisine bahar yorgunluğu teşhisi koyarak balık yağı ve demir toniği takviyesini uygun görmüştü. Çabuk yorulduğu halde her zamanki rutinine devam etti. İşe yürüyerek gidiyordu, eczanesi hâlâ ana caddede sabahları ilk açılan iş yerlerinden biriydi ve Malone dükkânı saat altıda kapatıyordu. Öğle yemeğini şehir merkezinde bir lokantada, akşam yemeğini evde ailesiyle yiyordu. Ama yemek seçmeye başlamıştı ve sürekli kilo kaybediyordu. Kışlık takımından ince baharlık bir takıma geçtiğinde, pantolonu bir deri bir kemik kalan uzun bedeninden kat kat sarkmıştı. Şakakları o denli çökmüştü ki lokmaları çiğnerken ya da yutarken damarları görünür biçimde atıyor ve âdemelması ince boynunda debelenip duruyordu. Ama Malone telaşlanmak için bir neden görmedi. Sadece bahar yorgunluğu

bu sefer normalden daha şiddetliydi ve bu yüzden hazırladığı küre eski usul yöntemle sülfür ile melas eklemişti, zira ne varsa yine eski ilaçlarda vardı. Bu fikir onu avutmuş olmalıydı ki çok geçmeden kendini biraz daha iyi hissetti ve her yıl ekip biçtiği sebze bahçesiyle uğraşmaya başladı. Sonra bir gün bir reçeteyi hazırlarken sendeleyip bayıldı. Bunun üzerine doktora gitti, ardından Şehir Hastanesi'nde birtakım tahliller yaptırdı. Yine de fazla endişeli değildi; alt tarafı bahar yorgunluğundan ve bu durumun getirdiği halsizlikten mustaripti ve sıcak bir günde bayılmıştı – sık rastlanan, hatta olağan bir şeydi bu. Malone kendi ölümünü hep belli belirsiz, hesaplanmamış bir gelecekte görmüş ya da sadece hayat sigortası açısından düşünmüştü. Sıradan, basit bir adamdı ve kendi ölümü olağandışı bir olguydu.

Dr. Kenneth Hayden iyi bir müşteri ve dosttu, muayenehanesi eczanenin üst katındaydı ve tahlil sonuçlarının geldiği gün Malone saat ikide yukarıya çıktı. Doktorla yalnız kalır kalmaz tarifsiz bir tehdit hissetti. Doktor doğrudan ona bakmadığı için soluk, aşina yüzünde sanki göz yokmuş gibiydi ve Malone'u selamlarken sesinde tuhaf bir resmiyet vardı. Sessizce masasında oturmuş, bir elinden diğerine geçirirken dikkatle izlediği kâğıt bıçağıyla oynuyordu. Tuhaf sessizlik Malone'u tedirgin etti ve artık dayanamaz hale gelince aniden soruverdi:

"Sonuçlar çıktı... İyi miyim?"

Doktor, Malone'un telaşlı, mavi gözlerinden kaçındı; bakışları kaygıyla açık pencereye kaydı ve oraya sabitlendi. Sonunda kısık sesle "Tahlilleri dikkatle inceledik ve kan değerlerinde olağandışı bir durum var gibi görünüyor," dedi ağır ağır.

Steril, kasvetli odada bir sinek vızıldadı, geçmek bilmeyen bir eter kokusu duyuluyordu. Malone artık ciddi bir sorun olduğundan emindi; sessizliğe de doktorun doğal olmayan ses tonuna da dayanamadığından bu gerçekle

gevezelik ederek baş etmeyi denedi. "Baştan beri hafif bir anemi bulacağını hissediyordum. Biliyorsun, ben de bir zamanlar tıp öğrencisiydim ve kan değerlerim fazla düşük olabilir mi acaba diye merak etmiştim."

Dr. Hayden masasının üzerinde oynayıp durduğu kâğıt bıçağına bakıyordu. Sağ göz kapağı seğirdi. "Bu durumda konuyu tıbbi açıdan konuşabiliriz." Sesi alçaldı ve hemen arkasından aceleyle sürdürdü konuşmasını. "Alyuvar sayısı yalnızca 2,15 milyon, bu durumda elimizde bir interküran anemi de var. Ama önemli olan değişken bu değil. Akyuvarlar anormal şekilde artmış, 208 bin olmuş." Doktor durakladı ve seğiren gözüne dokundu. "Muhtemelen bunun ne anlama geldiğini anlayabilirsin."

Malone anlamıyordu. Şok onu sersemletmişti ve sanki oda bir anda soğumuş gibi geldi. Tek anladığı, bu soğuk ve sarsılan odada kendisine tuhaf ve korkunç bir şeyler olduğuydu. Doktorun kısa, kalın parmaklarıyla döndürdüğü kâğıt bıçağı onu hipnotize etmişti. Uzun zamandır uykuda olan bir anı canlandı kafasında; söz konusu anı hâlâ bulanık olsa da utanç verici bir şeyi unuttuğunun farkındaydı. Bu yüzden birbirine çok benzer iki sıkıntının ıstırabını aynı anda çekiyordu: Doktorun sözlerinin yarattığı korku ve gerginlik ile gizemli ve unutulmuş bir utanç. Doktorun elleri beyaz ve kıllıydı, Malone bu elleri bıçakla oynarken seyretmeye dayanamıyordu, yine de dikkati gizemli bir dürtüyle o ellere yönelmişti.

"Tam hatırlayamıyorum," dedi Malone, çaresizce. "Uzun zaman oldu ve zaten tıp fakültesinden mezun olamadım."

Doktor bıçağı bir kenara bırakıp Malone'a bir termometre uzattı. "Bunu dilinin altına koyar mısın?" Saatine göz atıp pencerenin önüne gitti, ellerini arkasında birleştirip bacaklarını iki yana açarak dışarıyı seyretti.

"Yapılan tahliller akyuvarlarda patolojik bir artış olduğunu ve interküran anemiyi işaret ediyor. Başlangıç aşamasında bir lökosit baskınlığı söz konusu. Kısacası..." Doktor duraksadı, ellerini yeniden kenetleyerek bir an için parmak uçlarında yükseldi. "Uzun lafın kısası, bir lösemi vakamız var." Aniden dönerek termometreyi aldı ve hızlıca değere baktı.

Malone bir bacağını diğerine doladı, âdemelması ince boynunda debelenirken gergin vaziyette oturup bekledi. "Biraz ateşim var gibi hissediyordum ama bunun bahar yorgunluğundan olduğunu düşündüm hep," dedi.

"Seni muayene edeyim. Giysilerini çıkarıp muayene masasına uzanır mısın?"

Malone sıska ve solgun çıplaklığıyla, utanarak masaya yattı.

"Dalağın çok büyümüş. Yumru ya da şişlik şikâyetin oldu mu?"

"Hayır," dedi Malone. "Lösemi hakkında bildiklerimi hatırlamaya çalışıyorum. Gazetede gördüğüm küçük bir kız kalmış hatırımda, ailesi eylül ayında Noel kutlaması yapmıştı çünkü kısa süre sonra ölmesi bekleniyordu." Malone umutsuzca alçı tavandaki bir çatlağa dikti gözlerini. Bitişik ofiste bir çocuk ağlıyordu, korku ve itirazla neredeyse boğuluyormuş gibi çıkan sesi sanki uzaktan gelmiyordu da şu soruyu sorarken kendi ıstırabının bir parçasıydı: "Bundan... lösemiden ölecek miyim?"

Doktor konuşmadığı halde cevap Malone için barizdi. Bitişik odadaki çocuk neredeyse bir dakika süren uzun, keskin bir çığlık kopardı. Muayene bittiğinde, kendi zayıflığından ve ıstırabından iğrenen Malone titreyerek muayene masasının kenarına oturdu. Yanları nasırlı ince ayakları ona özellikle tiksindirici geldiğinden önce gri çoraplarını giydi. Doktor köşedeki lavaboda ellerini yıkıyordu ve her nedense bu Malone'u rencide etti. Giyindikten sonra masanın yanın-

daki koltuğa döndü. Oturup seyrek, sert saçlarını düzeltirken uzun üst dudağını titreyen alt dudağının üzerine özenle yerleştirmişti, gözleri alev alev bir dehşet içindeydi, Malone'a deva bulamayan birinin teslimiyetçi ve bitaraf hali çökmüştü şimdiden.

Doktor yeniden kâğıt bıçağıyla yaptığı hareketlere döndü, Malone yine hipnotize olup müphem bir kedere kapıldı; elin ve bıçağın hareketleri hastalığın bir parçası olduğu kadar belli belirsiz hatırlanan, esrarengiz bir utancın da parçasıydı. Yutkundu ve konuşmadan önce sesinin titremesini bastırdı.

"Peki, ne kadar ömrüm var Doktor?"

Doktor ilk defa onunla göz göze geldi ve birkaç dakika sabit bakışlarla süzdü onu. Sonra gözleri karısıyla iki küçük oğlunun masanın üzerinde ona dönük duran fotoğrafına kaydı. "İkimiz de aile babasıyız ve biliyorum ki senin yerinde olsaydım gerçeği bilmek isterdim. İşlerimi düzene sokardım."

Malone güçlükle konuşabiliyordu, ama kelimeler yüksek ve kulak tırmalayıcı bir perdeden çıktı: "Ne kadar?"

Sinek vızıltısı ve sokaktan gelen trafiğin sesi, kasvetli odanın sessizliğini ve gerginliğini belirginleştiriyordu sanki. "Sanırım bir yıl ya da on beş ay diyebiliriz... tam olarak kestirmek zor." Doktorun uzun kıvırcık kara kıllarla kaplı beyaz elleri sürekli fildişi bıçakla oynuyordu; görüntü Malone'a dehşet verici gelse de dikkatini başka tarafa veremiyordu. Hızlı hızlı konuşmaya başladı.

"Çok tuhaf... Bu kışa kadar hep normal, sıradan bir hayat sigortası yaptırmıştım. Ama bu kış emekli aylığı veren türden bir poliçeyle değiştirdim bunu, dergilerde reklamlarını görmüşsündür. Altmış beş yaşından itibaren hayatın boyunca her ay iki yüz dolar çekiyorsun. Şimdi düşününce komik geliyor." Kesik kesik güldükten sonra ekledi: "Firmanın bunu eski haline döndürmesi gerekecek,

yalnızca basit bir hayat sigortasına. Metropolitan iyi bir firma, hayat sigortasını neredeyse yirmi yıldır devam ettiriyorum; Büyük Buhran döneminde biraz azaltıp ödeyebildiğimde telafi ettim. Emeklilik planının reklamları orta yaşlı bir çifti güneşli bir iklimde gösteriyor hep – belki Florida, belki California. Ama karımla bizim başka bir fikrimiz vardı. Vermont ya da Maine'de küçük bir yer düşünmüştük. Bütün hayatın boyunca bu kadar güneyde yaşayınca güneşten ve göz kamaştıran ışıktan epeyce bıkıyorsun..."

Kelimelerden kurduğu perde aniden çöktü ve kaderi karşısında korunaksız kalan Malone gözyaşlarına boğuldu. Yüzünü asit lekeli geniş elleriyle kapayıp hıçkıra hıçkıra aldığı nefesini kontrol etmeye çabaladı.

Doktor sanki yol göstermesini istermiş gibi karısının resmine baktı ve Malone'un dizine dikkatle hafif hafif vurdu. "Günümüzde ve bu çağda hiçbir şey ümitsiz değil. Bilim her ay hastalıklara karşı yeni bir silah keşfediyor. Belki yakında hastalıklı hücreleri kontrol etmenin de bir yolunu bulurlar. Ve bu arada hayatını uzatmak ve seni rahat ettirmek için mümkün olan her şey yapılacak. Bu hastalığın iyi bir yanı var –bu durumda herhangi bir şeye iyi denebilirse tabii– fazla sancıya neden olmuyor. Ve her şeyi deneyeceğiz. En kısa zamanda Şehir Hastanesi'ne yatmalısın, böylece sana kan nakli yapıp ışın tedavisini deneyebiliriz. Çok daha iyi hissetmeni sağlayabilir."

Malone kendini kontrol altına alabilmişti, mendiliyle yüzünü sildi. Sonra hohlayıp gözlüğünü temizledi ve tekrar gözüne taktı. "Kusura bakma, sanırım zayıf düştüm ve biraz dengesizleştim. Ne zaman istersen giderim hastaneye."

Malone ertesi sabah erkenden hastaneye yattı ve üç gün orada kaldı. İlk gece ona yatıştırıcı verdiler ve Malone rüyasında Dr. Hayden'ın ellerini ve masasında oynadığı kâğıt bıçağını gördü. Uyandığında, önceki gün ona sıkıntı veren o atıl utancı hatırladı ve doktorun muayenehanesinde his-

settiği belli belirsiz ıstırabın kaynağının ne olduğunu anladı. Aynı zamanda Dr. Hayden'ın bir Yahudi olduğunun da ilk defa farkına vardı. Bunu unutmayı zorunlu kılacak kadar acı veren anı yeniden canlandı. Bu anı, tıp fakültesinin ikinci yılında sınıfta kaldığı zamanla ilgiliydi. Kuzey'de bir okuldu ve sınıfta bir sürü Yahudi inek öğrenci vardı. Not ortalamasını öyle yükseltiyorlardı ki sıradan, ortalama bir öğrencinin hiç şansı kalmıyordu. Yahudi inekler J.T. Malone'u tıp okulundan dışlamışlar ve onun doktorluk kariyerini mahvetmişlerdi, bu yüzden eczacılığa geçmek zorunda kalmıştı. Oturduğu sıranın karşısında adı Levy olan, ince bir çakıyla oynayıp durarak onun derslerinde başarılı olmasını engelleyen bir Yahudi vardı. Bu, derslerinden hep en yüksek notu alan ve kapanış saatine kadar kütüphanede çalışan bir inekti. Malone'a kendi gözü de arada bir seğiriyormuş gibi geldi. Dr. Hayden'ın Yahudi olduğunu fark etmek öyle önemli görünmüştü ki bunca zamandır bunu nasıl gözden kaçırdığını merak etti. Hayden iyi bir müşterisi ve dostuydu, yıllardır aynı binada çalışıyorlar ve birbirlerini her gün görüyorlardı. Niye fark edememişti? Belki de doktorun ismi onu aldatmıştı – Kenneth Hale. Malone kendi kendine önyargılı olmadığını söylüyordu; ama Yahudiler, Güney'e özgü bu türden kadim Anglosakson isimlerini kullandıklarında bunu nedense yanlış buluyordu. Hayden'ın çocuklarının kemerli burunları olduğunu ve bir seferinde aileyi cumartesi günü sinagogun merdivenlerinde gördüğünü hatırladı. Dr. Hayden viziteye geldiğinde, yıllar boyu dostu ve müşterisi olduğu halde Malone ona büyük bir korkuyla baktı. Bu onun Yahudi olmasından ziyade, J.T. Malone'un tedavisi olmayan bir hastalığı varken ve bir yıl ya da on beş ay içinde ölecekken Kenneth Hale Hayden'ın –o ve benzerlerinin– yaşıyor ve yaşayacak olmasındandı. Malone yalnız kaldığında bazen ağlıyordu. Epeyce uyuyor, çok sayıda da polisiye hikâye okuyordu. Hastaneden taburcu edildiğinde

akyuvarların durumu pek değişmemiş olsa da dalağı oldukça küçülmüştü. İleriki ayları düşünmeyi ve ölümü tasavvur etmeyi hâlâ beceremiyordu.

Daha sonra gündelik hayatında fazla değişiklik olmamasına rağmen bir yalnızlık kuşağıyla çevrildi. Trajedinin aralarındaki yakınlığı tazeleyeceğini düşünerek bu derdinden karısına bahsetmemişti, evlilikteki tutkular çoktan ebeveynlik uğraşlarına dönüşmüştü. O yıl Ellen orta sonda ve Tommy de sekiz yaşındaydı. Martha Malone saçları ağarmaya başlayan, enerjisi yerinde bir kadındı; iyi bir anneydi ve aynı zamanda aile bütçesine katkıda bulunuyordu. Buhran döneminde siparişle kek yapmıştı ve o zamanlar bu durum Malone'a doğru ve uygun görünmüştü. Martha eczanenin borçları bittikten sonra da kek işine devam etmişti, üstelik birkaç markete özenle paketlenmiş ve adı üzerindeki şeride yazılmış sandviçler satıyordu. İyi para kazanıyor ve bunun çocuklara epey faydası oluyordu, hatta Coca-Cola hisseleri satın almıştı. Malone bu işin aşırıya kaçtığını düşünüyordu; ailesini geçindiremiyor diye konuşulmasından korkuyordu ve gururu incinmişti. Bir konuda kararlıydı: Bu ürünleri asla kendisi taşımayacaktı ve çocuklarıyla karısını da bizzat teslim etmekten men etmişti. Mrs. Malone arabayla müşteriye gider ve çalışanı –Malone'ların çalışanları genellikle ya fazla genç ya da fazla yaşlı olurlar ve rayiç ücretten daha az alırlardı– otomobilden kekler veya sandviçlerle alelacele çıkardı. Malone karısındaki değişikliği bir türlü anlayamıyordu. Vaktiyle ayakkabısının üstünden fare geçti diye bayılan, şifon elbiseli bir kızla evlenmişti ve bu kadın esrarengiz bir şekilde kendi işinin sahibi olan ve hatta bir miktar Coca-Cola hissesi bulunan kır saçlı bir ev hanımına dönüşmüştü. Malone şimdi aile meseleleriyle –okul balosu, Tommy'nin keman resitali ve yedi katlı bir düğün pastası üzerine konuşmalarla– çevrili tuhaf bir boşlukta yaşamaktaydı ve gündelik faaliyetler tıpkı ölü yaprakların bir girdabın merkezinde

halka oluşturmaları gibi Malone'un etrafında dönüyor ve ne tuhaftır ki ona hiç dokunmuyorlardı.

Hastalığının verdiği halsizliğe rağmen Malone kıpır kıpırdı. Sık sık kasabanın sokaklarında amaçsızca dolaşıyordu; pamuk fabrikasının civarındaki kalabalık kenar mahallelerden, zenci bölgelerinden, bakımlı çimenlerle çevrelenmiş evlerde orta sınıftan insanların yaşadığı sokaklardan geçiyordu. Bu yürüyüşler sırasında bir şey arayan ama aslında neyin kaybolduğunu çoktan unutmuş dalgın birinin şaşkın bakışları oluyordu yüzünde. Sık sık, bir nedeni olmadan uzanıp rasgele bir şeylere dokunuyordu; bir lamba direğine dokunmak ya da ellerini tuğla bir duvara koymak için yönünü değiştiriyordu. Sonra donakalmış ve düşüncelere dalmış bir halde öylece duruyordu. Ardından kül rengi bir ağaç kabuğu parçasını koparıp yeşil yapraklı bir karaağacı marazi bir dikkatle inceliyordu. O öldüğünde lamba direği, duvar, ağaç var olmaya devam edecekti ve bu düşünce Malone'a iğrenç geliyordu. Kafasını karıştıran başka bir şey daha vardı, ölüme yaklaşıyor olmanın gerçekliğini kabullenmekten de acizdi ve bu çatışma her yöne yayılan bir gerçekdışılık hissine neden oluyordu. Malone bazen hiçbir düzenin ya da algılanabilir maksadın olmadığı bir tutarsızlıklar dünyasında tökezleye tökezleye ilerliyormuş gibi bir duyguya kapılıyordu belli belirsiz.

Malone teselliyi kilisede aradı. Hem ölümün hem hayatın gerçekdışılığının sıkıntısını çekerken İlk Baptist Kilisesi'nin yeteri kadar gerçek olduğunu bilmenin faydası olmuştu. Kasabadaki en büyük kiliseydi; anayola yakın yarım blokluk bir alanı kaplıyordu, mülk kaba bir tahminle iki milyon dolar değerindeydi. Bunun gibi bir kilise gerçek olmak zorundaydı. Kilise cemaatinde varlıklı kimseler ve ileri gelen vatandaşlar yer alıyordu. Kasabadaki en açıkgöz tüccarlardan biri olan emlak simsarı Butch Henderson papaz yardımcısıydı ve yıl boyu hiçbir ayini kaçırmazdı, peki Butch

Henderson toprak kadar gerçek olmayan bir şey için zamanını harcayacak ve zahmete girecek bir adam mıydı? Diğer papaz yardımcıları da aynı kalibrede insanlardı –Naylon İplik Fabrikası'nın genel müdürü, demiryolu şirketinin mütevelli heyeti üyesi, kasabadaki en önemli mağazanın sahibi– hepsi muhakeme yetileri kusursuz, sorumluluk sahibi ve akıllı iş adamlarıydı. Kiliseye ve ölümden sonra ahirete inanıyorlardı. Coca-Cola'nın kurucularından olan multimilyoner T.C. Wedwell bile kiliseye sağ kanadın inşası için beş yüz bin dolar miras bırakmıştı. T.C. Wedwell Coca-Cola'ya inanacak olağanüstü öngörüye sahipti ve aynı T.C. Wedwell bağışladığı yarım milyon dolar ölçüsünde kiliseye ve ahirete de inanmıştı. Asla kötü yatırım yapmayan bu adam böylece ebediyete de yatırım yapmıştı. Ayrıca Fox Clane de kilise cemaatindendi. Eski bir kongre üyesi olan bu ihtiyar Yargıç –Eyalet ve Güney için bir övünç kaynağı– kasabada olduğu zamanlarda sık sık ayinlere katılır ve en sevdiği ilahiler okunurken burnunu silerdi. Malone, bir kilise müdavimi ve inançlı biri olan Fox Clane'i siyasi görüşlerinde olduğu gibi bu meselede de takip etmeye istekliydi. Böylece o da kiliseye inançla gitti.

Nisan başlarında bir pazar günü Dr. Watson, Malone'u derinden etkileyen bir vaaz verdi. Genellikle iş dünyasıyla ya da sporla alakalı karşılaştırmalar yapan samimi bir vaizdi. O pazarın vaazı, ölüme nişan alan kurtuluş hakkındaydı. Sesi kubbeli kilisede çınlıyor ve vitray camlar cemaatin üzerine yoğun bir parıltı düşürüyordu. Malone kaskatı oturmuş dinlerken her an kişisel bir aydınlanma beklentisi içindeydi. Ama vaaz uzun olduğu halde ölüm gizemini korudu ve ilk andaki coşkunun ardından kiliseden ayrıldığında biraz aldatılmış hissetti. İnsan ölüme nasıl nişan alabilirdi ki? Bu göğü hedef almak gibi olurdu. Malone ensesi kasılana kadar yukarıdaki bulutsuz mavi göğü seyretti. Sonra aceleyle eczaneye döndü.

Malone, o gün görünüşte alelade bir olay olmasına rağmen onu tuhaf bir şekilde allak bullak eden bir karşılaşma yaşadı. Dükkânların olduğu bölge ıssızdı ama arkasında ayak sesleri duydu ve bir köşeyi döndüğünde ayak sesleri de onu takip etmeyi sürdürdü. Asfalt dökülmemiş bir ara sokaktan kestirme yola girdiğinde ayak sesleri duyulmaz olsa da takip edildiğini tedirginlikle hissediyordu ve bir an duvardaki gölge ilişti gözüne. O kadar ani bir şekilde döndü ki takipçisiyle çarpıştı. Sima olarak tanıdığı siyahi bir çocuktu bu ve yürüyüş yaparken sanki sürekli karşılaşıyorlardı. Ya da belki oğlanın tuhaf görüntüsünden dolayı her gördüğünde onu fark ediyordu. Oğlan orta boylu, adaleliydi ve ifadesiz, asık bir yüzü vardı. Gözleri dışında diğer siyahi çocuklara benziyordu. Gözleriyse mavimsi griydi, koyu renk yüzün ortasında donuk ve sert duruyorlardı. Bu gözleri gördükten sonra vücudunun geri kalanı da tuhaf ve orantısız geliyordu insana. Kolları çok uzun, göğsü fazla genişti ve yüzündeki ifade duygusal hassasiyet ile kasıtlı somurtkanlık arasında değişip duruyordu. Malone'da öyle bir izlenim bırakmıştı ki onu zararsız bir tabirle *siyahi bir oğlan* olarak düşünmüyordu – oğlan ona yabancı olduğu ve kendisi de çoğunlukla böyle meselelerde hoşgörülü davrandığı halde, zihni kendiliğinden acımasız bir tabir olan *pis zenci*yi kullanıyordu. Çarpıştıklarında bu pis zenci sendelese de yerinden kımıldamadı, bir adım geri giden Malone oldu. Dar ara sokakta durup birbirlerine baktılar. İkisinin de gözleri gri-maviydi ve başta sanki birbirlerini bakışlarıyla alt etme yarışı yapıyor gibiydiler. Ona bakan gözler, koyu tenli yüzün ortasında soğuk ve çakmak çakmaktı; sonra Malone'a bu alev titreşmeye başlamış ve esrarengiz bir kavrayışı işaret eden bir bakışa dönüşüp öyle kalmış gibi geldi. Bu tuhaf gözlerin onun yakında öleceğini bildiğini hissetti. Bu his o kadar ani ve sarsıcıydı ki Malone ürperip uzaklaştı. Bakışma bir dakikadan fazla sürmemişti ve görünürde bir

sonucu olmamıştı ama Malone çok önemli ve korkunç bir şeyin yaşandığını hissetti. Sokağın geri kalanında tökezleye tökezleye yürüdü ve yolun sonuna geldiğinde tanıdık, samimi yüzler görünce rahatladı. Sokaktan çıkıp o her zamanki emniyetli, tanıdık eczanesine girince derin bir nefes aldı.

İhtiyar Yargıç genelde pazarları yemekten önce bir kadeh içki içmek için eczaneye uğrardı ve Malone bugün onun çoktan geldiğini, meşrubatların olduğu tezgâhın önünde bir grup ahbabına nutuk attığını görmekten memnun oldu. Malone dalgın bir halde müşterilerini selamladı ama oyalanmadı. Tavandaki vantilatör mekândaki değişik kokuları, meşrubatlardan yükselen tatlı kokularla arka taraftaki ilaç hazırlama odasından gelen keskin kokuları birbirine karıştırıyordu.

Malone arka odaya giderken yanlarından geçtiğinde ihtiyar Yargıç "Biraz sonra yanına geliyorum, J.T.," diyerek kendi lafını böldü. Sarı-beyaz saçlardan kabarık bir halesi olan, kırmızı suratlı kocaman bir adamdı. Üzerinde buruşuk, beyaz keten bir takım, eflatun bir gömlek, inci bir kravat iğnesiyle süslenmiş kahve lekeli bir kravat vardı. Geçirdiği felçten sonra hasarlı kalan sol elini dikkatlice tezgâhın kenarına koymuştu. Bu el temizdi ve kullanılmadığı için hafiften şişmişti; halbuki konuşurken sürekli kullandığı sağ elinin tırnakları kirliydi ve yüzük parmağına yıldız safirli bir yüzük takmıştı. Gümüş saplı abanoz bir baston taşıyordu. Yargıç, Federal Hükümet aleyhindeki söylevini bitirdi ve ilaç hazırlama bölümünde Malone'a katıldı.

Burası dükkânın geri kalanından ilaç şişeleriyle dolu bir duvarla ayrılmış, çok küçük bir odaydı. Sallanan bir sandalye ile reçetelerin hazırlandığı masaya ancak yetecek kadar yer vardı. Malone bir şişe burbon viski çıkarmış ve bir köşeden aldığı katlanır sandalyeyi açmıştı. Yargıç sallanan sandalyeye dikkatlice çökene dek odayı tamamen dolduruyordu. Kocaman gövdesinden yayılan ter kokusu hintyağı

ve dezenfektanların kokusuna karışmıştı. Malone viskiyi bardaklara koyarken hafif bir şırıltı duyuldu.

"Bir pazar sabahının ilk içkisi olarak bardağa dökülen burbonun sesi kadar ahenkli bir ses yoktur. Ne Bach ne Schubert ne de torunumun çaldığı şu üstatlardan herhangi biri..."

Yargıç bir şarkı tutturdu:

"Ah, viskidir insanın hayatı... Ah, viski! Ah, Johnny!"

Yavaş yavaş içiyor, her yudumdan sonra biraz durakla-yıp damağında kalan tadı iyice alabilmek için dilini ağzının içinde dolaştırıyordu. Malone ise o kadar hızlı içiyordu ki içki çiğdem gibi çiçekleniyordu sanki karnında.*

"Güney'in, Eyaletler Arası Savaş** kadar yıkıcı bir devrimin girdabında olduğunu hiç durup düşündün mü J.T.?" Malone bunu düşünmemişti ama Yargıç sözüne devam ederken başını yana çevirip ciddi bir tavırla salladı. "Devrim rüzgârı Güney'in üzerine inşa edildiği temelleri yıkmak üzere şiddetleniyor. Oy kullanma vergisi yakında yürürlükten kalkacak ve bütün o cahil zenciler oy kullanabilecekler. Sonraki adım, eğitimde eşit haklar olacak. Narin, küçük beyaz kızların okuma yazma öğrenebilmek için kömür karası zencilerle aynı sıraları paylaşmak zorunda kaldığı bir gelecek tasavvur et. Kırsal Güney'in ölüm fermanı olacak aşırılıkta bir asgari ücret kanunu bize dayatılabilir. Bir yığın değersiz tarım işçisine saatlik yevmiye ödendiğini tasavvur et. Federal Konut Projeleri şimdiden gayrimenkule yatırım yapanların sonu oldu. Buna varoşların temizlenmesi diyorlar ama soracım sana, varoşları varoş yapan kim? Varoşlarda yaşayanlar, kendi basiretsizlikleriyle oraları varoş hale getiriyorlar. Federal Hükümet'e ait –hem modern hem Kuzey tarzındaki– apartmanlar da on yıl içinde birer varoşa dönüşecek, bu lafımı unutma."

---

* Yeşaya 35:1. "Çöl ve kurak toprak sevinecek, / Bozkır coşup çiğdem gibi çiçeklenecek." (*Kutsal Kitap*, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 2009) (e.n.)

** Amerikan İç Savaşı, 1862-1865. (e.n.)

Malone, kilisedeki vaazlara gösterdiği güven dolu dikkatle dinledi bu konuşmayı. Yargıç'la olan arkadaşlığı en çok gurur duyduğu şeylerden biriydi. Kendisini Milan'a geldiğinden beri tanıyordu ve av mevsiminde sık sık onun arazisinde avlanırdı; Yargıç'ın tek oğlunun ölümünden önceki cumartesi-pazar da oradaydı. Ama Yargıç'ın hastalığından sonra –bu eski kongre üyesinin siyasi hayatı bir süreliğine sona ermiş gibi göründüğünde– aralarında özel bir yakınlık doğmuştu. Malone pazar günleri Yargıç'ı ziyaret eder, bahçesinden bir demet turp yaprağı ya da Yargıç'ın sevdiği türden su değirmeninde çekilmiş mısır unu götürürdü. Bazen poker oynarlardı ama genellikle Yargıç konuşur ve Malone dinlerdi. Böyle zamanlarda Malone kendini neredeyse bir kongre üyesiymiş gibi gücün merkezine yakın hissederdi. Yargıç hasta yatağında olmadığı zamanlarda genellikle pazarları eczaneye gelirdi ve ilaç hazırlama odasında birlikte içerlerdi. Malone ihtiyar Yargıç'ın fikirleri hakkında kuşku duyacak olursa bu kuşkularını hemen bastırırdı. O kimdi ki bir kongre üyesine itiraz edecekti? Ve Yargıç haklı değilse başka kim haklı olabilirdi? Şimdilerde ihtiyar Yargıç Kongre'ye tekrar aday olmaktan bahsettiği için Malone sorumluluğun yine olması gerektiği yerde olacağını hissediyordu ve bundan hoşnuttu.

İkinci bardaklara geçince Yargıç puro tabakasını çıkardı ve Yargıç'ın engeli yüzünden ikisini de Malone hazırladı. Duman düz hatlar halinde alçak tavana yükselip orada dağılıyordu. Sokak kapısı açıktı ve bir parça güneş ışığı duman bulutlarını yanardöner hale getiriyordu.

"Sizden mühim bir isteğim olacak," dedi Malone. "Vasiyetimi yazmak istiyorum."

"Sana yardımcı olmaktan daima mutluluk duyarım, J.T. Özel bir mesele var mı?"

"Ah hayır, sıradan bir vasiyetname... ama zaman ayırabildiğinizde hemen halledelim istiyorum." Boğuk bir sesle ekledi: "Doktorlar fazla ömrüm kalmadığını söylediler."

Yargıç sallanıyorken durup bardağını bıraktı. "Ne diyorsun sen! Neyin var, J.T.?"

Malone hastalığı hakkında ilk defa konuşuyordu ve nihayet kelimelere dökmek onu bir nebze rahatlattı. "Bir kan hastalığım varmış."

"*Kan* hastalığı! Yok artık! Damarlarında bu eyaletteki en düzgün kan dolaşıyor. Babanı gayet iyi hatırlıyorum, Macon'da Twelfth ve Mulberry sokaklarının köşesinde ecza deposu vardı. Anneni de hatırlıyorum, kendisi bir Wheelwright'tı. Damarlarında bu eyaletin en iyi kanı var J.T., bunu asla unutma."

Malone zevk ve gururla hafiften ürperdi ama bu neredeyse anında geçti. "Doktorlar..."

"Ah, şu doktorlar... Tıp mesleğine saygım sonsuz ama söylediklerine nadiren güvenirim. Gözünü korkutmalarına izin verme. Birkaç yıl önce o küçük atağı geçirdiğimde doktorum –Flowering Branch kasabasındaki Doktor Tatum– ortalığı telaşa veren türden bir konuşma yaptı. İçki yok, puro yok, sigara bile yok. Görünüşe göre cennet günlerim için arp çalmayı ya da cehenneme hazırlık olarak kömür küremeyi öğrensem daha iyiydi." Yargıç'ın sağ eli hayali telleri çekti ve küreme hareketi yaptı. "Ama ben doktora karşı çıktım ve kendi içgüdülerimi takip ettim. İçgüdüler, bir insanın peşinden gidebileceği tek şey. Ve işte karşındayım, benim yaşımda bir adamın dileyebileceği kadar dinç ve sağlıklıyım. Ve zavallı doktora gelince... Şu ironiye bak ki cenazesinde tabutunu taşıyanlardan biri ben oldum. Kaderin cilvesi bu ya, doktor ömründe hiç sigara içmemiş, müzmin bir içki düşmanıydı – gerçi arada bir tütün çiğnerdi. Büyük adamdı ve tıp mesleğinin medarı iftiharıydı ama her doktor gibi karar verirken telaşa kapılıp hata yapabilen biriydi. Gözünü korkutmasınlar, J.T."

Malone rahatlamıştı ve bardağını tekrar doldururken Hayden ve diğer doktorların yanlış teşhis koymuş olma

ihtimalini düşünmeye başladı. "Tahlil sonuçları, hastalığın lösemi olduğunu gösterdi. Ve kan sayımına göre, lökositlerde feci bir artış var."

"Lökositler mi?" diye sordu Yargıç. "Onlar da ne?"

"Akyuvarlar."

"Hiç duymadım."

"Ama varlar işte."

Yargıç bastonunun gümüş sapını ovaladı. "Mesele kalbin, karaciğerin, hatta böbreklerin olsaydı telaşını anlayabilirdim. Ama çok sayıda lökosit gibi önemsiz bir hastalık bana biraz zorlama geliyor. Mesela ben seksen yıldan fazladır şu lökositlerden bende var mı yok mu diye düşünmeden yaşadım." Yargıç'ın parmakları istemsiz bir hareketle kıvrıldı ve parmaklarını tekrar düzeltirken meraklı mavi gözlerle Malone'a baktı. "Yine de bugünlerde bitkin göründüğün doğru. Karaciğer kana çok iyi gelir. Çıtır çıtır kızarmış dana ciğeri ve soğanlı sosla kavrulmuş sığır ciğeri yemelisin. Hem lezzetli hem de doğal tedavi. Güneş ışığı da kan değerlerini dengeler. Eminim ki düzenli bir hayatın ve Milan'daki yaz havasının düzeltemeyeceği bir şeyin yoktur." Yargıç bardağını kaldırdı. "Ve işte en iyi ilaç bu, iştah açar ve sinirlerini gevşetir. J.T., sadece gerginsin ve gözünü korkutmuşlar."

"Yargıç Clane."

Grown Boy odaya girmiş, öylece ayakta bekliyordu. Yargıç'ın yanında çalışan Verily adlı siyahi kadının yeğeniydi ve akıldan kendi payına düşeni almamış, on altı yaşında uzun, iri bir oğlandı. Kendisine çok dar gelen açık mavi bir takım ve hızlı adımlarla bir topal gibi yürümesine neden olan sivri uçlu dar ayakkabılar giymişti. Nezleydi ve göğüs cebinde bir mendil olmasına rağmen akan burnunu elinin tersiyle siliyordu.

"Bugün pazar," dedi.

Yargıç elini cebine atıp ona demir bir para verdi.

Grown Boy topallaya topallaya hevesle tezgâha doğru giderken tatlılıkla seslendi: "Çok minnettarım, Yargıç Clane."

Yargıç, Malone'a üzgün ve kaçamak bakışlar atıyordu, ama eczacı ona döndüğünde gözlerini kaçırıp yine bastonunu ovalamaya başladı.

"Yaşayan her canlı, her geçen saat ölüme biraz daha yaklaşır ama bunu ne sıklıkla düşünüyoruz ki? Burada oturup viskimizi yudumluyor, puromuzu içiyoruz ve saatler geçtikçe nihai sonumuza yaklaşıyoruz. Grown Boy külahtaki dondurmasını yerken asla herhangi bir şeyi merak etmiyor. Burada yaşlı bir adamın enkazı olarak oturuyorum, ölüm benimle çatıştı ve bu çatışmanın bir galibi olmadı. Ben ölümün yıllanmış savaş meydanında yara bere içindeki sahalardan biriyim. Oğlumun ölümünden beri, on yedi yıldır bekliyorum. 'Ey Ölüm, zaferin nerede?'* Zafer o Noel akşamında oğlum kendi canına kıydığında kazanılmıştı."

"Onu sık sık düşünüyorum," dedi Malone. "Ve sizin için kederleniyorum."

"Peki, niye... niye yaptı bunu? Bu kadar güzel ve bu kadar umut vaat eden bir oğul... daha yirmi beşinde bile yoktu ve üniversiteden yüksek onur derecesiyle mezun olmuştu. Hukuk diplomasını eline almıştı ve harika bir meslek hayatı bekliyordu onu. Üstelik güzel, genç bir karısı vardı ve bebekleri olacaktı. Hali vakti yerindeydi, hatta zengin sayılırdı; servetimin doruğa ulaştığı zamanlardaydık. Mezuniyet hediyesi olarak bir yıl önce kırk bin dolara aldığım Sereno'yu vermiştim... En verimli şeftali arazisinde neredeyse dört bin dönüm. Zengin bir adamın oğluydu, kısmeti açıktı, her açıdan mutluydu, parlak bir kariyerin eşiğindeydi. O çocuk Başkan bile olabilirdi... İstediği her şey olabilirdi. Neden ölüp gitti ki?"

---

* 1. Korintliler 15:55. (*Kutsal Kitap*, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 2009) (e.n.)

"Belki de bir melankoli buhranıydı," dedi Malone, ihtiyatla.

"Doğduğu gece fevkalade bir yıldız kaymasına tanık olmuştum. Havanın açık olduğu bir geceydi ve yıldız ocak göğünde bir kavis çizdi. Miss Missy sekiz saattir doğum sancısı çekiyordu, ben de yatağının ucunda diz çökmüş dua ediyor ve ağlıyordum. Sonra Doktor Tatum beni yakalayıp kapıya sürükledi, 'Çık buradan seni yaygaracı sarsak – ya git kilerde sarhoş ol ya da bahçeye çık,' dedi. Bahçeye çıkıp göğe baktığımda o kayan yıldızın kavisini gördüm ve işte tam o sırada oğlum Johnny doğdu."

"Bir kehanet gibi olduğuna şüphe yok," dedi Malone.

"Daha sonra telaşla mutfağa gittim, saat dört olmuştu; doktor için bir çift bıldırcın kızartıp mısır lapası pişirdim. Bıldırcın kızartmada hep becerikliyimdir zaten." Yargıç durakladı, sonra çekingen bir şekilde "J.T., tuhaf olan şey ne biliyor musun?" dedi.

Malone, Yargıç'ın yüzündeki kederi gördü ve cevap vermedi.

"O Noel yemeğinde alışılageldiği gibi hindi değil, bıldırcın vardı. Oğlum Johnny önceki pazar ava gitmişti. Ah, şu hayatın türlü türlü halleri..."

Malone onu rahatlatmak için "Belki de bir kazaydı. Belki Johnny silahını temizliyordu," dedi.

"Elindeki onun silahı değildi. Benim tabancamdı."

"Ben de Noel öncesi o pazar günü Sereno'da avlanıyordum. Büyük ihtimalle gelip geçici bir depresyon haliydi."

"Bazen şey olduğunu düşünüyorum..." Yargıç durdu çünkü bir kelime daha etse ağlayacaktı sanki. Malone onun koluna hafif hafif vurdu, kendini dizginleyen Yargıç ise yeniden söze başladı: "Bazen benden hıncını almak için yaptığını düşünüyorum."

"Ah, hayır! Kesinlikle öyle değil efendim. Kimsenin göremediği ya da kontrol altına alamayacağı türden bir depresyondu muhakkak."

"Belki de," dedi Yargıç, "ama tam da o gün tartışmıştık."

"Ne olmuş? Her ailede kavgalar olur."

"Oğlum kanıksanmış bir ilkeyi yıkmak istiyordu."

"İlke mi? Ne tür bir ilke?"

"Alakasız bir meseleyle ilgiliydi. Mahkûm etmekle yükümlü olduğum siyahi bir adamın davası söz konusuydu."

"Gereksiz yere kendinizi suçluyorsunuz," dedi Malone.

"Kahve, puro ve brendilerimizle sofrada oturuyorduk, hanımlar oturma odasındaydılar. Johnny gittikçe daha fazla heyecanlandı ve sonunda bana bağıra çağıra bir şeyler söyleyip yukarı koştu. Birkaç dakika sonra silah sesi duyduk."

"Her zaman fevri biriydi."

"Şimdiki gençler büyüklerine hiç fikir danışmıyorlar galiba. Oğlum bir danstan sonra kalktı evlendi. Annesiyle beni uyandırıp 'Mirabelle ve ben evlendik,' dedi. Gizlice bir sulh yargıcına gidip evlenmişler yahu! Annesi için çok büyük bir üzüntü oldu... gerçi sonra gizli bir lütuf olduğu anlaşıldı."

"Torununuz babasının kopyası," dedi Malone.

"Tıpatıp aynısı. Böyle pırıl pırıl iki oğlan görmüş müydün hiç?"

"Sizin için büyük bir teselli kaynağı olmalı."

Yargıç cevap vermeden önce purosunu ağzına aldı: "Teselli, kaygı... Bize kalan tek şey bu oğlan."

"O da hukuk okuyup siyasete mi girecek?"

"Hayır!" dedi Yargıç sertçe. "Oğlanın hukukla ya da siyasetle uğraşmasını istemiyorum."

"Jester her alanda başarılı olabilecek bir çocuk," dedi Malone.

"Ölüm en büyük ihanet, J.T.," dedi ihtiyar Yargıç. "Sana göre doktorlar senin ölümcül bir hastalığın olduğunu düşünüyor. Bence öyle değil. Doktorluk mesleğine saygım sonsuz, ama doktorlar ölümün ne olduğunu bilmiyorlar... Kim bilebilir ki? Doktor Tatum bile böyleydi. Yaşlı bir

adam olarak ben on beş yıldır ölümü bekliyorum. Ama ölüm fazla kurnaz. Onu gözleyip sonunda karşılaşmaya hazır olduğunda asla gelmez. Yan yan gidip köşeden kaybolur. Ondan bihaber olanları da onun yolunu gözleyenleri de aynı sıklıkla katleder. Ah, ne oldu J.T.? Ne oldu benim pırıl pırıl oğluma?"

"Fox, ebedi hayata inanır mısınız?" diye sordu Malone.

"Ebediyet fikrini kavrayabildiğim kadarıyla inanırım. Oğlumun her zaman benim içimde, torunumun da onun ve benim içimizde yaşayacağını biliyorum. Ama ebediyet nedir?"

"Dr. Watson kilisede ölüme nişan alan kurtuluş hakkında bir vaaz verdi," dedi Malone.

"Güzel bir tabir, keşke ben söylemiş olsaydım. Ama bir anlamı yok." Sonra şöyle ekledi: "Hayır, din açısından ebediyete inanmam. Bildiğim şeylere ve benden sonra gelecek-lere inanıyorum. Atalarıma da inanıyorum. Buna ebediyet denir mi?"

Malone birdenbire sordu: "Hiç çakır gözlü bir zenci gördünüz mü?"

"Gözleri mavi olan bir zenci mi demek istiyorsun?"

"Yaşlı siyahilerin zayıflamış gözlerindeki maviliği demiyorum," dedi Malone. "Genç bir siyahi oğlanın gri-mavi gözlerini kastediyorum. Bu kasabada öyle biri var, bugün beni ürküttü."

Yargıç'ın gözleri mavi baloncuklar gibiydi ve konuşmadan önce içkisini bitirdi. "Aklından geçen o zenciyi biliyorum."

"Kim o?"

"Kasabadaki zencilerden biri, benimle alakası yok. Masaj yapar, getir götür işlerini halleder... elinden her iş geliyor. Aynı zamanda iyi bir şarkıcıdır."

"Dükkânın arkasında bir ara sokakta karşılaştım ve fena halde ödümü patlattı," dedi Malone.

Yargıç, o anda Malone'a tuhaf gelen bir vurguyla "Sherman Pew, o zencinin adı bu, kendisi beni hiç ilgilendirmiyor. Yine de yardımcı eksikliğinden dolayı onu uşak olarak almayı düşünüyorum," dedi.

"Hiç o kadar tuhaf gözler görmemiştim," dedi Malone.

"Piç kurusu işte," dedi Yargıç, "yorgan altında bir şeyler ters gitmiş belli ki. Kutsal Göğe Yükseliş Kilisesi'ne bırakılmış bebekken."

Malone, Yargıç'ın hikâyenin tamamını anlatmadığını hissetmişti ama böyle büyük bir adamın çok katmanlı meselelerine burnunu sokmak ona düşmezdi.

"Jester... İyi insan lafının üstüne gelirmiş."

John Jester Clane sokaktan gelen güneş ışığı sırtına vururken odanın ortasında dikildi. On yedi yaşında çevik bir oğlandı, saçları kumraldı ve o kadar açık tenliydi ki kalkık burnunun üzerindeki çiller kremanın üzerine serpilmiş tarçın gibi duruyordu. Göz kamaştıran ışık, saçlarını kızıl kızıl parlatıyordu ama yüzü gölgedeydi ve elini siper ederek kızıl-kahve gözlerini parlak ışığa karşı koruyordu. Blucin ve kollarını narin dirseklerine kadar sıvadığı çizgili bir kazak giymişti.

"Otur, Tige," dedi Jester. Tige, kasabadaki kahverengi boxer cinsi tek köpekti. Ve o kadar vahşi görünen bir hayvandı ki Malone sokakta tek başınayken gördüğünde ondan korkardı.

"Tek başıma uçtum, Büyükbaba," dedi Jester, heyecandan sesi yükselmişti. Sonra Malone'u görünce kibarca ekledi: "Merhaba Mr. Malone, bugün nasılsınız?"

Hatıraların, gururun ve alkolün gözyaşları Yargıç'ın zayıf gözlerine birikti. "Yalnız uçtun, öyle mi hayatım? Nasıl bir histi?"

Jester bir an düşündü. "Tam da beklediğim gibi değildi. Kendimi yalnız hissederim, biraz da gurur duyarım zannediyordum. Ama galiba yalnızca aygıtları gözleyip durdum. Galiba sadece sorumluluk hissettim..."

"Düşünsene J.T.," dedi Yargıç, "birkaç ay önce bu küçük haylaz havaalanında uçuş dersleri aldığını haber verdi bana. Kendisi para biriktirip kurs için ayarlamaları yapmıştı bile. Tabii benim iznimi almadan... Sadece 'Büyükbaba, pilotluk dersleri alıyorum,' diye haber verdi." Yargıç, Jester'ın bacağını okşadı. "Öyle değil mi, kuzucuk?"

Oğlan uzun bacaklarından birini diğerinin önüne getirdi. "Önemli bir şey değil. Herkesin uçmayı öğrenmesi gerek."

"Hangi otorite bugünlerde gençleri böyle duyulmamış kararlar almaya teşvik ediyor? Benim zamanımda da seninkinde de işler böyle değildi J.T. Şimdi niye bu kadar korktuğumu anlıyor musun?"

Yargıç'ın sesi kederliydi ve Jester onun içkisini ustaca alıp köşedeki bir rafa sakladı. Malone bunu fark etmiş ve Yargıç adına incinmişti.

"Yemek vakti geldi, Büyükbaba. Araba hemen yolun sonunda."

Yargıç ağır ağır bastonunun yardımıyla kalktı ve köpek de kapıya yöneldi. "Sen hazırsan gidelim, kuzucuk." Kapıya geldiğinde Malone'a doğru döndü. "J.T., doktorların gözünü korkutmalarına izin verme. Ölüm, akıl sır ermeyen numaraları olan büyük bir hilebazdır. Belki de senle ben on iki yaşında bir kızın cenaze törenine giderken ölürüz." Malone'a sarıldı ve kapı eşiğinden geçip sokağa çıktı.

Malone ana kapıyı kilitlemek için ön tarafa geçtiğinde bir konuşmaya kulak misafiri oldu. "Büyükbaba, bunu söylemek hiç hoşuma gitmiyor ama keşke bana yabancıların önünde 'kuzucuk' ve 'hayatım' demesen..."

Malone o anda Jester'dan nefret etti. "Yabancı" kelimesine kırılmıştı ve Yargıç'ın karşısındayken ruhunu ısıtan parıltı birden kararmıştı. Eski günlerde misafirperverlik, herkese, bir mangal partisindeki en sıradan kimselere bile evlerinde olduklarını hissettirme becerisinde yatıyordu. Ama şimdi misafirperverlik düşüncesi kaybolmuştu ve

sadece yalnızlık vardı. Asıl "yabancı" olan Jester'dı, hiçbir zaman Milanlı çocuklar gibi olamamıştı. Kibirliydi ve aynı zamanda aşırı nazikti. Oğlanda gizli saklı bir şeyler vardı ve yumuşaklığı, ışıltısı her nedense tehlikeli gibiydi, sanki ipek kınlı bir bıçağı andırıyordu.

Yargıç, oğlanın söylediklerini duymamış gibiydi. "Zavallı J.T.," dedi arabanın kapısı açılırken, "korkunç bir şey bu."

Malone çabucak ön kapıyı kilitleyip ilaç hazırlama odasına geçti.

Yalnızdı. İlaç hazırlarken kullandığı havan tokmağını eline alıp sallanan sandalyeye oturdu. Tokmak griydi ve kullanıla kullanıla iyice pürüzsüz hale gelmişti. Bunu yirmi yıl önce dükkânı açarken eczanenin diğer demirbaşlarıyla birlikte satın almıştı. Bir zamanlar Mr. Greenlove'a aitti –sahi, onu en son ne zaman hatırlamıştı?– ve o ölünce de mülkü satılmıştı. Mr. Greenlove bu tokmakla ne kadar zaman çalışmıştı? Peki, ondan önce kim kullanmıştı? Havan tokmağı epey eskiydi, eski ve dayanıklı. Malone onun Amerika Yerlilerinden kalma bir yadigâr olup olmadığını merak etti. Böylesine eski olduğuna göre daha ne kadar dayanacaktı? Taş, Malone'la alay ediyordu.

Malone ürperdi. Sanki cereyandan üşümüş gibiydi ama puro dumanının dağılmadan kaldığını fark etti. İhtiyar Yargıç'ı düşününce bir ağıt havası korkusunu yatıştırdı. Johnny Clane'i ve Sereno'daki eski günleri yâd etti. Bir yabancı değildi, av mevsimlerinde çok kez Sereno'da misafir olmuştu; hatta bir sefer geceyi de orada geçirmişti. Dört direkli büyük bir karyolada Johnny'yle birlikte uyumuşlar ve sabah beşte mutfağa inmişlerdi; av öncesi kahvaltılarını ederlerken ortalığa yayılan balık yumurtası ve sıcak çörek kokularını, mutfaktaki ıslak köpek kokusunu hâlâ hatırlıyordu. Evet, birçok kez Johnny Clane'le avlanmış ve Sereno'ya davet edilmişti; Johnny'nin öldüğü Noel akşamından önceki pazar günü de oradaydı. Orası esas olarak

oğlanlar ve yetişkin erkekler için avlanma yeri olsa da ara sıra Miss Missy de giderdi. Yargıç kötü bir atış yaptığında –ki neredeyse her zaman atışları kötü olurdu– gökyüzünün çok büyük, kuşların çok az olduğundan şikâyet ederdi. Sereno'nun o günlerde bile daima gizemli bir tarafı vardı, bu acaba fakir doğmuş bir delikanlının lükse karşı her daim hissedeceği türden bir gizem miydi? Malone eski günleri anıp Yargıç'ın bugünlerdeki halini –bilgeliği, şöhreti ve tesellisi olmayan kederiyle birlikte– düşününce, yüreğinde kilisedeki org müziği kadar kasvetli ve hüzünlü bir sevgi ezgisi çınladı.

Heyecan ve korkuyla parlayan gözlerini tokmağa diken Malone donup kalmıştı, bu yüzden dükkânın altındaki bodrumdan gelen vurma sesini fark etmedi. Malone bu bahardan önce hayat ve ölüm üzerine temel bir ritim tutturmuştu, yetmiş yıllık kutsal bir ritimdi bu*. Ama şimdi anlaşılması güç ölümlerle uğraşıyordu. Beyaz saten kefenlerine sarılı, mücevherler kadar mükemmel ve zarif çocukları düşünüyordu. Ve kızarmış balıktaki kılçığı yutup bir saat içinde ölüveren o tatlı şan hocasını. Ve Johnny Clane'i, ilk savaşta ve sonuncusunda ölen Milanlı oğlanları. Ve kim bilir daha kaç kişi? Nasıl? Niye? Bodrumdaki o tak tak sesi fark etmişti. Bu bir sıçandı; geçen hafta sıçanlardan biri şeytantersi şişesini devirmişti ve günlerce o kadar kötü kokmuştu ki hademe bodrumda çalışmayı reddetmişti. Ölümde ritim yoktu, yalnızca sıçanın ritmi ve çürümenin kokusu vardı. Tatlı şan hocası, Johnny Clane'in açık tenli körpe eti, mücevher misali çocuklar... Hepsinin sonu eriyip giden ceset ve tabut kokusuydu. Tokmağa dehşetle baktı çünkü havanda sadece taş kalmıştı.

---

* Yetmiş yıl Kutsal Kitap'ta sık sık bir ömürlük süre olarak geçer. Örneğin, Mezmurlar 90:10 şöyle der: "Ömrümüz yetmiş yıl sürüyor, / Bilemedin seksen, o da sağlıklıysak." (*Kutsal Kitap*, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 2009) (e.n.)

Kapı eşiğinde bir ayak sesi duyulunca Malone birdenbire öyle ürktü ki tokmağı elinden düşürdü. Mavi gözlü zenci karşısında duruyordu, elinde güneşte parlayan bir şey vardı. Malone o alev alev gözlere tekrar bakınca yine o ürkütücü kavrayışı hissetti ve bu gözlerin yakında öleceğini bildiğini sezdi.

"Bunu kapının önünde buldum," dedi zenci.

Malone'un gözleri geçirdiği şoktan bulanıklaşmıştı ve bir an o şeyin Dr. Hayden'ın kâğıt bıçağı olduğunu sandı, sonra gümüş bir halkaya takılı bir tomar anahtar gördü.

"Benim değil," dedi Malone.

"Yargıç Clane ve torununun burada olduklarını gördüm. Belki onlarındır." Zenci, anahtarları masaya bıraktı. Sonra yerdeki tokmağı alıp Malone'a verdi.

"Çok teşekkür ederim," dedi Malone. "Anahtarların sahibini araştıracağım."

Oğlan çıktı ve Malone onun sağına soluna bakmadan sokağın karşısına geçişini seyretti. Tiksinti ve nefretle buz kesmişti.

Elinde havan tokmağıyla otururken, bir zamanlar ılımlı olan yüreğindeki bu yabancı duyguları düşünebilecek kadar sakinleşmişti. Sevgi ve nefret arasında bölünmüştü, ama neyi sevdiği ve neden nefret ettiği çok belirgin değildi. İlk kez ölümün çok yakınında olduğunu *biliyordu*. Ama onu boğan korkunun nedeni öleceğini öğrenmesi değildi. Bu korku, sürüp giden gizemli bir dramla ilgiliydi ama Malone bu dramın neye dair olduğunu bilmiyordu. Korku, kalan sayılı günlerine bakıp gelecek aylarda –kaç ay?– neler olup biteceğini sorguluyordu. O, kadransız saati gözleyen bir adamdı.

Sıçanın ritmik tıkırtısı duyuluyordu. "Baba, baba, yardım et," dedi Malone yüksek sesle. Ama babası uzun yıllar

önce ölmüştü. Telefon çalınca Malone hasta olduğunu karısına ilk kez anlattı ve eczaneye gelip onu eve arabayla götürmesini istedi. Sonra beklerken oturup avuntu niyetine taş tokmağı okşamaya başladı.

İki

Yargıç eskiden kalma yemek saati alışkanlıklarını sürdürüyordu ve pazar günleri yemek saat ikide yenirdi. Aşçı Verily, yemek zilini çalmadan hemen önce yemek odasının güneş gelmesin diye bütün sabah kapalı duran panjurlarını açtı. Yaz ortasının sıcağıyla aydınlığı pencerelere vurdu; camın ardında sararmış çimenler ve alev alev parlayan çiçek tarhları uzanıyordu. Çimenliğin sonundaki karaağaçlar öğleden sonranın cilalı parlaklığında karanlık ve kıpırtısızdı. Yemek çağrısına önce Jester'ın köpeği karşılık verdi, yavaş yavaş masanın altından geçerken uzun damasko örtü sırtına değiyordu. Sonra Jester gelip büyükbabasının sandalyesinin arkasında bekledi. İçeri giren ihtiyar Yargıç'ı dikkatlice oturttu, sonra kendi yerine geçti. Yemek âdetlere uygun olarak başladı ve her zamanki gibi önce sebze çorbası geldi. Çorbanın yanında iki çeşit ekmek –peksimet benzeri sert çörekler ve ince mısır ekmekleri– servis edildi. İhtiyar Yargıç çalakaşık yiyor, ekmekleri yutarken aralarda kreması alınmış ekşi sütünden bir yudum alıyordu. Jester sıcak çorbadan ancak birkaç kaşık içebilmişti, buzlu çay içiyor ve zaman zaman soğuk bardağı yanağına, alnına dayıyordu. Evin âdetleri gereğince çorba içerken Yargıç'ın her pazar tekrarladığı alışılagelmiş lafı haricinde hiç konuşulmadı: "Verily, Verily, sana diyorum ki: hep Rabbin evinde otura-

caksın."* Sonra küçük pazar şakasını da ekledi: "Bu kadar güzel yemek pişirirsen."

Verily bir şey söylemedi, sadece morumsu buruşuk dudaklarını büzdü.

"Malone her zaman benim en sadık seçmenlerimden ve en büyük destekçilerimden biri olmuştur," dedi Yargıç, Jester getirilen tavuğu kesmek için kalktığında. "Ciğeri sen al oğlum, en azından haftada bir ciğer yemen lazım."

"Tamam Büyükbaba."

O ana dek yemek, evin âdetleri ve alışkanlıklarıyla uyumluydu. Ama sonra tuhaf bir uyumsuzluk, alışıldık ahenkte bir sarsıntı, amaçların çatıştığı duygusu oluştu; iletişim sekteye uğradı ve koptu. İhtiyar Yargıç ile torunu o sırada ne olduğunu kavrayamamışlardı; ama uzun, fazla sıcak, geleneksel yemeğin sonunda ikisi de bir şeylerin değiştiğini ve ilişkilerinin bir daha eskisi gibi olamayacağını hissettiler.

"*Atlanta Constitution* gazetesi bugün benden gerici diye bahsetmiş," dedi Yargıç.

Jester yumuşak bir tavırla, "Üzgünüm," dedi.

"Üzgün mü?" dedi ihtiyar Yargıç. "Bunda üzülecek bir şey yok. Ben memnunum!"

Jester'ın kahverengi gözleri uzun süre sorgulayan bir ifadeyle baktı.

"Bugünlerde 'gerici' sözünü kelimenin gerçek anlamıyla ele almalısın. Gerici, Güney'in uzun yıllar boyunca ayakta kalan ilke ve değerleri tehdit altında olduğunda onları geri getirmeye çalışan, bu tehdide direnç gösteren vatandaştır. Eyaletlerin hakları Federal Hükümet tarafından çiğnendiğinde direnç göstermek Güneyli yurtseverin görevidir. Aksi halde Güney'in soylu değer ve ilkelerine ihanet edilmiş olur."

"Hangi soylu değer ve ilkeler?" diye sordu Jester.

---

* Mezmurlar 23:6. "Ömrüm boyunca yalnız iyilik ve sevgi izleyecek beni, / Hep Rabbin evinde oturacağım." (*Kutsal Kitap*, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 2009.) (e.n.)

"Ah be oğlum, kafanı kullan. Bizim hayat tarzımızın soylu değer ve ilkeleri, Güney'in geleneksel kurumları."

Jester bir şey söylemedi ama gözlerinde kuşku vardı; torununun bütün tepkilerine duyarlı olan ihtiyar Yargıç bunu fark etti.

"Federal Hükümet, Güney medeniyetinin bütün dengelerini tehlikeye sokmak için Demokrat Parti'deki önseçimlerin meşruiyetini sorgulamaya çalışıyor."

Jester "Nasıl?" diye sordu.

"Yahu ırk ayrımından bahsediyorum işte."

"Niye sürekli ırk ayrımından bahsedip duruyorsun?"

"Ah Jester, şaka yapıyor olmalısın."

Jester aniden ciddileşti. "Hayır, yapmıyorum."

Yargıç şaşkına dönmüştü. "Senin kuşağın eğitim sistemindeki renk ayrımının kalkacağı ve eğitimin karma hale geleceği zamanları görebilir, tabii umarım ben buralarda olmam. Buna ne dersin?"

Jester cevap vermedi.

"İri kıyım bir zenci oğlanın narin, küçük bir beyaz kızla aynı sırayı paylaştığını görmek hoşuna gider miydi?"

Yargıç böyle bir şey olabileceğine inanamıyordu; sadece Jester'ı bu durumun ciddiyetiyle sarsmak istemişti. Güneyli bir beyefendiye yaraşır şekilde tepki vermesini bekleyerek gözlerini meydan okurcasına torununa dikti.

"İri kıyım beyaz bir kız, narin ve küçük bir zenci oğlanla aynı sırayı paylaşsa nasıl olur?"

"Ne?"

Jester söylediklerini tekrarlamadı, Yargıç da zaten onu fazlasıyla telaşlandıran bu sözleri tekrar duymak istemiyordu. Sanki torunu başlangıç aşamasındaki bir akıl hastalığının belirtilerini sergiliyordu ve insanın sevdiği birinde deliliğin baş göstermiş olduğunu kabul etmesi korkutucudur. O kadar korkutucudur ki Jester'ın sesi kulak zarlarında halen zonklamakta olduğu halde ihtiyar Yargıç duyduklarına

inanmamayı tercih etmişti. Söylenenleri kendi mantığına uygun olarak çevirmeye çalıştı.

"Haklısın kuzucuk, ben de ne zaman bu tür komünist fikirleri okusam kavramların ne kadar tasavvur edilemez olduğunu idrak ediyorum. Bazı şeyler üzerinde durmaya değmeyecek kadar saçma."

Jester usulca şöyle dedi: "Söylemek istediğim o değil." Verily'nin odadan çıkıp çıkmadığına baktı alışkanlıkla. "Neden siyahilerle beyazların birer vatandaş olarak bir araya gelmemeleri gerektiğini anlamıyorum."

"Ah oğlum, ah!" Bu bir merhamet, çaresizlik ve dehşet feryadıydı. Yıllar önce Jester daha küçük bir çocukken ara sıra sofrada ani kusma krizlerine tutulurdu. Bir süre sonra şefkat tiksintiyi yenmiş ve torunuyla duygudaşlık kurduğundan Yargıç'ın da aynı anda midesi bulanmaya başlamıştı. İhtiyar Yargıç şimdi bu beklenmedik duruma da aynı şekilde tepki veriyordu. Sağlam elini sanki ağrısı varmış gibi kulağına götürdü ve yemek yemeyi bıraktı.

Jester ihtiyar Yargıç'ın üzüntüsünü fark edince içini bir duygudaşlık dalgası kapladı. "Büyükbaba, herkesin kendi inançları var."

"Bazı inançlar savunulabilir değildir. Zaten nedir ki bu inanç dediğin? Yalnızca düşündüğün şeyler. Ve oğlum, sen düşünce biçimlerini öğrenmiş olamayacak kadar gençsin. Yaptığın, aptalca şeyler söyleyerek büyükbabanın canını sıkmaktır."

Jester'ın duygudaşlığı kayboluverdi. Şöminenin üzerindeki resme bakıyordu. Resim şeftali bahçesi, zenci kulübesi ve bulutlu göğüyle bir Güney manzarasıydı.

"Büyükbaba, şu resimde ne görüyorsun?"

Yargıç gerginliğin kırılmış olmasıyla rahatlayıp hafiften kıkırdadı. "Tanrı biliyor ya, bana aptallığımı hatırlatması gerekir. Bu tatlı şeftali ağaçları yüzünden küçük bir servet kaybettim. Bu resmi büyük halan Sara öldüğü yıl yapmıştı. Ve hemen sonrasında şeftali piyasası dibe vurdu."

"Diyorum ki resimde gerçekten ne görüyorsun?"

"Şey, bir bahçe, bulutlar ve bir de zenci kulübesi var."

"Kulübeyle ağaçların arasında pembe bir katır olduğunu görüyor musun?"

"*Pembe bir katır* mı?" Yargıç'ın mavi gözleri yuvalarından uğradı. "Yok, tabii ki hayır."

"O bir bulut aslında," dedi Jester. "Bana tam da gri yularlı pembe bir katır gibi görünüyor. Ve resmi bir kere bu şekilde gördüğüm için, bundan sonra başka türlü görmem mümkün değil."

"Ben görmüyorum."

"Görmemen mümkün değil, yukarı doğru dörtnala koşuyor – koca bir gök dolusu pembe katır."

Verily bir kâse mısır muhallebisiyle içeri girdi: "Amanın, sizin neyiniz var? Yemeğinize dokunmamışsınız bile."

"Hayatım boyunca bu resmi tam da Sara halanın tasarladığı gibi gördüm. Ama bu yaz görmem gereken şeyi göremiyorum. Eskiden gördüğüm gibi görmeye çalışıyorum ama faydası yok. Hâlâ pembe katırı görüyorum."

"Başın mı dönüyor kuzucuk?"

"Yoo, hayır. Sadece sana bu resmin bir çeşit... sembol olduğunu anlatmaya çalışıyorum, evet sanırım böyle diyebiliriz. Hayatım boyunca bir şeyleri senin ve ailenin geri kalanının görmemi istediği gibi gördüm. Ve bu yaz birtakım şeyleri eskisi gibi görmüyorum; farklı duygularım, farklı düşüncelerim var."

"Bu çok doğal, oğlum." Yargıç'ın sesi güven veriyordu ama gözleri hâlâ kaygılıydı.

"Bir sembol," dedi Jester. Kelimeyi tekrarladı, çünkü okulda yazdığı kompozisyonlarda en sevdiği kelime bu olsa da ilk defa sözlü olarak kullanıyordu. "Bu yazın sembolü. Bir zamanlar diğer herkesle tamı tamına aynı fikirlere sahiptim. Ama şimdi kendi fikirlerim var."

"Ne gibi?"

Jester hemen cevap vermedi. Konuştuğundaysa sesi gerginlik ve ergenlik yüzünden çatladı. "Bir kere, beyaz üstünlüğünün adil olup olmadığını sorguluyorum."

Buradaki meydan okuma, masanın karşısından doğrultulmuş bir tabanca kadar açıktı. Ama Yargıç bunu kabullenemezdi; boğazı kurumuştu ve sızlıyordu, zar zor yutkundu.

"Bunun seni çok şaşırttığını biliyorum, Büyükbaba. Ama sana söylemek zorundaydım, yoksa benim eskisi gibi olduğuma keskin gözüyle bakacaktın."

"Kesin gözüyle," diye düzeltti Yargıç. "*Keskin* değil. Ne tür gözü dönmüş radikallerle vakit geçiriyorsun sen böyle?"

"Kimseyle vakit geçirmiyorum. Bu yaz ben çok..." Jester *çok yalnızdım* diyecekti ama bu gerçeği yüksek sesle itiraf edemedi.

"Pekâlâ, bütün söyleyeceğim şu ki ırkların bir araya gelmesiyle ve resimdeki pembe katırlarla ilgili söylediklerin kesinlikle... normal değil."

Jester bu lafı duyunca kasıklarına tekme yemiş gibi oldu ve yüzü kızardı. Hissettiği acı karşılık vermesine yol açtı: "Hayatım boyunca seni sevdim, hatta sana taptım Büyükbaba. Senin dünyadaki en akıllı, en kibar insan olduğunu düşündüm. Söylediğin her şeyi mutlak gerçekmiş gibi dinledim. Senin hakkında yayımlanmış her şeyi sakladım. Okumayı öğrenir öğrenmez seninle ilgili yazıları topladığım defterimi hazırlamaya başladım. Her zaman senin Başkan olman gerektiğini düşündüm."

Yargıç torununun geçmiş zaman kullanmasını görmezden geldi ve damarlarında kendisiyle gurur duymanın sıcaklığını hissetti. Torunu –o talihsiz, zarif oğlunun serpilmekte olan zarif çocuğu– için hissettiği duygular aynadan yansıyordu sanki. Sevgi ve hatıralar, yüreğini açıkta ve korunmasız bırakmıştı.

"O Kübalı siyahi adam Meclis'te konuşma yaptığı zaman olanları duyduğumda seninle çok gurur duymuş-

tum. Diğer kongre üyeleri ayağa kalktıklarında sen iyice koltuğuna yerleşmiş, ayaklarını yukarı dayayıp bir puro yakmıştın. Bunun müthiş olduğunu düşünmüştüm. Seninle gurur duymuştum. Ama şimdi farklı bakıyorum olan bitene. Bu yapılan kabalık ve görgüsüzlüktü. Hatırlayınca senin adına utanıyorum. Eskileri düşünüp sana nasıl da taptığımı hatırlayınca..."

Jester sözünü tamamlayamadı, çünkü ihtiyar Yargıç'ın çok üzüldüğü gün gibi ortadaydı. Sakat kolu gerildi, eli sert bir biçimde kıvrılıp kasıldı ve dirsek eklemi kontrolsüzce büküldü. Jester'ın sözlerinin yarattığı şok rahatsızlığıyla bir araya gelince, duygusal ve fiziksel acının gözyaşları baş gösterdi. Burnunu sildi ve birkaç dakikalık sessizlikten sonra şöyle dedi: "Evlat nankörlüğü, yılan dişinden çok daha keskindir."

Jester büyükbabasının bu kadar savunmasız olmasına sinirlendi. "Ama Büyükbaba, sen daima her istediğini söyledin. Ben de hep dinledim ve inandım. Ama şimdi benim kendi görüşlerim varken sen beni destekleyeceğine Kutsal Kitap'tan alıntılar yapıyorsun. Bu hiç adil değil çünkü karşındaki insanı direkt haksız duruma düşürüyor."

"Kutsal Kitap değil – Shakespeare*."

"Her neyse, zaten ben senin evladın değilim. Senin torunun, babamın evladıyım."

Tepedeki vantilatör, insanın soluğunu kesen bu öğleden sonrada dönüp duruyordu; güneş doğranmış tavuğun durduğu masanın üzerinde parlıyor ve tereyağı tabağın içinde eriyip gidiyordu. Jester soğuk çay bardağını yanağına götürdü ve konuşmadan önce onu okşadı.

"Bazen babamın o yaptığı şeyi neden yaptığı konusunda kuşkularım var gibi geliyor."

---

* Shakespeare'in tragedyası *Kral Lear*'in I. Perde 4. Sahnesinden: "Bu kadın o zaman, evlat nankörlüğünün bir yılan dişinden ne kadar daha keskin olduğunu anlasın!"(*Kral Lear*, William Shakespeare, çev. Özdemir Nutku, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018.) (ç.n.)

O hantal mobilyalı, gösterişli, Kraliçe Victoria tarzındaki evde ölüler hâlâ yaşıyordu. Yargıç'ın karısının giyinme odası, hayatta olduğu zamanki gibi tutuluyordu; çekmeceli masasının üzerindeki gümüş süs eşyaları ve kıyafetlerle dolu dolabı, arada bir toz almak dışında ellenmiyordu. Jester babasının fotoğraflarıyla büyümüştü ve kitaplıkta bir çerçeve içinde baroya kabul sertifikası duruyordu. Evin dört bir yanında bu ölülerin hayatlarından hatıralar olmasına rağmen, ölümün asıl detaylarına hiçbir zaman, ima yoluyla bile değinilmiyordu.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu ihtiyar Yargıç kaygıyla.

"Hiçbir şey," dedi Jester. "Sadece bu şartlar altında babamın ölümünü merak etmem normal diyorum."

Yargıç yemek zilini çaldı ve bu ses sanki odadaki gerginliği artırdı. "Verily, Mr. Malone'un doğum günüm için getirdiği mürver şarabı şişesini al gel."

"Hemen şimdi, bugün mü efendim?" diye sordu Verily; çünkü şarap genellikle yalnızca Şükran Günü ve Noel yemeklerinde içilirdi. Büfeden şarap kadehlerini çıkarıp önlüğüyle tozlarını sildi. Servis tabağındaki yenmemiş yemekleri fark edince tatlı patateslerin ya da sosun içinden saç ya da sinek mi çıktı diye merak etti. "Yemekte bir sorun mu var?"

"Ah hayır, çok lezzetli. Azıcık hazımsızlığım var sanırım."

Jester ırkların bir araya gelmesinden bahsedince Yargıç'ın midesinin burulduğu ve iştahının kaçtığı doğruydu. Âdetlerine uymasa da şarabı açtı ve kadehlere doldurdu, sonra sanki bir cenaze yemeğinde içiyormuş gibi ciddiyetle içti. Çünkü insanların birbirlerine duydukları anlayışta ve duygudaşlıkta bir kopma olması da aslında bir tür ölümdür. Yargıç incinmişti ve kederliydi. Ve insanı inciten kişi sevdiği biriyse, sadece o sevilen kişi teselli edebilir.

Yavaşça sağ elini avucu açık bir şekilde masanın üzerinden torununa doğru uzattı ve biraz sonra Jester da kendi

elini büyükbabasının avucuna koydu. Ama Yargıç tatmin olmamıştı; onu inciten şey sözler olduğuna göre avuntusu da sözlerde yatıyordu. Çaresizlik içinde Jester'ın elini kavradı.

"Yaşlı büyükbabanı artık sevmiyor musun?"

Jester elini çekip birkaç yudum şarap içti. "Tabii ki seviyorum Büyükbaba, ama..."

Yargıç devamını beklese de Jester cümleyi bitirmedi ve duygular bu gergin odaya hapsoldu. Yargıç'ın eli uzanmış halde kalakaldı ve parmakları hafifçe titredi.

"Oğlum, artık zengin bir adam olmadığım hiç aklına geldi mi? Birçok kaybın acısını yaşadım, bizden öncekiler de böyle kayıpların acısını yaşadılar. Jester, senin eğitimin ve geleceğin için endişeleniyorum."

"Merak etme. İdare ederim ben."

"Hayattaki en güzel şeyler bedavadır sözünü duymuşsundur. Bütün genellemeler gibi bu da hem doğru hem de yanlış. Ama şurası doğru: Bu memlekette en iyi eğitimi kesinlikle ve tümüyle bedava alabilirsin. Mesela West Point parasız bir okul ve senin için bir görüşme ayarlayabilirim."

"Ama ben subay olmak istemiyorum."

"Ne olmak istiyorsun?"

Jester'ın kafası karışıktı, emin değildi. "Tam olarak bilmiyorum. Müziği ve uçmayı seviyorum."

"Peki, West Point'e git ve Hava Kuvvetleri'ne katıl. Federal Hükümet'ten ne koparabilirsen kâr. Tanrı biliyor ya, Federal Hükümet Güney'e yeteri kadar zarar verdi."

"Önümüzdeki yıl liseden mezun olana kadar geleceğim hakkında karar vermem gerekmiyor."

"Bak oğlum, dikkatini çekmek istediğim şey mali durumumun eskisi gibi olmadığı. Ama planlarım gerçekleşirse günün birinde zengin bir adam olacaksın." Yargıç zaman zaman gelecekteki bir servet hakkında üstü kapalı imalarda bulunurdu. Jester aslında bu imalara pek kafa yormazdı ama bu sefer sordu:

"Hangi planlar, Büyükbaba?"

"Oğlum, bu stratejiyi anlayacak kadar büyüdün mü bilemiyorum." Yargıç boğazını temizledi. "Sen gençsin ve bu hayal çok büyük."

"Nedir o?"

"Verilen zararları giderip Güney'i yeniden canlandırmak için bir plan."

"Nasıl?"

"Bu bir devlet adamının hayali, değersiz bir siyasi proje değil. Muazzam bir tarihi adaletsizliği düzeltmek için bir plan."

O sırada Jester servis edilen dondurmayı yemeye koyulmuştu ama Yargıç dondurmayı kâsesinde erimeye terk etti. "Hâlâ buradaki amacı anlamış değilim," dedi Jester.

"Bir düşün oğlum. Uygar ülkeler arasındaki bir savaşta, kazanamayan ülkenin para birimine ne olur? Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarını düşün. Ateşkesten sonra Alman markına ne oldu? Almanlar paralarını mı yaktılar? Ya Japon yeni? Japonlar yenildikten sonra paralarıyla ateş mi yaktılar? Öyle mi yaptılar, oğlum?"

"Hayır," dedi Jester, yaşlı adamın sesindeki hiddet karşısında afallayarak.

"Uygar ülkelerde toplar susup savaş alanları sessizliğe gömüldükten sonra ne olur? Galip olan, ülke ekonomisindeki ortak çıkarları gereği mağlup tarafın dinlenip toparlanmasına izin verir. Yenilen ülkenin parası her zaman kurtarılır, değeri düşer ama geçerli olmaya devam eder. Kurtarılmanın ne demek olduğunu anlamak için şimdilerde Almanya'da, Japonya'da ne olup bittiğine bir bak... Federal Hükümet düşman parasını kurtarıp geçerli saydı ve savaşta kaybedenlere kendilerini toparlamaları için yardım ediyor. Çok eski zamanlardan beri, yenilen ülkelerin paraları tedavülde kalmıştır. Peki ya İtalya'daki liret? Federal Hükümet lirete el mi koydu? Liret, yen, mark... Hepsi, hepsi kurtarıldı."

Yargıç masanın üzerine eğiliyor ve kravatı erimiş dondurma dolu kâseye sürünüyordu ama bunun farkında değildi.

"Peki, Eyaletler Arası Savaş'tan sonra ne oldu? Birleşik Devletler'in Federal Hükümeti bizim pamuğa dayalı ekonomimizin olmazsa olmazı köleleri azat etmekle kalmadı, bunun sonucunda ulusun olanakları da rüzgâr gibi uçtu gitti. Evet, *Rüzgâr Gibi Geçti* bu konuda yazılmış en gerçek hikâyedir. Filmini izlerken nasıl ağlamıştık, hatırlıyor musun?"

Jester, "Ben ağlamadım," dedi.

"Tabii ki ağladın," dedi Yargıç. "Keşke o kitabı ben yazmış olsaydım..."

Jester bir yorum yapmadı.

"Ama konumuza dönelim. Sadece ulusun ekonomisi kasıtlı olarak çökertilmedi, Federal Hükümet aynı zamanda Konfederasyon para birimini de tamamen hükümsüz kıldı. Konfedere Devletler'in tüm servetine karşılık bir sent bile kurtarılamadı. Konfederasyon'un banknotlarının ateş yakmak için kullanıldığını duydum."

"Tavan arasında koca bir sandık dolusu Konfederasyon banknotu vardı. Onlara ne oldu, merak ettim."

"Kütüphanede, benim kasamda duruyorlar."

"Neden? Değersiz değiller mi?"

Yargıç cevap vermek yerine yelek cebinden bin dolarlık bir Konfederasyon banknotu çıkardı. Jester bunu tavan arasında oynadığı çocukluk günlerindeki merakla inceledi. Banknot o kadar gerçek, o kadar yeşil ve o kadar inandırıcıydı ki... Ama merak Jester'ı birkaç saniye aydınlatabildi, sonra sönüp gitti. Jester banknotu büyükbabasına geri verdi.

"Gerçek olsaydı çok para ederdi."

"Bir gün dediğin gibi 'gerçek' olabilir. Eğer kudretim, çabam ve hayal gücüm bunu başarabilirse, olacaktır da..."

Jester soğuk, berrak gözleriyle büyükbabasını sorguladı. Sonra "Bu para neredeyse yüz yıllık," dedi.

"Bir de bu yüz yıl içinde Federal Hükümet'in israf ettiği yüz milyarlarca doları düşün. Finanse edilen savaşları ve kamu harcamalarını düşün. Kurtarılan ve yeniden tedavüle sokulan başka para birimlerini düşün. Mark, liret, yen... Bütün o yabancı paralar. Oysa Güney en nihayetinde aynı kandan, aynı candandı ve kardeş muamelesi görmeliydi. Para biriminin amorti edilmesi gerekiyordu, değerinin düşürülmesi değil. Bunu göremiyor musun kuzum?"

"Ama öyle olmadı ve şimdi artık çok geç."

Sohbet Jester'ı huzursuz etmişti ve masadan kalkıp gitmek istiyordu. Ama büyükbabası bir el işaretiyle onu oturttu.

"Dur biraz. Bir yanlışı düzeltmek için asla geç değildir. Ben Federal Hükümet'in bu tarihi ve muazzam hatasını düzeltmesinde aracı olacağım," dedi Yargıç, gururlu bir tavırla. "Önümüzdeki seçimleri kazanırsam, günümüzdeki hayat pahalılığına uygun ayarlamalarla bütün Konfederasyon paralarını kurtaracak bir yasa tasarısını Temsilciler Meclisi'ne sunacağım. Güney için, Roosevelt'in *New Deal** ile yapmaya niyetlendiği şey olacak bu. Güney'in ekonomisinde devrim yapacağım. Ve sen, Jester, zengin bir genç adam olacaksın. O kasada on milyon dolar var. Buna ne dersin?"

"O kadar Konfederasyon parası nasıl birikti?"

"Ailemizde ileri görüşlü atalarımız var; bunu unutma, Jester. Benim büyükannem, senin de büyük büyük büyükannen çok ileri görüşlü, harika bir hanımdı. Savaş bittikten sonra arada sırada birkaç yumurta ya da tarım ürünü karşılığında Konfederasyon parasını takas ederek ticaret yapmış; bir seferinde bir yumurta tavuğunu üç milyon dolara takas ettiğini söylediğini hatırlıyorum. O günlerde herkes açtı ve

---

* Yeni Düzen. İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD'de başkan Franklin D. Roosevelt tarafından yürürlüğe sokulan, öncelikle kamu istihdamı ve sosyal transferleri düzenleyen ekonomi programı. (e.n.)

herkes inancını yitirmişti. Büyük büyük büyükannen hariç herkes. 'Bu para geri gelecek, gelmek zorunda,' dediğini asla unutmayacağım."

"Ama asla gelmedi," dedi Jester.

"Şimdilik... Bekle de gör. Güney'in ekonomisi için bir *New Deal* olacak bu ve ulusun tamamına yarar sağlayacak. Federal Hükümet bile bundan yararlanacak."

"Nasıl?" diye sordu Jester.

Yargıç sakin bir tavırla şöyle dedi: "Birine yarar sağlayan bütüne yarar sağlar. Anlaması zor değil; birkaç milyonum varsa, yatırım yapar, bir sürü insanı işe alır ve yerel ticareti canlandırırım. Ve ben zararı tazmin edilecek kişilerden yalnızca biriyim."

"Bir şey daha var," dedi Jester. "Neredeyse yüz yıl geçti aradan. Paranın izi nasıl sürülebilir ki?"

Yargıç'ın sesinde muzaffer bir tını vardı. "Dert edeceğimiz en önemsiz şey bu. Hazine, Konfederasyon parasının amorti edileceğini ilan ettiğinde para elbette bulunacaktır. Konfederasyon banknotları Güney'in dört bir yanındaki tavan aralarında ve ahırlarda ortaya çıkacak. Bütün memlekette, hatta Kanada'da bile..."

"Kanada'da ortaya çıkan paranın ne faydası olacak?"

Yargıç gururla "Sadece lafın gelişi, abartılı bir örnek," dedi. Ümitle torununa bakıyordu. "Ama genel olarak bu yasa tasarısı hakkında ne düşünüyorsun?"

Jester büyükbabasıyla göz göze gelmemeye çalıştı ve cevap vermedi. Umutsuzca onun onayını bekleyen Yargıç ısrar etti. "Ne düşünüyorsun kuzum? Bu büyük bir devlet adamının tahayyülü," diye ekledi daha da kesin bir tavırla. "*Journal* benim için defalarca 'büyük siyasetçi' dedi ve *Courier* benden hep 'Milan'ın önde gelen yurttaşı' diye söz eder. Bir seferinde 'Güneyli devlet adamlarından oluşan görkemli gökkubbenin değişmez yıldızlarından biri' olduğum yazılmıştı. Büyük bir siyasetçi olduğumu kabul etmiyor musun?"

Soru yalnızca endişelerini gidermek için bir yakarı değil, duygularını pekiştirmek için de umutsuz bir talepti. Jester cevap veremedi. İlk kez büyükbabasının muhakeme gücü felçten etkilenmiş olabilir mi diye düşündü. Yüreği, acıma duygusu ile sağlıklı ve hasta olanı birbirinden ayıran doğal içgüdü arasında kalmıştı.

Yargıç'ın yaşlılıktan ve heyecandan belirginleşmiş damarları şakaklarında atmaya başladı, yüzü kızardı. Hayatı boyunca yalnızca iki kez reddedilmenin acısını tatmıştı: Bir sefer Kongre seçimlerinde kaybettiğinde, bir seferinde de *Saturday Evening Post*'a yolladığı uzun hikâyesi hazırda bekleyen standart bir mektupla birlikte geri gönderildiğinde. Yargıç hikâyesinin reddedildiğine inanamamıştı. Yazdıklarını tekrar okumuş ve *Post*'taki bütün diğer hikâyelerden daha iyi bulmuştu. Sonra güzelce okunmadığından şüphelenip metnin bazı sayfalarını birbirine yapıştırarak tekrar denemiş, hikâye bir kez daha geri gönderilince de bir daha asla *Post* okumamış ve hikâye yazmamıştı. Şimdiyse torunuyla ayrı düştüklerine inanamıyordu.

"Küçük bir çocukken bana nasıl Dede dediğini hatırlıyor musun?"

Bunu hatırlamak Jester'ı pek etkilememişti, hatta büyükbabasının gözlerindeki yaşlar onu rahatsız etti. "Her şeyi hatırlıyorum." Ayağa kalkıp Yargıç'ın sandalyesinin arkasında durdu ama büyükbabası ne ayağa kalkıyor ne de onun gitmesine izin veriyordu. Jester'ın elini yakalayıp yanağına götürdü. Jester utançla kaskatı kesildi ve eli bu okşamaya karşılık vermedi.

"Kendi torunumun bir gün karşımda böyle konuşacağı hiç aklıma gelmezdi. Irkların neden bir arada olmaması gerektiğini anlayamadığını söyledin. Mantıki neticesini düşün. Irklar arasında evliliklere kadar varır sonu. Bu hoşuna gider miydi? Bir kız kardeşin olsaydı, zenci bir herifle evlenmesine izin verir miydin?"

"Ben onu düşünmüyorum. Irksal adaleti düşünüyordum."

"Ama şu senin sözüm ona 'ırksal adalet' ırklar arasında evliliklere yol açarsa –mantık kurallarına göre sonunda olacağı bu– bir zenciyle evlenir miydin? Dürüst ol."

Jester gayriihtiyari Verily'yi, evde çalışmış olan diğer aşçıları, çamaşırcıları ve pankek reklamlarındaki Jemima teyzeyi* düşündü. Yüzü kıpkırmızı oldu ve çilleri belirginleşti. Zihnindeki görüntü onu öyle dehşete düşürdü ki hemen cevap veremedi.

"Gördün mü?" dedi Yargıç. "Sadece bu konuda Kuzeylileri destekliyormuş gibi yapıyorsun, ama desteğinin içi boş."

Jester şöyle dedi: "Yine de bir yargıç olarak senin bir suçu iki farklı şekilde yargıladığını düşünüyorum, suçu işleyenin zenci mi yoksa beyaz mı olduğuna göre."

"Elbette. Onlar iki farklı şey çünkü. Beyaz beyazdır, siyah da siyah ve eğer önleyebilirsem bu ikisi asla bir araya gelmeyecek."

Yargıç güldü ve Jester'ın yine çekmeye çalıştığı elini tuttu.

"Ömrüm boyunca adalet meseleleriyle uğraştım. Ve babanın ölümünden sonra adaletin bir sanrı, bir yanılma olduğunu anladım. Adalet eşit durumlarda eşit ölçüde uygulanan sabit bir mihenk değildir. Babanın ölümünden sonra adaletten daha önemli bir niteliğin var olduğunu anladım."

Babasından ya da onun ölümünden bahsedilmesi her zaman Jester'ın ilgisini çekerdi. "Daha önemli olan nedir, Büyükbaba?"

"Tutku," dedi Yargıç. "Tutku adaletten daha önemlidir."

Jester utançtan kaskatı oldu. "Tutku mu? Babamın tutkuları var mıydı?"

Yargıç soruyu savuşturdu. "Senin kuşağının gençlerinde

---

* Aunt Jemima. Birleşik Devletler'de yaygın olarak kullanılan bir hazır pankek karışımı ve akçaağaç şurubu markası. Paketlerin üzerinde siyahi bir kadının yüzü yer alır. (e.n.)

tutku yok. Kendilerini atalarının ideallerinden koparmışlar ve soylarının mirasını reddediyorlar. Bir seferinde New York'tayken zenci bir adamın beyaz bir kızla aynı masada oturduğunu gördüm ve midem bulandı. Öfkemin adaletle falan bir alakası yoktu; ama o ikisinin aynı masada oturup güle oynaya yemek yediklerini görünce kötü oldum. O gün New York'u terk ettim ve bir daha o Babil misali karmaşaya gitmedim, ölene kadar da gitmem."

"Ben olsam hiç umursamazdım," dedi Jester. "Aslına bakarsan yakında New York'a gidiyorum zaten."

"Bunu söylemeye çalışıyorum ben de. Tutkun yok."

Bu sözler Jester'ı fazlasıyla etkiledi, ürperip kızardı. "Anlamıyorum..."

"Günün birinde sen de bu tutkuya kapılabilirsin. Ve bu nihayet olduğunda, sözüm ona adalet hakkındaki yarı olgunlaşmış fikirlerin unutulup gidecek. Gerçek bir erkek ve beni her daim hoşnut tutan torunum olacaksın."

Jester sandalyesini tutarken, Yargıç masadan bastonuna dayanarak kalktı ve bir an için şöminenin üzerindeki resme dönük hale durdu. "Bir dakika bekle, kuzum." Son iki saattir açmış olduğu uçurumu kapatacak birtakım sözler aradı çaresizce. Sonunda şöyle söyledi: "Biliyor musun Jester, bahsettiğin pembe katırı görebiliyorum; işte orada, gökyüzünde, ağaçların ve kulübenin üzerinde."

Bu kabullenme hiçbir şeyi değiştirmedi ve ikisi de bunu biliyordu. Yargıç yavaşça yürürken, Jester da gerekirse ona destek olmak için yanında duruyordu. Acıma duygusu pişmanlıkla karışmıştı ve o, acıma ve pişmanlık hislerinden nefret ederdi. Büyükbabası kütüphanedeki koltuğuna yerleştiğinde Jester, "Benim hangi tarafta durduğumu bilmenden memnunum. Sana söylediğime memnunum," dedi. Ancak büyükbabasının gözlerindeki yaşlar cesaretini kırınca "Seni yine de seviyorum, seni gerçekten seviyorum Dede," diye eklemek zorunda kaldı. Ama büyükbabası ona

sarılınca ter kokusu ve aşırı duygusallık onu iğrendirdi; kendini kurtardığında yenilmişlik duygusuna kapılmıştı.

Koşarak odadan fırladı ve merdivenleri üçer üçer çıktı. Üst katın sahanlığındaki vitray camlı pencere Jester'ın kumral saçlarını parlatırken soluğu kesilmiş yüzüne de solgun bir ışık düşürüyordu. Odasının kapısını kapadı ve kendini yatağına attı.

Tutkusunun olmadığı doğruydu. Büyükbabasının sözlerinin yarattığı utanç bütün bedeninde dolaştı ve yaşlı adamın onun bakir oluşunu bildiğini sezdi. O sert, erkeksi elleriyle fermuarını açtı ve avuntu için cinsel organına dokundu. Tanıdığı başka oğlanlar aşk maceralarıyla böbürleniyorlardı, hatta Reba adlı bir kadının işlettiği eve bile gitmişlerdi. Jester burayı çok merak ediyordu; dışarıdan bakınca verandasında küçük bir çardağı ve yaseminleri olan sıradan bir ahşap evdi. Evin işte bu sıradanlığı onu büyülüyor ve ürkütüyordu. Evin etrafında dolaşıyor ve içinde hem meydan okunmuş hem yenilgiye uğramış hissi doğuyordu. Bir akşamüzeri geç saatte evden bir kadının çıktığını görmüş ve onu seyretmişti. Mavi elbiseli, dudakları ruja bulanmış alelade bir kadındı. Jester'ın tutkulu olması gerekirdi. Ama kadın ona öylesine bir bakış attığında, gizli yenilgisinin utancı bir bacağını diğerine dayayıp kadın gidene kadar öylece kalmasına yol açmıştı. Sonra eve dönerken altı blok boyunca koşmuş ve kendisini şimdi yattığı yatağa atmıştı.

Hayır, içinde tutku yoktu ama sevgi beslediği olmuştu. Bazen bir gün, bir hafta, bir ay ya da bir seferinde bütün bir yıl boyu... O bir yıl süren sevgisi, okuldaki en başarılı sporcu Ted Hopkins içindi. Jester koridorda Ted'in gözlerini arardı ve kalbi küt küt attığı halde o yıl içinde yalnızca iki kere konuşmuşlardı.

Bir keresinde yağmurlu bir günde aynı anda hole girdiklerinde Ted "Hava çok fena," demişti.

Jester zor duyulur bir sesle "Fena," diye karşılık vermişti.

Diğer konuşma nispeten daha uzundu ve o kadar sıradan değildi ama bütünüyle onur kırıcıydı. Jester Ted'i sevdiği için, bir hediye vererek onu etkilemeyi her şeyden çok istiyordu. Rugby sezonunun başında bir kuyumcu dükkânında küçük bir altın rugby topu görmüştü. Onu satın almış ama Ted'e ancak dört gün sonra verebilmişti. Hediyesini vermesi için yalnız olmaları gerekiyordu; günler süren takipten sonra Ted'in tarafındaki soyunma odasında karşılaşmışlardı. Jester rugby topunu titreyen ellerle uzatınca, Ted "Nedir bu?" diye sormuştu. Jester bir yerlerde hata yaptığını her nasılsa anlamış ve aceleyle açıklamıştı: "Yerde buldum."

"Niye bana vermek istiyorsun?"

Jester'ın utançtan başı dönmüştü. "Benim işime yaramayacağı için sana vermeyi düşündüm."

Ted'in mavi gözleri alaycı ve şüpheci bir ifadeyle bakarken, Jester açık tenlilere has o acı verici ateş basma hissiyle kızarmış ve çillerinin rengi koyulaşmıştı.

Bunun üzerine "Peki, teşekkürler," diyen Ted, altın rugby topunu pantolon cebine koymuştu.

Ted, Milan'dan yirmi beş kilometre uzaklıktaki bir kasabada görevli bir subayın oğluydu, o yüzden bu sevgi Ted'in babasının başka yere tayin edilmesi fikriyle gölgeleniyordu. Böylesine kaçamak ve gizli olan duyguları, hem ayrılma tehlikesi hem de uzaklık ve macera havasıyla daha da şiddetleniyordu.

Rugby topu hadisesinden sonra Jester Ted'den uzak durdu ve bir daha rugby ya da "fena hava" sözlerini ıstıraplı bir utanç duymadan aklından geçiremedi.

Kâkülleri olan ve hiç ruj sürmeyen İngilizce öğretmeni Miss Pafford'ı da sevmişti. Ruj Jester'a tiksindirici geliyordu ve insanın oraya buraya bulaşan bu yapışkan şeyi sürmüş bir kadını nasıl öpebileceğini anlamıyordu. Tabii neredeyse bütün kızlar ve kadınlar ruj sürdükleri için Jester'ın âşık

olma seçenekleri epey sınırlıydı.

Önünde sıcak, boş ve şekilsiz bir öğleden sonra uzanıyordu. Ve pazar öğleden sonraları, bütün öğleden sonralar arasında en uzunu olduğu için Jester havaalanına gitti ve akşam yemeği saatine kadar dönmedi. Yemekten sonra hâlâ bomboş ve bunalımlı hissediyordu. Öğle yemeğinin ardından yaptığı gibi yine odasına gidip kendini yatağın üzerine attı.

Teselli bulamamış bir halde terleyerek yatarken ani bir kasılmayla dikkat kesildi. Uzaklardan bir piyano ezgisi ve gırtlaktan söylenen bir şarkı geliyordu kulağına, şarkının ne olduğunu ya da nereden geldiğini bilmiyordu. Dirseklerinin üzerinde doğrulup dışarıyı izleyerek dinledi. Çalan bir *blues* parçasıydı, şehvet ve keder doluydu. Müzik sesi, Yargıç'a ait mülkün arkasındaki zencilerin yaşadığı sokaktan geliyordu. Oğlan dinledikçe cazın hüznü büyüdü ve dağılmadan öylece kaldı.

Jester kalkıp alt kata indi. Büyükbabası kütüphanedeydi ve Jester fark edilmeden gecenin karanlığına karıştı. Müzik sokaktaki üçüncü evden geliyordu, kapıya tekrar tekrar vurunca müzik durdu ve kapı açıldı.

Ne söyleyeceğini hiç düşünmemişti, kapının önünde dili tutulmuş halde kalakaldı; sadece onu karşı konulamaz bir şeyin beklediğini biliyordu. Mavi gözlü zenciyle ilk defa yüz yüze gelmişti ve ona baktığında ürperdi. Müzik hâlâ bedeninde titreşiyordu ve Jester bu mavi gözlerle karşı karşıya kalınca cesaretini kaybetti. Koyu renkli asık yüzün ortasındaki gözler soğuk ve parlaktı. Bu gözler ona ani bir utançla titremesine neden olan bir şeyi hatırlatmıştı. Bu karşı konulamaz duyguyu sessizce sorguladı. Korku muydu? Aşk mıydı? Yoksa... Yoksa nihayet tutku muydu? Cazın hüznü paramparça oldu.

Jester odaya girip kapıyı kapadığında bu sorunun cevabını hâlâ bilmiyordu.

Üç

Aynı yaz ortası akşamında, havada hanımeli kokuları yayılırken, J.T. Malone ihtiyar Yargıç'ın evine beklenmedik bir ziyarette bulundu. Yargıç erken yatar, erken kalkardı; akşam saat dokuzda sularını etrafa sıçrata sıçrata yıkanır ve sabahın dördünde aynı süreç tekrarlanırdı. Sevdiğinden değil tabii. Diğer insanlar gibi saat altıya ya da hatta yediye kadar düşlerin tanrısı Morpheus'un güvenli kollarında olmak isterdi. Ama erken kalkma âdeti içine işlemişti ve bunu kıramıyordu. Yargıç kendisi gibi iri yarı ve çok terleyen birinin günde iki kere banyo yapması gerektiğini düşünüyordu ve etrafındakiler de aynı kanaatteydiler. Böylece bu alacakaranlık saatlerde ihtiyar Yargıç suları sıçratıyor, pofurduyor ve şarkı söylüyor olurdu... En gözde küvet şarkıları "On the Trail of the Lonesome Pine" ve "I'm a Rambling Wreck from Georgia Tech" idi. Torunuyla arasında geçen konuşma canını epeyce sıktığından o akşam şarkı söylemekten her zamanki hazzı alamamış, ayrıca hep yaptığı gibi kulaklarının arkasına koku da sürmemişti. Banyodan önce Jester'ın odasına gitmişti ama oğlan orada değildi, bahçeye doğru seslendiğinde de karşılık alamamıştı. Kapı çaldığında Yargıç'ın üzerinde beyaz, ince pamuklu bir erkek geceliği vardı, sabahlığını eline almıştı. Torununu beklediğinden hemencecik aşağıya indi ve sabahlığı kolunda gelişi-

güzel halde asılı dururken yalınayak holü geçti. İki arkadaş da birbirlerini görünce şaşırdılar. Yargıç sabahlığını sırtına geçirmeye çabalarken Malone çok şişman olan Yargıç'ın aşırı küçük olan çıplak ayaklarına bakmamaya çalışıyordu.

"Gecenin bu saatinde ne işin var burada?" diye sordu Yargıç, sanki saat gece yarısını çoktan geçmiş gibi bir tavırla.

Malone "Yürüyüşe çıkmıştım, bir uğrayayım dedim," diye cevap verdi. Malone korkmuş ve çaresiz göründüğünden Yargıç bu sözlere kanmadı.

"Gördüğün gibi banyodan yeni çıktım. Yukarı gel de yatmadan önce bir kadeh bir şey içelim. Saat sekizden sonra kendi odamda daha rahat ediyorum. Ben yatağıma kıvrılırım sen de Josephine koltuğa uzanırsın... ya da tam tersi. Canını sıkan ne yahu? Sanki ölüm perisi kovalamış gibi bir halin var, J.T."

"Öyle hissediyorum zaten," dedi Malone. Gerçeği tek başına sırtlayamadığı için o akşam Martha'ya lösemiden bahsetmişti. Sonra da bir yerlerde biraz avuntu ya da huzur bulmak için evden dehşet ve panik içinde kaçmıştı. Söz konusu trajedi yüzünden evlilik hayatındaki mesafeli kayıtsızlığın bir yakınlığa evrileceğinden korkmuştu; ama o sakin yaz akşamında olup bitenler, tüm o korkulardan daha beterdi. Martha ağlamış, Malone'un yüzünü kolonyayla ovmakta ısrar etmiş ve çocukların geleceği hakkında konuşup durmuştu. Aslına bakılırsa karısı tıbbi raporu hiç sorgulamamış, kocasının tedavisi mümkün olmayacak kadar hastalandığına ve yavaş yavaş ölen bir adam olduğuna inanıyormuş gibi davranmıştı. Bu keder ve kabullenme Malone'u çok sinirlendirmiş ve dehşete düşürmüştü. Saatler geçtikçe manzara daha da kötüleşti. Martha Kuzey Carolina'daki Blowing Rock'ta geçirdikleri balayından, çocukların doğumlarından, gittikleri seyahatlerden ve hayatlarındaki beklenmedik değişikliklerden bahsetmişti. Hatta çocukların eğitimleriyle bağlantılı olarak, sahip olduğu

Coca-Cola hisselerinin bile bahsi geçmişti. Mütevazı biriydi, Victoria döneminin tutum ve değerlerini benimsemiş bir hanımefendiydi ve zaman zaman Malone'a cinsiyetsiz gibi görünürdü. Sekse karşı bu ilgisizliği Malone'un genellikle iğrenç, kaba saba ve hatta yontulmamış hissetmesine neden oluyordu. O akşamın son kâbusu, Martha'nın beklenmedik bir şekilde, hatta fazlasıyla beklenmedik bir şekilde seksten bahsetmesi olmuştu.

Martha, cesareti kırılmış olan Malone'a sarılırken "Ben ne yapabilirim?" diye feryat etmişti. Ve ardından yıllar boyu hiç söylenmeyen o ifadeyi kullanmıştı. Bu bir zamanlar sevişme eylemi için kullandıkları ifadeydi ve bir yaz vakti Ellen kendinden büyük çocukların Malone'ların çimenliğinde parende attıklarını seyrederken ortaya çıkmıştı. Küçük Ellen babası işten eve döndüğünde şöyle sesleniyordu: "Senin için parende atayım mı, Babiş?" Ve yaz akşamlarından, ıslak çimenlerden, çocukluktan kalma bu ifade, gençliklerinde cinsel ilişki için kullandıkları ifade oluvermişti. Şimdi yirmi yıldır evli olan Martha, takma dişlerini dikkatle bir bardak suya koyduktan sonra bu kelimeyi kullanmıştı. Malone yalnızca öleceğini değil, içinde bir şeylerin onun haberi bile olmadan zaten ölmüş olduğunu anlayınca dehşete kapılmıştı. Tek kelime bile etmeden aceleyle evden çıkıp gecenin karanlığına adım atmıştı.

Malone, lacivert halının üzerinde pespembe gözüken çıplak ayaklarıyla öne düşen Yargıç'ı takip etti. İkisi de birbirlerinin mevcudiyetinin getirdiği avuntudan memnunlardı. "Karıma söyledim," dedi Malone, "bu... bu lösemi meselesini."

Sayvanı ve kuştüyü yastıkları olan kocaman bir karyolanın yer aldığı yatak odasına geçtiler. Drape perdeler ağır ve demodeydi; pencerenin yanındaysa Yargıç'ın dikkatini viskiye yöneltip bardakları doldurmadan önce Malone'a oturması için işaret ettiği uzun koltuk yer alıyordu. "J.T.,

fark ettin mi hiç, insanın bir zayıflığı olduğunda başka birine atfettiği ilk ve en önemli kusur tam da o zayıflık olur. Diyelim ki bir adam açgözlü... O zaman başkalarını suçlayacağı ilk şey açgözlülüktür. Yahut cimrilik... Bu da cimri bir adamın ayırt edeceği ilk kusurdur." Yargıç konuya gitgide ısınınca, sonraki sözlerini neredeyse bağırarak söyledi: "Ve bir hırsızı da anca bir hırsız yakalar..."

"Evet, doğru," diye karşılık veren Malone, konuya nereden dahil olacağını pek kestirememişti. "Anlamıyorum..."

"O meseleye geliyorum," dedi Yargıç, otoriter bir tavırla. "Birkaç ay önce bana Dr. Hayden'dan ve kandaki şu küçük olağandışı şeylerden bahsediyordun."

"Evet," dedi Malone, hâlâ şaşkın bir halde.

"Neyse, tam da bu sabah Jester'la eczaneden eve dönerken Dr. Hayden'ı gördüm ve neye uğradığımı şaşırdım."

"Neden?"

"O adam hasta. Bir insanın bu kadar hızlı çöktüğünü hiç görmemiştim."

Malone yapılan imayı hazmetmeye çalıştı. "Yani demek istiyorsunuz ki..."

Yargıç'ın sesi sakin ve kendinden emindi. "Demek istiyorum ki Dr. Hayden'ın olağandışı bir kan hastalığı varsa bu teşhisi kendisi yerine sana koymuş olması çok büyük bir ihtimal." Malone, tutunacak bir dal olup olmadığını merak ederek bu tuhaf akıl yürütmeyi kafasında tarttı. "Evet J.T., en nihayetinde epeyce tıbbi deneyimim var; neredeyse üç ay Johns Hopkins hastanesinde kaldım."

Malone doktorun ellerini ve kollarını düşündü. "Hakikaten de Hayden'ın kolları çok ince ve kıllı."

Yargıç homurdanarak şöyle dedi: "Aptallık etme, J.T., kıllı olmanın bununla bir ilgisi yok." Bu sözler üzerine utanan Malone, Yargıç'ın akıl yürütmesine kulak vermeye artık daha istekliydi. "Doktor bunu kötülüğünden ya da garezinden söylemedi," diye devam etti Yargıç. "Bu sadece

kötü şeyleri kendinden uzakta tutabilmenin mantıklı, insani yolu... Bugün onu gördüğüm anda ne olduğunu anladım. Ölümcül hastalığı olan bir adamın bakışlarını tanırım... İkide bir sağa sola bakıp, utanmış gibi gözlerini kaçırırlar. Bu bakışı Johns Hopkins'te defalarca gördüm, ayakta tedavi gören gayet iyi durumdaki bir hasta olarak oradaki herkesi tanırdım," dedi Yargıç içtenlikle. "Halbuki zayıf olmana ve ciğer yemen gerekmesine rağmen senin gözlerin dosdoğru bakıyor. Peki ya karaciğer iğnesi?" dedi neredeyse bağırarak. "Şu kan hastalıkları için karaciğer iğnesi denilen bir şeyler yok mu?"

Malone Yargıç'a şaşkınlık ile umut arasında gidip gelen gözlerle baktı. "Johns Hopkins'te kaldığınızı bilmiyordum," dedi yumuşak bir tonla. "Herhalde siyasi kariyeriniz nedeniyle bunu pek duyurmadınız."

"On yıl önce yüz kırk kiloydum."

"Kilonuzu her zaman iyi taşıdınız. Sizin şişman bir adam olduğunuzu hiç düşünmedim."

"Şişman bir adam mı, elbette hayır. Sadece biraz iri yarıydım... Tek bir şey vardı, baygınlık nöbetleri geçiriyordum. Bu da Miss Missy'yi endişelendiriyordu," dedi, karısının karşı duvarda asılı duran portresine bakarak. "Hatta doktorlardan bile bahsediyordu... Daha doğrusu dönüp dolaşıp bu konuyu açardı. İçgüdüsel olarak doktorların kesip biçilmek ya da en az o kadar kötü bir diyete girmek anlamına geldiğini düşündüğümden, yetişkinliğimde hiç doktora gitmemiştim. Benimle birlikte balığa ve ava gelen Doktor Tatum'la yakın arkadaştık ama o farklı bir kategorideydi... Onun haricinde doktorlara hiç bulaşmazdım ve onların da bana bulaşmamalarını beklerdim. Bayılma nöbetleri dışında turp gibiydim. Doktor Tatum öldüğünde feci bir diş ağrısı tutmuştu beni... Bu psikosomatikti sanırım, o yüzden doktorun kardeşine gittim ki kendisi memleketteki en iyi katır doktorudur. Kafayı da çektim tabii."

"Katır doktoru!" Yargıç'ın muhakemesine duyduğu güvenin sarsılmasının dehşeti Malone'un sesine yansıdı. İhtiyar Yargıç bunu fark etmiş gibi değildi.

"Bu olay doktorun cenazesinin olduğu haftaydı, bütün o beklemeler, toplanmalar, cenaze alayı falan derken dişim zonklaya zonklaya ağrımaya başladı. Bu yüzden doktorun kardeşi Poke dişimi çekiverdi... Dişleri pek sağlam olan ve ağızlarıyla uğraşan herkesle inatlaşan hassas katırlar için kullandığı novokain ve antibiyotikleri kullandı bende de."

Malone şaşkın bir halde başını salladı ve hayal kırıklığı hâlâ sürdüğünden birdenbire konuyu değiştirdi. "Portre, Miss Missy'nin tıpkısı."

"Bazen ben de öyle düşünüyorum," dedi Yargıç, halinden memnun bir ifadeyle. Kendisine ait olan şeylerin, başkalarının sahip olduğu diğer her şeyden –birbirlerinin tıpatıp aynısı olsalar bile– daha üstün olduğunu zanneden insanlardan biriydi. Dalgın bir ifadeyle ekledi:

"Bazen üzgün ve karamsar olduğumda Sara'nın sol ayakta büyük bir hata yaptığını düşünüyorum... Canım çok sıkkınken tuhaf bir kuyruğu andırıyor sanki."

"Ben hiç öyle görmüyorum efendim," dedi Malone, teselli edercesine. "Ayrıca asıl önemli olan yüzdür, çehredir."

"Hiç fark etmez," dedi Yargıç tutkuyla, "karımın portresini Sir Joshua Reynolds'un ya da büyük ustalardan birinin yapmış olmasını isterdim."

"Şey, o ayrı bir hikâye," dedi Malone, Yargıç'ın ablasının elinden çıkma kötü çizilmiş portreye bakarak.

"Ucuz, ev yapımı ürünlerle yetinmemeyi öğrendim... özellikle konu sanatsa. Ama o zamanlar Miss Missy'nin ölüp beni terk edeceği hiç aklıma gelmezdi."

Gözyaşları feri sönmüş, ihtiyar gözlerini parlattı; sessizdi, çünkü bu geveze Yargıç karısının ölümünden hiç bahsedemezdi. Malone da sessizdi ve geçmişi düşünüyordu. Yargıç'ın karısı kanserden ölmüştü ve uzun süren hastalığı boyunca

doktorun reçete ettiği ilaçları hazırlayan da Malone olmuştu; Miss Missy'yi sık sık ziyaret ederdi – morfin getirdiği gerçeğini hafifletmek için bahçesinden çiçek toplar, bazen de bir şişe kolonya götürürdü. Yargıç keyifsiz bir halde evin içinde dolaşıp dururdu genelde ve Malone'a göre bu siyasi hayatına zarar verse bile mümkün olduğu kadar karısının yanında kalmaya çalışmıştı. Miss Missy meme kanseriydi ve göğsü ameliyatla alınmıştı. Yargıç'ın üzüntüsü sonsuzdu; Şehir Hastanesi'nin koridorlarını arşınlıyor, vakayla alakası olmayan doktorları bile ağlayarak, sorgulayarak rahatsız ediyordu. İlk Baptist Kilisesi'nde dualar okutuyor ve her pazar karısının kilise bağış zarfına yüz dolar koyuyordu. Karısı görünürde düzelmiş olarak eve döndüğünde Yargıç'ın neşesi ve iyimserliği sonsuzdu; hatta bir Rolls-Royce satın almış ve karısının günlük gezintileri için "güvenilir, siyahi bir şoför" tutmuştu. Karısı yeniden hasta olduğunu öğrenince kocasını bu gerçekten korumak istedi ve Yargıç bir süre daha o neşeli, ölçüsüz tavırlarına devam etti. Karısının zayıf düşmeye başladığı aşikâr bir hal aldığında bunu anlamak istemedi ve hem karısını hem kendini kandırmaya çalıştı. Doktorlardan ve sorulardan kaçınırken, eğitimli bir hemşirenin evin bir bireyi haline geldiği gerçeğini kabullendi. Karısına poker oynamayı öğretti ve yeteri kadar iyi olduğu zamanlarda sık sık birlikte oynadılar. Karısının gözle görünür şekilde ağrısı olduğu zamanlarda Yargıç parmak ucunda yürüyerek sessizce buzdolabına gider, yediklerinin tadını almadan yerdi. Yalnızca karısının çok hastalandığını ve şimdi de ciddi bir ameliyatın ardından toparlanmaya çalıştığını düşünürdü. Günlük gizli kederine sabitlenmişti ve kendisinin gerçeği anlamasına izin vermiyordu.

Miss Missy, aralık ayının çok soğuk bir günü öldü; gök bulutsuz ve maviydi, soğuk havada Noel ilahileri çınlıyordu. Doğru dürüst ağlayamayacak kadar sersemlemiş ve yıpranmış olan Yargıç, feci bir hıçkırık nöbetine tutuldu;

neyse ki hıçkırığı cenazedeki Kutsal Kitap okumalarından önce kesildi. O kış gününün geç saatlerinde, cenaze merasimi bitip misafirler gittiğinde Yargıç Rolls-Royce'a binip tek başına mezarlığa gitti (arabayı ertesi hafta sattı). Orada, gecenin ilk soğuk yıldızları ortaya çıkmaya başladığında mezarın yeni dökülmüş betonunu bastonuyla dürttü, işin ustalığı üzerine kafa yordu ve ağır ağır "güvenilir, siyahi şoför" tarafından sürülen arabaya döndü ve çok yorgun düştüğü için orada uyuyakaldı.

Yargıç dolan gözlerini ayırmadan önce portreye son bir kez baktı. Ondan daha saf, daha kusursuz bir kadın hiç var olmamıştı.

Malone ve kasabanın geri kalanı, Yargıç'ın uygun bir süre yas tuttuktan sonra tekrar evlenmesini bekliyordu; hatta kendisi bile kocaman evin içinde yalnız ve kederli bir halde dolaşıp dururken ne olduğunu bilmediği bir beklenti hissi duyuyordu. Pazar günleri itinayla giyinip kiliseye gidiyor, ağırbaşlı bir tavırla ikinci sıraya oturuyor ve her seferinde gözleri koroya sabitleniyordu. Karısı da koroda şarkı söylemişti ve şarkı söyleyen kadınların boyunlarını ve göğüslerini seyretmekten çok hoşlanırdı. İlk Baptist Kilisesi'nin korosunda hoş hanımlar vardı, Yargıç özellikle de bir sopranoyu sürekli seyrediyordu. Ama kasabada başka kilise koroları da vardı. Yargıç, inançlarına aykırı davrandığını hissederek sarışın bir şarkıcının olduğu Presbiteriyen kilisesine gitti ki karısı da sarışındı. Kadının gırtlaktan şarkı söylemesi ve göğüsleri onu büyülüyordu, bunun dışında çok da tipi değildi. Giyinip kuşanan ve gidip ön sıralardan birine kurulan Yargıç kasabanın çeşitli kiliselerini ziyaret etti ve kendisinde müzik kulağı hiç olmadığı, her zaman detone olup çok yüksek perdeden şarkı söylediği halde bu koroları değerlendirdi. Kimse niye kilise değiştirip durduğunu sorgulamadı ama yine de biraz suçluluk duyuyor olacak ki sık sık yüksek sesle, "Değişik dinler ve mezheplerde neler

olduğundan haberdar olmak isterim. Karımla ben hep açık fikirli olmuşuzdur," diye beyanda bulunuyordu.

Yargıç yeniden evlenmeyi bilinçli olarak hiç düşünmedi; hatta sık sık karısından sanki hayattaymış gibi bahsediyordu. Yine de yemekle, alkolle ya da korodaki hanımları izleyerek doldurmaya çalıştığı bir boşluk vardı. Ölen karısı için örtülü, bilinçaltı bir arayış başlamıştı. Miss Missy kusursuz bir kadındı ve doğal olarak Yargıç yalnızca kusursuz kadınları dikkate alıyordu. Karısı bir koro şarkıcısı olduğundan, yalnızca koro şarkıcıları Yargıç'ı çekiyordu. Bu şartlar, karşılanmayacak kadar zor değildi. Ama Miss Missy aynı zamanda mükemmel bir poker oyuncusuydu ve kurnaz bir poker oyuncusu da olan, bekâr ve kusursuz koro şarkıcılarına pek rastlanmıyordu. Miss Missy'nin ölümünden aşağı yukarı iki yıl sonra, Yargıç Miss Kate Spinner'ı bir cumartesi günü akşam yemeğine davet etmişti. Onlara eşlik etmesi için kadının yaşlı teyzesini de çağırmış, yemeği tıpkı karısı gibi özenle düzenlemişti. Yemek istiridyeyle başladı. Arkasından tavuk yemeği ile Miss Missy'nin en çok tercih ettiği garnitürlerden biri olan köri sosunda pişirilmiş domates, kuşüzümü ve badem geldi. Mönüde yer alan her bir yemekle birlikte şarap, dondurmalı tatlıdan sonra da brendi ikram edildi. Yargıç hazırlıklar için günlerce huzursuzlanmış, en iyi tabakların ve gümüşlerin kullanılmasını sağlama almıştı. Oysa bu akşam yemeği büyük bir hataydı. İlk olarak, Miss Kate daha önce hiç istiridye yememişti ve Yargıç onu kandırmaya çalıştığında bir tane yemek zorunda kalmaktan ölümüne korktu. Alışık olmadığı şarap Miss Kate'in kıkırdamasına yol açmış, bu da Yargıç'a davetkâr bir tavır gibi geldiğinden onu anlaşılmaz bir şekilde rencide etmişti. Diğer yandan, hiç evlenmemiş olan teyze, hayatında bir damla içkiye bile dokunmadığını ve yeğeninin de buna bulaşmasına şaşırdığını söylemişti. Bu sıkıntılı yemeğin sonunda umutları sarsılmış ama henüz tamamen

kaybolmamış olan Yargıç, hanımlarla bir el oyun oynamak için yeni bir deste kâğıt getirmişti. Aklında karısının, ona verdiği elmas yüzüklerle donanmış ince parmakları vardı. Ama anlaşıldı ki Miss Kate hayatında bir iskambil kâğıdı bile tutmamıştı ve yaşlı teyzesi iskambil kâğıtlarını şeytanın oyun bahçesine giriş olarak gördüğünü eklemişti. Misafirleri erkenden ayrılmış ve Yargıç da yatmaya gitmeden önce brendinin dibini bulmuştu. Ona göre bu durumun sorumlusu Spinner'ların Lutherci olmaları ve İlk Baptist Kilisesi cemaatiyle aynı sınıftan sayılamayacakları gerçeğiydi. Kendini bu şekilde avutunca kısa süre içinde her zamanki iyimserliği geri geldi.

Bununla birlikte mezhepler ve inançlar konusundaki açık fikirliliğinde çok ileri gitmedi. Miss Missy bir Episkopal olarak doğmuş, evlendiklerinde İlk Baptist Kilisesi'ne dönmüştü. Miss Hettie Peaver, Episkopal korosunda söylüyordu ve gırtlağı şarkı söylerken nabız gibi atıyor ve titreşiyordu. Noel ayininde cemaat Hallelujah bölümünde ayağa kalkardı; Yargıç her yıl bu bölüm yüzünden küçük düşer, oradaki herkesin ayağa kalktığını fark edene kadar bir ahmak gibi yerinde oturur, sonra da en yüksek perdeden söyleyerek bunu telafi etmeye çalışırdı. Ama o Noel'de Yargıç boynunu uzatıp Miss Hettie Peaver'ı izlerken Hallelujah kısmının gelip geçtiğini fark etmedi. Kiliseden çıkınca Yargıç reverans yapıp selamlayarak onunla yaşlı annesini ertesi hafta cumartesi akşam yemeğine çağırdı. Yine hazırlıklar için titizlendi. Miss Hettie iyi bir aileden kısa boylu, tıknaz bir kadındı; Yargıç'ın gayet iyi bildiği gibi taze bir piliç değildi ama kendisi de öyle sayılmazdı, yetmişine merdiven dayamıştı. Ve tabii ki Miss Hettie dul olduğu için evlilik söz konusu değildi. (Yargıç bu bilinçsiz aşk arayışında gayriihtiyari biçimde dul kalanları ve tabii ki kocalarından boşananları hariç tutmuştu, çünkü prensip olarak ikinci kez evlenmenin bir kadına hiç yakışmadığını düşünüyordu.)

Bu ikinci yemek Lutherci yemekten oldukça farklıydı. Miss Hettie'nin istiridyeye bayıldığı ve birini bütün olarak yutacak cesareti olduğu anlaşıldı. Yaşlı annesi, bir keresinde "sevgili eşi" Percy'nin iş ortağı için sırf istiridyeden oluşan bir akşam yemeği –çiğ istiridyeler, soslu istiridyeler ve yaşlı hanımefendinin ayrıntılı olarak saydığı başka biçimlerde istiridyeler– hazırladığını ve bu iş ortağının aslında hiç istiridye yiyemediğinin ortaya çıktığını anlattı. Yaşlı hanım şarabını içtikçe hikâyeler uzadı, gittikçe daha sıkıcı oldu ve kızı konuyu değiştirmeye çalışsa da pek başarılı olamadı. Yemekten sonra Yargıç iskambil kâğıtlarını getirdiğinde yaşlı hanımefendi gözlerinin kartları seçemeyecek kadar kötü olduğunu ve porto şarabını içip ateşi seyretmekten yeterince mutlu olacağını söyledi. Yargıç Miss Hettie'ye yirmibir oynamayı öğretti ve onun becerikli bir öğrenci olduğunu anladı. Ama Miss Missy'nin ince ellerini ve elmas yüzüklerini çok özlemişti. Ve bir de Miss Hettie onun zevkine göre biraz tombuldu, bu yüzden karısının zayıf gövdesiyle onun nispeten iri yarı halini karşılaştırmadan edemiyordu. Karısının çok narin göğüsleri vardı ve tabii ki bir tanesinin alındığını hiçbir zaman unutmamıştı.

Sevgililer Günü'nde bu boşluk duygusundan bıkan Yargıç kalp şeklinde iki kilo şekerleme aldı, onları satan J.T. Malone'un da epey merakını uyandırdı. Miss Hettie'nin evine giderken mantık çerçevesinde yeniden düşünerek yavaşça kendi evinin yolunu tuttu. Şekerlemeleri de kendi yedi. Bitirmesi iki ay sürdü. Bir sonuca ulaşmayan buna benzer başka küçük vakalardan sonra, Yargıç kendini tümüyle torununa ve ona karşı duyduğu sevgiye adadı.

Yargıç, torununu makul sınırların ötesinde şımartıyordu. Bir seferinde kilise pikniğinde çocuk biber sevmiyor diye torununun yemeğindeki biber taneciklerini tek tek ayıklaması kasabada alay konusu olmuştu. Çocuk dört yaşına gel-

diğinde büyükbabasının sabırlı rehberliği sayesinde Rabbin Duasını* ve 23. Mezmur'u ezberden okuyabiliyordu ve kasabalıların bu mucizenin icrasını dinlemek için toplanmaları yaşlı adama zevk veriyordu. Bütün dikkatini torununa verince, koro hanımlarına olan merakı da kederin verdiği boşluk da azalmıştı. İlerleyen yaşına rağmen –Yargıç elbette bunu kabul etmiyordu– her sabah erkenden adliyedeki ofisine gidiyordu; sabah yürüyerek gidip öğlenleri uzun bir öğle yemeği için arabayla eve getiriliyor ve öğleden sonraki çalışma saatleri için yine arabayla geri götürülüyordu. Adliye meydanında ve Malone'un eczanesinde şiddetli tartışmalara giriyordu. Cumartesi geceleri ise New York Café'nin arka odasında poker oynuyordu.

Bütün bu yıllar boyunca Yargıç düsturundaki gibi yaşadı: "*Mens sana in corpore sano.*"** Geçirdiği "felç" bunu zannedildiği kadar değiştirmedi. Huysuz bir nekahet döneminden sonra, her zamanki alışkanlıklarına geri döndü; gerçi artık ofise sadece sabahları gidiyor, sayısı azalmakta olan mektuplarını açıp *Milan Courier*, *Flowering Branch Ledger* ve pazarları da onu kızdıran *Atlanta Constitution*'ı okumaktan fazla bir şey yapmıyordu. Banyoda düşmüş ve mışıl mışıl uyuyan Jester sonunda büyükbabasının çığlıklarını duyana kadar saatlerce orada yatmıştı. Bu "küçük atak" aniden olmuştu ve Yargıç önceleri iyileşmesinin de aynı hızla olacağını ummuştu. Bunun gerçek bir felç olduğunu kabul etmiyordu; "hafif bir çocuk felci vakası" veya "küçük bir atak" diyordu. Hastalıktan kalktığında, bastonu sırf sevdiği için kullandığını ve o "küçük atağın" büyük ihtimalle kendisine faydası olduğunu, çünkü zekâsının derin düşünceler ve "yeni araştırmalar" sonucu daha da keskinleştiğini beyan etmişti.

---

* "Babamız" adıyla da bilinen, Matta 6:9-13 baplarında yer alan dua. (ç.n.)

** (Lat.) Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur. (ç.n.)

Yaşlı adam huzursuzca kapı kilidinin sesini bekledi. "Jester bu geç saatte hâlâ dışarıda," dedi şikâyet ederek. "Genellikle geceleri dışarı çıktığında nerede olduğunu haber verecek kadar düşünceli bir çocuktur. Banyo yapmadan önce çok da uzaktan gelmeyen o müzik seslerini duyduğumda, dinlemek için bahçeye çıkmış olabilir diye düşündüm. Ama müzik durdu ve seslendiğimde karşılık veren olmadı; yatma vakti çoktan geçtiği halde hâlâ eve dönmedi."

Malone, Jester'ı pek sevmediğinden uzun üst dudağı kıvrıldı ve sadece nezaketle şunu söyledi: "Eh, oğlanlar oğlanlıklarını yapacak."

"Böyle hüzün dolu bir evde büyümüş olduğu için onun adına hep endişelendim. Hem de nasıl hüzün dolu... Bazen kederli müzikleri bunun için sevdiğini düşünüyorum, gerçi annesi de müziğe çok yatkındı," dedi Yargıç, bir kuşağı atladığını unutarak. "Tabii ki büyükannesi demek istiyorum," diye düzeltti. "Jester'ın annesi yalnızca şiddet, hüzün ve karmaşa zamanı bizimleydi... Öyle ki neredeyse fark edilmeden aramızdan geldi geçti, şimdi yüzünü bile pek hatırlamıyorum. Açık renk saçlar, kahverengimsi gözler, güzel bir ses... Gerçi babası tanınmış bir içki kaçakçısıydı. Bizim hissettiklerimize rağmen kendisi gizli bir lütuftu, öyle bir şey varsa tabii.

Mirabelle, Johnny'nin ölümü, Jester'ın doğumu ve Miss Missy'nin ikinci kez hastalanması arasında sıkışıp kalmıştı aslında. Bütün bunların karşısında iyice dağılmamak için güçlü bir kişilik gerekir ve Mirabelle güçlü değildi." Aslında onunla ilgili dikkat çeken tek anı, bu kibar yabancının "Dondurmalı pastayı çok severim," dediği bir pazar yemeğiydi ve Yargıç onu düzeltmeyi kendine iş edinmişti. "Mirabelle," demişti sert bir ifadeyle, "beni sevebilirsin. Kocanın hatırasını sevebilirsin. Miss Missy'yi sevebilirsin. Ama dondurmalı pastayı sevemezsin, anladın mı?" demişti. Sevecen bir bakışla kesmekte olduğu parçayı göstererek,

"Dondurmalı pasta hoşuna gider. Aradaki farkı anlıyor musun evladım?" Mirabelle anlamıştı ama iştahı kaçmıştı. "Evet efendim," dedi çatalı elinden bırakırken. Suçluluk duyan Yargıç kızarak şöyle demişti: "Yesene evladım. Senin durumunda insanın yemesi gerekir." Ama onun durumunda olma fikri yalnızca Mirabelle'in ağlayarak masadan kalkmasına neden olmuştu. Miss Missy kocasına sitemle bakarak hemen arkasından kalkmış, adamı sofrada kasvetli hiddetiyle baş başa bırakmıştı. Yargıç da onları cezalandırmak maksadıyla bütün öğleden sonra kütüphanede kilitli kapılar ardında tek başına kâğıt oynayarak ev halkını kasten kendi varlığından mahrum bırakmıştı; kapı tokmağı tıkırdadığında yerinden kıpırdamayı ve cevap vermeyi reddetmekten büyük bir tatmin duymuştu. Johnny'nin mezarına yaptıkları geleneksel pazar ziyaretinde karısı ve gelinine eşlik edeceği yerde mezarlığa tek başına gidecek kadar ileri gitmişti. Bu mezarlık gezintisi her zamanki sükûnetini geri getirmişti. Nisan alacakaranlığında dolaştıktan sonra hep açık olan Pizzalatti'ye gidip torbalar dolusu şekerleme, mandalina, hatta bir hindistancevizi almış, yemekten sonra ailece bunların keyfini çıkarmışlardı.

"Mirabelle," dedi Malone'a, "keşke doğum sonrası Johns Hopkins'e götürülseydi... Ama Clane'ler hep evde doğdular, ayrıca sonucun ne olacağını kim bilebilirdi? Tecrübe ederek öğrenmek öngörüde bulunmaktan iyidir her zaman," diye bitirdi sözünü, doğum sırasında ölen gelinini önemsemeden.

"Mirabelle'in başına gelen çok üzücü," dedi Malone, sırf bir şey söylemiş olmak için. "Bu nesilde kadınlar doğum esnasında nadiren ölüyorlar ve öldüklerinde de oldukça üzücü oluyor. Her öğleden sonra dondurma almak için dükkâna gelirdi."

"Tatlılara içi giderdi," dedi Yargıç tuhaf bir memnuniyetle; çünkü kendisi de bu durumdan çıkar sağlamış ve

sık sık "Mirabelle'in canı çilekli pasta çekiyor" diyerek ya da buna benzer bir tatlıdan bahsederek kendi arzularını hamile gelinine paslamıştı. Karısı hayatı boyunca kalori ve diyet kelimelerini hiç kullanmadan Yargıç'ı zarifçe ama kararlı bir biçimde yüz otuz beş kilo seviyesinde tutmuştu. Yargıç'ın haberi olmadan gizlice kalori listelerini okur, yemekleri ona göre ayarlardı.

"Sona doğru kasabadaki bütün çocuk doktorlarına danıştık," dedi Yargıç, neredeyse savunmaya geçerek; sanki akrabasıyla ilgilenmediği için ayıplanmış gibiydi. "Ama öngörülemeyen nadir bir komplikasyonmuş. Ölünceye kadar onu en başta Johns Hopkins'e götürmediğimiz için pişmanlık duyacağım. Komplikasyonlar ve nadir görülen şikâyetlerde uzmanlar. Johns Hopkins olmasaydı bugün toprağın altında olacaktım."

Başkalarının hastalıkları hakkında konuşmakta teselli bulan Malone dikkatlice sordu: "Sizin şikâyetiniz de az görülen bir komplikasyon muydu?"

"Öyle nadir bir komplikasyon değildi ama ilginçti," dedi Yargıç, halinden memnun bir halde. "Sevgili karım öldüğünde o kadar perişan oldum ki mezarımı kendi dişlerimle kazmaya başlamıştım."*

Bir an için arkadaşının mezarlıkta çakıllı toprağı çiğneyip ıstırap içinde ağladığı gözünün önünde canlanınca Malone ürperdi. Kendi hastalığı onu, ne kadar nahoş olsalar da böyle ani, rasgele imgelere karşı savunmasız bırakmıştı. Hastalığın öznelliği o kadar güçlüydü ki Malone en sakin ve en nesnel meselelere bile şiddetle karşılık veriyordu. Mesela, sırf karısı kendi parasıyla Coca-Cola hisseleri aldığı ve bunları Milan Bank&Trust'ta bir kasada sakladığı için Coca-Cola gibi sıradan bir şeyin bahsinin geçmesi bile

---

* "The glutton digs his grave with his teeth" (Doymak bilmeyen mezarını dişleriyle kazar) şeklindeki, fazla yemenin hastalığa, sonunda da ölüme yol açabileceği anlamına gelen atasözü. (e.n.)

ailesini geçindiremeyen biri olarak düşünülmenin getireceği utancı ve itibarsızlığı çağrıştırıyordu. Bu büyük ve istemsiz tepkiler, bilinçaltının uçarı coşkusuna ve çekingen zarafetine sahip olduklarından Malone tarafından pek de idrak edilemiyordu.

"Sonra bir zaman geldi, senin eczanede tartıldığımda yüz kırk kilo çıktım. Bu beni pek rahatsız etmedi ama bir tek şu bayılma nöbetleri kaygılandırıyordu. Tabii bu durumu gerçekten ciddiye almam için garip bir şey olması gerekti. Ve sonunda o garip şey oluverdi."

"Ne oldu?" diye sordu Malone.

"Bu olay olduğunda Jester yedi yaşındaydı..." Yargıç o yıllardan yakınmak için hikâyesine ara verdi. "Ah, bir adamın annesiz bir çocuğu büyütmesinin, hatta sadece büyütmek de değil, onu yetiştirmesinin zahmeti... Ah, Clapps bebek maması, gecenin bir vakti kulağına şekere ve yağa batırılmış afyon ruhu damlatarak durdurduğum ani kulak ağrıları... Tabii ki işin çoğunu dadısı Cleopatra yaptı ama torunum bizzat benim sorumluluğumdaydı, bu tartışılmaz." Hikâyesine devam etmeden önce içini çekti. "Her neyse, Jester daha tıfıl bir oğlanken ona golf öğretmeye karar vermiştim, bu yüzden güzel bir cumartesi günü öğleden sonra Milan Golf Kulübü'nün sahasına gittik. Öylesine oynuyor, Jester'a çeşitli tutuşları ve pozisyonları gösteriyordum. Şu şeye geldik... Ormanın yakınındaki küçük gölete... Biliyor musun orayı J.T.?"

Hiç golf oynamamış olan ve Golf Kulübü üyeliği bulunmayan Malone mutlak bir gururla onaylayarak başını salladı.

"Her neyse, tam sopayı savuruyordum ki şu bayılma nöbetlerinden birini geçirdim. Ve gölete düşüverdim. Oracıkta boğuluyordum ve yedi yaşında bir çocuk ile golf takımlarını taşıyan ufak, siyahi bir yardımcıdan başka beni kurtarabilecek kimse yoktu etrafta. Beni nasıl dışarı çektiler

bilmiyorum, kendime faydam olmayacak kadar ıslanmıştım ve zihnim bulanıktı. Yüz otuz beş kilonun üzerinde olduğumu düşününce çok zor bir iş olmalı; ama o siyahi çocuk hem kurnaz hem de akıllıydı ve sonunda kurtulabildim. Diğer yandan bu bayılma nöbeti doktora gitmeyi ciddi ciddi düşünmemi sağladı. Milan'da sevdiğim, güvendiğim bir doktor olmadığı için, birden ilahi bir aydınlanmayla aklıma Johns Hopkins Hastanesi geldi. Benimki gibi nadir görülen sıra dışı hastalıkları tedavi ettiklerini biliyordum. Beni kurtaran yardımcı çocuğa da üzeri Latince oymalı som altından bir saat verdim."

"Latince mi?"

"*Mens sana in corpore sano*," dedi Yargıç sakin bir tavırla, çünkü bildiği tek Latince şey buydu.

"Pek münasip," dedi Malone, o da Latince bilmiyordu.

"Farkında değildim ama o siyahi oğlanla aramda tuhaf, hatta trajik de denebilir, bir bağ vardı," dedi Yargıç yavaşça ve konuya perde çeker gibi gözlerini kapatarak Malone'u merak içinde bıraktı. "Yine de," diye devam etti, "onu hizmetkârım olarak işe alacağım." Artık pek kullanılmayan bu tabir Malone'u şaşırttı.

"Gölete düştüğümde, nadir ve ilginç hastalıklar üzerine çalıştıklarını bildiğim Johns Hopkins'e gidecek kadar telaşlanmıştım. Hem ufkunu genişletmek hem de o çocuğun beni kurtarmasına yardım etmesini ödüllendirmek için küçük Jester'ı da yanımda götürdüm." Yargıç hastane gibi korkunç bir deneyimle yedi yaşındaki torunu olmadan baş edemeyeceğini kabul etmiyordu. "Ve nihayet Dr. Hume'un karşısına çıktım."

Malone, çocuk bağırışlarının, Dr. Hayden'ın kâğıt bıçağının ve muayene masasının olduğu eter kokulu bir doktor odasının istemsizce aklına gelen görüntüleriyle sarardı.

"Dr. Hume gereğinden fazla miktarda yemek yiyip yemediğimi sorduğunda kesinlikle normal miktarda yedi-

ğimi söyledim. Sonra sorularıyla konuyu deşmeye başladı. Mesela yemekte kaç peksimet yediğimi sordu, ben de 'Normal miktarda' dedim. Doktorların hep yaptığı gibi daha da kurcalayarak 'normal miktarın' ne olduğunu sordu. Buna cevaben 'Bir iki düzine' dediğim anda kendi Waterloo hezimetimle karşı karşıya olduğumu anladım."

Bir an için Malone'un gözünün önünden ıslak peksimetler, utanç ve Napoléon geçti.

"Doktor iki seçeneğim olduğunu söyledi... Ya eskisi gibi yaşamaya devam edecektim ki bu pek uzun bir hayat olmayacaktı ya da diyete başlayacaktım. Şoke olmuştum, kabul ediyorum. Doktora bunun düşünmeden karar veremeyeceğim kadar önemli bir mesele olduğunu söyledim. Nihai kararımı vermeden önce bana on iki saat tanımasını istedim. 'Diyet bizim için çok zor olmayacak, Yargıç Bey.' Doktorların, yalnızca ve yalnızca seninle ilgili bir meselede 'biz' kelimesini kullanmasını tiksindirici bulmuyor musun? Evine gittiğinde elli peksimet ve on dondurmalı pasta lüpletebilirdi... Bense diyet yaparak açlıktan ölecektim, bu yüzden konuyu öfke içinde düşündüm."

"Doktorların kullandığı o 'biz' lafından nefret ederim," diyerek hemfikir olduğunu belirtti Malone; Dr. Hayden'ın muayenehanesindeki günü, kendi duygularının mide bulandırıcı sarsıntısını ve onun felaketi haber veren sözlerini hatırlamıştı: "Bir lösemi vakamız var."

"Ayrıca," diye ekledi Yargıç, "doktorların sözüm ona gerçeği söylediklerini iddia etmelerine de lanet olsun, bundan nefret ediyorum. Şu diyet meselesini düşünürken o kadar sinirlendim ki hemen o anda, oracıkta felç geçirebilirdim." Yargıç hemen kendi kendini düzeltti: "Kalp krizi ya da 'küçük bir atak' geçirebilirdim."

"Evet, bu yaptıkları doğru değil," diye onayladı Malone. O da gerçeği öğrenmek istemiş ama bunu isterken yalnızca içinin rahatlamasını ummuştu. Sıradan bir bahar yorgunlu-

ğu vakasının ölümcül bir hastalık olabileceği nereden aklına gelebilirdi? Anlayışla karşılanıp teselli edilmeyi beklerken karşılığında ölüm fermanı almıştı. "Ah şu doktorlar! Sen muayene masasında yatarken ya da yarı çıplak sandalyede otururken onlar ellerini yıkar, pencereden dışarı bakar, korkunç nesneleri ellerinde çevirip dururlar." Konuşmasını zayıflık ve öfkeden titreyen bir sesle bitirdi: "Tıp fakültesini bitirmediğime memnunum. Ruhuma da vicdanıma da böyle bir yük binsin istemezdim."

"Doktora söylediğim gibi on iki saat boyunca sürekli düşündüm. Bir yanım diyete girmemi söylerken bir yanım da canı cehenneme, dünyaya bir kere geliyorsun diyordu. Kendi kendime Shakespeare'den alıntılar yapıyor, hüzünlü bir şekilde düşünüp duruyordum: 'Var olmak mı, yok olmak mı...'* Sonra akşama doğru hemşire elinde bir tepsiyle odaya girdi. Tepside elimin iki katı kalınlığında bir biftek, turp yaprakları, marul ve domates salatası vardı. Hemşireye baktım. Zarif göğüsleri ve güzel bir boynu vardı... Bir hemşireye göre yani. Sorunumu anlattım ve bu diyetin dürüstçe nasıl bir şey olduğunu sordum. 'Diyet bu işte, Yargıç Bey,' dediğinde ağzım açık kaldı. Bunun bir kandırmaca olmadığına emin olunca Dr. Hume'a diyete başladığımı haber ettim ve bir heves başladım. Likörleri ve sıcak içkileri söylemeyi unutmuşum. O kısmın icabına baktım."

"Nasıl?" diye sordu, Yargıç'ın küçük zayıflıklarını bilen Malone.

"Tanrı'nın işine akıl ermiyor. Jester'ı hastanede bana eşlik etmesi için okuldan aldığımda herkes bunun çok tuhaf olduğunu düşündü. Bazen bana da öyle geliyordu ama pek belli etmesem de Kuzey'de, o hastanede ölmekten korkuyordum. Olacakları önceden bilemiyordum tabii; ama

---

* *Hamlet*, III. Perde 1. Sahne, William Shakespeare, çev. Sabahattin Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018. (ç.n.)

yedi yaşında bir oğlan en yakın içki dükkânına gidip hasta büyükbabası için bir şişe içki getirmeye uygundu.

Hayatın sırrı, kötü bir deneyimi mutlu bir deneyime dönüştürmekte yatar. Midem küçüldükten sonra Johns Hopkins'te durumlar iyiye gitti ve üç ayda on sekiz kilo verdim."

Yargıç, Malone'un efkârlı ve beklenti içindeki halini görünce kendi sağlığı hakkında çok uzun konuştuğu için suçlu hissetti. "Benim için her şeyin güllük gülistanlık olduğunu düşünebilirsin J.T. ama öyle değil ve kimseye söylemediğim bir sır vereceğim sana, çok ciddi, feci bir sır."

"Ne olabilir ki..."

"Diyetten sonra o şişmanlıktan kurtulduğum için memnundum ama o zamanki beslenme düzenim bir kere bünyemi etkilemişti ve ertesi yıl Johns Hopkins'e yıllık kontrole gittiğimde kanımda şeker olduğu, bunun da diyabet anlamına geldiği söylendi." Yıllardır ona insülin satan Malone buna şaşırmadı ama bir yorumda da bulunmadı. "Ölümcül bir hastalık değil ama beslenme düzeninden kaynaklanan bir hastalık. Dr. Hume'a sayıp sövdüm ve dava açmakla tehdit ettim; ama beni ikna etti ve işinin ehli bir yargıç olarak bu meselenin mahkemede savunulamayacağını anladım. Bu bazı sorunlara neden oldu. Biliyor musun J.T., ölümcül bir hastalık olmadığı halde her gün iğne olmak zorundasın. Bunun bulaşıcı bir yanı yok, ama zaten aleyhimde fazlaca sağlık meselesi olduğundan bunu da duyurmayı istemedim. Başkaları kabul etse de etmese de hâlâ siyasi kariyerimin doruğundayım."

"Bu ayıp bir şey değil ama yine de kimseye söylemem," dedi Malone.

"Şişmanlık, o küçük atak, sonra üstüne bir de diyabet... Bu bir siyasetçi için çok fazla. Gerçi Beyaz Saray'da on üç yıl kötürüm biri oturmuştu."

"Sizin siyasi zekânıza çok güveniyorum, Yargıç Bey." Bunu söylemesine söyledi ama o akşam tuhaf bir biçimde

ihtiyar Yargıç'a olan güvenini, en azından tıbbi açıdan, yitirmişti ve neden olduğunu kendisi de bilmiyordu.

"İğnelerimi olmak için yıllarca hastanelerdeki hemşirelere tahammül ettim ama şimdi şans eseri başka bir çözüm çıktı ortaya. Bana bakacak ve bu iğneleri yapacak bir oğlan buldum. Senin şu baharda merak ettiğin delikanlı."

Malone birdenbire hatırlayarak, "Sakın mavi gözlü zenci demeyin," dedi.

"Ta kendisi," dedi Yargıç.

"Onun hakkında ne biliyorsunuz?" diye sordu Malone.

Yargıç hayatının trajedisini ve o oğlanın nasıl da bu trajedinin merkezinde yer aldığını düşünüyordu. Ama Malone'a şu kadarını söyledi: "Gölete düştüğümde hayatımı kurtaran siyahi yardımcı oydu."

Sonra iki arkadaş başlarına gelenler karşısında sinirden gülmeye başladı. Esas olarak yüz otuz beş kiloluk bir adamın golf göletinden dışarı çekilme görüntüsüne odaklansalar da bu histerik gülme krizi akşamın kasvetinde yankılanıyordu. Sinirden atılan kahkahalar kolay kolay kesilmez; bu yüzden uzun süre güldüler, her biri kendi felaketine gülüyordu. Önce Yargıç gülmeyi bıraktı. "Hakikaten güvenebileceğim birini arıyordum, hayatımı kurtaran o küçük çocuktan daha fazla kime güvenebilirdim? İnsülin çok hassas, gizemli bir şey ve oldukça akıllı ve dikkatli biri tarafından tatbik edilmesi gerekiyor, iğneler kaynatılacak falan filan."

Malone oğlanın akıllı olabileceğini düşündü, ama fazla akıllı bir zenci nasıl olurdu? O soğuk, çakmak çakmak gözleri düşünüp onları havan tokmağı, sıçanlar ve ölümle ilişkilendirerek Yargıç için endişelendi. "Ben olsam o siyahi oğlana iş vermezdim ama en iyisini siz bilirsiniz, Yargıç Bey."

Yargıç yine kendi endişelerine dönmüştü. "Jester dans etmez, içki içmez, bildiğim kadarıyla kızlarla bile çıkmıyor. Nerede bu Jester? Geç oldu. J. T., sence polisi mi arasam?"

Polis çağırma ve böyle bir patırtı düşüncesi Malone'un sinirini bozdu. "Saat endişelenecek kadar geç değil ama sanırım ben eve gitsem iyi olacak."

"J.T. bir taksi tut, ben öderim. Yarın Johns Hopkins üzerine biraz daha konuşuruz, çünkü gerçekten senin de oraya gitmen gerektiğini düşünüyorum."

Malone "Teşekkürler efendim ama taksiye ihtiyacım yok, temiz hava bana iyi gelecektir," dedi. "Jester'ı da merak etmeyin. Birazdan gelir."

Malone, yürümenin ona iyi geleceğini söylediği ve hava da ılık olduğu halde eve yürürken üşüyüp yorgun düştü.

Hiç ses çıkarmadan karısıyla paylaştığı yatağa süzüldü. Ama karısının sıcak kalçası kendisininkine değince geçmişte kalan canlılığın titreşimiyle midesi bulandı ve irkilerek uzaklaştı, yaşayanlar yaşamaya nasıl devam edebilirlerdi ölüm diye bir şey varken?

Dört

Jester ile Sherman o yaz akşamında ilk kez karşılaştıklarında saat daha dokuz olmamıştı ve üzerinden ancak iki saat geçmişti. Ama ilk gençlikte iki saat, bütün bir ömrü yolundan saptıran ya da aydınlatan kritik bir süre olabilir ve Jester Clane o akşam tam da böyle bir deneyim yaşadı. Müziğin ve o ilk karşılaşmanın heyecanı yatışınca Jester içinde olduğu odanın farkına vardı. Bir köşede yeşil bir bitki duruyordu. Kendini toparladığında yabancının piyano çalmayı bıraktığını fark etti. Mavi gözler onu konuşmaya davet ediyordu ama Jester hâlâ sessizdi. Kızardı, çilleri koyulaştı. "Affedersin," dedi titreyen sesiyle, "sen kimsin ve söylediğin şarkı neydi?"

Jester'la aynı yaşta olan diğer genç, ürpertici olmaya çalışan bir sesle şöyle dedi: "Eğer o katıksız, asıl gerçeği bilmek istiyorsan, kim olduğumu ve atalarımı bilmiyorum."

"Yani yetimsin," dedi Jester. "Şey, ben de öyle," diye ekledi coşkuyla. "Sence bu bir işaret değil mi?"

"Hayır. Sen kim olduğunu biliyorsun. Seni buraya büyükbaban mı yolladı?"

Jester hayır anlamında başını salladı.

Jester içeri ilk girdiğinde Sherman bir haber alacağını sanmış, sonra dakikalar geçtikçe de bir numara beklemeye başlamıştı. "Öyleyse niye pat diye geldin buraya?" diye sordu Sherman.

"Pat diye gelmedim. Kapıyı vurup 'Affedersin,' dedim ve sonra konuşmaya başladık."

Sherman'ın şüpheci tarafı kendisine bir oyun oynandığını düşündüğünden, delikanlı gardını almıştı. "Konuşmaya falan başlamadık."

"Anneni, babanı tanımadığını söyledin... Benimkiler öldü. Seninkiler de mi öyle?"

Mavi gözlü, koyu tenli çocuk şöyle dedi: "Asıl gerçek şu ki onlar hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Kilisede bir sıraya bırakılmışım, bu yüzden de Nijerya âdetlerine uygun şekilde kelimenin gerçek anlamını alıp bana 'kilise sırası' anlamına gelen Pew soyadı verilmiş. İlk adım Sherman."

Jester'dan çok daha az hassas biri bile diğer gencin kendisine karşı kasıtlı olarak kaba davrandığını anlardı. Jester eve gitmesi gerektiğini biliyordu ama sanki koyu tenli yüzün ortasındaki mavi gözler onu hipnotize etmişti. Sonra Sherman hiçbir şey demeden çalıp söylemeye başladı. Bu Jester'ın kendi odasındayken duyduğu şarkıydı ve daha önce hiç bu kadar duygulanmamıştı. Sherman'ın güçlü parmakları fildişi tuşların üzerinde daha da koyu gözüküyor ve şarkı söylerken güçlü boynunu geriye atıyordu. Şarkının ilk dörtlüğünden sonra başıyla kanepeyi göstererek Jester'a oturmasını işaret etti. Jester da oturup dinledi.

Sherman şarkı bittiğinde elini neşeyle piyanonun tuşları üzerinde kaydırdı ve sonra da yan taraftaki küçük mutfağa gidip iki bardak içkiyle döndü. Birini, bardağı alırken içinde ne olduğunu soran Jester'a ikram etti.

"Lord Calvert's, yasalara uygun şişelenmiş, alkol oranı yüzde kırk dokuz." Sherman bu kısmını söylemese de viskiyi "Seçkin Adamlar İçin" diyen reklam nedeniyle hiç yıllanmasını beklemeden satın almıştı. Reklamdaki adam gibi kayıtsız bir itinayla giyinmeye çalışmıştı. Ama kıyafetler onun üzerinde eğreti duruyordu, oysa kasabada en titiz giyinenlerden biriydi. İki tane Hathaway gömleği vardı ve

gözüne de siyah bir bant takıyordu* ama bu onun seçkin değil zavallı görünmesine neden oluyor ve delikanlı sürekli bir şeylere çarpıp duruyordu. "En iyisi, en seçkin olanı," dedi Sherman. "Misafirlerime kalitesiz içki ikram etmem." Ama ayyaşın biri silip süpürmesin diye bardakları mutfakta doldurmaya özen gösteriyordu; ayrıca ayyaş olduğunu bildiklerine Lord Calvert's ikram etmiyordu. Bu akşamki misafiri ayyaş değildi; belli ki daha önce hiç viski tatmamıştı. Sherman ortada Yargıç tarafından kurulan bir komplo olmadığını düşünmeye başladı.

Jester bir paket sigara çıkarıp nazik bir şekilde uzattı. "Baca gibi tüttürüyorum," dedi, "ve hemen her gün şarap içiyorum."

"Ben sadece Lord Calvert's içerim," dedi Sherman, sadakatle.

"Neden buraya ilk geldiğimde o kadar kaba ve aksi davrandın?" diye sordu Jester.

"Bugünlerde şizolara çok dikkat etmen gerekir."

"Nelere?" diye sordu Jester, biraz kafası karışmıştı.

"Bu şizofren demek."

"Ama bu medikal bir hastalık değil mi?"

"Hayır, zihinsel," dedi Sherman, ahkâm keserek. "Şizo, deli biri demek. Aslında böyle birini tanıyordum."

"Kim o?"

"Sen tanımazsın. O bir Altın Nijeryalıydı."

"Altın bir ne?"

"Üyesi olduğum bir kulüp. Irk ayrımcılığına karşı çıkmak için kurulmuş bir protesto kulübü olarak, yüce hedeflerle yola çıkıldı."

"Hangi yüce hedefler?" diye sordu Jester.

"Önce hep birlikte gidip oy vermek için kaydolduk, bunun bu memlekette cesaret işi olduğunu düşünmüyor-

---

* Hathaway firmasının 1951 yılında David Ogilvy tarafından hazırlanan reklam kampanyasında, siyah göz bandı takan bir erkek model yer almıştır. (e.n.)

san hiçbir şey bilmiyorsun demektir. Bütün üyelerde içinde kendi isimleri ve üzerinde 'oy kullanma hatırası' yazan küçük birer karton tabut vardı. Bu gerçekten yaşandı," dedi Sherman, vurgulayarak.

Jester bu kısacık ifadenin önemini daha sonra anlayacaktı, ama önce Sherman ve onun hayatının gerçekleriyle hayalleri hakkında daha fazla şey öğrenmesi gerekiyordu. "Hep birlikte kayıt yaptırdığınızda ben de orada olmak isterdim," dedi Jester, efkârlı bir ifadeyle. "Hep birlikte" ifadesi özellikle hoşuna gitti ve aniden gözlerinde kahramanlık gözyaşları birikti.

Sherman'ın sesi kaba ve soğuktu: "Hayır, olamazdın. İlk korkacak kişi sen olurdun. Ayrıca oy verecek kadar büyük değilsin... İlk sen korkup kaçardın."

"Teessüf ederim," dedi Jester. "Nereden biliyorsun?"

"Küçük kuşlar öyle söyledi."

Jester kırıldığı halde bu cevabı takdir etti ve yakın zamanda kendisinin de kullanabileceğini düşündü. "Korkaklık eden çok kulüp üyesi oldu mu?"

"Şey," dedi Sherman tereddüt ederek, "o şartlar altında, kapıların altından karton tabutlar atarken... oy verme çalışmalarına devam ettik, bütün başkanların isimlerini ve görev sürelerini öğrendik, Anayasa'yı ezberledik falan; ama oy vermeyi hedefliyorduk, Jeanne d'Arc olmayı değil, böylece bu şartlar altında..." Sesi giderek alçaldı. Seçim günü yaklaştıkça birbirlerine yönelttikleri suçlamalardan ve karşı suçlamalardan Jester'a bahsetmedi; ayrıca kendi yaşının da küçük olduğunu ve zaten oy veremeyeceğini söylemedi. O sonbahar günü Sherman tüm o uzayıp giden ve eksiksiz detaylarıyla oy kullanmıştı hayalinde. İşte o hayalde, onu zaten her zaman ağlatan ve o gün ırkı adına şehit olduğu için iki misli ağlatan "John Brown's Body" şarkısı eşliğinde linç edilmişti. Hiçbir Altın Nijeryalı oy kullanamamış ve oy verme konusunun bir daha hiç bahsi geçmemişti.

"Kendi iç tüzüğümüz vardı ve yoksul çocuklar için toplanan bağışlardan sorumlu Noel Kulübü'nde de görev alıyorduk. Happy Henderson'ın şizo olduğunu öyle öğrendik."

"O kim?" diye sordu Jester.

"Happy, Noel bağışlarından sorumlu olan kıdemli üyeydi ve Noel arifesinde yaşlı bir hanımefendiye saldırdı. Şizoydu işte, ne yaptığını bilmiyordu."

"Delilerin deli olduklarını bilip bilmediklerini hep merak ederim," dedi Jester usulca.

"Happy bilmiyordu, Altın Nijeryalılardan kimse de bilmiyordu, yoksa kulübe kabul edilmezdi. Bir delilik krizinde yaşlı bir hanımefendiye saldırdı."

"Delilere karşı samimi bir yakınlık duyuyorum," dedi Jester.

"İçten bir yakınlık," diye düzeltti Sherman. "Atlanta'da elektrikli sandalyede idam edildiğinde ailesine gönderdiğimiz çiçeklerin üzerine, yani çelenk demek istiyorum, yazdığımız buydu."

"Elektrikli sandalyede idam mı edildi?" diye sordu Jester, dehşete kapılarak.

"Elbette. Sonuçta Noel akşamı yaşlı bir beyaz hanımefendiye saldırdı. Happy'nin hayatının yarısını tımarhanelerde geçirdiği anlaşıldı. Saldırmasının bir nedeni yoktu. Aslında saldırdıktan sonra yaşlı kadının çantasını bile almamıştı. Birden sigortaları atmış ve şizo oluvermişti... Avukat – yani Eyalet'in onun için ayarladığı avukat– akıl hastaneleri, yoksulluk ve baskılar üzerine bir dosya hazırlamıştı. Ama yine de tüm söylediklerine rağmen, Happy'yi kızarttılar."

"Kızartmak mı?" diye haykırdı Jester, dehşet içinde.

"Elektrikli sandalyede idam edildi, Atlanta'da, 6 Haziran 1951'de."

"Bence bir arkadaşın için, birlikte çalıştığın biri için 'kızarttılar' demen düpedüz korkunç bir şey."

"Ama öyle oldu," dedi Sherman, ifadesiz bir sesle. "Daha neşeli bir şeyler konuşalım. Sana Zippo Mullins'in dairesini göstermemi ister misin?"

Kalabalık, süslü ve kasvetli odadaki her şeyi gururla gösterdi. "Bu halı halis muhlis Wilton ve bu ikinci el çekyat yüz sekiz dolara mal oldu. Gerekirse dört kişi yatabilir." Jester dört kişinin nasıl uyuyabileceğini merak ederek çift kişilik yataktan küçük duran kanepeye baktı. Sherman açık ağzında bir ampul duran demir bir timsahı okşuyordu. "Zippo'nun teyzesinden ev hediyesi, çok modern ya da cazip değil; ama önemli olan düşünmüş olması."

"Kesinlikle," diyerek hemfikir olduğunu belirtti Jester, yeni bulduğu arkadaşta bir insaniyet kıvılcımı görmesi onu sevindirmişti.

"Sehpalar gerçek antika gördüğün gibi. Şu bitki de Zippo'ya doğum günü hediyesiydi." Sherman püsküllleri saçaklanmış kırmızı lambayı, besbelli ki kırık olan iki sandalyeyi ve mahzun görünümlü diğer mobilyaları göstermedi. "Bu daireye bir şey olmasına izin vermem. Sen daha dairenin geri kalanını görmedin... Muhteşemdir." Sherman'ın sesi gururluydu. "Geceleri burada yalnız olduğumda kapıyı pek açmıyorum."

"Neden?"

"Saldırıya uğrarım ve hırsızlar Zippo'nun mobilyalarını götürürler diye korkuyorum." Gururdan neredeyse çatlayan sesiyle ekledi: "Gördüğün gibi ben Zippo'nun pansiyoneriyim." Altı ay öncesine kadar Zippo'yla birlikte kaldığını söylüyordu, sonra onu büyüleyen "pansiyoner" terimini duyup sık sık kullanmaya başlamıştı. "Dairenin geri kalanına geçelim," dedi Sherman bir ev sahibi havasıyla. "Mutfağa bak," dedi hayran hayran, "şu modern konfora bak." Jester'a göstermek için buzdolabının kapısını saygılı bir şekilde açtı. "Alt bölme taze sebzeler için... kereviz, havuç, marul falan." Sherman alt bölmenin kapağını açtı

ama orada sadece solmuş bir marul duruyordu. "Havyarı bu bölmede saklıyoruz," dedi anlamsızca. Sherman sihirli kutunun diğer bölmelerini işaret etti. Jester yalnızca bir tabak kendi yağında pelteleşmiş börülce yemeği görse de Sherman şöyle dedi: "Geçen Noel'de bu bölmede şampanya soğutmuştuk." Evlerindeki ağzına kadar dolu buzdolabını nadiren açan Jester hayret etmişti.

"Büyükbabanın evinde havyar yiyip bol bol şampanya içiyor olmalısın," dedi Sherman.

"Hayır, daha önce ne havyar yedim ne de şampanya içtim."

"Hiç yasalara uygun şişelenmiş Lord Calvert's içmemişsin, şampanya da içmemişsin, demek havyar da yemedin... Şahsen ben höpür höpür yutarım," dedi Sherman; aslında havyarı bir kere tatmış ve kendi kendine bunun niye bu kadar kalite ve statü göstergesi olduğunu merak etmişti. "Ve bak," dedi coşkuyla, "hakiki bir elektrikli çırpıcı... fişi buraya giriyor." Sherman çırpıcıyı prize taktı ve alet şiddetle dönmeye başladı. "Zippo Mullins için bendenizden bir Noel hediyesi. Veresiye aldım. Kasabadaki en düzgün borç sicili bende ve istediğim her şeyi alabilirim."

Jester sıkışık, izbe mutfakta durmaktan sıkılmıştı, Sherman da çok geçmeden bunu sezdi ama gururu kırılmadı; yatak odasına geçtiler. Sherman duvara dayalı bir sandık gösterdi. "Bu da sandığımız," dedi gereksiz yere, "değerli eşyalarımızı burada saklıyoruz." Sonra ekledi: "Bunu sana söylememem gerekirdi."

Jester doğal olarak bu son lafa alındı ama bir şey söylemedi.

Odada iki yatak ve ikisinin de üzerinde gül rengi örtüler vardı. Sherman beğeniyle örtüyü okşayıp "Tamamen suni ipekten," dedi. Yatakların her birinin başucunda birer portre vardı, biri yaşlıca siyahi bir kadının, diğeri koyu tenli genç bir kızındı. "Zippo'nun annesi ve kız kardeşi." Sherman

hâlâ örtüyü okşuyordu ve gül renginin üzerindeki bu kara el Jester'da tarifsiz, ürpertici bir heyecan yarattı. Ama ipeğe dokunmaya kalkışmadı; kendi eli örtüyü okşayan bu ele değecek olursa elektrikli yılan balığına dokunmuş gibi çarpılacağını hissederek iki elini de dikkatle karyola başına dayadı.

Sherman'ın arkadaşının akrabaları hakkında bir yorum beklediğini hisseden Jester, "Zippo'nun kardeşi hoş bir kızmış," dedi.

"Jester Clane," dedi Sherman, sesi sert çıksa da Jester sırf adının söylenmesiyle bile aynı ürpertici heyecanı duydu. "Eğer aklından," diye devam etti delikanlı, sesi Jester'ı azarlar gibiydi, "eğer aklından Cinderella Mullins için en ufak bir gayriahlaki düşünce geçirirsen, seni topuklarından asar, ellerini bağlar, kafanı ateşe verir ve öylece kızarmanı seyrederim."

Bu ani, öfkeli saldırıdan sonra Jester karyola başına sıkıca tutundu. "Sadece dedim ki..."

"Kapa çeneni, kapa!" diye bağırdı Sherman. Alçak, boğuk ve sert bir sesle ekledi: "Resme baktığında suratındaki ifadeyi beğenmedim."

"Ne ifadesi yahu?" diye sordu Jester, afallayarak. "Bana resmi gösterdin, ben de baktım. Başka ne yapabilirdim? Ağlasa mıydım?"

"Sen böyle ukalalığa devam et, ben de seni yukarı asıp kimsenin yapmadığı kadar yavaş bir mangal yaparım, uzun sürmesi için de alevleri söndürüp söndürüp tekrar yakarım."

"Niye bu kadar çirkin şeyler söylüyorsun anlamıyorum, hem de daha yeni tanıştığın birine."

"Cinderella Mullins'in iffeti söz konusuysa istediğim gibi konuşurum."

"Cinderella Mullins'e âşık mısın, yani tutkuyla?"

"Bir daha böyle kişisel sorular sorarsan seni Atlanta'da kızarttırırım."

"Ne kadar aptalca," dedi Jester. "Nasıl yapabilirsin ki? Bu hukuksal bir mesele."

Oğlanların ikisi de bu son tabirden etkilenmişlerdi ama Sherman sadece şöyle mırıldandı: "Cereyanı bizzat kendim açarım ve çok yavaş yavaş kızartırım."

"Bence bütün bu elektrikli idam ve insanları kızartma konuları çok çocukça." Jester iğneleyici darbeyi vurmak için durakladı. "Aslında bence sebebi sınırlı bir kelime dağarcığın olması."

İğneleme hakikaten işe yaramıştı. "Sınırlı kelime dağarcığı mı?" diye bağırdı Sherman, öfkeyle titreyerek. Uzun bir süre durduktan sonra kavgacı bir tavırla sordu: "Kasvet kelimesi ne anlama geliyor?"

Jester bir süre düşündükten sonra kabullenmek zorunda kaldı: "Bilmiyorum."

"Peki, epizotiksel ve patolojiksel?" diye devam etti Sherman, deliler gibi kelime uydurarak.

"Patolojiksel dediğin, hasta olmakla ilgili bir şey değil mi?"

"Hayır," dedi Sherman, "şimdi uydurdum."

"Uydurdun mu?" dedi Jester, şaşırarak. "Başka birisinin kelime dağarcığını ölçerken kelime uydurmak düpedüz haksızlık."

"Her neyse," diye kestirip attı Sherman, "çok sınırlı ve iğrenç bir kelime dağarcığın var."

Jester kelime dağarcığını ispatlamak zorunda bırakılmıştı; beyhude yere uzun, süslü kelimeler uydurmaya çalıştı ama aklına anlamlı hiçbir şey gelmedi.

"Tanrı aşkına," dedi Sherman, "hadi konuyu değiştirelim. Calvert's'ini tatlandırmamı ister misin?"

"Tatlandırmak mı?"

"Evet şapşal."

Jester viskisinden bir yudum alınca neredeyse boğuluyordu. "Oldukça acı ve sert..."

"Tatlandırayım derken o aptal aklına Calvert's viskiye şeker koyacağım mı geldi? Mars'tan mı geldin acaba diye gittikçe daha çok merak ediyorum."

Jester bu lafı da daha sonra kullanabileceğini düşündü.

"Ne nokturnal bir akşam," dedi Jester kelime dağarcığını ispatlamak için. "Kesinlikle çok şanslısın," diye ekledi.

"Zippo'nun dairesi için mi söylüyorsun?"

"Hayır, sadece düşünüyordum ki –kafa yoruyordum da denebilir– hayatta ne yapacağını bilmek ne büyük bir şans. Seninki gibi bir sesim olsaydı bir daha bu baş ağrıtan meseleyi dert etmezdim. Farkında olsan da olmasan da altın gibi bir sesin var, oysa benim hiç yeteneğim yok... Şarkı söyleyemiyorum, dans edemiyorum ve çizebildiğim tek şey bir Noel ağacı."

"Başka şeyler de vardır," dedi Sherman kibirli bir ses tonuyla, çünkü Jester'ın övgüsünü duymak hoşuna gitmişti.

"...matematikte çok iyi değilim, bu yüzden nükleer fizik de olmaz."

"Sanırım inşaat işi yapabilirsin."

"Sanırım," dedi Jester keyifsizce. Sonra aniden neşelenerek ekledi: "Zaten bu yaz uçuş dersleri alıyorum. Ama bu sadece bir uğraş. Bence herkes uçmayı öğrenmeli."

"Katiyen seninle aynı fikirde değilim," dedi, yükseklikten korkan Sherman.

"Farz et ki bebeğin ölüyor, şu gazetelerde okuduğumuz moraran bebeklerden biri mesela ve ölmeden önce onu görebilmek için uçman gerekiyor ya da diyelim ki kötürüm annen ölmeden önce seni görmek istedi; ayrıca uçmak çok eğlenceli ve ben buna herkesin öğrenmesi gereken ahlaki bir yükümlülük olarak bakıyorum."

Yapamadığı bir şeyden bahsedilmesinden sıkılan Sherman, "Katiyen seninle aynı fikirde değilim," dedi.

"Neyse," diye devam etti Jester, "bu akşam söylediğin şarkı neydi?"

"Akşam normal bir caz şarkısı söylüyordum ama ondan önce akşamüzeri gerçek, halis muhlis bir Almanca *lied* üzerinde çalışıyordum."

"Nedir o?"

"Soracağını biliyordum." Konuya hâkim olmak Sherman'ın egosunu tatmin etmişti. "*Lied*, Almancada şarkı demek şapşal ve Almanca da Alman dili demek." Usulca çalıp söylemeye başladı ve bu farklı müzik vücudunda titreşince Jester ürperdi.

"Almanca bu," diye böbürlendi Sherman. "Bana Almancayı hiç aksansız konuştuğumu söylüyorlar," diye yalan söyledi.

"Anlamı nedir peki?"

"Bir aşk şarkısı. Delikanlı, sevgilisi için şarkı söylüyor... 'Sevgilimin mavi gözleri, görmemiştim onlar gibisini,' diyor."

"Senin gözlerin de mavi. Sanki kendine söylediğin bir aşk şarkısı gibi; şarkının sözlerini öğrenince tüylerim ürperdi."

"Alman *lied*'leri ürpertici bir müziktir zaten. Bu yüzden ilgi alanıma giriyor."

"Başka ne tür müzikler seviyorsun? Şahsen ben müziğe bayılırım, tutkuluyum demek istiyorum. Geçtiğimiz kış Chopin'in 'Winter Wind' etüdünü öğrendim."

Başka biriyle kendi müzikal başarılarını paylaşmaya niyeti olmayan Sherman, "Bahse girerim öğrenmemişsindir," dedi.

"Burada durup sana 'Winter Wind' etüdü hakkında yalan söyleyeceğimi mi sanıyorsun?" dedi, hiçbir durumda yalan söylemeyen Jester.

"Nereden bileceğim? Çal o zaman," diye cevapladı, dünyadaki en fena yalancılardan biri olan Sherman.

"Epeydir çalmadım."

Jester piyanoya giderken Sherman dikkatle onu izledi, Jester'ın çalamamasını umuyordu.

"Winter Wind" etüdü yüksek ve güçlü bir sesle odanın içinde yankılandı. İlk birkaç ölçüden sonra hiddetle çalan parmakları bocalayınca Jester durdu. "Ritmi bir kaçırınca bir daha yakalamak zor oluyor."

Kıskançlıkla dinlemekte olan Sherman müzik durunca rahatlamıştı. Jester etüde en baştan hırsla girişti.

"Dur," diye bağırdı Sherman ama Jester çalmaya devam etti, müzik çılgınca Sherman'ın haykırdığı itirazlara karıştı.

"Eh işte," dedi Sherman, telaşlı ve düzensiz finalden sonra. "Yine de tonu tutturamadın."

"Demedim mi sana, çalabiliyorum diye?"

"Müzik icra etmenin bin türlü yolu var. Şahsen seninkini sevmedim."

"Öylesine bir uğraş olduğunun farkındayım ama keyif alıyorum."

"Orası senin bileceğin iş."

"Senin caz çalışını Alman *lied*'lerini çalışından daha çok beğendim," dedi Jester.

"Ben gençken," dedi Sherman, "bir süre bir orkestrada çaldım. Birlikte sahneye çıkıyorduk. Orkestranın şefi Bix Beiderbecke'ydi ve altın rengi bir korno çalıyordu."

"Bix Beiderbecke mi, hadi canım, bu imkânsız."

Sherman beyhude yere yalanını düzeltmeye çalıştı. "Hayır, ismi Rix Hiederhorn'du. Neyse, Metropolitan Opera Evi'nde Tristan'ı* oynamak istiyordum ama o rol bana uygun değil. Aslında Metropolitan'daki roller benim ırkımdan insanlar için hakikaten sınırlı; doğrusu, şöyle bir düşününce aklıma bir tek zenci bir Mağribi olan Othello rolü geliyor. Oradaki müziği seviyorum tamam ama diğer yandan duygularını anlamıyorum. İnsan nasıl beyaz bir kadını böyle kıskanır, bu düşünce beni aşıyor. Düşünüyordum da... Desdemona? Ben? Desdemona ve

---

* Richard Wagner'in *Tristan und Isolde* operasında başrol. (e.n.)

ben? Hayır, kafama yatmıyor." Şarkı söylemeye başladı: "Ah, bundan sonra elveda gönül rahatlığına!"*

"Annenin kim olduğunu bilmemek tuhaf bir his olmalı."

"Hayır, değil," dedi, bütün çocukluğunu annesini arayarak geçirmiş olan Sherman. Zarif bir tavrı ve yumuşak bir sesi olan kadınları birbiri ardına gözüne kestirir, "Annem bu mu acaba" diye geçirirdi aklından. Beklentisi her seferinde kederle sonuçlanırdı. "Bir kere alıştıktan sonra çok kafaya takmıyorsun." Böyle söylese de aslında hiç alışamamıştı. "Mrs. Stevens'ı çok sevmiştim ama yüzüme karşı onun oğlu olmadığımı söyledi."

"Mrs. Stevens kim?"

"Beş yıl yanında kaldığım hanım. Beni istismar eden kişi Mr. Stevens'dı."

"O ne demek?"

"Cinsel tacize uğramak, şapşal. On bir yaşımdayken cinsel tacize uğradım."

Jester'ın nutku tutuldu, sonunda "Bir oğlanın taciz edildiğini hiç duymamıştım," dedi.

"Ediliyorlar ve ben taciz edildim."

Her daim kusmaya meyilli Jester yine aniden kusmaya başladı.

Sherman "Ah, Zippo'nun Wilton halısı!" diye bağırarak halıyı silmek için gömleğini çıkarttı. "Mutfaktan havlu getir hemen," dedi hâlâ kusmakta olan Jester'a, "ya da bu evden çık git."

Jester bir yandan kusmaya devam ederken sendeleyerek dışarı çıktı. Kusması durana kadar verandada oturdu, sonra Sherman'ın bu pisliği temizlemesine yardım etmek için içeri girdi ama kendi kusmuğunun kokusu yine midesini bulandırdı. "Aklıma takıldı," dedi, "annenin kim olduğunu bilmediğine ve böyle güzel bir sesin olduğuna göre, annen Marian Anderson olmasın?"

---

* *Othello*, William Shakespeare, III. Perde, 3. Sahne, çev. Özdemir Nutku, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018. (ç.n.)

Çok az övgü aldığı için böyle iltifatları bir sünger gibi emen Sherman ilk defa gerçekten etkilenmişti. Bütün o annesini aramaları sırasında Marian Anderson aklına gelmemişti.

"Toscanini onun sesinin yüzyılda bir görülecek bir ses olduğunu söylemişti."

Bu ihtimalin gerçek olamayacak kadar güzel olduğunun farkında olan Sherman, bunu tek başına düşünmek ve aslına bakılırsa bu fikre sımsıkı sarılmak istiyordu. Sonra birdenbire konuyu değiştirdi. "Mr. Stevens tarafından istismara uğradığımda," –Jester bembeyaz oldu ve yutkundu– "kimseye söyleyemedim. Mrs. Stevens neden hep Mr. Stevens'a vurup durduğumu sordu. Ona da söyleyemedim. Bu bir hanımefendiye anlatamayacağın bir şey, bu yüzden o dönemde kekelemeye başladım."

"Bunu şimdi anlatmaya bile nasıl dayanabiliyorsun, anlamıyorum," dedi Jester.

"Ama böyle bir şey oldu işte ve ben daha on bir yaşımdaydım."

"Ne saçma bir şey," dedi, hâlâ demir timsahı silmekte olan Jester.

"Yarın bir elektrikli süpürge ödünç alıp halıyı süpürürüm," dedi Sherman, hâlâ mobilyalar için endişeleniyordu. Jester'a bir havlu fırlattı: "Bir daha kusacak gibi olursan, lütfen bunu kullan... Kekelediğim ve sürekli Mr. Stevens'a saldırdığım için bir gün Papaz Wilson benimle konuştu. Mr. Stevens kilisede papaz yardımcısı olduğu ve ben daha önce bir sürü şey uydurmuş olduğum için önce bana inanmadı."

"Başka neler uydurdun?"

"Annem hakkında insanlara söylediğim yalanlar." Aklına yine Marian Anderson geldi ve onu rahat rahat düşünebilmek için Jester'ın bir an önce evine gitmesini diledi. "Eve ne zaman gideceksin?" diye sordu.

Sherman için hâlâ üzgün olan Jester bu imayı üzerine alınmadı. "Marian Anderson'ı 'Were You There When

They Crucified My Lord' ilahisini* söylerken hiç dinledin mi?" diye sordu.

"İlahiler... Bu da sigortalarımı attıran başka bir konu."

"Sigortaların fazla çabuk atıyor sanki."

"Sana ne oluyor?"

"Sadece Marian Anderson'ın 'Were You There When They Crucified My Lord' ilahisini söyleyişini ne kadar sevdiğimi anlatıyordum. Her duyduğumda ağlarım."

"İyi, ağlamaya devam et. Keyfin bilir."

"Aslında öyle ilahilerin çoğu beni ağlatır."

"Umrumda bile olmaz. Yine de Marian Anderson ürpertici Alman *lied*'leri söyler."

"Ben ilahi söylediğinde ağlıyorum."

"Ağlamaya devam et."

"Nereye varmak istediğini anlamıyorum."

Bu ilahiler Sherman'ı her zaman rahatsız ederdi. Öncelikle, onu duygulandırıp ağlatıyor ve aptal durumuna düşmesine neden oluyorlardı, bu da ona son derece iğrenç geliyordu; ikincisi normalde bunun o köle zencilerin müziği olduğunu söyleyerek tepki gösterirdi ama Marian Anderson gerçek annesiyse böyle bir şeyi nasıl söyleyebilirdi?

"Marian Anderson nereden geldi aklına?" O evhamlı Jester eve gitmesi için yapılan imayı üzerine alınıp gitmediği ve hayal kurmasına fırsat vermediği için Sherman da Marian Anderson hakkında konuşmak istemişti.

"Sesin nedeniyle. Yüzyılda bir bulunacak iki altın gibi ses oldukça büyük bir tesadüf."

"Peki, beni niye terk etti? Bir yerlerde kendi yaşlı annesini ne kadar sevdiğini okumuştum," dedi alaycı bir tavırla, müthiş hayalinden vazgeçemiyordu.

"Beyaz bir prense âşık olmuş olabilir, tutkuyla yani," dedi Jester, kendini hikâyeye kaptırarak.

---

* (İng.) "Efendimiz Çarmıha Gerildiğinde Orada Mıydın?" (ç.n.)

"Jester Clane!" Sherman'ın sesi kibar ama otoriter çıkıyordu. "Asla 'beyaz' kelimesini böyle kullanma."

"Niye?"

"Kafkas ırkından demelisin, öbür türlü benim ırkımdan da siyahi, hatta zenci diye bahsetmen gerekir; halbuki söylenecek en uygun tabir Nijeryalı ya da Habeş'tir."

Jester yalnızca başını sallayarak onaylayıp yutkundu.

"...yoksa insanların duygularını incitebilirsin ve sen yufka yürekli bir muhallebi çocuğu olduğundan bundan hoşlanmayacağını biliyorum."

"Bana yufka yürekli muhallebi çocuğu dediğin için teessüf ederim," diye karşı çıktı Jester.

"Ama öylesin."

"Nereden biliyorsun?"

"Küçük kuşlar öyle söyledi." Jester'ın bu tabiri daha önce duymuş olması hayranlığını azaltmadı.

"Bir Kafkasyalıya âşık olmuş olsa bile, onca yerin içinde neden beni Georgia, Milan'daki Kutsal Göğe Yükseliş Kilisesi'nin bir sırasına bıraktığını merak ediyorum."

Sherman'ın bütün çocukluğu boyunca süren kaygılı ve sonuçsuz arayışını hiçbir şekilde anlayamayacak olan Jester, gelişigüzel öne sürdüğü iddianın belli bir kesinliğe ulaşabileceğinden endişelenmişti. Jester vicdanını rahatlatmak için şöyle dedi: "Belki de gerçekten Marian Anderson değildi; eğer öyleyse kendisini mesleğiyle evli saymış olmalı. Yine de bunu yapması rezil bir şey olurdu ve Marian Anderson'ın en ufak bir rezillik yapacağını düşünemem. Aslında ona taparım. Tutkuyla yani."

"Neden sürekli 'tutku' kelimesini kullanıyorsun?"

Bütün akşamı sarhoş geçiren ve ilk defa tutkuya kapılmış olan Jester cevap veremedi. Çünkü ilk gençliğin tutkusu nadiren yeşillenir ama toprağa sağlam tutunur. Gece duyulan bir şarkıyla, bir sesle, bir yabancının görünüşüyle aniden

ortaya çıkabilir. Tutku hayal kurmanızı sağlar, aritmetiğe odaklanmanızı engeller ve zeki olmaya can attığınız sırada kendinizi aptal gibi hissetmenize neden olur. İlk gençlik zamanı ilk görüşte âşık olmak ve o tutkunun bizzat kendisi sizi bir zombiye çevirir ve oturuyor musunuz, yatıyor musunuz anlamaz, hatta az önce hayatınızı sürdürmek için ne yediğinizi bir türlü hatırlamazsınız. Tutkunun ne olduğunu yeni yeni öğrenmeye başlayan Jester çok korkuyordu. Hiç sarhoş olup kendinden geçmemişti ve bunu zaten istemiyordu. Okulda B aldığı geometri ve kimya dışında bütün derslerden A alan bir çocuk olarak yalnızca yataktayken hayal kurardı ve sabahları saat çaldıktan sonra bazen çok yürekten istese de kendi kendine hayal kurma izni vermiyordu. Böyle bir insan doğal olarak ilk görüşte aşktan korkardı. Jester, Sherman'a dokunsa bunun ölümcül bir günaha yol açacağını hissetti ama bu günahın ne olduğunu bilmiyordu. Ona dokunmamaya özen gösteriyor ve onu tutkunun zombi gözleriyle seyrediyordu.

Sherman aniden orta do'ya üst üste vurmaya başladı.

"Bu ne?" diye sordu Jester, "sadece do mu?"

"Tiz seslerde kaç tane titreşim var?"

"Ne titreşiminden bahsediyorsun?"

"Do'ya ya da başka bir notaya bastığında titreşen, ölçülemeyecek kadar küçük o seslerden."

"Bunu bilmiyordum."

"İyi, söylüyorum işte sana."

Sherman yine orta do'ya bastı, önce sağ elinin işaretparmağıyla sonra sol elininkiyle. "Bu basta kaç titreşim duyuyorsun?"

"Hiç," dedi Jester.

"Altmış dört tiz titreşim var, bir altmış dört tane de bas titreşim," dedi Sherman, kendi cehaletinden büyük ölçüde bihaberdi.

"N'olmuş yani?"

"Diyorum ki bütün diyatonik gamdaki en ufak titreşimi bile duyabiliyorum, buradan," Sherman en pes bas notaya bastı, "buraya kadar." En yüksek tiz ses duyuldu.

"Bana niye bütün bunları anlatıyorsun? Sen piyano akortçusu musun?"

"Aslına bakarsan öyleydim, akıllım. Ama piyanolardan bahsetmiyorum."

"Peki, hangi lanet şeyden bahsediyorsun?"

"Irkımdan ve kendi ırkımdan olanların yaşadığı her bir titreşimi nasıl kaydettiğimden. Buna kara kaplı defterim diyorum."

"Kara kaplı defter mi? Anlıyorum, piyanodan bir sembol olarak bahsediyorsun," dedi Jester, bu akıllıca kelimeyi kullandığına memnundu.

"Sembol," diye tekrarladı, kelimeyi daha önce okumuş ama hiç kullanmamış olan Sherman. "Evet, doğru... Ben on dört yaşındayken kalabalık bir grup olarak Aunt Jemima ilanlarına karşı galeyana geldik ve onları yırtmaya karar verdik. İlanları çıkarmak için kazıya kazıya sökmeye başladık. Sonuç... Polisler bizi iş üstünde yakaladı ve çetenin dört üyesi de hapse gönderildi, kamu malına zarar vermekten yollarda çalışarak geçecek iki yıla mahkûm oldular. Ben yakalanmamıştım çünkü sadece gözcüydüm; ama ne olduğu kara kaplı defterimde yazıyor. İçlerinden biri fazla çalışmaktan öldü, diğeri yaşayan bir zombi halinde geri geldi. Ölümüne çalıştırılmamak için çekiçle kendi bacaklarını kıran Nijeryalıları ve Atlanta'daki o taş ocağını duydun mu hiç? Onlardan biri Aunt Jemima ilanlarını yırtarken yakalananların arasındaydı."

"Bu olayı gazetede okumuştum ve midemi bulandırmıştı; ama bu sahiden gerçek mi, o kişi senin Altın Nijeryalı arkadaşlarından biri miydi?"

"Onun Altın Nijeryalı olduğunu söylemedim, sadece tanıdığım biri olduğunu söyledim, işte titreşim derken söylemek istediğim bu. Irkıma yapılan adaletsizlikler karşısında titreşip dururum. Titreşim – titreşim – titreşim... Anlıyor musun?"

"Senin ırkından olsaydım ben de titreşirdim."

"Hayır, yapmazdın... Yufka yürekli, ödlek, muhallebi çocuğu."

"Teessüf ederim."

"Peki, teessüf et... teessüf et... teessüf et. Eve ne zaman gidiyorsun?"

"Beni istemiyor musun?"

"Hayır. Son kez, hayır... hayır... HAYIR." Nefret dolu bir sesle, usulca ekledi: "Seni dangalak, soluk, kızılcık. Dangalak!" Sherman, kelime dağarcığı kuvvetli zeki bir oğlan tarafından kendisine söylenen kelimeyi kullanmıştı.

Bunun üzerine Jester ellerini göğüs kafesinde gezdirdi. "Hiç de tombalak değilim."

"Tombalak demedim... Dangalak dedim. Bu kadar iğrenç ve sınırlı kelime dağarcığın olduğuna göre, aptalsın demektir... aptal... aptal."

Jester bir darbeden sakınır gibi ellerini kaldırarak kapıdan çıktı. "Ne söylersen söyle, umrumda değil," diye bağırdı kaçarken.

Reba'nın evine kadar yol boyunca koştu ve oraya vardığında öfkeli vuruşlarla çaldı kapıyı.

Evin içi zannettiği gibi değildi. Alelade bir evdi ve fahişe hanım "Kaç yaşındasın çocuk?" diye sorunca hiç yalan söylemeyen Jester çaresizce "Yirmi bir," dedi.

"Ne içmek istersin?"

"Çok teşekkür ederim ama hiçbir şey istemem, bu akşam içmeyeceğim." O kadar da zor değildi, fahişe onu üst kata götürürken titremedi bile, turuncu saçlı ve altın dişli bir kadınla yatağa yattığında da titremedi. Gözlerini kapadı, aklına koyu tenli bir yüzü ve parıldayan mavi gözleri getirerek bir erkek olabildi.

Bu sırada Sherman Pew mat siyah mürekkeple bir mektup yazıyordu; mektup şöyle başlıyordu: "Sevgili Madame Anderson..."

Beş

Yargıç bir gece önce geç saate kadar ayakta kaldığı ve huzursuz bir gece geçirdiği halde her zamanki gibi sabah saat dörtte uyandı. Kendisi gibi huzursuz bir gece geçiren torununu uyandıracak kadar foşurtuyla yaptığı banyosundan sonra, sakatlığından dolayı çoğunlukla sağ elini kullanarak kurulandı ve ağır ağır giyindi. Ayakkabı bağlarını bağlamayı beceremediğinden onları sallanır halde bıraktı. Yıkanmış, giyinmiş ve kendine hâkim bir vaziyette parmak uçlarına basarak mutfağa indi. Ufukta güzel bir gün belirmişti; gök, şafağın griliğinden gündoğumunun pembe ve sarısına dönüyordu. Mutfak hâlâ loş olsa da Yargıç ışığı açmadı, çünkü bu saatte göğe bakmayı seviyordu. Ahenksiz bir şarkı mırıldanarak kahveyi ateşe koydu ve kahvaltısını hazırlamaya başladı. Soğutucudaki en koyu kahverengi iki yumurtayı seçti, çünkü kahverengi yumurtaların beyazlardan daha besleyici olduğuna ikna etmişti kendini. Aylarca denedikten ve yapış yapış sayısız sakarlıktan sonra yumurtayı kırıp dikkatlice su dolu tencereye kaydırmayı öğrenmişti. Yumurtalar pişerken ekmeğini hafifçe yağlayıp fırına verdi, çünkü kızartma makinesinde kızartılmış ekmekten hoşlanmıyordu. Son olarak kahvaltı masasına sarı bir örtü serip mavi tuzlukla biberliği koydu. Tek başına yenecek bir öğün olmasına rağmen Yargıç bunun neşesiz olmasını istemiyordu. Kahvaltı hazır olduğunda, sağlam olan elini kullanarak her şeyi tek tek masaya

taşıdı. Bu sırada kahve coşkuyla fokurduyordu. Son bir rötuş olarak buzdolabından mayonezi getirip her bir poşe yumurtanın üzerine bir miktar koydu. Mayonez mineral yağından yapılmıştı ve neyse ki kalorisi çok azdı. Yargıç çok güzel bir kitap bulmuştu, *Diet Without Despair**, sürekli bunu okuyordu. Tek sorun, mineral yağın bağırsak yumuşatıcı özellik taşımasıydı ve ani tuvalet kazaları olur korkusuyla fazla yememek gerekiyordu; hele de böyle kazalar daha önce iki kere adliyede başına geldiği için, bu durumun bir sulh yargıcına hiç yakışmadığının farkındaydı. İtibarına düşkün biri olan Yargıç lezzetli, düşük kalorili mayonezin porsiyon miktarlarına dikkat ediyordu.

Üzerine titreyerek kullandığı ve dikkatle elde yıkattığı sarı masa örtüsü ve aynı boydaki diğer örtüler vaktiyle her sabah karısına götürdüğü kahvaltı tepsilerinde kullanılıyordu. Yargıç'ın şimdi kahvaltı ederken kullandığı gümüş kahve demliği de turkuaz tuzluk ve biberlik gibi karısına aitti. Yavaş yavaş erken kalkmaya alıştığı o eski günlerde kendi kahvaltısını eder, sonra sevgiyle karısının tepsisini hazırlar, arada işini bırakıp bahçeye çıkarak tepsiyi süslemek için çiçek toplardı. Sonra tepsiyi alıp dikkatlice yukarı çıkar ve eğer karısı uyuyorsa onun nazik sesini duyup yüreklendiren gülümsemesini görmeden güne başlamak istemediği için ofise gitmeden önce karısını öpücüklerle uyandırırdı. (Tabii hastalandıktan sonra onu böyle uyandırmamıştı; ama onu görmeden güne başlayamıyordu, bu da sonlara doğru bazen öğlene kadar ofise gidememesi anlamına geliyordu.)

Ama yıllar içinde, karısının eşyalarıyla çevrili bu evde üzüntüsü yatıştı, Yargıç Miss Missy'yi nadiren bilinçli olarak düşünüyordu, özellikle de kahvaltı zamanlarında. Yalnızca onun eşyalarını kullandığından, bazen gözlerinde hüznün verdiği sersemlikle mavi tuzluk ve biberliğe bakıp kalıyordu.

---

* "Umutsuzluğa Düşmeden Diyet". Marion White'ın 1943'te yayımlanan kitabı. (e.n.)

Endişe her zaman Yargıç'ın iştahını açardı ve o sabah da iyice acıkmıştı. Önceki gece torunu neredeyse saat birde eve gelip doğruca yatmaya gitmişti ve Yargıç arkasından gittiğinde oğlan soğuk, kızgın bir sesle neredeyse bağırarak, "Beni rahatsız etme, Tanrı aşkına, beni rahatsız etme. Niye bir kere olsun rahat bırakmıyorsun?" demişti. Galeyanı öyle yüksek perdeden ve öyle aniydi ki Yargıç pamuklu bezden gece gömleği ve çıplak, pembe ayaklarıyla sessizce, neredeyse ezilip büzülerek uzaklaşmıştı. Geceleyin Jester'ın hıçkırıklarını duyduğunda bile yanına gitmeye cesaret edememişti.

Bu yüzden Yargıç o sabah haklı nedenlerle kurt gibi acıkmıştı. Yumurtaların önce beyazlarını –kahvaltısının en az lezzetli kısmını– yedi, sonra biberli ve mayonezli sarılarını iyice ezip özenle kızarmış ekmeğine sürdü. Büyük bir zevkle yemeye başladı; sakat eli, az miktardaki yemeğini olası bir saldırıdan korumak istermiş gibi tabağın etrafında sevgiyle kıvrılmıştı. Yumurtalarını ve kızarmış ekmeğini bitirdiğinde karısının gümüş demliğine dikkatlice boşalttığı kahveye döndü. Kahveyi sakarinle doldurdu, biraz soğuması için üfledi ve çok yavaşça yudumladı. İlk fincandan sonra sabahın ilk purosunu hazırladı. Saat yediye geliyordu ve gökyüzü berrak bir günü işaret eden uçuk, yumuşak bir mavilikteydi. Yargıç dikkatini büyük bir sevgiyle kahvesi ve ilk purosu arasında paylaştırıyordu. O küçük atağı geçirdiğinde Doktor Tatum puro ve viskiyi yasaklayınca Yargıç önce ölümüne korkmuştu. Banyoda puro, kilerde içki içiyordu gizli gizli. Doktorla tartışıp duruyordu ve sonra doktorun, asla sigara içmeyen ve nadiren tütün çiğneyen bir içki düşmanının, ironik ölüm haberini aldı. Yargıç üzüntüden mahvolmuş ve cenazede tesellisi imkânsız bir şekilde yas tutmuş olsa da ölümün şokunu atlattıktan sonra neredeyse farkında olmadığı ve asla kabullenmediği gizli bir rahatlama hissetti. Doktorun ölümünün üzerinden daha bir ay geçmemişti ki eskisi gibi toplum içinde puro ve içki tüketmeye geri

döndü; ama ölçülü davranarak kendini günde yedi puro ve yarım litre burbonla sınırlamıştı.

Kahvaltı bittiğinde ihtiyar Yargıç hâlâ açtı. Mutfak rafında duran *Diet Without Despair*'ı aldı, titizlikle ve açlıkla okumaya başladı. İri boy ançüezlerin yalnızca yirmi kalori, bir sap kuşkonmazın yalnızca beş ve orta boy bir elmanın yüz kalori olduğunu öğrenmek onu neredeyse rahatlatmıştı. Ama bu bilgi onu yine de avutmuyordu; çünkü istediği şey, üzerine Verily'nin yaptığı ev yapımı böğürtlen marmelatı sürülmüş bol tereyağlı kızarmış ekmeklerdi. Hayalinde kıtır kıtır kızarmış ekmeği görebiliyor ve ağzının içinde tatlı, tanecikli böğürtlenleri hissedebiliyordu. Dişleriyle mezarını kazmak gibi bir niyeti olmadığı halde, iştahını açan endişeleri aynı zamanda iradesini de zayıflatmıştı; tam da ekmek kutusuna doğru ağır aksak giderken midesinden gelen gurultu Yargıç'ı durdurdu ve eli ekmek kutusuna uzanmış halde kalakalan ihtiyar adam "küçük atak"tan sonra onun için yaptırılan tuvalete yöneldi. Beklemesi gerekebilir diye, dönüp *Diet Without Despair*'i de yanına aldı.

Aceleyle pantolonunu indirdikten sonra sağlam eliyle kendini dengeleyip dikkatlice oturağa oturdu; dengesinden emin olunca iri kalçaları gevşedi ve Yargıç iyice yerleşti. Pek uzun beklemedi; sadece limonlu turta tarifini (tatlandırıcıyla yapılırsa yalnızca doksan altı kalori) okumaya zamanı oldu, o günkü öğle yemeği için Verily'ye turta yaptırabileceğini düşünerek mutlu oldu. Bağırsaklarının gürültü çıkarmadan gevşediğini hissedince de memnun oldu, "*Mens sana in corpore sano*" ilkesini düşünerek hafifçe gülümsedi. Tuvaletteki koku artınca bundan rahatsız olmadı; tam aksine kendisine ait her şeyden, ki dışkısı da bir istisna değildi, memnun olan biri olarak koku onu yatıştırdı. Orada öylece, rahatlamış ve düşünceli bir halde, kendinden memnun oturdu. Mutfakta bir ses duyunca aceleyle temizlendi ve banyodan çıkmadan üstünü başını düzeltti.

Birdenbire bir oğlanınki kadar hafifleyen ve havaileşen kalbi Jester'ı görmeyi ummuştu. Ama hâlâ kemeriyle uğraşarak mutfağa girdiğinde orada kimse yoktu. Yalnızca Verily'nin evin ön kısmında pazartesi temizliği yaptığını duyabiliyordu. Biraz aldatılmış hissederek (tuvalette daha uzun kalabilirdi) şimdi sabahın bütün ışığıyla aydınlanmış olan göğe baktı, tek bir bulut bile yoktu ve açık pencereden yaz çiçeklerinin taze, hafif kokusunu alabiliyordu. İhtiyar Yargıç kahvaltı ve bağırsak rutininin bittiğine hayıflandı; çünkü şimdi *Milan Courier*'ın gelmesini beklemekten başka yapacak şey yoktu.

Beklemek, çocuklukta olduğu gibi yaşlılıkta da sıkıcı olduğundan mutfak gözlüğünü buldu (adliyedekinden başka, kütüphanede ve yatak odasında da gözlükleri vardı) ve *Ladies' Home Journal* adlı kadın dergisini okumaya başladı. Sahiden okumak için değil, resimlerine bakmak için. Mesela dergide harika bir çikolatalı pasta resmi vardı ve sonraki sayfaya da konsantre sütle yapılmış ağız sulandıran bir hindistancevizli turta resmi koymuşlardı. Yargıç bütün resimleri imrenerek inceledi. Sonra sanki açgözlülüğünden utanmış gibi, *Ladies' Home Journal*'ın bu resimlerin dışında da üstün nitelikli bir dergi olduğunu hatırladı. (Bir zamanlar gönderdiği hikâyeyi hiç okumamış işe yaramaz editörleri olan o korkunç *Saturday Evening Post*'tan çok daha nitelikliydi.) Hamilelik ve doğum hakkında okumaktan keyif aldığı ciddi makaleler ve aynı zamanda çocuk yetiştirme üzerine aklı başında yazılar vardı, Yargıç bunların güvenilir olduğunu kendi deneyimlerinden biliyordu. Ayrıca zihni büyük bir devlet adamının planlarıyla meşgul olmasa, evlilik ve boşanma hakkında bir sulh yargıcı olarak yararlanabileceği makaleler yer alıyordu. *Ladies' Home Journal*'da bir de kutucuklar halinde hikâyelerin aralarına sokulmuş ek yazılar vardı – Emerson'ın, Lin Yutang'ın ve dünyanın büyük bilgelerinin özdeyişleri. Birkaç ay önce bu satır ara-

larında şu sözleri okumuştu: "Ölüler hâlâ yüreğimde dolaşırken nasıl gerçekten ölü olabilirler?" Amerikan Yerlilerine ait eski bir efsaneden alınmaydı ve Yargıç bunu unutamıyordu. Çıplak ayaklı, esmer bir Yerli'nin sessizce ormanda dolaştığını ve bir kanonun sessizce ilerleyişini duyduğunu hayal etmişti. Karısının ölümüne ağlamamıştı, hatta artık diyet için de ağlamıyordu. Sinir sistemi ve gözyaşı kanalları onu ağlattığında ağabeyi Beau'yu düşünürdü, Beau onun gözyaşlarını yere indiren ve emniyetli bir şekilde yönlendiren bir paratoner gibiydi. Beau ondan iki yaş büyüktü ve on sekiz yaşında ölmüştü. Fox Clane genç bir oğlanken ağabeyine tapardı, hatta bastığı toprağa bile tapabilirdi. Beau tiyatroda oynuyor, şiirleri ezberden okuyabiliyordu ve Milan Oyuncuları Kulübü'nün başkanıydı. Beau ne istese yapabilirdi. Bir akşam eve boğazı ağrıyarak geldi. Ertesi sabah hezeyan içindeydi. Boğazı iltihaplanan Beau mırıldanıyordu: "Ben ölüyorum, ey Mısır, ölüyorum, hayatın kızıl gelgiti çabuk çekiliyor."* Sonra şarkı söylemeye başlamıştı: "Hissediyorum, hissediyorum, sabah yıldızı gibi hissediyorum. Kış kış sinek, beni rahatsız etme; kış kış sinek, beni rahatsız etme."** Sonunda Beau kahkaha atmaya başlamıştı, gerçi bu gerçek bir kahkaha değildi. Genç Fox öyle şiddetli ürpermişti ki annesi onu arka odaya yollamıştı. Burası çocuklar kızamık, kabakulak ve diğer çocuk hastalıklarını geçirdiklerinde hasta oyun odası olan ve iyileştiklerinde de serbestçe gürültü ettikleri çıplak, sevimsiz bir odaydı. Yargıç çoktan unutulup gitmiş sallanan atı ve on altı yaşında bu tahta ata sarılıp ağlayan oğlanı hatırladı; şimdi seksen beş yaşında bir adam olarak bile sırf o erken yaşta duyduğu kederi düşünerek istediği an ağlayabilirdi. Ormanda sessizce dolaşan Yerli ve kanonun o sessiz sesi. "Ölüler hâlâ yüreğimde dolaşırken nasıl gerçekten ölü olabilirler?"

---

* William Haines Lytle'ın "Antony to Cleopatra" adlı şiirinden. (ç.n.)

** "Shoo Fly Don't Bother Me" adlı çocuk şarkısından. (ç.n.)

Jester patırtıyla merdivenlerden aşağı indi. Soğutucuyu açıp kendisine portakal suyu koydu. O sırada Verily mutfağa geldi ve Jester'ın kahvaltısını hazırlamaya başladı.

"Bu sabah üç yumurta istiyorum," dedi Jester. "Selam Büyükbaba."

"Bugün nasılsın, iyi misin oğlum?"

"Tabii ki."

Yargıç geceki ağlamadan bahsetmedi, Jester da öyle. Hatta Yargıç Jester'a gece nerede olduğunu sormamak için kendini tuttu. Ama Jester'ın kahvaltısı masaya geldiğinde iradesine hâkim olamadı ve nar gibi kızarmış bir dilim ekmek aldı, üzerine biraz daha tereyağı ve böğürtlen marmelatı sürdü. Yasak olan bu fazladan ekmek iradesini daha da bozunca Yargıç sormaması gerektiğini gayet iyi bilerek "Dün gece neredeydin?" diye sordu.

"Farkında mısın bilmem ama ben artık yetişkin bir erkeğim," dedi Jester, hafifçe çatlayan bir sesle, "ve seks denilen bir şey var." Bu tür konularda dar görüşlü olan Yargıç, Verily ona bir fincan kahve koyduğunda rahatladı. Ne diyeceğini bilemeden sessizce içti.

"Büyükbaba, *Kinsey Raporu*'nu okudun mu hiç?"

İhtiyar Yargıç bu müstehcen kitabın kapağını *Roma İmparatorluğu'nun Gerileyişi ve Çöküş*ü kitabının kabıyla değiştirdikten sonra müstehcen bir keyifle okumuştu. "Maskaralık ve pislikten başka bir şey değil."

"Bilimsel bir araştırma."

"Bilimselmiş, külahıma anlat. Neredeyse doksan yıldır insan doğasını ve günahları gözlemliyorum ve hiç böyle bir şey görmedim."

"Belki de gözlüğünü takman gerekiyordur."

"Ne cüretle bana küstahlık edersin, John Jester Clane!"

İlerleyen yaşı konusunda artık biraz naz yapan Yargıç, "Neredeyse doksan yıldır," diye tekrarladı, "bir yargıç olarak insanların günahlarını ve doğuştan meraklı bir birey olarak da insan doğasını gözlemliyorum."

"Cüretkâr, paha biçilemez bir bilimsel araştırma," dedi Jester, bir eleştiri yazısından alıntılayarak.

"Pornografik pislik."

"Erkeklerde cinsel aktiviteler üzerine bilimsel bir araştırma."

"İktidarsız, pis bir yaşlı adamın kitabı," dedi Yargıç, hiç okumadığı ve sırf gösteriş olsun diye hukuk bürosunun kitaplığında bulundurduğu *Roma İmparatorluğu'nun Gerileyişi ve Çöküş*ü'nün kabının arkasına gizleyip merakla okuduğu kitabı aslında pek beğenmişti.

"Benim yaşımda hatta benden daha genç oğlanların cinsel ilişkiler yaşayabildiğini ama benim yaşımda bunun bir gereklilik olduğunu ispatlıyor, tutkulu kişilerse yani." Jester kitabı kütüphanede okuyup şok olmuştu. Raporu ikinci sefer okumuş ve fena halde endişelenmişti. Normal olmadığından korkmuştu, çok korkmuştu ve bu korku içini burkmuştu. Reba'nın evinin etrafında kaç kere dolaşırsa dolaşsın normal bir cinsel dürtü hissetmemişti ve kalbi kendisi için duyduğu korkuyla titremişti, çünkü herkes gibi olmaktan daha çok istediği bir şey yoktu. Onu ürpertecek kadar güzel bir tınısı olan "mücevher gözlü fahişe" lafını bir yerde okumuştu ama o bahar günü öğleden sonra Reba'nın yerinden çıktığını gördüğü kadının gözleri "mücevher gözlü" değil, sadece donuk ve torba torbaydı; şehvet duyabilme ve normal olma arzusuyla onu seyretse de yalnızca yapış yapış ruju ve ifadesiz gülümsemeyi görebilmişti. Ve bir gece önce yattığı turuncu saçlı fahişe de zerre kadar "mücevher gözlü" değildi. Jester içten içe seksin bir aldatmaca olduğunu düşünüyordu ama o sabah artık bir erkek olduğu için kendinden emindi ve özgür hissediyordu.

"Hepsi iyi hoş," dedi Yargıç, "ama benim gençliğimde kiliseye gider, B.Y.P.U.* toplantılarına katılır ve büyük bir hevesle iyi vakit geçirirdik. Kur yapar, dansa giderdik. İster

---

* Baptist Young People's Union (Baptist Gençler Birliği). (ç.n.)

inan ister inanma oğlum ama ben o zamanlar Flowering Branch kasabasında en iyi dans edenlerden biriydim, bir söğüt kadar kıvraktım, tam bir zarafet örneğiydim. Vals o günlerde modaydı. *Viyana Ormanlarından Hikâyeler*, *Şen Dul*, *Hoffman'ın Masalları* eşliğinde dans ederdik..." İhtiyar ve şişman Yargıç elini vals ritmiyle sallayarak sözlerine ara verdi ve ahenkli olduğunu zannettiği bir monotonlukla şarkı söyledi:

"Tatlı gece, ah, tatlı ge-ceee."

"Hiç de içedönük biri değilsin," dedi Jester, büyükbabası elini indirip karga gibi şarkı söylemeyi kestiğinde.

Yargıç bunu bir eleştiri olarak alıp şöyle dedi: "Oğlum, herkesin şarkı söylemeye hakkı vardır. Her ölümlünün şarkı söylemeye hakkı vardır.

Tatlı gece, ah, tatlı ge-ceee."

Hatırlayabildiği tek güzel melodi buydu. "Bir söğüt gibi salınır, bir melek gibi şarkı söylerdim."

"Olabilir."

"Olabilir falan yok. Gençliğimde, şişmanlığın katmanları bedenimi kaplamadan önce sen ve baban gibi zayıf ve ışıltılıydım; dans edip şarkı söylerdim ve büyük bir hevesle iyi vakit geçirirdim. Sinsi sinsi pis kitaplar okuyarak ortalıkta dolaşmazdım."

"Ben de onu söylüyorum. İçine kapanık doğmamışsın." Jester ekledi: "Ayrıca *Kinsey Raporu*'nu sinsi sinsi okumadım."

"O kitabı halk kütüphanesinde yasaklatmıştım."

"Neden?"

"Çünkü Milan'ın sadece ileri gelen bir yurttaşı değil, aynı zamanda en sorumluluk sahibi olanıyım. Böyle bir

kitabın masum gözleri incitmemesinden ve huzurlu yüreklerin sıkıntıya girmemesinden sorumluyum."

"Seni dinledikçe Mars'tan gelip gelmediğini daha çok merak ediyorum."

"Mars mı?" İhtiyar Yargıç şaşkına dönmüştü ama Jester aldırmadı.

"Daha içedönük biri olsaydın beni daha iyi anlayabilirdin."

"Bu kelimeye niye bu kadar takılıp kaldın?"

Kelimeyi okumuş ama daha önce hiç kullanmamış olan Jester, bir gece önce kullanmadığına çok pişman oldu.

"Tatlı gece, ah, tatlı ge-ceee."

İçedönük olmayan büyükbabası kendisinin normal olup olmadığını hiç merak etmemişti. Normal mi yoksa acayip mi olduğu, şarkı söyleyip dans eden aklına hiç gelmemişti.

Jester, *Kinsey Raporu*'ndaki adamlar gibi homoseksüel olduğu ortaya çıkarsa kendini öldüreceğine ant içmişti. Hayır, büyükbabası kesinlikle içedönük biri değildi ve Jester o kelimeyi bir gece önce kullanmış olmayı dilerdi. Kendisi içedönük biriyken, bunun zıt anlamlısı "dışadönük" idi. Peki ya Sherman? Her neyse, iki kelimeyi de kullanacaktı.

"O kitabı ben de yazabilirdim."

"Sen mi?"

"Tabii ki. İşin doğrusu Jester, aklıma koysaydım büyük, çok büyük bir yazar olabilirdim."

"Sen mi?"

"Orada oturup embesil gibi 'Sen mi? Sen mi?' diye sorup durma, oğlum. Büyük bir yazar olmak için ihtiyacın olan şey itina, hayal gücü ve dil yeteneğidir."

"Hayal gücün var, orası doğru Büyükbaba."

Yargıç kolaylıkla yazabileceği *Rüzgâr Gibi Geçti*'yi düşünüyordu. Bonnie'nin ölmesine izin vermez ve Rhett Butler'ı değiştirirdi, daha iyi bir kitap yazardı. *Sonsuza Dek*

Amber'ı sol ayağıyla bile haydi haydi yazardı... çok daha iyi, daha düzeyli bir kitap olurdu. *Gurur Dünyası*'nı da yazmış olabilirdi; çünkü o kolayca Becky'nin içini okuyabilirdi. Tolstoy'ları da yazabilirdi, aslında kitaplarını okumamış olsa da filmleri izlemişti. Ya Shakespeare? Hukuk fakültesinde Shakespeare'i okumuş, hatta Atlanta'da *Hamlet*'i seyretmişti. İngiliz oyuncular vardı ve doğal olarak İngiliz aksanıyla konuşuyorlardı. Evliliklerinin ilk yılıydı, Miss Missy incilerini ve ilk aldıkları düğün yüzüklerini takmıştı. Atlanta Shakespeare Festivali'nde seyrettikleri üç oyundan sonra Miss Missy o kadar zevk almış ve o kadar etkilenmişti ki İngiliz aksanıyla konuşmaya başlamış ve bu Milan'a döndükten sonra da bir ay devam etmişti. Ama Yargıç "Var olmak mı, yok olmak mı!" cümlesini uydurabilir miydi? Bazen bu soru üzerine kafa yorduğunda yapabilirmiş gibi geliyor, bazen de öyle olmadığını düşünüyordu; nihayetinde bir dâhi bile her şeyi yapamazdı ve Shakespeare de hiçbir zaman bir kongre üyesi olamamıştı.

"Shakespeare'in yazarlığı üzerine bilimsel savlar ortaya atılmıştı. Okuması yazması olmayan gezginci bir oyuncunun böyle şiirler yazamayacağı tartışılmıştı. Bazıları bu oyunları yazanın Ben Jonson olduğunu söylemişlerdi. Bal gibi biliyorum ki, 'Benim için yalnızca gözlerinle iç, ben de kendi gözlerimle içeyim şerefine'* dizelerini ben de yazabilirdim. Bunu yapabileceğimden eminim."

"Her haltı yaparsın sen zaten," diye mırıldandı Jester.

"Ne dedin?"

"Hiçbir şey."

"...ve eğer Ben Jonson hem 'Benim için yalnızca gözlerinle iç' dizesini hem de Shakespeare metinlerini yazdıysa, o zaman..." Yargıç hayal gücündeki büyük bir sıçramayla düşünceye daldı.

"Yani kendini Shakespeare'le mi karşılaştırıyorsun?"

---

* Ben Jonson'ın "Song: to Celia" adlı şiirinden. (ç.n.)

"Şey, Ozan'ın kendisiyle değil belki ama nihayetinde Ben Jonson da bir ölümlüydü." Yargıç'ın ilgilendiği şey ölümsüzlüktü. Gerçekten öleceğini aklı almıyordu. Diyetine sadık kalır, kendini kontrol ederse yüz yıl yaşayabilirdi... Fazladan yediği ekmek dilimi için çok pişman oldu. Zamanını yalnızca yüz yılla sınırlamak istemiyordu, gazetede yüz elli yıl yaşayan Güney Amerikalı bir Yerli görmemiş miydi... Peki, yüz elli yıl yeterli olacak mıydı? Hayır. İstediği şey ölümsüzlüktü. Shakespeare gibi ve hatta en olmadı Ben Jonson gibi ölümsüz olmak. Her halükârda Fox Clane için kül ve toprak istemiyordu.

"Dünyadaki en kendini beğenmiş kişinin sen olduğunu her zaman biliyordum ama kendini Shakespeare ya da Ben Jonson ile karşılaştıracağın aklıma hayalime gelmezdi."

"Kendimi Ozan'ın kendisiyle karşılaştırmıyordum, aslında yeteri kadar alçakgönüllüyüm. Her neyse, zaten yazar olmayı hiç amaçlamadım ve her şeyi aynı anda yapamazsın."

Bir gece önce acımasızca incitilen Jester, yaşlı olduğu gerçeğini kasıtlı olarak görmezden gelerek büyükbabasına da acımasızca davranıyordu. "Evet, seni ne kadar çok dinlersem o kadar çok merak ediyorum Mars'tan mı geldin diye." Jester kahvaltısına neredeyse hiç dokunmadan masadan kalktı.

Yargıç torununun arkasından gitti. "Mars," diye tekrarladı, "yani benim başka bir gezegenden olduğumu mu düşünüyorsun?" Sesi aniden yükselmişti, neredeyse tiz bir çığlık gibiydi. "Pekâlâ, sana şu kadarını söyleyeyim John Jester Clane, başka bir gezegenden değilim, tam burada, ait olduğum ve olmak istediğim dünyadayım. Köklerim dünyanın tam merkezinde. Henüz ölümsüz olmayabilirim ama bekle de gör, benim adım George Washington ya da Abraham Lincoln'la birlikte anılacak... Lincoln'ın adından daha büyük bir sevgi uyandıracak, çünkü ülkemdeki yanlışları düzeltecek olan benim."

"Ah, Konfederasyon parası meselesi... Ben çıkıyorum."

"Bekle oğlum, şu siyahi çocuk bugün gelecek ve görüşmede benimle birlikte olursun diye düşünmüştüm."

"Haberim var," dedi Jester. Sherman geldiğinde orada olmak istemiyordu.

"Sorumluluk sahibi bir oğlan. Onun hakkında bilgim tam, diyetime yardım edecek, iğnelerimi yapacak, mektuplarımı açacak ve benim kâtipliğimi yapacak. İşimi kolaylaştırıp destek olacak."

"Eğer o Sherman Pew sana destek olursa, bana da haber ver."

"Eğitimli bir oğlan, bana ölümsüz şiirleri okuyacak." Sesi aniden tizleşti. "Halk kütüphanesinde yasaklattığım o kitap gibi pislikleri değil. Yasaklatmak zorundaydım, çünkü sorumluluk sahibi bir adam olarak bu kasabada ve bu eyalette her şeyin doğru düzgün olmasında kararlıyım, hatta bu ülkede ve becerebilirsem bütün dünyada da."

Jester kapıyı çarpıp çıktı evden.

O sabah çalar saati kurmamıştı ve istese yataktan kalkmadan önce pekâlâ da uzun süre hayal kurabilirdi; ama baharın enerjisi ve canlılığı içinde coşkuyla kaynıyordu. Altın sarısı yaz onunlaydı ve Jester hâlâ özgürdü. Kapıyı çarptıktan sonra acele etmedi, ölümlü vaktini doya doya kullandı; çünkü nihayetinde yaz tatiliydi ve yetişmesi gereken bir yer yoktu. Dünyayı seyretmek için durabilir, hayal kurabilir, yol kenarındaki mineçiçeklerine yaz tatilinin özgürlüğüyle bakabilirdi. Hatta eğilip parlak bir çiçeği inceledi, neşesi yerindeydi. Jester o sabah en iyi kıyafetlerini giymişti, üzerinde beyaz bir keten takım, hatta bir de ceket vardı. Sakalının biraz uzamasını ve tıraş olabilmeyi diliyordu. Ya sakalı hiç çıkmazsa, insanlar onun hakkında ne düşünürdü? Bir anlığına tatilin keyfi kaçtı, sonra başka bir şey düşünmeye başladı.

Sherman'ın geleceğini bildiğinden böyle iki dirhem bir çekirdek giyinmiş ve onunla bu halde karşılaşmak istemediği için de kapıyı vurup çıkmıştı. Dün akşam hiç de hazırcevap ya da parlak zekâlı gibi davranmamıştı, aslında işe yaramaz biri gibiydi; hazırcevap ve zeki olana kadar da Sherman'la karşılaşmak istemiyordu. O sabah bunu nasıl başaracağını bilmiyordu ama içedönük ve dışadönük kimseler hakkında konuşabilirdi. Bu şekilde nereye varacağını merak ediyordu. Uçma teorileri konusunda Sherman'ın onunla aynı fikirde olmamasına ve Jester'ın uçmasından hiç etkilenmemesine rağmen, Jester pek düşünmeden J.T. Malone'un eczanesine doğru yürüdü ve köşede durup havaalanına giden otobüsü bekledi. Mutlu, özgüvenli, özgür olarak kollarını kaldırıp bir süre kanat çırpar gibi salladı.

Bu hareketini eczanenin camından gören J.T. Malone, oğlan sonunda kafayı üşüttü herhalde diye düşündü.

Jester hazırcevap ve zeki olmaya çalışıyordu ve uçakta yalnız olmanın buna faydası olacağını düşündü. Altıncı kez tek başına uçuyordu. Aklı çoğunlukla aletlerle meşguldü. Rüzgârlı, masmavi gökyüzünde morali yükselmişti ama konuşmaları hazırcevap ve zekice olacak mıydı... bilemiyordu. Tabii ki bu büyük oranda Sherman'ın ne söyleyeceğine bakardı, böylece Jester'ın da konuşmanın merkezine yönelmesi gerekecekti; hazırcevap ve parlak zekâlı olabilmeyi umuyordu.

Jester açık kokpitli Moth tipi bir uçak uçuruyordu ve rüzgâr kızıl saçlarını arkaya savurmuştu. Kasıtlı olarak kask takmamıştı, çünkü rüzgârı ve güneşi hissetmeyi seviyordu. Kaskı eve dönüp Sherman'la karşılaşacağı zaman takacaktı. Kasklı bir havacı olarak umursamaz davranacak ve meşgul görünecekti. Yarım saat boyunca güneşin altında, rüzgârların savrulduğu kobalt mavisinde gezindikten sonra inmeyi düşünmeye başladı. Biraz yükselip doğru mesafeyi bulmak için daire çizerken aklında Sherman'a bile yer yoktu çünkü kendi hayatından ve eğitim Moth'undan sorumluydu. İniş

biraz sarsıntılıydı ama kaskını takıp ölçülü bir zarafetle aşağı atladığında birilerinin onu görmüş olmasını diledi.

Havaalanından otobüsle dönüş yolculuğu ona her zaman basık, bunaltıcı gelmişti; eski otobüs zar zor ilerliyordu ve havayla karşılaştırınca hareketi son derece sınırlıydı. Sherman Pew'un bu konudaki fikirleri ne olursa olsun, ne kadar çok uçarsa uçak kullanmanın her yetişkin için ahlaki bir yükümlülük olduğuna o kadar çok inanıyordu.

Otobüsten J.T. Malone'un kasaba merkezindeki eczanesinin köşesinde indi. Kasabaya baktı. Bir sonraki blokta Wedwell İplik Fabrikası vardı. Boya teknelerinden çıkan sıcaklık açık bodrum penceresinden yükselerek boğucu havada dalgalı hatlar oluşturuyordu. Sırf bacaklarını esnetmek için dükkânların olduğu taraftan yürüdü. Yayalar tentelerin altından geçiyorlardı, öğle vakti yaklaşırken gölgeleri parıldayan kaldırımın üzerinde kısa ve bodur görünüyordu. Alışık olmadığı ceketiyle kasabada yürürken sıcak bastı, bir yandan da tanıdığı insanlara selam veriyordu. First National Bankası'ndan Hamilton Breedlove, şapkasını kaldırarak ona selam verdiğinde şaşkınlık ve gururla kızardı; büyük ihtimalle ceketi sayesinde olmuştu bu. Jester, kırılmış buz dolu soğuk bir vişneli kola içme hayaliyle Malone'un eczanesine döndü. Köşede, otobüs beklediği yerin yakınında, kasabadaki herkesin tanıdığı tiplerden biri olan Wagon bir tentenin gölgesinde oturuyordu ve şapkası yanında, kaldırımda duruyordu. Açık tenli bir zenci olan Wagon, kereste fabrikasındaki bir kazada iki bacağını da kaybetmişti; her gün Grown Boy onu taşıyıp yük arabasına koyuyor ve tenteli dükkânların önünde dilenmeye getiriyordu. Sonra dükkânlar kapandığında Grown Boy onu yine yük arabasıyla eve götürüyordu. Jester şapkaya beş sent attığında orada epeyce bozukluk, bir de elli sent olduğunu fark etti. Elli sentlik para Wagon'ın daha fazla cömertlik görmek umuduyla her zaman kullandığı bir yemdi.

"Bugün nasılsın, amca?"

"İdare eder."

Genellikle yemek saatinde ortaya çıkan Grown Boy orada durmuş seyrediyordu. O gün Wagon'ın yemeğinde her zamanki jambonlu sandviç yerine kızarmış tavuk vardı. Tavuğu siyahilere has kibarlık ve yavaşlıkla yiyordu.

Grown Boy, "Bana tavuktan biraz versene," dedi, oysa yemeğini zaten yemişti.

"Hadi ordan, pis zenci."

"Ya da biraz peksimet ve melas versen?"

"Hiç uğraşamam seninle."

"Beş sent versen de dondurma alsam?"

"Hadi yürü git, zenci. Sivrisinek gibi tepemde dolanıyorsun."

Jester bu konuşmanın böyle devam edeceğini biliyordu. İri kıyım, ahmak siyahi oğlan, dilenciden dileniyordu. Selam vermek için kaldırılan hasır şapkalar, adliye meydanında beyazlar ve siyahiler için ayrı ayrı çeşmeler, katırlar için yalaklar ve bağlama kazıkları, muslin ve beyaz ketenden pejmürde iş tulumları. Milan. Milan. Milan.

Jester vantilatör kokusunun sardığı loş eczaneye girdiğinde tezgâhın arkasında ceketsiz duran Mr. Malone'la yüz yüze geldi.

"Bir kola alabilir miyim, efendim?"

Oğlan hevesli ve aşırı kibardı, Malone onun havaalanı otobüsünü beklerken üşütük biri gibi kollarını sallayışını hatırladı.

Mr. Malone Coca-Cola'yı hazırlarken Jester tartıya gidip üzerine çıktı.

"Tartı çalışmıyor," dedi Mr. Malone.

"Affedersiniz," dedi Jester.

Malone merakla Jester'a baktı. Niye böyle demişti, eczanenin tartısı çalışmıyor diye özür dilemek üşütükçe bir şey değil miydi? Kesin üşütüktü.

Milan. Bazı insanlar ara sıra Flowering Branch, Goat Rock ya da civardaki daha küçük kasabalarda yaşayan akrabalarına kısa ziyaretler yapmaları haricinde Milan'da yaşayıp ölmekten memnunlardı. Bazı insanlar ölümlü hayatlarını Milan'da geçirip, burada ölüp buraya gömülmekten memnunlardı. Jester Clane onlardan biri değildi. Belki içlerinde azınlıktaydı ama kesinlikle onlardan *değildi.* Jester beklerken sinirli sinirli yürüyüp duruyor, Malone da onu seyrediyordu.

Kola, tezgâhın üzerinde buzlanmış halde duruyordu; Malone, "Buyur bakalım," dedi.

"Teşekkür ederim, efendim." Malone ilaç hazırlanan tarafa gidince Jester, Milan'ı düşünerek buzlu kolasını yudumlamaya başladı. Cricket Çay Salonu'na ya da New York Café'ye öğle yemeğine giderken ceketlerini giyen detaycı titizlerin dışında herkesin gömlekle gezdiği kavurucu sıcakların mevsimiydi. Jester kolası hâlâ elindeyken aylak aylak açık kapıya doğru gitti.

Sonraki birkaç dakika zihnine ebediyen kazınacaktı. Bunlar kaleydoskop gibi sürekli değişen, o esnada tam olarak anlaşılamayacak kadar hızlı ve şiddetli, kâbus gibi anlardı. Jester daha sonra cinayetten kendisinin sorumlu olduğunu anlayacak ve bu gerçek daha fazla sorumluluk getirecekti. Bunlar dürtülerin ve masumiyetin lekelendiği dakikalardı, sonu getirecek ve aylar sonra onu başka bir cinayetten kurtaracak –daha doğrusu, tam da Jester'ın ruhunu kurtaracak– dakikalardı.

Bu sırada Jester elinde Coca-Cola'yla parlak mavi göğü ve yakıcı öğlen güneşini seyrediyordu. Wedwell Fabrikası'nda öğlen zili çaldı. Fabrika işçileri yemek için dağıldılar. Büyükbabası, değeri tatmin edici biçimde artan epeyce Wedwell İplik Fabrikası hissesi olduğu halde bu işçilere "yeryüzünün manevi pisliği" derdi. İşçi ücretleri yükselmişti ve bu sayede çalışanlar yemeklerini evden getirmek yerine lokantalarda yiyebiliyorlardı.

Jester küçükken Mill Town'da gördüğü pislik ve sefalet yüzünden dehşete düşmüş, fabrika işçilerinden korkup tiksinmişti. Şimdi bile o mavi kotlu, tütün çiğneyen fabrika çalışanlarını sevmiyordu.

O sırada Wagon'ın yalnızca iki parça kızarmış tavuğu kalmıştı: boyun ve sırt. Bir banjo misali bir sürü telsi kemiği bulunan ve bir o kadar da tatlı olan boynu sevgi dolu bir kibarlıkla yemeye başladı.

"Çok azıcık ver bari," diye yalvardı Grown Boy. Tavuğun sırtına imrenerek bakıyordu ve kir pas içindeki siyah eli tavuğa doğru uzandı. Wagon lokmasını hızla yuttu ve sırt parçasını güvence altına almak için üzerine tükürdü. Çıtır çıtır kızarmış tavuğun üzerindeki balgamlı tükürük Grown'u kızdırdı. Jester onu seyrederken koyu, hırslı gözlerin dilencinin şapkasındaki bozukluklara sabitlendiğini fark etti. Aniden telaşlanıp "Yapma, yapma," diye bağırdı ama boğuk uyarısı on ikiyi vuran saat kulesinin çınlamasında kayboldu. Parlak güneş, pirinç çanlar ve durgun gün ortasındaki çınlama bütün duyuları birbirine karıştırmıştı; sonra her şey o kadar ani, o kadar şiddetli oldu ki Jester olan biteni kavrayamadı. Grown Boy dilencinin şapkasındaki bozuklukları kapıp kaçtı.

"Yakalayın! Yakalayın onu," diye bağırdı Wagon, ellerini kullanarak deri "ayakkabılarla" korunan kesik bacaklarının üstünde doğrulmuş, çaresiz bir öfkeyle bir bacaktan diğerine sıçrıyordu. Bu sırada Jester, Grown'u kovalamaya başlamıştı. Beyaz ceketli beyaz bir adamın bir zenciyi kovaladığını gören fabrika işçileri kovalamacaya katıldı. Twelfth ve Broad sokaklarının köşesindeki polis kargaşayı görüp aceleyle oraya yöneldi. Jester, Grown Boy'u yakasından tutup avucundan parayı almak için mücadele ederken, altı yedi kişi ne olup bittiğini bilmedikleri halde boğuşmaya katılmıştı.

"Yakalayın o aşağılık zenciyi! O zenci piçi yakalayın!"

Polis copuyla arbedeyi ayırdı ve sonra korku içinde cebelleşen Grown Boy'un kafasına copu indirdi. Darbe

sesini çok az kişi duydu ama Grown Boy anında sendeleyip yere düştü. Kalabalık, kenara çekilmiş seyrediyordu. Bu siyah kafa derisinde sadece ince bir kan sızıntısı vardı ama Grown Boy ölmüştü. Mantıktan nasibini almamış olan açgözlü, neşeli, kusurlu oğlan Milan kaldırımlarında yatıyordu; işte şimdi ebediyen durmuştu.

Jester siyahi çocuğun üzerine atladı. "Grown?" diye yalvardı.

"Öldü," dedi kalabalıktan biri.

"Öldü mü?"

Biraz sonra "Evet," dedi polis. "Hadi hepiniz dağılın şimdi." Çocuğun yüzünde ölümü gördüğü halde görevini yapmak için eczanedeki telefon kulübesine gidip ambulans çağırdı. Olay yerine döndüğünde kalabalık tentenin altına doğru gerilemiş ve ölünün yanında sadece Jester kalmıştı.

"Gerçekten öldü mü?" diye sordu Jester ve oğlanın hâlâ sıcak olan yüzüne dokundu.

"Dokunma sakın," dedi polis.

Polis kâğıt kalem çıkarmış, olanlar hakkında Jester'a sorular soruyordu. Jester şaşkın şaşkın anlatmaya başladı. Kafası bir uçan balon misali hafiflemişti.

Ambulans bu durgun öğleden sonrada acı acı bağırarak geldi. Beyaz önlüğüyle bir stajyer dışarı fırlayıp stetoskobunu Grown Boy'un göğsüne dayadı.

"Ölmüş mü?" diye sordu polis.

"Kesin," dedi stajyer.

"Emin misiniz?" diye sordu Jester.

Stajyer, Jester'a baktı ve yere düşmüş hasır şapkayı fark etti. "Bu sizin şapkanız mı?" Jester kirlenmiş şapkayı aldı.

Beyaz önlüklü stajyer doktorlar cesedi ambulansa taşıdılar. Her şey o kadar duygusuz, o kadar hızlı ve rüya gibi olup bitmişti ki Jester eli başında, usul usul eczaneye döndü. Polis de onu takip etti.

Hâlâ üzerine tükürdüğü tavuk sırtını yemekle meşgul Wagon "Ne oldu?" diye sordu.

"Bilmem," dedi polis.

Jester'ın başı dönüyordu. Bayılacak mıydı yoksa? "Hasta gibiyim sanki."

Polis, bir şey yapıyor olmaktan memnun, onu eczanedeki bir sandalyeye oturttu; "Buraya otur ve başını dizlerinin arasında tut," dedi. Jester dediğini yaptı ve kan başına hücum edince doğruldu, yine de çok solgundu.

"Hepsi benim kabahatim. Onu kovalamasaydım ve o insanlar tepemize üşüşmeseydi..." Polise döndü, "Niye o kadar sert vurdunuz?"

"Kalabalığı copla dağıtmaya çalışırken ne kadar hızlı vurduğunu bilemezsin. Şiddetten en az senin kadar nefret ederim. Belki polis teşkilatına bile girmemem gerekirdi."

Bu sırada Malone, gelip torununu alması için ihtiyar Yargıç'ı aramıştı ve Jester şok içinde ağlıyordu.

Sherman Pew onu eve götürmek için arabayla geldiğinde, artık Sherman'ı etkileme konusunu düşünmeyen Jester arabaya götürülürken polis de bir yandan olanları açıklamaya çalışıyordu. Sherman polisi dinledikten sonra sadece şu yorumu yaptı: "Eh, Grown Boy her zaman ahmağın tekiydi, eğer ben ahmak olsam bunun benim başıma gelmesinden memnun olurdum. Kendimi başkalarının yerine koyuyorum."

"Bir sussan keşke," dedi Jester.

Eve geldiklerinde kargaşa ve gözyaşı buldular. Verily yeğeni için hıçkırarak ağlıyor ve Yargıç sırtına hafif hafif vurarak beceriksizce onu teselli etmeye çalışıyordu. Verily öğle vaktindeki bu ani ölümün yasını tutmaya evine, ailesinin yanına gönderildi.

Haber gelmeden önce Yargıç mutlu ve verimli bir sabah geçiriyordu. Neşe içinde çalışmaktaydı; o gün çocukluk döneminde olduğu gibi yaşlılıkta da katlanılması zor olan bomboş can sıkıntıları, o bitmek bilmeyen uzun zamanlar olmamıştı hiç. Sherman Pew en büyük beklentilerini karşılı-

yordu. İnsülin ve iğnelerle ilgili meseleleri kendisine anlatılır anlatılmaz anlayan ve bu sırrı saklayacağına yemin eden zeki bir siyahi oğlan olmakla kalmamıştı; aynı zamanda hayal gücü de sağlamdı ve diyet ya da kalori değişimleri gibi konularda konuşabiliyordu. Yargıç üstüne basa basa diyabetin bulaşıcı olmadığını söyleyince Sherman şöyle demişti: "Diyabet hakkında her şeyi biliyorum. Kardeşim de diyabetliydi. Küçücük bir terazide yiyeceği şeyleri tartmak zorunda kalıyorduk. Tek tek bütün lokmaları..."

Sherman'ın terk edilmiş bir çocuk olduğunu aniden hatırlayan Yargıç, bu bilgiyi biraz garipsedi ama bir şey söylemedi.

"Ayrıca Zippo Mullins'in evinde pansiyoner olduğum ve kız kardeşi de vaktiyle diyet yaptığı için kaloriler hakkında her şeyi biliyorum, efendim. Kız kardeşi için patates püresini yağsız sütle çırpar ve tatlandırıcıyla jöle yapardım. Evet efendim, diyet hakkında her şeyi biliyorum."

"Benim için iyi bir kâtip olabileceğini de düşünüyor musun?"

"İyi bir ne, Yargıç Bey?"

"Kâtip dediğin, bir nevi sekreterdir."

"Ah, şahane bir sekreter olurum," dedi Sherman, sesi keyiften yumuşacık çıkıyordu. "Buna bayılırım."

Memnuniyetini gizlemek isteyen Yargıç boğazını temizledi. "Epeyce yüklü yazışmalarım oluyor; ciddi, derin yazışmalar ve ayrıca küçük, önemsiz mektuplarım da var."

"Mektup yazmaya bayılırım ve el yazım da güzeldir."

"El yazısı mühim bir göstergedir." Yargıç ekledi: "Kaligrafi."

"Mektuplar nerede, efendim?"

"Adliyedeki ofisimde, çelik dolapta."

"Onları getirmemi ister misiniz?"

"Hayır," dedi Yargıç aceleyle, çünkü bütün mektupları cevaplamıştı; aslında sabahları ofisine gittiğinde başlıca

meşguliyeti buydu, bir de *Flowering Branch Ledger* ile *Milan Courier*'ı didik didik okumak. Geçen hafta bir gün, tek bir önemli mektup bile gelmemişti – sadece Kare-Free Kamp Malzemesi reklamı gönderilmişti ki bu da zaten büyük ihtimal Jester içindi. Önemli bir mektup olmamasına bozulunca reklama cevap yazmış, uyku tulumları ve kızartma tavalarının kalitesi hakkında acımasız sorular sormuştu. Yaşlılığın sabit can sıkıntısı sık sık sorun yaratıyordu. Ama o gün değil; o sabah Sherman'ın yanında burnu havadaydı, zihninde hakikaten planlar cirit atıyordu.

"Sabaha kadar oturup bir mektup yazdım dün," dedi Sherman.

"Aşk mektubu mu?"

"Hayır." Sherman işe gelirken yolda postaya verdiği mektubu düşündü. Önce adres meselesi kafasını karıştırmıştı, sonra şu adrese yolladı: "Madame Marian Anderson, Lincoln Anıtı'nın merdivenleri*." Kendisi orada olmasa bile ona ulaştırırlardı. Anne... Anne... Gözden kaçırılamayacak kadar meşhursun diye düşünüyordu.

"Sevgili karım, dünyadaki en kıymetli aşk mektuplarını yazdığımı söylerdi hep."

"Ben aşk mektupları yazarak vakit harcamam. Dün gece yazdığım o uzun mektup bir keşfediş mektubuydu."

"Mektup yazmak başlı başına bir sanattır."

"Bugün ne tür bir mektup yazmamı istiyorsunuz?" Sherman çekinerek ekledi: "Bir aşk mektubu değildir herhalde."

"Tabii ki değil, şapşal. Torunumu ilgilendiren bir mektup. Bir rica mektubu diyebiliriz."

---

* 20. yüzyılın en iyi kontraltolarından biri olan Amerikalı şarkıcı Marian Anderson'ın 1939 yılında Washington'daki Constitution Hall'da sahneye çıkmasına siyahi olduğu gerekçesiyle izin verilmemişti. Bunun üzerine aralarında Eleanor Roosevelt'in de bulunduğu bir grup Amerikalının girişimiyle Lincoln Anıtı'nın merdivenlerinde 75 bin kişinin izlediği bir konser verdi. (ç.n.)

"Rica mı?"

"Kongre üyesi eski bir arkadaştan evladımın West Point'e girmesine aracı olmasını isteyeceğim."

"Anlıyorum."

"Önce aklımda dikkatlice tasarlamam lazım. Bunlar en hassas mektuplardır... bu rica mektupları." Yargıç gözlerini kapadı, başparmağıyla işaretparmağını gözkapaklarının üzerine koyup ciddiyetle düşündü. Bu acı çektiğini gösterir gibi bir tavırdı ama o sabah Yargıç hiç acı çekmiyordu; tam aksine, can sıkıntısı ve sonsuz boş vakitle geçen yıllardan sonra yazması gereken önemli mektuplar olmasının ve elinin altında gerçek bir kâtip bulunmasının büyük hazzı Yargıç'ı yeniden bir delikanlı kadar canlandırmıştı. O kadar uzun süre yüzünü buruşturup hareketsiz oturdu ki Sherman endişelendi.

"Başınız mı ağrıyor?"

Yargıç silkinip doğruldu. "Yok yok, sadece mektubun yapısını oluşturuyordum kafamda. Kime yazdığımı, onun şimdiki ve geçmişteki hayatının değişik detaylarını düşünüyorum. Mektubu yazdığım kişiyi düşünüyorum."

"Kim o?"

"Georgia senatörü Thomas. Adres olarak Washington, D.C. yaz."

Sherman bir senatöre mektup yazma fikriyle heyecanlanarak kalemi üç kez mürekkep hokkasına batırdı ve kâğıdı dikkatle düzeltti.

"Sevgili Arkadaşım ve Meslektaşım Tip Thomas."

Sherman kalemi yine mürekkebe batırdı ve gösterişli bir hareketle yazmaya başladı. "Evet, efendim?"

"Sessiz ol, düşünüyorum... Şimdi devam et."

Sherman, tam da bu cümleyi yazarken Yargıç onu durdurdu. "Bunları yazmayacaksın. Baştan başla. 'Devam et' ya da buna benzer şeyler söylediğimde onları aslında yazmayacaksın."

"Sadece söylediklerinizi aynen yazıyordum."

"Tanrı aşkına, aklını kullan."

"Aklımı kullanıyorum ama siz bir şeyleri dikte ettiğinizde doğal olarak yazıyorum."

"En baştan başlayalım. Selamlama kısmı şöyle: Sevgili Arkadaşım ve Meslektaşım Tip Thomas. Anladın mı?"

"Anladın mı diye yazmayacağım, değil mi?"

"Tabii ki yazmayacaksın."

Yargıç kâtibinin ilk başta zannettiği kadar akıllı olup olmadığını düşünüyor, Sherman da gizliden gizliye yaşlı adamın kaçık olup olmadığını merak ediyordu. Yani ikisi de birbirlerine zihinsel yetersizliklerinden şüphe ederek bakıyorlardı. Çalışmaları başlangıçta kötü gitti.

"Bunu mektuba yazma. Seninle bizzat dürüstçe konuşmak istiyorum."

"Peki, bizzat dürüstçe konuşun."

"Gerçek kâtiplik sanatı bir mektup ya da belgedeki her şeyi yazmaktır; kişisel düşünceleri, yani başka bir deyişle aklımdan geçip de dikte edilen mektupla hiç alakası olmayan şeyleri kaleme almak değil. Benim sorunum şu ki zihnim çok hızlı çalışıyor ve aklıma bir düşünce silsilesiyle zerrece alakalı olmayan gelişigüzel şeyler geliyor."

"Anlıyorum, efendim," dedi, bu işin umduğu gibi olmadığını düşünen Sherman.

"Beni anlayan çok insan yoktur," dedi Yargıç samimiyetle.

"Yani mektupta neyi yazıp neyi yazmayacağımı anlamak için zihninizi okumamı istiyorsunuz."

"Zihnimi okumanı değil," dedi Yargıç öfkelenerek, "benim ses tonumdan hangisinin benim kişisel düşüncem olduğunu, hangisinin olmadığını anlamanı istiyorum."

"Ben harika zihin okurum."

"Yani sezgilerim kuvvetli mi demek istiyorsun? Benim de öyledir."

Sherman o kelimenin anlamını bilmiyordu ama ihtiyar Yargıç'ın yanında kalırsa büyük bir kelime dağarcığı edineceğini düşünüyordu.

"Mektuba dönelim," dedi Yargıç sert bir tavırla. "Selamlama kısmından sonra şöyle yaz, 'Yakın zamanda duydum ki...'" Yargıç duraksayıp daha alçak bir sesle devam etti ve Yargıç'ın zihnini okuyan Sherman onun bu söylediklerini yazmadı. "Yakın zaman ne kadar yakındır, evlat? Bir, iki, yoksa üç yıl mı? Sanırım on yıl önce olmuştu."

"Bu durumda ben olsam yakın zaman demezdim."

"Çok haklısın," dedi Yargıç, kendinden emin bir tavırla. "Mektuba tamamen farklı bir şekilde başla."

Kütüphanedeki yaldızlı saat on iki kere vurdu. "Öğlen oldu."

"Evet," dedi Sherman, elinde kalemle bekleyerek.

"Günün ilk içkisini içmek için öğlenleri çalışmaya ara veririm. Yaşlı bir adam olmanın ayrıcalığı."

"Sizin için içkinizi hazırlamamı ister misiniz?"

"Çok makbule geçer, evlat. Bir kadeh sulu burbon ister misin sen de?"

"Sulu burbon mu?"

"Yalnız içen biri değilim. Tek başıma içmeyi sevmem." Gerçekten de eski günlerde birlikte içmek için bahçıvanı, Verily'yi ya da herhangi birini çağırırdı. Verily içmediği ve bahçıvan da öldüğü için Yargıç çoğu kez tek başına içmek zorunda kalıyor ama bundan hoşlanmıyordu. "Bana eşlik etmek için biraz iç."

Bu, işin Sherman'ın daha önce aklına gelmeyen hoş bir yanıydı. "Memnuniyetle, efendim. Ne oranda istersiniz?"

"Yarı yarıya ve sakın içkiyi suyla boğma."

Sherman içkileri hazırlamak için mutfağa koştu. Şimdiden yemek konusunda endişelenmeye başlamıştı. Eğer birlikte içki içip ahbaplık edeceklerse, yemek yemesi için mutfağa, aşçının yanına gönderilmekten nefret edecekti. Böyle olacağını biliyordu ama yine de bu durumdan nef-

ret edecekti. Söyleyeceği şeylerin dikkatle provasını yaptı. "Öğle yemeği yemem ben" ya da "O kadar sağlam kahvaltı ettim ki, acıkmadım." İki içkiye de yarı yarıya su ile burbon koydu ve kütüphaneye döndü.

Yargıç içkisinden bir yudum alıp dudaklarını şapırdattıktan sonra, "Bu söylediklerim mutlak ve tartışmaya kapalı olacak," dedi.

"Ne?" dedi Sherman.

"Tıpkı Papa'nın dile getirdiği tartışmasız hakikatler gibi... Demek istiyorum ki şimdi içkimizi içerken söylediğim şeyler kesinlikle mektupta yer almayacak. Evet, dostum Tip Thomas kendisine bir eş bulmuş ya da zevce mi deniyordu acaba... Neyse, demek istiyorum ki ikinci kez evlenmiş. Aslında prensip olarak ikinci evlilikleri onaylamam ama düşününce 'Yaşa ve bırak yaşasınlar' diyorum. Anlıyor musun, evlat?"

"Hayır, efendim. Tam olarak anlamadım."

"İkinci evliliğini görmezden gelip ilk karısından mı bahsetsem diye düşünüyorum. İlk karısından övgüyle bahsedip ikincisinin adını anmasam..."

"Niye onlardan bahsedeceksiniz ki?"

Yargıç başını arkaya yasladı. "Mektup yazma sanatı böyledir; önce sağlık ve eşler gibi konularda zarif yorumlarda bulunursun, bu halledildikten sonra mektubun asıl konusuna dalarsın."

Yargıç keyifle içiyordu. İçtikçe küçük bir mucize gerçekleşiyordu.

Telefon çaldığında Yargıç olan biteni hemen idrak edemedi. J.T. Malone konuşuyordu ama söyledikleri hiçbir şey ifade etmiyor gibiydi. "Grown Boy bir sokak kavgasında öldürüldü... Jester da mı kavgaya karışmış?" diye tekrarladı. "Jester'ı alması için birini yollayacağım." Sherman'a döndü. "Sherman, Mr. Malone'un eczanesine gidip torunumu alır mısın?" Hayatında hiç araba sürmemiş olan Sherman memnuniyetle kabul etti. Araba kullanan insanları seyretmişti ve

nasıl yapılacağını bildiğini düşünüyordu. Yargıç içkisini bırakıp mutfağa gitti. "Verily," diye başladı söze, "sana verecek vahim haberlerim var."

Yargıç'ın yüzüne şöyle bir bakan Verily, "Biri mi öldü?" dedi. Yargıç cevap vermeyince, "Bula ablam mı?" diye sordu.

Yargıç ona ölenin Grown Boy olduğunu söyleyince önlüğünü çıkarıp attı ve avaz avaz ağlamaya başladı. "Bunca yıldır mantıktan payını alamamıştı zaten." Bunu sanki kendisini mahveden akıl almaz olayın en dokunaklı ve izah edilebilir hakikatiymiş gibi söylemişti.

Yargıç onu kaba hareketlerle sırtına vurarak avutmaya çalıştı. Kütüphaneye gidip içkisini ve Sherman'ın yarım bıraktığı içkiyi bitirdi, sonra Jester'ı beklemek için ön verandaya çıktı.

O zaman gerçekleşen küçük mucizeyi anladı. On beş yıl boyunca her sabah sıkıntıyla *Milan Courier*'ın teslimatını beklemişti, mutfakta ya da kütüphanede beklerken o pat sesini duyduğunda yüreği ağzına gelirdi. Ama bunca yıl sonra o gün o kadar meşguldü ki gazeteyi düşünmemişti bile. İhtiyar Yargıç *Milan Courier*'ı almak için neşeyle topallaya topallaya merdivenleri indi.

Altı

Yaşamak, çoğu fark edilmeyen sayısız gündelik mucizeden oluştuğu için, Malone o hüzün mevsiminde küçük bir mucize fark edip şaşırmıştı. O yaz boyu her sabah belirli bir niteliği olmayan bir korkuyla uyanmıştı. Onu bekleyen o feci şey neydi? Neydi? Ne zaman? Nerede? Sonunda bilinci yerine geldiğinde bu durum öyle acımasız oluyordu ki artık sakince yatamıyor; mecburen kalkıp koridorda ve mutfakta dolaşıyor, amaçsız geziniyor, öylece bekliyordu. Neyi bekliyordu? Yargıç'la konuştuktan sonra buzluğu dana ve sığır ciğeriyle doldurmuştu. Böylece her sabah, daha elektrik ışığı gündoğumuyla çarpışırken Malone o berbat ciğerden bir dilim kızartıyordu. Ciğerden hep iğrenmişti, çocukların pazar günleri kapmak için kavga ettikleri tavuk ciğerinden bile iğreniyordu. Oysa şimdi pişen ciğerin kokusu bütün evi sardıktan sonra bile her bir iğrenç lokmayı yiyordu. Bu kadar iğrenç olması onu biraz teselli ediyordu. İnsanların ağızlarından çıkarıp tabağın kenarına koydukları kıkırdaklı yerleri bile yuttu. Hintyağının pis bir tadı vardı ve etkiliydi. Dr. Hayden konusunda canını sıkan şey, iğrenç ya da değil, herhangi bir tedavi önermemiş olmasıydı, şu... lösemi için. Bir adama ölümcül bir hastalık teşhisi koy, sonra en ufak bir tedavi tavsiye etme... Malone öfkeden deliye dönüyordu. Yirmi yıla yakındır eczacılık yapıyordu, trilyonlarca şikâyet

dinlemiş ve ilaç vermişti: kabızlık, böbrek sorunları, göze kurum kaçması falan. Eğer vakanın gerçekten onu aştığını düşünürse, müşteriye bir doktora danışmasını söylüyordu ama bu pek sık olmuyordu. Malone Milan'daki diplomalı tıp doktorları kadar iyi olduğunu düşünüyordu ve trilyonlarca şikâyet için ilaç vermişti. Malone, bizzat kendisine şu pis Sal Hepatica'dan* veren, gerektiği zaman Sloan's Liniment** kullanan iyi bir hasta olarak iğrenç ciğerin her bir lokmasını yiyordu. Sonra iyice aydınlatılmış mutfakta bekliyordu. Neyi bekliyordu? Ve ne zaman olacaktı?

Yazın sonlarına doğru bir sabah Malone uyansa da uyanmaya karşı direniyordu. Uykudaki o yumuşak, tatlı araf uğruna mücadele ediyordu ama yeniden yakalayamıyordu. Tiz sesli kuşlar çoktan uyanmış ve hareketlenmişlerdi, onun müşfik ve tatlı uykusunu parçalara ayırıyorlardı. O sabah Malone çok bitkindi. Uyanık olmanın dehşeti, yorgun bedenine ve sakatlanmış ruhuna çökmüştü. Tekrar uyumaya zorlayacaktı kendini. Koyun saymayı düşündü: pofuduk kuyruklu, hoppidi hoppidi giden kara koyunlar, beyaz koyunlar, kırmızı koyunlar. Hiçliği düşündü, ah, o müşfik tatlı uyku... Yataktan kalkmayacak, ışıkları yakıp koridorda ve mutfakta dolaşmayacaktı; gezinmeyecek, beklemeyecek ve korkmayacaktı. Şafakta kalkıp o iğrenç ciğeri bir daha asla kızartmayacak, bütün evi koku bombası gibi kokutmayacaktı. Bir daha hiç. Bir daha asla. Malone başucundaki lambayı yakıp çekmeceyi açtı. Orada kendisi için yazdığı Tuinal*** kapsülleri vardı. Kırk tane olduğunu biliyordu. Titreyen parmakları kırmızı ve yeşil kapsüllerin arasında kaydı. Kırk taneydi, biliyordu. Bir daha şafakta kalkıp evde dehşet içinde dolaşmak zorunda kalmayacaktı. Ailesinin geçim kaynağı olduğu ve bir rutine dönüştüğü

---

* Bir laksatif. (ç.n.)

** Bir kas gevşetici merhem. (ç.n.)

*** Bir uyku ilacı markası. (ç.n.)

için her gün mecburen gittiği eczaneye gitmeyecekti bundan böyle. Karısının kendi parasıyla aldığı Coca-Cola hisseleri ve karısına annesinden –on beş yıl önce ölen sevgili Mrs. Greenlove'dan– kalan üç ev olması, ayrıca Mrs. Malone'un başka geçim kaynaklarının da bulunması sayesinde ailenin bütün geçimini J.T. Malone tek başına sağlamıyordu artık; ama kim ne düşünürse düşünsün, bu eczane ailenin başlıca dayanağıydı ve Malone da aileyi gayet iyi geçindirebiliyordu. Eczane, sabahları Milan'da ilk açılan ve akşamları en son kapanan dükkândı. Sadakatle müşterilerini beklemiş, şikâyetleri dinlemiş, ilaçlar yazmış, kolalar ve soslu dondurmalar sunmuş, reçeteleri hazırlamıştı... Artık bunları yapmayacaktı, yapmayacaktı işte! Niye bu kadar uzun süre yapmıştı ki? Bir darı değirmeninde dönüp duran yaşlı, isteksiz bir katır gibi. Her gece işten çıkıp eve gitmişti. Çoktandır sevmekten vazgeçtiği karısıyla aynı yatakta uyumuştu. Neden? Eczane dışında gidebileceği uygun bir yer olmadığı için mi? Karısıyla yan yana yattığı yataktan başka uyuyabileceği uygun bir yer olmadığı için mi? Artık eczanede çalışmayacak, artık karısıyla uyumayacaktı! Parmaklarıyla mücevher parlaklığındaki Tuinal şişesini yoklarken sönük hayatı gözlerinin önüne serildi.

Malone ağzına bir kapsül atıp yarım bardak su içti. Kırk kapsülü yutmak için ne kadar su içmesi gerekecekti?

İlk kapsülden sonra bir tane daha yuttu, sonra bir üçüncüyü daha. Sonra durup bardağı yeniden doldurdu. Tekrar yatağa döndüğünde canı sigara istedi. Sigarayı içerken uyuşuklaştı. İkinci sigarasını içerken sigara hareketsiz parmaklarının arasından düştü, çünkü J.T. Malone sonunda tekrar uyumuştu.

O sabah yediye kadar uyudu; kalktığında bütün ev halkı uyanmış, mutfak hareketlenmişti. Eczaneye geç kalmaktan korktuğu için, hayatı boyunca nadiren yaptığı bir şeyi yaparak yıkanıp tıraş olamadan evden çıktı.

O sabah o küçük mucizeyi kendi gözleriyle gördü ama bunu kavrayamayacak kadar heyecanlı ve meşguldü. Arka bahçeden geçip arka kapıyı kullanarak kestirme yoldan gitti, mucize oradaydı ama hızlı hızlı kapıya giderken gözüne iliş-memişti. Eczaneye vardığında niye böyle acele ettiğini merak etti; kimsecikler yoktu. Ama gün başlamıştı bir kere. Tenteleri vurarak indirdi ve vantilatörü açtı. İlk müşterisi içeri girdi-ğinde, gerçi gelen sadece yandaki kuyumcu Herman Klein'dı, Malone güne çoktan başlamıştı. Herman Klein bütün gün eczaneye girip çıkar, Coca-Cola içerdi. Ayrıca eczanedeki ilaç hazırlama odasında bir şişe içki saklardı, çünkü karısı içkiden nefret ediyor ve evde içmesine izin vermiyordu. Bu yüzden Herman Klein da bütün gününü dükkânında saat tamir ederek ve sık sık eczaneye uğrayarak geçirirdi. Herman Klein, Milanlı çoğu esnafın yaptığı gibi öğle yemeğine evine gitmezdi; bir kadeh içki içer, sonra Mrs. Malone'un yaptığı, özenle paketlenmiş tavuklu sandviçlerden yerdi. Malone o gün Herman Klein'la ilgilendikten sonra müşteriler dükkâna aynı anda akın ettiler. Yatağını ıslatan bir çocukla annesi geldi ve Malone kadına bir Eurotone sattı, yatak ıslanırken zil çalan bir cihazdı bu. Bir sürü aileye Eurotone satmıştı ama aslında zil sesinin nasıl gerçekten etkili olabileceğini anlayamıyordu. Uyuyan bir çocuğun ödünü koparabilece-ğini düşünüyor ve sırf küçük Johnny uykusunda azıcık çiş yaptı diye bütün evi telaşa düşürmenin ne faydası olacağını içten içe merak ediyordu. Ona göre, küçük Johnny'nin çişini huzur içinde yapması daha iyi olabilirdi. Malone sağduyulu bir şekilde annelere tavsiyede bulunurdu: "Bu cihazdan çok sattım ama bana kalırsa tuvalet eğitimi konusunda asıl önemli olan şey çocuğun işbirliği yapmasıdır." Malone çocuğu dikkatle inceledi, tombul bir kız çocuğuydu ve hiç de işbirliği yapacak gibi görünmüyordu. Sonra varisleri olan bir kadına varis çorabı ayarladı. Baş ağrısı, sırt ağrısı ve bağır-sak bozukluğu şikâyetlerini dinledi. Her müşteriyi dikkatle

inceledi, teşhis koydu ve ilaç sattı. Kimsenin lösemisi yoktu, kimse eli boş gitmiyordu.

Saat bir olup kılıbık, ufak tefek Herman Klein sandviçlerini almaya geldiğinde Malone epey yorulmuştu. Aynı zamanda düşünüyordu. Dünyada kendisinden daha kötü durumda kim var diye merak etti. Tezgâhta hapur hupur sandviçini yiyen ufak tefek Herman Klein'a baktı. Malone ondan iğreniyordu. Bu kadar omurgasız olduğu için, bu kadar çok çalıştığı için, yemeğe eve gitmeyen diğer düzgün esnaf gibi Cricket Çay Salonu ya da New York Café'ye gitmediği için iğreniyordu. Herman Klein için üzülmüyordu. Onu hor görüyordu.

Malone, eve yemeğe gitmek için ceketini giydi. Boğucu bir gündü ve gök sarıya çalıyordu. Bu sefer yavaş yürüdü, beyaz keten ceketinin ağırlığını hissediyordu ya da başka türlü bir yük vardı omuzlarında. Her zaman kendine vakit ayırıp ev yemeği yerdi. Ürkek fare Herman Klein gibi değildi o. Arka bahçedeki kapıdan girdi ve yorgun olduğu halde mucizeyi fark etti. Özensizce ektiği ve o korku dolu upuzun mevsimde unuttuğu sebze bahçesi büyümüştü. Mor lahanalar, havuçların kıvrık yaprakları, yeşillikler, turp yaprakları ve domatesler vardı. Durup bahçeyi seyretti. Bu sırada kalabalık bir çocuk grubu açık kapıdan içeri girdi. Bunlar Lank ailesinin çocuklarıydı. Lank'lerin garip bir durumu vardı. Birbiri ardına ikizleri, üçüzleri olmuştu. Malone'un karısına miras kalan evlerden birini kiralamışlardı; tahmin edileceği gibi, bu kadar çok çocuk olunca bakımsız, yıkık dökük bir evdi. Sammy Lank, Wedwell İplik Fabrikası'nda ustabaşıydı. Arada bir geçici olarak işten çıkartıldığında Malone kira konusunda onu zorlamazdı. Martha'ya yine yaşlı Mrs. Greenlove'dan, Tanrı onu kutsasın, miras kalan kendi evleri saygın bir sokağa bakan köşedeydi. Birbirine bitişik olan diğer üç ev ise köşeyi döndükten sonraki sokaktaydı. Lank ailesinin evi son evdi; yani, Mrs. Malone'a miras kalan üç ev

arasında en uçta olandı. Bu yüzden Malone, Lank çocuklarını sık sık görürdü. Pislik içindeydiler, burunları akardı ve evde yapacak bir şey olmadığından etrafta dolanırlardı. Fena halde soğuk olan bir kış, Mrs. Lank yeni doğan ikizleriyle eve hapsolmuşken, Malone evlerine kömür göndermişti çünkü çocukları severdi ve üşüdüklerini biliyordu. Çocukların isimleri Nip ve Tuck, Cyrily ve Simon, Rosemary, Rosamond ve Rosa'ydı. Çocuklar artık büyüyorlardı. Çoktan evlenen ve artık kendi çocukları olan en büyük üçüzler, Dionne beşizleriyle aynı akşam doğmuşlardı ve *Milan Courier*, Lank'lerin çerçeveletip oturma odasına astıkları "Milanlı Üçlümüz" adlı küçük bir makale yayımlamıştı.

Malone tekrar bahçeye baktı. "Tatlım," diye seslendi.

"Efendim canım," diye cevap verdi Mrs. Malone.

"Sebze bahçemizi gördün mü?" Malone eve girdi.

"Hangi sebze bahçesi?" diye sordu Mrs. Malone.

"İşte, bizim sebze bahçemiz."

"Tabii ki gördüm, canım. Bütün yaz oradakileri toplayıp yedik. Neyin var senin?"

O günlerde hiç iştahı olmayan ve ne yediğini asla hatırlamayan Malone bir şey söylemedi; ama o kadar özensizce ekilmiş ve hiç bakılmamış bir bahçenin gelişip serpilmesi elbette bir mucizeydi. Karalahanalar, lahanaların hep yaptığı gibi çılgınca büyüyordu. Bahçeye bir karalahana ekin, diğer bitkileri iteleyerek çılgınca büyüsün. Gündüzsefaları gibi... Ha karalahana, ha gündüzsefası.

Öğle yemeğinde pek konuşulmadı. Rulo köfte ve fırında patates yediler; ama yemek güzel olduğu halde Malone tadını alamadı. "Bütün yaz sebzelerin kendi bahçemizde yetiştiğini söyledim sana," dedi Mrs. Malone. Malone karısının söylediğini duydu ama cevap vermek bir yana, dikkate bile almadı; yıllardır karısının sesi ona elektrikli testere uğultusu gibi geliyordu, hep duyduğunuz ama pek dikkate almadığınız bir ses.

Küçük Ellen ve Tommy aceleyle tıkınıp sofradan kalkmak üzereydiler.

"Yediklerinizi çiğnemeniz gerekiyor, canlarım. Yoksa ne tür bağırsak bozukluklarının sizi beklediğini kimse bilemez. Ben gençken Fletcher kürü diye bir şey vardı, yutmadan önce yedi kere çiğnemek gerekiyordu. Arkanızdan atlı kovalıyormuş gibi yemeye devam ederseniz..." Ama Malone çocukları çoktan "İzninizle" deyip evden fırlamışlardı bile.

O andan itibaren yemek sessizlik içinde geçti, ikisi de akıllarından geçenleri dile getirmediler. Mrs. Malone kendi "Mrs. Malone Sandviçleri"ni düşünüyordu – besili koşer tavuklar (tavukların Yahudi olup olmamaları önemli değildi), titizlikle didiklediği A&P marka tavuklar, cüce hindiler, on kiloluk hindiler... Hindili sandviçleri "Mrs. Malone'un Hindi Salatası Sandviçi" diye etiketliyordu ve bu kadar çok insanın hindi salatasıyla tavuk salatası arasındaki farkı anlamamasına şaşırıyordu. Bu sırada Malone kendi mesleki düşünceleriyle meşguldü; bu sabah Eurotone'u satmasa daha mı iyi olurdu? Birkaç ay önce bir kadının Eurotone'dan şikâyetçi olduğu aklından çıkmıştı. Güya kadının küçük Eustis'i Eurotone'un zilleri çalarken uyumuş ama bu sırada tüm aile uyanmış ve Eurotone'un zilleri çılgınlar gibi çalmayı sürdürürken mışıl mışıl uykusunda işeyen küçük Eustis'i seyretmişlerdi. En sonunda, babası çocuğu ıslak yataktan çıkarıp bütün ailenin önünde kıçını pataklamıştı. Bu adil miydi şimdi? Malone bunu düşündü ve kesinlikle adil olmadığına karar verdi. Kendisi hak etmiş olsalar da olmasalar da çocuklarına bir fiske bile vurmamıştı. Çocukları Mrs. Malone terbiye ediyordu, çünkü Malone bu işin annenin görevi olduğuna inanıyordu; karısı ise çocuklardan birini pataklamak zorunda kaldığında hep ağlardı. Malone sadece bir kere dayaktan medet ummuştu, o da dört yaşındaki Ellen büyükannesinin yatağının altında gizlice ateş yaktığı zamandı. İhtiyar Mrs. Greenlove hem kendi korkusundan hem de

en çok sevdiği torunu dayak yiyor diye nasıl da ağlamıştı... Ama Malone'un ilgilendiği tek yaramazlık, ateşle oynamaktı; çünkü bu konu dayak atarken her seferinde ağlayan yufka yürekli bir anneye bırakılamayacak kadar ciddiydi. Evet, ilgilenmesi gereken tek şey, yasaklanacak kibritler ve ateşlerdi. Peki Eurotone? Tavsiye edilen bir ürün olmasına rağmen o sabah sattığına pişman olmuştu. Malone, âdemelmasının ince boynunda mücadele etmesine neden olan acı verici son lokmayı yuttu ve izin isteyip masadan kalktı.

"Günün geri kalanında eczaneye bakması için Mr. Harris'i arayacağım."

Mrs. Malone'un sakin yüzünü endişe kapladı. "Kendini iyi hissetmiyor musun, canım?"

Malone öyle öfkelendi ki yumruklarını parmak eklemleri bembeyaz kesilene kadar sıktı. Lösemili bir adam kendini iyi hissetmiyor muydu? Bu kadın onun nesi olduğunu sanıyordu... su çiçeği ya da bahar yorgunluğu mu? Sıktığı yumruğu öfkeden bembeyaz olduğu halde yalnızca "Hak ettiğimden daha iyi ya da daha kötü hissetmiyorum," diyebildi.

"Çok fazla çalışıyorsun, canım. Çok fazla. Yükün hepsini çeken bir at gibisin."

"Bir katır," diye düzeltti Malone. "Değirmende dönüp duran bir katır."

"J.T., sana şöyle güzel, ılık bir banyo hazırlamamı ister misin?"

"Kesinlikle istemem."

"Katır gibi inatçı olma, canım. Sadece seni rahatlatmaya çalışıyorum."

"Kendi evimde istediğim kadar katırlık ederim," dedi Malone, inatçı bir tavırla.

"Sadece seni rahatlatmaya çalışıyordum ama görüyorum ki faydası yok."

"Hem de hiç faydası yok," diye buruk bir cevap verdi Malone.

Malone kaynar kaynar duş aldı, saçını yıkadı, tıraş oldu ve yatak odasını loş hale getirdi. Ama dinlenemeyecek kadar kızgındı. Mrs. Malone'un mutfakta düğün pastası gibi bir şey için hamur hazırladığını duyabiliyordu ve bu onu daha da kızdırdı. Dışarıya, parıldayan öğleden sonraya adım attı.

O yıl yazı kaçırmıştı, sebzeler fark edilmeden büyümüş ve yenmişti. Yazın keskin parıltısı ruhunu kurutuyordu. Yargıç, Milan yazının iyileştiremeyeceği bir hastalığı olmadığı konusunda ısrarcıydı. İhtiyar Yargıç'ı düşünerek arkadaki verandaya gitti ve büyükçe bir kese kâğıdı aldı. Tüm öğleden sonra özgür olmasına karşın içinde özgürlük hissi yoktu. Bitkin bir halde Yargıç için hem turp hem karalahana yaprakları toplamaya başladı. Sonra en büyük domatesi ekleyip kese kâğıdını eliyle tarttı.

"Canım," diye seslendi Mrs. Malone mutfak penceresinden, "ne yapıyorsun?"

"Nasıl ne yapıyorum?"

"Bu sıcakta orada durmuş ne yapıyorsun?"

Bir adamın kendi arka bahçesinde tek başına durmasının hesabı soruluyorsa işler kötü bir noktaya gelmiş demekti. Aklından geçenler kaba olsa da sadece "Yeşillik topluyorum," diye cevapladı.

"Bu kavurucu güneşin altında daha çok oyalanacaksan şapka takmalısın. Güneş çarpabilir, canım."

"Lanet olasıca, bu seni niye ilgilendiriyor ki?" diye bağıran Malone'un beti benzi attı.

"Tanrı aşkına J.T., lütfen küfretme!"

Böylece sırf karısı soru sorup müdahale etti diye Malone kavurucu sıcakta daha fazla kaldı. Sonra şapkasını takmadan, sebze torbasını taşıyarak zar zor Yargıç'ın evine yürüdü. Yargıç loş kütüphanedeydi ve mavi gözlü o zenci de onunla birlikteydi.

"Selam sana J.T., benim sevgili dostum. Tam da aradığım adamsın."

"Öyle mi?" Malone bu içten karşılamaya hem sevinmiş hem de afallamıştı.

"Ölümsüz şiirin saati bu. Kâtibim bana şiir okuyor."

"Neyiniz?" diye sordu Malone hızla ve haşin bir tavırla.

"Sekreterim. Sherman Pew. O mükemmel bir okur ve okuma saatleri günün en zevkli zamanlarından biri oldu. Bugün Longfellow okuyoruz. Hadi başla, MacDuff," dedi Yargıç, neşeyle.

"Ne?"

"Shakespeare'e gönderme* yaptım denebilir."

"Shakespeare mi?" Sherman huzursuz oldu, kendini dışlanmış ve budala gibi hissediyordu. Şiir saatinde geldiği için Mr. Malone'dan nefret etti. Bu suratsız ihtiyar neden ait olduğu yerde, eczanesinde değildi?

"Şu dizelere dönsene:

Gitche Gumee Gölü'nün kıyısında,
Işıl ışıl Büyük-Deniz-Suyu'nun kenarında,
Çadırının eşiğinde..."**

Yargıç'ın gözleri kapalıydı ve başı şiirin ritmiyle birlikte hafif hafif sallanıyordu. "Devam et, Sherman."

"Devam etmek istemiyorum," dedi Sherman somurtarak. Neden kendini o suratsız Mr. Malone'un önünde maymun edecekti ki? Yaparsa adam değildi.

Yargıç çok hoş giden bir şeyde terslik olduğunu hissetti. "Pekâlâ, ezberden söyle, 'Havaya bir ok fırlattım.'***"

"Canım istemiyor, efendim."

Malone, yeşillik torbası hâlâ kucağında, bu sahneyi seyredip dinliyordu.

---

* *Macbeth*'ten, "Lay on Macduff!" (Hadi vur, Macduff) cümlesinin değiştirilmiş hali. (e.n.)

** Henry Wadsworth Longfellow'un "The Song of Hiawatha" (Hiawatha'nın Şarkısı) adlı epik şiirinden. (ç.n.)

*** Longfellow'un "The Arrow and the Song" (Ok ve Şarkı) adlı şiirinden. (ç.n.)

Çok *hoş* bir şeyin fena halde bozulduğunu hisseden ve bu güzel şiiri bitirmeye can atan Yargıç kendisi devam etti:

"Ay'ın kızı, Nakomis
Arkasında orman kapkara yükseliyor
Kara ve kasvetli çam ağaçları yükseliyor
Önünde parlak dalgalar kıyıya vuran...
Berrak ve güneşli sular,
Büyük denizin parlak suları...

Gözlerim bu karanlık odada yoruluyor. Buradan sonrasını sen okur musun Sherman?"

"Hayır, efendim."

"Öt benim küçük kukumavım
Kim bu çadırı aydınlatan,
Kocaman gözleriyle...

Ah bu yumuşaklık, şiirin ritmi ve yumuşaklığı... Bunu neden hissedemiyorsun, Sherman? Ölümsüz şiirleri her zaman çok güzel okursun."

Sherman arkasına yaslandı ve bir yorum yapmadı.

Yeşillikler hâlâ kucağında olan Malone odadaki gerginliği hissedebiliyordu. Bu tür şeylerin her gün olduğu açıktı. Hangisinin deli olduğunu merak etti. İhtiyar Yargıç mı? Mavi gözlü zenci mi? Kendisi mi? Longfellow mu? Büyük bir zarafetle söze girdi: "Bahçemden size biraz turp otu, biraz da karalahana getirdim."

Sherman küstah bir kabalıkla, "Onları yiyemez," dedi.

Yargıç'ın sesinde hayal kırıklığı vardı. "Ama neden Sherman?" diye sordu yalvarırcasına, "turp otuyla karalahanaya bayılırım."

"Diyet listenizde yoklar," diye ısrar etti Sherman. "O dediğiniz otlar bir şerit yağsız, bir şerit yağlı domuz jambonuyla pişirilir. Bu da diyette yok."

"Peki, jambonun sadece yağsız kısmından azıcık olsa?"

Sherman, çok sevdiği okuma saatinde geldiği, ikisine de kaçıkmışlar gibi bakarak ölümsüz şiir saatini mahvettiği için suratsız ihtiyar Mr. Malone'a hâlâ kızgındı. Yine de "Hiawatha"yı yüksek sesle okumamıştı. Kendini maymun etmemiş, bunu insanların kendisini Milledgeville tımarhanesi kaçkını sanmalarını umursamayan ihtiyar Yargıç'a bırakmıştı.

Malone ortalığı yatıştırmak amacıyla şöyle dedi: "Kuzey'deki Yankiler otları tereyağıyla veya sirkeyle yerler."

"Ben Yanki olmadığım halde, bu otları sirkeyle deneyeceğim. New Orleans'taki balayımızda salyangoz yemiştim. Bir tanecik," diye ekledi Yargıç.

Salondan piyano sesi geliyordu. Jester "Lindenbaum"u çalıyordu. Bu kadar iyi çaldığı için Sherman küplere binmişti.

"Ben her zaman salyangoz yerim. Fransa'da edindim bu âdeti."

"Fransa'ya gittiğini bilmiyordum," dedi Malone.

"Tabii ki gittim. Askerdeyken kısa bir süre orada görev almıştım." Zippo Mullins askerlik yapmıştı, asıl gerçek buydu; Sherman'a bir sürü hikâye anlatmıştı ve Sherman çoğunu kuşkuyla dinlemişti.

"J.T., eminim kavurucu güneşin altındaki yürüyüşünden sonra içecek bir şeyler istersin. Biraz cinle kininli suya ne dersin?"

"Çok iyi olur, efendim."

"Sherman, Mr. Malone ve benim için kininli suyla cin hazırlar mısın?"

"Kinin mi, Yargıç Bey?" Kuşkulu bir ses tonuyla sormuştu çünkü o ihtiyar Mr. Malone bir eczacı olsa da tatil gününde acı kinin içmek istemezdi.

Yargıç, sanki hizmetçisine söylermiş gibi patronluk taslayan bir ses tonuyla, "Buzdolabında. Şişenin üzerinde 'tonik' yazıyor," dedi.

Sherman niye baştan böyle söylemediğini merak etti. Tonik ile kinin aynı şey değildi. Bunu biliyordu, çünkü Yargıç'la birlikte çalışmaya başladığından beri bütün içkilerden azar azar tatmıştı.

"İçine bolca buz koy," dedi Yargıç.

Sherman küplere binmişti; sadece okuma saati mahvolmamış, bir de kendisine hizmetçi gibi iş buyurulmuştu. Koşa koşa gidip acısını Jester'dan çıkarttı. "Bu çaldığın 'Rockabye Baby' ninnisi mi?"

"Hayır, 'Lindenbaum'; senden ödünç aldım."

"Bu Alman *lied*'lerinin de sonu oldu o zaman."

Bunun üzerine gözlerinde yaşlarla piyano çalan Jester durdu; Sherman buna memnun olmuştu, çünkü fazlasıyla iyi çalıyordu ve üstelik bunu notalara baka baka yapıyordu.

Sherman mutfağa gidip içkileri çok az buz koyarak hazırladı. İş buyuracak başkası mı kalmamıştı? Ve nasıl oluyor da o çıtkırıldım Jester hakiki bir Alman *lied*'ini bu kadar iyi çalabiliyordu, hem de notalarını yeni öğrenirken?

İhtiyar Yargıç için her şeyi yapmıştı. Grown Boy'un öldüğü akşamüzeri yemeği bizzat pişirmiş, masada servisi yapmış; buna rağmen pişirdiği yemekten yememişti. Kütüphane masasında bile yememişti. Onlar için bir aşçı bulmuştu, Verily yokken yerine Cinderella Mullins gelmişti.

Bu sırada Yargıç arkadaşı Malone'a şöyle anlatıyordu: "Bu çocuk hakiki bir hazine, bir mücevher. İğnelerimi yapıp beni diyetimde hizaya getirmekle kalmıyor, benim için mektuplar yazıyor, bana kitap okuyor."

Malone'un şüphesi yüzünden okunuyordu. "Bu mükemmel yardımcıya nasıl denk geldiniz?"

"Ben ona denk gelmedim. O daha doğmadan önce benim hayatımı etkilemeye başladı."

Malone bu esrarengiz yorum hakkında tahminde bulunmaya bile tereddüt etti. O kibirli, mavi gözlü zenci Yargıç'ın gayrimeşru oğlu olabilir miydi? İhtimal dışı görünse de

mümkündü. "Ama siyahların kiliselerinden birinde bir sıranın üstünde bulunmamış mıydı o?"

"Evet, öyle."

"Ama bu sizin hayatınızı nasıl etkiler?"

"Yalnızca benim hayatımı değil, can parçamı da etkiledi, kendi oğlumu."

Malone, Johnny'nin siyahi bir kızla cinsel ilişkide bulunduğunu düşünmeye çalışıyordu. Sereno'da birçok kez birlikte ava gittiği sarı saçlı, düzgün bir adam olan Johnny Clane. İhtimal dışı görünüyordu ama yine de mümkündü.

Yargıç sanki onun karışan aklını okumuştu. Sağlam eliyle bastonunu kavrayıp eli morarana kadar sıktı. "Eğer bir an olsun benim Johnny'min o pis zenci kızlarla yattığını ya da ahlak dışı şeyler yaptığını düşündüysen..." Yargıç hiddetinden cümlesini tamamlayamadı.

"Öyle bir şey düşünmedim," dedi Malone, onu yatıştırmaya çalışarak. "Ama öyle esrarengiz şeyler söylüyorsunuz ki..."

"Esrarengiz bir şey zaten. Ama öyle kötü bir durum ki benim gibi çenebaz bir ihtiyar bile bunun üzerine konuşamıyor."

Malone onun bu meseleyi biraz daha konuşmak istediğini anlamıştı, ama o anda Sherman Pew kütüphane masasının üzerine iki bardağı küt diye koydu. Sherman Pew odadan fırlayıp gittiğinde Yargıç devam etti: "Yine de bu çocuk benim bu ilerlemiş yaşımda bulunmaz bir nimet. Mektuplarımı bir meleğin el yazısıyla yazıyor, iğnelerimi yapıyor ve diyet konusunda beni hizaya getiriyor. Öğleden sonraları da bana bir şeyler okuyor."

Malone oğlanın o öğleden sonra okumayı reddettiğini ve Longfellow'u Yargıç'ın kendisinin bitirmek zorunda kaldığını dile getirmedi.

"Dickens'ı öyle dokunaklı okuyor ki... Bazen ağla ağla bir hal oluyorum."

"O çocuk hiç ağlıyor mu?"

"Hayır, ama genelde komik yerlerde gülümsüyor."

Kafası karışan Malone aslında Yargıç'ın hafiften çıtlattığı esrarengiz durumla ilgili bir şeyler anlatmasını bekledi ama Yargıç yalnızca "Bu yine ispatlıyor ki 'bu tehlikeli ısırgan otundan güvenliğimizi çiçek gibi koparacağız,'*" dedi.

"Niye, mesele nedir efendim? Tehlikede miydiniz?"

"Tam olarak tehlike değil... bu sadece Ozan'ın ifadesi. Ama sevgili karımın ölümünden beri çok yalnızım."

Malone'un yalnızca Yargıç konusunda kafası karışmamış, aniden onun için endişelenmeye de başlamıştı. "Yalnız mı, efendim? Torununuz var ve Milan'da en çok saygı duyulan kişi sizsiniz."

"Kasabada ya da bütün eyalette en çok saygı duyulan kişi olup yine de yalnız hissedebilirsin. Ve hakikaten yalnız *olabilirsin*!"

"Ya gözbebeğiniz olan torununuz?"

"Bencil olmak delikanlıların doğasında vardır. Oğlanları çok iyi tanırım. Jester'ın tek sorunu... ergenlik. Bütün gençler hakkında bilgiliyim ve hepsinin geldiği nokta aynı... Hepsi bencil, bencil, bencil."

Malone, Jester'ın eleştirildiğini duymaktan memnundu ama kibarlık edip bir şey söylemedi. Sadece şunu sordu: "Siyahi çocuk ne kadar zamandır sizinle?"

"İki ay kadar oldu."

"Ev halkına böyle güzelce alışması için kısa bir süre... Rahatça yerleşmiş görünüyor."

"Sherman rahat bir çocuk, Tanrı'ya şükür. Torunum gibi ergen olmasına rağmen oldukça farklı bir ilişkimiz var."

Malone bunu duyduğuna memnundu ama yine kibarlık ederek bir şey söylemedi. Yargıç'ın kaprisli bir adam olduğunu, onun anlık sevinç ve anlık hayal kırıklığı krizlerini

---

* *Kral IV. Henry – I*, II. Perde 3. Sahne, William Shakespeare, çev. Hamit Çalışkan. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014. (ç.n.)

bilen biri olarak bu durumun daha ne kadar devam edeceğini merak etti.

"Gerçek bir mücevher," diyordu Yargıç coşkuyla. "Bir hazine."

Bu sırada "gerçek mücevher" sinema dergisi okuyor ve bol buzlu bir cin tonik içiyordu. Yaşlı Verily üst katı temizlemekle meşgul olduğundan mutfakta yalnızdı. Damağındaki tadın ve hayalgücünün verdiği muazzam rahatlığa rağmen... en çok sevdiği film yıldızlarından biri hakkında iyi bir yazı okumasına rağmen... çok ama çok kızgındı. Yalnızca günün o özel saati suratsız Mr. Malone tarafından bozulmakla kalmamış, ayrıca üç aydır azar azar büyüyerek endişeye dönüşen bir belirsizlik içinde yaşamıştı. Madame Anderson neden mektubuna cevap yazmamıştı? Yanlış adres yazılmış olsa da ona ulaştırılabilirdi çünkü annesi ıskalanmayacak kadar ünlüydü. Jester'ın köpeği Tige odaya girdiğinde Sherman onu tekmeledi.

Verily üst kattan aşağıya indi ve dergi okuyup cin tonik içen Sherman'a şöyle bir baktı. Bir yorum yapacaktı ama koyu renkli yüzdeki öfkeli bakışlar onu susturdu. Sadece "Bizim zamanımızda böyle kitap okuyup içki içerek oturamazdık," dedi.

Sherman, "Muhtemelen bir köle olarak doğmuşsun, ihtiyar," dedi.

"Köle olan ben değildim, büyükbabamdı."

"Büyük ihtimal seni bu kasabada satışa da çıkarmışlardır."

Verily musluğu sonuna kadar gürültülü bir şekilde açarak bulaşık yıkamaya başladı. Sonra "Annenin kim olduğunu bilseydim, ondan seni bir güzel pataklamasını isterdim," dedi.

Yapacak başka bir şeyi olmayan Sherman, Jester'ı kızdırmak için salona gitti. Jester yine piyano çalıyordu ve Sherman onun ne çaldığını biliyor olmak isterdi. Farz edelim ki besteci hakkında kötü bir şey söyledi ve o söylediği yanlış

besteci çıktı. Chopin miydi, Beethoven mı, yoksa Schubert mi? Bilmediği için kendine güvenip onu aşağılayamadı ve bu onu daha da öfkelendirdi. Farz edelim ki "Çaldığın berbat bir Beethoven," dedi ve Jester da "Beethoven değil, Chopin," diye cevap verdi... Eli boş kalan Sherman ne yapacağını bilemiyordu. Ön kapının açılıp kapandığını duydu ve işgüzar Mr. Malone'un gittiğini anladı. Mahcup ve süt dökmüş kedi gibi içeri girip Yargıç'ın yanına gitti. Kendi arzusuyla şu mısradan başlayarak Longfellow okumaya devam etti:

"Havaya bir ok fırlattım."

Malone sıcak havayı hiç bu yaz olduğu kadar hissetmemişti. Yürürken alev alev yanan göğün, güneşin ağırlığını omuzlarında hissetti. Nadiren hayal kuran sıradan, gerçekçi bir adam olan Malone, şimdi sonbaharda bir kuzey memleketine, yeniden kar görebileceği Vermont'a ya da Maine'e gitmeyi hayal ediyordu. Mrs. Malone olmadan, tek başına gidecekti. Mr. Harris'ten eczaneyi devralmasını isteyecek ve iki hafta ya da kim bilir, belki de iki ay yalnız başına ve huzur içinde orada kalacaktı. Zihninde karın kutuplara has büyüsünü canlandırdı ve serinliğini hissetti. Kendi başına bir otelde kalacaktı ki bunu daha önce hiç yapmamıştı, yoksa bir kayak merkezinde mi kalmalıydı? Karı düşünürken bir özgürlük hissine kapıldı ve gün ortasının berbat sıcağında omuzları çökmüş bir halde yürürken içini bir suçluluk duygusu sardı. Bir kez, yalnızca bir kez özgürlüğün suçluluğunu hissetmişti. On iki yıl evvel karısını ve küçük Ellen'ı serin bir yaz tatili için Tallulah Şelaleleri'ne göndermişti ve onlar yokken Malone, Malone'un günahıyla karşı karşıya kalmıştı. Başta bunun bir günah olduğunu hiç düşünmedi. Yalnızca eczanede tanıştığı genç bir hanımefendiydi. Gözüne kömür tozu kaçtığı için gelmiş ve Malone tozu temiz keten mendi-

lini kullanarak büyük bir dikkatle çıkarmıştı. Tozu çıkarabilmek için başını tutarken kadının vücudunun titrediğini ve kara gözlerine dolan yaşları hatırladı. Kadın gitmiş, Malone ise o akşam onu düşünmüştü ama olay burada sona eriyordu sanki. Gelgelelim ertesi gün manifatura senetlerini öderken tekrar karşılaştılar. Kadın orada tezgâhtardı. "Dün bana karşı çok iyiydiniz. Sizin için ne yapabilirim?" diye sormuştu. Malone, "Öyleyse yarın benimle öğle yemeğine çıkar mısınız?" demiş ve manifatura dükkânında çalışan ufak tefek genç kadın bu teklifi kabul etmişti. Kasabada en saygın yer olan Cricket Çay Salonu'nda yemek yemişlerdi. Malone ona ailesinden bahsetmiş ve bunun başka bir şeye dönüşeceğini aklından bile geçirmemişti. Ama öyle oldu, iki haftanın sonunda Malone günah işlemişti ve en kötü tarafı da bundan memnundu. Tıraş olurken şarkı söylüyor ve her gün en iyi kıyafetlerini giyiyordu. Kasabada film izlemeye gittiler, hatta onu otobüsle Atlanta Tarih Merkezi'ndeki siklorama resmi görmeye götürdü. Akşam yemeği için Henry Grady Oteli'ne gittiler ve kadın havyar ısmarladı. Yakında biteceğini bildiği halde Malone günah işlemekten garip bir şekilde mutluydu. Eylül ayında karısıyla kızı kasabaya döndüklerinde aralarındaki bu şey de bitti ve Lola çok anlayışlı davrandı. Belki daha önce de kadının başına böyle bir şey gelmişti. Malone gittiği manifatura dükkânını değiştirmiş ve kadını bir daha görmemiş olsa da on beş yıl sonra hâlâ onu düşünüyordu. Evlendiğini öğrendiğinde üzülmüş, ama ruhunun başka bir köşesi rahatlamıştı.

Özgürlüğü düşünmek karları düşünmek gibiydi. Bu sonbahar kesinlikle Mr. Harris'ten eczaneyi devralmasını isteyecek ve tatile çıkacaktı. Karın gizli kaçamağını tekrar tadacak ve kutsal soğuğu hissedecekti. Malone böylece bitkin bir halde evine yürüdü.

"Canım, kendine böyle tatil verdiğinde yorgun argın kasabada yürümek bence gerçek bir tatil sayılmaz, hele de bu sıcakta."

"Bu kasaba yazları cehennem kadar sıcak olsa da sıcağı düşünmüyordum."

"Neyse, bu arada Ellen da kendini paralıyor."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Malone telaşlanarak.

"Kendini paralayıp ağlıyor, bütün öğleden sonra odasında ağladı."

Malone hemen Ellen'ın yatak odasına çıktı ve Mrs. Malone da peşinden gitti. Ellen o şirin mavi-pembe genç kız odasında yataktaydı ve hıçkırarak ağlıyordu. Malone, Ellen'ın ağladığını görmeye dayanamıyordu çünkü kızı onun kıymetlisiydi. Yorgun bedenini bir titreme sardı. "Bebeğim, canım, ne oldu?"

Ellen yüzünü ona döndü, "Ah babacığım, öyle âşık oldum ki..." dedi.

"Peki, bu neden benim canımın içini ağlatıyor?"

"Çünkü benim varlığımdan bile haberi yok. Sokakta, her yerde karşılaşıyoruz ve öylesine bir el sallayıp geçiyor."

Mrs. Malone, "Ziyanı yok tatlım, günün birinde daha da büyüdüğün zaman Bay Doğru'yla karşılaşacaksın ve her şey iyi olacak."

Ellen daha şiddetli hıçkırmaya başladı ve Malone, bir annenin söyleyebileceği en aptalca şeyi söylediği için karısından nefret etti. "Canım bebeğim, peki kim bu?"

"Jester. Jester'a âşık oldum."

"Jester Clane!" diye gürledi Malone.

"Evet, Jester. O kadar yakışıklı ki..."

"Hayatım, tatlım," dedi Malone, "Jester Clane senin tırnağın etmez." Ellen hıçkırmaya devam ederken Malone, ihtiyar Yargıç her ne kadar bu konuda masum olsa da ona turp otu götürdüğüne pişman oldu. Kızını sakinleştirmek için büyük çaba harcayarak şöyle dedi: "Nihayetinde, canımın içi, çok şükür ki bu yalnızca gençlik aşkı." Ama bu sözleri söyler söylemez bunların da Mrs. Malone'un sözleri kadar aptalca olduğunu ve kızı hiç de rahatlatmadı-

ğını anlamıştı. "Hayatım, akşamüzeri serinliğinde eczaneye gidip akşam yemeği için küp küp dondurmalardan alalım mı?" Ellen bir süre daha ağladı ama sonra hiç de serin olmayan akşamüzeri arabaya binip eczaneye gittiler ve biraz dondurma aldılar.

Yedi

O aylarda Yargıç için endişelenen tek kişi J.T. Malone değildi; Jester da büyükbabası için kaygılanmaya başlamıştı. Ne kadar bencil, bencil ve bencil olursa olsun, kendine ait yüzlerce derdi olduğu halde yine de büyükbabası için endişeleniyordu. Yargıç "kâtibi" için duyduğu coşkuyla kendinden geçmişti. Bütün gün Sherman şöyle, Sherman böyle diye anlatıyordu. Büyükbabası sabahları mektupları dikte ediyor, sonra öğlen birlikte içki içiyorlardı. Daha sonra büyükbabasıyla Jester yemek odasında yemeklerini yerken Sherman da kendine "hafif bir sandviç" yapıyor ve kütüphanede yiyordu. Yargıç'a sabahki yazışmalar üzerine düşünmek istediğini, Verily'nin mutfaktaki konuşmaları yüzünden dikkatinin dağıldığını, ağır bir öğle yemeğinin işi ve konsantrasyonu için iyi olmadığını söylemişti.

Yargıç bu düzene razı gelmiş, yazışmalarının böyle ciddiyetle ele alınmasına sevinmiş ve o günlerde her konuda keyiften dört köşe olmuştu. Hizmetlilerini oldum olası şımartırdı, onlara Noellerde ve doğum günlerinde pahalı ama genellikle çok tuhaf hediyeler verirdi. (Asla uygun bedende olmayan şık bir elbise, hayatta takılmayacak bir şapka ya da kimsenin ayağına uymayan yepyeni ayakkabılar.) Hizmetlilerin çoğu asla içki içmeyen kilise müdavimi kadınlar olsalar da içlerinden birkaçının huyu farklıydı.

İster ağızlarına içki koymayanlardan olsunlar, ister içki içen cinsten, Yargıç asla büfedeki içki rafını kontrol etmezdi. Aslında eski bahçıvan Paul (güller ve çiçek tarhları konusunda bir sihirbazdı), yirmi yıl Yargıç'ın yanında bahçıvanlık yapıp içki içtikten sonra sirozdan ölmüştü.

Verily, Yargıç'ın ezelden beri etrafındakileri şımartmaya meyilli olduğunu bildiği halde, Sherman Pew'a ve onun Yargıç'ın evinde yapmaya cesaret ettiklerine şaşırıyordu.

"Mutfakta yemezmiş çünkü mektupları düşünmek istiyormuş," diye homurdandı. "Ait olduğu yerde, yani mutfakta benimle yemeyecek kadar kendini beğenmiş de ondan. Küçük küçük sandviçler yapıp kütüphanede tek başına yemek ne oluyor yahu! Kütüphane masasını mahvedecek."

"Nasıl?" diye sordu Yargıç.

"Sandviçlerini masaya koyduğu tepside yiyor işte," dedi Verily, üsteleyerek.

Yargıç kendi onuru konusunda çok hassas olmasına rağmen başkalarının onuru konusunda o kadar da hassasiyet göstermiyordu. Sherman Yargıç'ın yanında ani öfke nöbetlerini bastırıyor ve acısını yeni bahçıvan Gus'tan, Verily'den ve en çok da Jester'dan çıkarıyordu. Ama o anki öfke nöbetlerini bastırsa da kızgınlığı kalıyor ve aslında artıyordu. Bir kere Dickens okumaktan nefret ediyordu, Dickens'ta bir sürü öksüz vardı ve Sherman öksüzler hakkındaki kitaplarda kendi yansımasını gördüğü için onlardan iğrenirdi. Bu yüzden Yargıç öksüzler, baca temizleyicileri ve üvey babalar gibi bütün o dehşetengiz şeyler karşısında hıçkıra hıçkıra ağlarken Sherman soğuk, sert bir sesle okumayı sürdürüyor ve yaşlı aptalın abartılı tepkilerini küçümseyerek izliyordu. Başkalarının duygularına karşı duyarsız olan Yargıç bunların hiçbirini fark etmiyordu ve zevkten dört köşeydi. Gülüyor, içiyor, Dickens'a ağlıyor, posta çantalarını tıka basa dolduracak kadar mektup yazıyor ve bir an olsun sıkılmıyordu. Sherman bir mücevher, bir hazine olmaya devam

ediyor ve o evde onun aleyhine tek bir şey söylenemiyordu. Bu sırada Sherman'ın katı ve yılgın yüreğinde bir şeyler gitgide kötüleşmiş, sonbaharın ortalarında Yargıç'a karşı duyguları örtülü ama hiç yok olmayan bir nefrete dönüşmüştü.

İstediği gibi patronluk taslayabildiği rahat, temiz işine rağmen; duygusal ve korkak Jester Clane'i kızdırma zevkine rağmen, o sonbahar Sherman'ın hayatının en mutsuz sonbaharıydı. Hayatı belirsizliğin ve şüphenin yarattığı boşluğa asılı kalmış olan Sherman, günlerce bekledi. Günler boyunca mektubu bekledi; günler boyunca, haftalar boyunca bir cevap gelmedi. Sonra bir gün şans eseri Zippo Mullins'in Marian Anderson'ı gerçekten tanıyan, onda imzalı bir fotoğrafı falan olan müzisyen bir arkadaşıyla tanıştı ve bu korkunç yabancıdan gerçeği öğrendi: Madame Anderson annesi değildi. Mesleğiyle evli bir kadındı o ve prenslerle aşk maceraları yaşamaya vakit ayıramayacak kadar meşguldü; onu doğurup garip bir şekilde kilise sırasına bırakmak şöyle dursun, bir kerecik bile Milan'a gelmemişti, yani herhangi bir şekilde yolu Sherman'ın hayatıyla kesişmiş olamazdı. Arayış içindeki yüreğini yüceltip böyle ışık saçar hale getiren umudu böylece paramparça oldu. Sonsuza kadar mı? O sırada öyle düşünüyordu. O akşam Marian Anderson'ın söylediği Alman *lied*'leriyle dolu plakları yere indirdi ve üzerlerinde tepindi, öyle büyük bir umutsuzluk ve hiddetle tepindi ki plakların parçalanmayan yeri kalmadı. Sonra umut ve müzik topyekûn susturulamayacağı için kendini çamurlu ayakkabılarıyla zarif suni ipek yatak örtüsünün üzerine atıp yüksek sesle ağlayıp inlemeye başladı.

Bu kriz onu bitap düşürdüğü ve sesi kısıldığı için ertesi sabah işe gidemedi. Ama öğlen vakti Yargıç ona üzeri örtülü bir tepside taze sebze çorbasıyla dumanı tüten mısır galetası ve limonlu tatlı gönderdiğinde yemeğini usul usul, isteksizce yiyecek kadar düzelmişti... Kendini hasta hissetmekten memnun, galetalarını küçük parmağını kibarca kıvırarak

yemişti. Bir hafta evde kaldı, başkasının yaptığı yemekleri yemek ve dinlenmek onu iyi etti. Ama yumuşak, yuvarlak yüzü sertleşti ve bir süre sonra o dalavereci sürüngen Madame Anderson'ı bilinçli olarak düşünmese de tıpkı kendisinin soyulduğu gibi o da başkalarını soymaya can atmaya başladı.

O sonbaharın başları Jester'ın hayatındaki en mutlu zamanlarıydı. Önce müziğin kanatlarıyla yükselmiş, şimdi tutkusu durulup arkadaşlığa dönüşmüştü. Sherman her gün Jester'ların evindeydi ve birinin daimi varlığının getirdiği güvence ise tehlikeyle, değişim ve kaybetme korkusuyla beslenen tutkuyu başkalaştırır. Sherman her gün onun evindeydi ve bunun ilelebet sürmeyeceğini düşünmesine bir neden yoktu. Doğru, Sherman onu aşağılamak için elinden geleni yapıyordu, bu da Jester'ı incitiyordu. Ama haftalar geçtikçe incitici yorumları çok uzun süre kafaya takmamayı ve alınmamayı öğrenmişti; aslında kendini savunmayı da öğreniyordu. Jester'ın süslü ve incitici yorumlar uydurması zor olsa da bunu yapmayı öğreniyordu. Üstelik Sherman'ı anlamayı da öğreniyordu ve tutkunun acımasız vahşetiyle çatışan bu anlayış hem acımaya hem sevgiye yol açıyordu. Yine de o hafta Sherman yokken Jester biraz rahatlamıştı; her an her yaptığına dikkat etmek zorunda kalmamış, sürekli gururunu korumaya çalışma zorunluluğu olmayınca rahat nefes almıştı. İlişkilerinin bir unsuru da Jester'ın seçilmiş kişi olduğunun belli belirsiz farkında olmasıydı; Sherman'ın aslında dünyaya saldırmak istediği zamanlarda kendisini hedef seçtiğinin farkındaydı. Çünkü Jester içten içe biliyordu ki öfke en yakın olduğunuz kişilere, kızgınlık ve çirkinliği affedeceklerini bilecek kadar yakın olduklarınıza karşı daha rahat zincirlerinden kopardı. Jester'ın kendisi de küçükken yalnızca büyükbabasına kızıyordu; kafasını duvarlara vuracak hale geldiği krizleri sadece büyükbabasına karşı tutardı –ne Verily'ye ne Paul'e ne de başka birine–

çünkü biliyordu ki büyükbabası onu affedecek ve sevecekti. Bu yüzden Sherman'ın incitici yorumları kesinlikle lütuf olmasa da, onların bir çeşit güven içerdiğini hissediyor ve bunun için minnettarlık duyuyordu. *Tristan*'ın notalarını satın almıştı ve Sherman yokken, aşağılayıcı şakalarından korkmadan çalışmak büyük rahatlık olmuştu. Gelgelelim büyükbabası kayıp bir ruh gibi evin içinde dolaşıp neredeyse yemek yiyemez hale gelince Jester endişelenmeye başladı. "Şu Sherman Pew'da ne buluyorsun anlamıyorum."

"O çocuk bir mücevher, gerçek bir hazine," dedi Yargıç uysalca. "Ayrıca onu uzun zamandır tanıyorum ve ona karşı sorumluluk hissediyorum," diye eklerken sesi değişti.

"Nasıl bir sorumluluk?"

"Çocuğun öksüz olmasının nedeni benim."

"Anlamıyorum," diye itiraz etti Jester. "Bilmece gibi konuşmasana."

"Konuşulamayacak kadar acıklı bir mesele, hele de seninle benim aramda..."

Jester şöyle karşılık verdi: "En nefret ettiğim şey birinin bir hikâyeyi yarım yamalak anlatması, insanda merak uyandırıp sonra devam etmemesi."

"Neyse, unut gitsin," dedi büyükbabası. Jester'ın gerçeği gizlemek için söylendiğini bildiği üstünkörü bir eklemeyle şöyle dedi: "Sonuçta golf göletinde çırpınıp boğulurken hayatımı kurtaran siyahi çocuk oydu."

"Bu yalnızca bir ayrıntı, gerçeğin kendisi değil."

"Bana soru sorma, ben de sana yalan söylemeyeyim," dedi Yargıç sinirli bir sesle.

Sherman'ın sunduğu keyiften ve meşguliyetten mahrum kalan Yargıç, Jester'ı kafeslemek istedi ama çocuk kafeslenemeyecek kadar kendi hayatı ve okuluyla meşguldü. Jester ölümsüz şiirler okumaz ya da poker oynamazdı, hatta yazışmalar da Jester'ın hiç umurunda değildi. Böylece Yargıç yine hüzün ve can sıkıntısı içinde kalakaldı.

Bu son aylardaki çeşitli uğraşlar ve aktivitelerden sonra tek başına kâğıt oynamak canını sıkmış ve *Ladies' Home Journal* ile *McCall's* dergilerinin tüm sayılarını didik didik okumuştu.

"Söyle o zaman," dedi Jester birdenbire, "Sherman Pew hakkında çok şey bildiğini ima ettiğine göre annesini de tanıyor muydun?"

"Ne yazık ki tanıyordum."

"Kim olduğunu Sherman'a söylesen? O da doğal olarak bunu öğrenmek istiyor."

"Bu tam da bilmemenin mutluluk sayılacağı bir vaka."

"Bir diyorsun ki bilgi güçtür, bir diyorsun ki bilmemek mutluluktur. Hangi taraftasın? Zaten bu eski deyimlere zerrece inanmıyorum."

Jester, Yargıç'ın sol elini çalıştırmak için kullandığı süngerimsi lastik topu dalgın dalgın parçalıyordu. "Bazı insanlar bunun ancak zayıf insanların yapacağı bir şey olduğunu düşünüyor... intihar etmenin yani... başkaları da bunu yapmak için çok cesur olmak gerektiğine inanıyor. Babamın bunu niye yaptığını hâlâ merak ediyorum. Çok yönlü bir sporcu, Georgia Üniversitesi'nden yüksek dereceyle mezun olmuş, niye yaptı böyle bir şeyi?"

"Yalnızca gelip geçici bir bunalımdı," dedi Yargıç, J.T. Malone'un teselli sözlerinden kopya çekerek.

"Çok yönlü bir sporcunun yapacağı şey değil bu sanki."

Büyükbabası bir el oynamak için dikkatle iskambil kâğıtlarını dizerken Jester piyanoya doğru gitti. Gözleri yarı kapalı, hafif hafif sallanarak *Tristan*'ı çalmaya başladı. Notaların üzerine şöyle yazmıştı:

Sevgili dostum Sherman Pew için
Ebedi saygılarımla,
John Jester Clane

Müzik Jester'ın tüylerini ürpertti, çok sertti ama yine de coşkulu bir havası vardı.

Jester'ı o çok sevdiği Sherman'a güzel bir hediye vermekten daha mutlu edebilecek bir şey yoktu. Sherman'ın yokluğunun üçüncü gününde Jester bahçeden kasımpatıları ve sonbahar yaprakları toplayıp gururla arka sokağa götürdü. Çiçekleri bir buzlu çay sürahisine koydu. Sanki Sherman ölecekmiş gibi tepesinden ayrılmıyor, bu da Sherman'ı sinirlendiriyordu.

Jester çiçekleri yerleştirirken uyuşuk bir halde yatakta yatan Sherman küstahça ve aynı uyuşuklukla sordu: "Yüzünün bebek poposuna ne kadar benzediğini hiç düşündün mü?"

Jester, cevap vermek bir yana, bu söyleneni kavrayamayacak kadar şaşırmıştı.

"Saf ve budala, tam bir bebek poposu."

"Ben saf değilim," diye itiraz etti Jester.

"Kesinlikle öylesin. Budala suratından belli oluyor."

Bütün gençler gibi Jester'ın da güzelliğe güzellik katmakta üstüne yoktu. Çiçek demetinin içinde o sabah A&P dükkânından aldığı bir kavanoz havyar saklıydı; şimdi bu yeni saldırının şiddeti ve küstahlığı karşısında, Sherman'ın tonlarca yediğini iddia ettiği saklı havyarı ne yapacağını bilemiyordu. Getirdiği çiçekler de böyle garip bir şekilde hiçe sayılınca –ne bir teşekkür ne minnettar bir bakış– Jester gizlediği havyarı ne yapabileceğini düşündü, artık aşağılanmaya dayanamıyordu. Sonunda havyarı arka cebine sakladı. Bu yüzden temkinlice yan oturmak zorunda kaldı. Odada müteşekkir olduğu ama Jester'a teşekkür etmeye ya da bahsini açmaya zahmet etmediği güzel çiçekler bulunan, başkasının yaptığı yemeklerle iyice beslenip dinlenmiş olan Sherman, kendini Jester'a sataşmaya yetecek kadar iyi hissediyordu. (En seçkin misafirlerine ikram etmeden önce buzdolabının en göze çarpan rafında aylarca teşhir edebile-

ceği hakiki havyar dolu bir kavanozdan kendisini mahrum bıraktığından haberi yoktu.)

"Üçüncü dereceden frengin varmış gibi bir halin var," dedi Sherman başlangıç olarak.

"Nasıl yani?"

"Öyle yan yan oturuyorsan bu kesinlikle frengi işaretidir."

"Bir kavanozun üzerinde oturuyorum da ondan."

Sherman niye bir kavanozun üzerinde oturduğunu sormadı ve tabii ki Jester'ın da söylemeye niyeti yoktu. Sherman bunun yerine ukalalık etmeye devam etti: "Bir kavanozun üzerinde mi? Lazımlık niyetine mi?"

"Bu kadar kaba olmasan keşke."

"Fransa'daki insanlar frengi yüzünden çoğunlukla böyle otururlar."

"Nereden biliyorsun?"

"Askerdeyken kısa süreliğine Fransa'da görev yaptım da oradan biliyorum."

Jester bunun da Sherman'ın yalanlarından biri olduğundan şüphelendi ama bir şey söylemedi.

"Fransa'dayken Fransız bir kıza âşık olmuştum. Frengi ya da benzer bir şey yoktu kızda. Yalnızca güzel, zambaklar kadar beyaz bir Fransız bakiresi."

Jester pozisyonunu değiştirdi çünkü bir havyar kavanozunun üzerinde uzun süre oturmak kolay değildi. Müstehcen hikâyeler onu her zaman çok şaşırtırdı, "bakire" kelimesi bile onu heyecanlandırmıştı; ama şaşırsın ya da şaşırmasın mesele ilgisini çekmişti, bu yüzden Sherman'ın anlatmasına izin verip dinledi.

"Bu zambak beyazı Fransız kızla ben nişanlanmıştık. Sonra onu hamile bıraktım. Tabii sonra her kadın gibi benimle evlenmek istedi ve düğün Notre Dame dedikleri şu eski kilisede yapılacaktı."

"Katedral," diye düzeltti Jester.

"Peki, kilise... katedral... adına ne dersen de işte orada evlenecektik. Dünya kadar davetli vardı. Fransızların bir yığın akrabası oluyor. Ben kilisenin dışında durup onların gelişini izledim. Beni kimse görmedi. Sadece gösteriyi izlemek istiyordum. Bu eski güzel katedrali ve iki dirhem bir çekirdek Fransızları. Herkes çok şıktı."

"Sanki 'şıh' der gibi söylüyorsun bu kelimeyi," dedi Jester.

"Aman, hem şıh hem şıktılar işte. Bu bir yığın akrabanın hepsi benim içeri girmemi bekliyorlardı."

"Neden içeri girmedin?" diye sordu Jester.

"Ah, seni budala... O zambak beyazı Fransız bakireyle evlenme niyetinde olmadığımı anlamadın mı? Bütün öğleden sonra orada dikilip benim zambak beyazı Fransız bakireyle evlenmemi bekleyen bu iyi giyimli Fransızları seyrettim. Benim nişanlımdı sonuçta, neyse akşam olunca ortaya çıkmayacağım anlaşıldı. 'Nişanlım' bayıldı. Yaşlı annesi kalp krizi geçirdi. Yaşlı babası tam orada, kilisede intihar etti."

"Sherman Pew, sen dünyaya ayak basmış en büyük yalancısın," dedi Jester.

Hikâyesine kaptırıp gitmiş olan Sherman bir şey söylemedi.

"Niye yalan söylüyorsun?" diye sordu Jester.

"Tam olarak yalan söylemek değil, bazen gayet mümkün olabilecek şeyler geliyor aklıma ve senin gibi bebek poposu suratlı budalalara anlatıyorum. Hayat boyu hikâyeler uydurmak zorunda kaldım; çünkü hakikatler ya çok sıkıcıydı ya da onları kabullenmesi güçtü."

"Peki benim arkadaşım diye geçiniyorsan, niye beni enayi yerine koymaya çalışıyorsun?"

"Sen P.T. Barnum'un tarif ettiği şeysin. Barnum ve Bailey Sirki hani, eğer hatırlamıyorsan. 'Bu dünyada her dakika bir enayi doğar.'" Marian Anderson'ı düşünmeye bile dayana-

mıyordu. Jester'ın da yanında kalmasını istiyordu ama bunu ondan nasıl isteyeceğini bilemiyordu. Sherman'ın üzerinde beyaz kordonlu mavi suni ipekten en güzel pijaması vardı ve pijamasıyla gösteriş yapmak için memnuniyetle yataktan çıkabilirdi. "Yine Lord Calvert's içmek ister misin?"

Gelgelelim viski de en güzel pijamalar da Jester'ın ilgisini çekmekten çok uzaktı. Müstehcen hikâyeyle şoke olmuş ama Sherman'ın neden yalan söylediği konusunda yaptığı açıklamadan da duygulanmıştı. "Bana yalan söylemene gerek yok, arkadaşın olduğumu bilmiyor musun?"

Ama Sherman'ın içine hüzün ve öfke çökmüştü. "Arkadaşım olduğunu nereden çıkardın?"

Jester bunu duymazdan gelmek zorundaydı, yalnızca "Eve gidiyorum," dedi.

"Zippo'nun teyzesi Carrie'nin bana yolladığı güzel yemekleri görmek istemez misin?" Sherman mutfağa gidip buzdolabının kapısını açtı. Buzdolabında hafif ekşi bir koku vardı. Sherman, Carrie Teyze'nin güzel yemeklerine hayranlıkla baktı. "Ortasında süzme peynir olan domatesli, etli jöle."

Jester yemeğe şüpheyle baktı ve şöyle dedi: "Carrie Teyze'ye, Cinderella Mullins'e ve Zippo Mullins'e de yalan söylüyor musun?"

Sherman sadece "Hayır," dedi. "Artık bu numaraları yemiyorlar."

"Ben de yemiyorum ve bana yalan söylemeni istemiyorum."

"Niye?"

"Bariz şeyleri dile getirmekten nefret ederim ve bana yalan söylemenden hoşlanmama nedenim de dile getirmeme gerek olmayacak kadar bariz."

Jester yatağın kenarına çömeldi ve Sherman en iyi pijamasıyla uzanıp rahatmış numarası yaparak yastıklara dayandı.

"Hakikatin hayalden daha tuhaf olduğu lafını hiç duymuş muydun?"

"Tabii ki duydum."

"Mr. Stevens bana o şeyi yaptığında Cadılar Bayramı'ndan birkaç gün önceydi ve benim on birinci yaş günümdü. Mrs. Stevens benim için harika bir doğum günü partisi verdi. Bir sürü misafir geldi; bazıları parti kıyafetleri, bazıları Cadılar Bayramı kostümleri giymişlerdi. Benim ilk doğum günü partimdi ve çok heyecanlıydım... Cadı kıyafetli, korsan kostümlü olanlar vardı, bazıları da pazar ayininde giydikleri en iyi giysileri giymişlerdi. Ben partiye yepyeni uzun lacivert pantolonum ve yeni bir beyaz gömlekle gelmiştim, ilk kez yeni bir pantolonum vardı. Devlet geçimimi sağlıyordu ama buna doğum günü partileriyle yepyeni doğum günü kıyafetleri dahil değildi. Davetliler hediye verdiklerinde Mrs. Stevens'ın sözünü dinleyerek hediyelere atlamadım, 'Teşekkür ederim,' dedim ve onları çok yavaşça açtım. Mrs. Stevens her zaman çok görgülü olduğumu söylerdi ve o doğum günü partisinde gerçekten çok terbiyeli davranmıştım. Bir sürü oyun oynadık." Ardından Sherman'ın sesi donuklaştı ve sonunda, "Garip," dedi.

"Garip olan ne?"

"Partinin başladığı zamandan parti bittikten sonraki akşam vaktine kadar neredeyse hiçbir şeyi hatırlamıyorum. Çünkü Mr. Stevens'ın beni istismar etmesi o güzel partinin akşamında olmuştu."

Jester sanki kendisini bir darbeden koruyacakmış gibi hızla ve farkına varmadan sağ elini kaldırdı.

"Her şey olup bittikten ve gerçek Cadılar Bayramı geçtikten sonra bile sadece bölük pörçük şeyler hatırlayabildim, do-do-doğum gü-gü-nü partimden."

"Keşke bunları anlatmasan."

Sherman kekelemesini kontrol altına alana kadar bekledi, sonra akıcı bir şekilde devam etti: "Çeşitli oyunlar

oynadık, sonra yiyecekler ikram edildi. Dondurma ve on bir tane pembe mumlu beyaz kremalı pasta. Mumları üfledim ve Mrs. Stevens'ın kesmemi söylediği şekilde pastayı kestim. Ama çok görgülü olmak istediğim için bir lokma bile yemedim. İkramlardan sonra koşmalı bağırmalı oyunlar oynadık. Üzerime bir hayalet gibi çarşaf geçirmiş ve korsan şapkası takmıştım. Mr. Stevens kömürlüğün arkasından seslendiğinde hayalet çarşafım uçuşa uçuşa ona koştum. Beni yakaladığında sadece oyun oynuyor sandım ve kahkahalar atıyordum. Oyun oynamadığını anladığımda hâlâ kahkaha atıyordum. Sonra ne yapacağımı bilemeyecek kadar şaşırıp gülmeyi bıraktım."

Sherman sanki aniden yorulmuş gibi yastığa koydu kafasını. "Yine de mutlu bir hayatım oldu," diye devam etti, Jester'ın önce inanamadığı bir keyifle. "O andan sonra hiç olmadığı kadar iyi yaşadım. Kimse bu kadar iyi yaşamamıştır. Mrs. Mullins beni evlat edindi; gerçek bir evlat edinme değil tabii, devlet benim için ödeme yapmaya devam etti ama Mrs. Mullins beni bağrına bastı. Annem olmadığını biliyordum ama beni seviyordu. Zippo'yu döver, Cinderella'nın poposuna saç fırçasıyla vururdu ama bana bir fiske bile vurmadı. Yani görüyorsun, bir annem var gibiydi. Ayrıca bir ailem de vardı... Carrie Teyze, Mrs. Mullins'in kız kardeşi, bana şarkı söylemeyi öğretti."

"Zippo'nun annesi nerede şimdi?" diye sordu Jester.

"Öldü," dedi Sherman, buruk bir ifadeyle. "Rahmetli oldu. Bizi dağıtan da bu oldu. Zippo'nun babası yeniden evlendiğinde Zippo da ben de kadını zerrece sevmedik; bu yüzden taşındık ve o zamandan beri ben Zippo'nun pansiyoneriyim. Ama kısa bir süre için bir annem oldu," dedi Sherman, "o dalavereci sürüngen Marian Anderson benim annem olmasa bile bir annem vardı."

"Niye ona dalavereci sürüngen diyorsun ki?"

"Canım öyle istediği için. Onunla ilgili düşünceleri kafamdan söküp attım. Bütün plaklarının üzerinde tepindim." Sherman'ın sesi çatladı.

Hâlâ yatağın kenarında çömelmiş olan Jester uzanıp aniden Sherman'ı yanağından öptü.

Sherman yatakta doğruldu, dengesini bulmak için ayaklarını yere indirdi ve kolunun bütün kuvvetiyle Jester'a bir tokat attı.

Jester daha önce hiç tokat yemediği halde şaşırmadı. "Bunu yalnızca senin için üzüldüğümden yaptım," dedi.

"Ufak at da civcivler de yesin."

"Neden hem ağırbaşlı hem de samimi olamadığımızı anlamıyorum," dedi Jester.

Yataktan yarı çıkmış olan Sherman, Jester'ın bu sefer öbür yanağına öyle sert bir tokat attı ki Jester kıç üstü yere oturdu. Sherman'ın sesi öfkeden boğuk çıkıyordu. "Senin arkadaşım olduğunu sanıyordum, meğerse Mr. Stevens gibiymişsin."

Tokat ve kendi duyguları Jester'ı sersemletmişti ama hemen kalkıp ellerini yumruk yaptı ve Sherman'ın tam çenesine bir yumruk indirdi, Sherman afallayıp yatağın üzerine düştü. Sherman "Düşene bir tekme de sen vur," diyerek söylendi.

"Düşmemiştin, bana daha sert vurabilmek için yatakta oturuyordun. Senin bir sürü şeyine katlanıyorum Sherman Pew, ama buna katlanamam. Üstelik sen bana çömelmişken tokat attın."

Birini tokatlamak ya da yumruklamak için ayakta durmanın mı, yoksa çömelmenin mi daha sportmence olduğunu tartışıp durdular. Tartışma o kadar uzun sürdü ki darbelerden önce konuşulanları tamamen unuttular.

Ama Jester eve gittiğinde hâlâ aynı şeyi düşünüyordu: "Neden hem ağırbaşlı hem de samimi olamadığımızı anlamıyorum."

Havyarı açtı ama balık gibi kokuyordu ve Jester balık sevmezdi. Büyükbabası da balık sevmezdi ve Verily kavanozu kokladığında sadece "Iyk" dedi. Ne bulursa yiyen yarı zamanlı bahçıvan Gus, havyarı evine götürdü.

Sekiz

Kasım ayında Malone'un hastalığı remisyon sürecine girdi ve ikinci defa Şehir Hastanesi'ne yatırıldı. Orada olmaktan memnundu. Doktorunu değiştirdiği halde teşhis değişmemişti. Dr. Hayden'dan Dr. Calloway'e ve sonra da Dr. Milton'a geçmişti. Son iki doktor Hıristiyan olsa da (İlk Baptist ve Episkopal kiliselerinin üyeleri) koyulan teşhis aynıydı. Vaktiyle Dr. Hayden'a ne kadar yaşayacağını sorup o beklenmedik, ürkütücü cevabı aldığı için bu soruyu tekrar sormamaya özen gösteriyordu. Aslında Dr. Milton'a gitmeye başladığında sağlığının iyi olduğu, sadece rutin bir sağlık yoklamasından geçmek istediği konusunda ısrar etmiş ve bir doktorun lösemi ihtimalinden bahsettiğini söylemişti. Dr. Milton teşhisi doğrulamış ve Malone hiç soru sormamıştı. Doktoru birkaç gün Şehir Hastanesi'nde yatmasını önermişti. Böylece Malone yine kıpkırmızı kanın damla damla akışını seyretti; halinden memnundu, çünkü sonunda bir şeyler yapılıyordu ve kan nakli onu güçlendirmişti.

Pazartesi ve perşembe günleri bir görevli el arabasıyla kitap getiriyordu ve Malone'un seçtiği ilk kitap bir cinayet romanı oldu. Ama romandaki gizem onu sıktı ve konuyu takip edemedi. Görevli yeniden kitaplarla geldiğinde Malone bu polisiyeyi geri verdi ve diğer başlıklara göz attı;

*Ölümcül Hastalık Umutsuzluk** adlı bir kitap dikkatini çekti. Eli kitaba uzandığında görevli, "Bunu istediğinizden emin misiniz? Pek neşeli durmuyor," dedi. Kadının sesi ona karısını hatırlatınca birdenbire kararlı ve kızgın bir hale geldi. "İstediğim kitap bu, neşeli değilim ve neşeli olmak istemiyorum." Malone yarım saat okuduktan sonra bu kitap için niye mesele çıkardığını düşündü ve bir süre uyukladı. Uyandığında kitabı öylesine bir yerinden açtı ve sırf okumuş olmak için okumaya başladı. Sayfadaki kalabalığın arasından bazı satırlar yüreğine dokundu ve aniden kendine geldi. Satırları tekrar tekrar okudu: *En büyük tehlike, yani insanın kendi benliğini kaybetmesi, önemsiz bir şeymiş gibi sessizce meydana gelebilir; diğer tüm kayıplar, bir kolun, bacağın, beş doların, bir eşin, vs. kaybı mutlaka fark edilir.* Eğer Malone'un tedavisi olmayan bir hastalığı olmasaydı, bu kelimeler yalnızca öylesine bazı kelimeler olarak kalır ve zaten o kitaba en başta hiç uzanmazdı. Ama bu fikir onu ürpertti ve kitabı birinci sayfadan okumaya başladı. Gelgelelim kitap yine onu sıktı ve gözlerini kapatıp yalnızca ezberlediği bölümü düşündü.

Kendi ölümünün gerçekliğini düşünmekten aciz olunca, hayatının sıkıcı labirentine geri savruldu. Kendi özünü kaybetmişti, bunu kesin olarak idrak ediyordu. Ama nasıl? Ne zaman? Babası Macon'lı bir ecza deposu sahibiydi. Büyük oğlu J.T.'den umutluydu. Kırk yaşındaki Malone'a bu gençlik yıllarını düşünmek iyi geliyordu. O zamanlar henüz kaybolmamıştı. Ama babası ondan umutluydu, sonradan Malone'a fazla umutlanmış gibi gelmişti. Kendi gençlik hevesi olduğu için oğlunun doktor olmasına karar vermişti. Böylece on sekiz yaşındaki Malone, Columbia Üniversitesi'ne kaydolmuş ve kasım ayında kar görmüştü. O sıralar bir çift buz pateni alıp Central Park'ta paten kaymayı da denedi. Columbia'da iyi vakit geçirmişti; daha

* Søren Kierkegaard'ın 1849'da yayımlanan kitabı. (e.n.)

önce tatmadığı sebzeli ve erişteli Çin yemeklerinden yemiş, buz pateni öğrenmiş ve şehirde hayran hayran dolaşmıştı. Derslerden kalmaya başlayana kadar, okulda başarısız olduğunu fark etmemişti. Sınavların hemen öncesinde inekleyip durumu toparlamayı denedi –sınav gecelerinde saat ikiye kadar çalıştı– ama sınıfta ortalamayı yükselten o kadar çok inek Yahudi vardı ki Malone ilk yılı zar zor bitirebildi ve o yaz gerçek bir tıp öğrencisi olarak evinde dinlendi. Tekrar sonbahar geldiğinde kar, buz ve şehir onu şaşırtmamıştı. Columbia'daki ikinci yılında sınıfta kalınca kendini işe yaramaz hissetti. Delikanlılık gururu Macon'da kalmasına engel olduğundan Milan'a taşındı ve Mr. Greenlove'ın yanında, Greenlove Eczanesi'nde tezgâhtar olarak iş buldu. Bu onun hayatın başlangıcında tökezlemesine neden olan ilk aşağılanma mıydı acaba?

Martha, Mr. Greenlove'ın kızıydı ve Malone'un onu dansa çağırması tabii ki çok doğaldı ya da doğal gelmişti. En iyi lacivert takımını giymişti, kızın da şifon bir elbisesi vardı. Bir Elk's Club* dans gecesiydi. Malone daha yeni Elk'lere katılmıştı. Martha'nın vücuduna dokunduğunda ne hissetmişti ve onu niye dansa davet etmişti? Danstan sonra birkaç sefer daha onunla çıkmıştı, çünkü Milan'da çok az kız tanıyordu ve kızın babası onun patronuydu. Ama yine de Martha Greenlove'la evlenmek bir yana, ona âşık olmayı bile düşünmemişti. Sonra birdenbire yaşlı Mr. Greenlove (yaşlı değildi, yalnızca kırk beş yaşındaydı ama genç Malone onun yaşlı olduğunu düşünüyordu) kalp krizinden öldü. Eczane satılığa çıkartıldı. Malone annesinden bin beş yüz dolar borç isteyerek eczaneyi on beş yıl ipotekle satın aldı. Böylece bir borçla eli kolu bağlanmıştı ve daha farkına bile varamadan kendisi de bir evlilik bağıyla bağlanıverdi.

---

* "Benevolent and Protective Order of Elks" diye de bilinen bir sosyal kulüp. Kulübün simgesi Elk yani Kanada geyiğidir. (e.n.)

Martha aslında ondan kendisiyle evlenmesini istememişti ama sanki evleneceklerinden o kadar emindi ki Malone teklif etmese kendini sorumsuz biri gibi hissedecekti. Böylece Martha'nın artık ailenin reisi olan ağabeyiyle konuştu, el sıkışıp birlikte birer kadeh Blind Mule kokteyli içtiler. Her şey o kadar olağan bir şekilde gelişmişti ki olağanüstü görünüyordu; yine de akşamüzeri zarif elbiseler ve dansa giderken de şifon bir elbise giyen ve her şeyden çok Columbia'da başarısız olduğunda kaybettiği onurunu kurtaran Martha onu büyülüyordu. Kendi annesinin, Martha'nın annesinin, Greenlove biraderlerin ve bir iki teyzenin katılımıyla Greenlove'ların oturma odasında evlendiklerinde kızın annesi ağlamış ve Malone da ağlamaklı olmuştu. Ağlamamış ama sersem bir halde merasimi izlemişti. Havaya pirinçler saçıldıktan sonra balayı için Kuzey Carolina'daki Blowing Rock'a gitmek üzere trene bindiler. Ondan sonra Martha'yla evlenmekten pişman olduğu belli bir an hiç olmamıştı, ama bir pişmanlık ya da hayal kırıklığı kesinlikle vardı. "Hayat denilen şey bu mu?" diye sorduğu belirli bir an da olmamıştı ama yaşı ilerledikçe bunu kelimelere dökmeden sormaya başlamıştı. Hayır, kolunu kaybetmemişti, bacağını ya da beş dolarını da... Ama azar azar kendi benliğini kaybetmişti.

Malone'un ölümcül bir hastalığı olmasa bunun üzerine düşünmezdi. Ama ölüme yaklaşıyor olması, hastane yatağında yatıp parlak kırmızı kanın damla damla aktığını seyrederken yaşama gücünü tazelemişti. Kendi kendine hastane masraflarını umursamadığını söylese de daha hastanedeyken bile günlüğü yirmi dolarlık faturalar onu endişelendiriyordu.

"Hayatım," dedi Martha, günlük hastane ziyaretlerinden birinde, "niye bizi rahatlatacak bir seyahate çıkmıyoruz?"

Malone ter içindeki yatağında kaskatı oldu.

"Burada, hastanede dinlenirken bile gergin ve endişeli görünüyorsun. Blowing Rock'a gidip mis gibi dağ havası alabiliriz."

"Canım hiç istemiyor," dedi Malone.

"...ya da okyanus havası. Hayatım boyunca okyanusu yalnızca bir kez gördüm, o da kuzenim Sarah Greenlove'ı Savannah'ta ziyaret ettiğimdeydi. Sea Island sahilinde iklim çok güzelmiş diye duydum. Ne çok sıcak ne çok soğuk. Üstelik biraz değişiklik seni kendine getirebilir."

"Seyahat etmeyi her zaman yorucu bulmuşumdur." Karısına daha sonra kar görebilmek için Vermont ya da Maine'e yapmayı planladığı yolculuktan bahsetmedi. Malone *Ölümcül Hastalık Umutsuzluk* kitabını dikkatle yastığın altına saklamıştı çünkü mahrem olan hiçbir şeyi karısıyla paylaşmak istemiyordu. "Bu hastaneden bıktım," dedi huysuzca.

"Yapman gerektiğinden kesinlikle emin olduğum bir şey var," dedi Mrs. Malone, "öğleden sonraları eczaneyi Mr. Harris'e devretmeyi âdet edinmelisin. Çalış çalış nereye kadar..."

Malone hastaneden eve dönünce, öğleden sonraları kendine izin vererek günlerini boş boş geçirdi. Dağları düşündü, Kuzey'i, karı, okyanusu... Bütün o yaşanmadan geçip giden hayatını düşündü. Henüz yaşamadığı halde nasıl ölebileceğini merak ediyordu.

Sabahları çalıştıktan sonra eve gelip sıcak banyolar yapıyor, hatta yatak odasını iyice loş hale getirip şekerleme yapmaya niyetleniyordu; ama gün ortasında uyumak hiç âdeti olmadığından bir türlü uyuyamıyordu. Sabahın dördünde beşinde uyanıp evde kaygı içinde dolaşmıyordu artık; bu dehşet imgeleri bir süreliğine alazlanmış, geride ifade edemediği bir sıkıntı ve korku bırakmıştı. Eczaneyi Mr. Harris'e bıraktığında boş kalan öğleden sonralardan nefret ediyordu. Hep eczanede bir şeylerin ters gideceğinden

endişeleniyordu ama ne ters gidebilirdi ki? Bir Kotex eksik mi satılacaktı? Fiziksel bir şikâyete yanlış teşhis mi konulacaktı? Her şeyden önce, zaten tıp okulunu bitirmediği için onun ilaç tavsiyesinde bulunmasının bir mantığı yoktu. Başka ikilemler de onu rahatsız etmeye başladı. O kadar zayıflamıştı ki kıyafetleri üzerinden düşüyordu. Bir terziye mi gitmeliydi? Kıyafetleri ondan çok daha uzun dayanacağı halde, her zaman alışverişe gittiği Hart, Schaffner & Marx yerine bir terziye gidip gri bir takım elbiseyle ve mavi flanel bir takım ısmarladı. Provalar yorucuydu. Bir şey daha vardı, Ellen için o kadar çok ortodontist faturası ödemişti ki kendi dişlerini ihmal etmişti, bu yüzden şimdi bir sürü dişinin çekilmesi gerekmiş ve dişçi on iki dişi çekip takma diş takma ya da pahalı köprü tedavisi uygulama seçeneklerini sunmuştu. Malone çok da uzun kullanamayacağını bildiği halde köprülere karar verdi. Böylece Malone ölürken, hayatı boyunca yapmadığı kadar kendine baktı.

O sıralarda Milan'da bir eczane zincirinin yeni dükkânı açıldı, Malone'un eczanesinin kalitesinde ve güvenilirliğinde değildi ama fiyat kıran bir rakipti ve bu Malone'u aşırı rahatsız ediyordu. Kimi zaman satış sürecini bizzat denetlemesi mümkünken eczaneyi satmayı bile düşünüyordu. Ama bu düşünce kendi ölümünden de sarsıcı ve sersemleticiydi. Bu yüzden pek üzerinde durmadı. Ayrıca gerekli olduğunda mevcut stoklar, şerefiye ve ticari itibarıyla birlikte bu mülkü elden çıkarma konusunda Martha'ya güvenebilirdi. Malone günlerini elinde kalem kâğıtla mal varlığını yazarak geçiriyordu. Eczane yirmi beş bin (rakamların ölçülü olması Malone'u memnun ediyordu), yirmi bin hayat sigortası, ev için on bin, on beş bin Martha'ya kalan üç döküntü evden... Bu muhtelif mal varlıkları bir servet olmasa da toplamda büyük bir miktar ediyordu; Malone rakamları birkaç kere ucu iyice açılmış bir kurşunkalemle, iki sefer de dolmakalemle yazıp topladı. Karısının Coca-

Cola hisselerini kasten dahil etmemişti. Eczanenin üzerindeki ipotek iki yıl önce kalkmış, sigorta poliçesi emeklilik sigortasından en baştaki gibi normal bir hayat sigortasına çevrilmişti. Ödenmemiş borç ya da ipotek yoktu. Malone mali durumunun daha önce hiç olmadığı kadar iyi olduğunu biliyordu ama bu onu pek rahatlatmıyordu. Belki de ipotekler ve ödenmemiş faturalarla sinirinin bozulması, borçlarını ödemiş olmanın bıraktığı yavanlıktan daha iyi olabilirdi. Çünkü Malone defterlerinde ve hesaplarında gözükmeyen, hâlâ bitmemiş bir işi olduğunu hissediyordu. Vasiyetnamesi hakkında Yargıç'la tekrar konuşmamış olsa da bir adamın, evine ekmek getiren birinin vasiyeti olmadan ölmemesi gerektiğini hissediyordu. Çocukların eğitimi için hukuki yolla beş bin ayırıp geri kalanı karısına mı bırakmalıydı? Yoksa hepsini Martha'ya mı bırakmalıydı, ne de olsa iyi bir anneydi. Kocaları ölüp bütün mülklerini onlara bırakınca Cadillac alan dullardan bahsedildiğini duymuştu. Sahte petrol kuyusu anlaşmalarıyla dolandırılan dullar da gelmişti kulağına. Martha ne Cadillac arabalara dalıverir ne de Coca-Cola ya da A.T&T.'den daha riskli hisse senetleri alırdı. Vasiyetnamesi büyük ihtimal şöyle olacaktı: Bütün mal varlığımı oluşturan paramı ve mülklerimi sevgili karım Martha Greenlove Malone'a miras bırakıyorum. Uzun zamandır karısını sevmediği halde kararlarına saygı duyardı ve olması gereken vasiyetname de buydu.

O döneme kadar Malone'un çok az arkadaşı ya da akrabası ölmüştü. Ama kırkıncı yaşı bir ölüm mevsimi gibiydi. Tam da o yıl Macon'daki erkek kardeşi kanserden öldü. Kardeşi daha otuz sekiz yaşındaydı ve Malone Toptan Ecza Ürünleri Şirketi'ni yönetiyordu. Tom Malone'un güzel bir karısı vardı ve J.T. sık sık kardeşine gıpta ederdi. Ama kan bağı kıskançlıktan daha üstündü ve Tom'un karısı telefon edip kocasının durumunun kötüleştiğini söyler söylemez Malone da bavulunu toplamaya başladı. Martha adamın

kendi sağlığının da kötü olması nedeniyle bu yolculuğa karşı çıktı ve akabindeki uzun tartışma Malone'un Macon trenini kaçırmasına neden oldu. Bu yüzden Tom'u hayattayken son kez göremedi, naaşı ise epeyce boyanmış ve feci şekilde çökmüş haldeydi.

Martha ertesi gün çocuklara bakacak birini bulduktan sonra gelmişti. Büyük erkek kardeş olarak Malone mali meselelerde söz hakkı olan kişiydi. Malone Toptan Ecza Ürünleri Şirketi'nin işleri kimsenin tahmin edemeyeceği kadar kötü durumdaydı. Tom içki düşkünü bir adamdı, Lucille çok müsrifti ve Malone Toptan Ecza Ürünleri Şirketi iflasla karşı karşıyaydı. Malone günlerce defterlerin ve hesapların üzerinden geçti. Lise çağında iki oğlan vardı ortada ve hayatlarını kazanma mecburiyetiyle karşı karşıya kalan Lucille, laf olsun diye bir antika dükkânında işe girebileceğini söylemişti. Ama Macon'daki antika dükkânlarında eleman ihtiyacı yoktu, ayrıca Lucille antikalar hakkında bir şey bilmiyordu. Artık güzel bir kadın da değildi ve kocasının ölümünden çok, onun Malone Toptan Ecza Ürünleri Şirketi'ni bu kadar kötü yönetmiş olmasına ve kendisini büyüme çağındaki iki çocukla birlikte, işten güçten ya da çalışma hayatından bihaber dul bırakmasına ağlamıştı. J.T. ve Martha orada dört gün kaldılar. Cenazeden sonra dönerken Malone, aileye yardım etmek amacıyla Lucille'e dört yüz dolarlık bir çek verdi. Lucille, bir ay sonra büyük bir mağazada iş buldu.

O sıralar Cab Bickerstaff da öldü; Milan Elektrik Şirketi'ndeki masasında otururken ölüverdiği günün sabahında Malone onunla karşılaşıp konuşmuştu. Malone, Cab Bickerstaff'in o sabah yaptığı her hareketi ve söylediği her sözü hatırlamaya çalıştı. Ama bu karşılaşma o kadar sıradandı ki saat on birde aniden masasında yığılıp kalp krizinden ölmüş olmasa fark edilmezdi. Malone ona kola ve fıstık ezmeli krakerlerini verirken gayet iyi

ve kesinlikle normal görünüyordu. Malone onun kolanın yanında aspirin de istediğini hatırladı ama bu alışılmadık bir şey değildi. Ve eczaneye girerken, "Sana göre yeterince sıcak mı, J.T.?" diye sormuştu. Bu da yine gayet sıradandı. Ama Cab Bickerstaff bir saat sonra ölmüştü ve kola, aspirin, fıstık ezmeli krakerler ve bu basmakalıp ifade Malone'un aklından çıkmayan bir gizemin parçalarıydı artık. Herman Klein'ın da karısı öldü ve iki gün boyunca dükkânı kapalı kaldı. Herman Klein'ın şişesini eczanenin ilaç bölümünde saklamasına gerek kalmamıştı artık, kendi evinde içebiliyordu. İlk Baptist Kilisesi'nde yardımcı papaz olan Mr. Beard da o yaz öldü. Bu insanların hiçbiri Malone'un yakını değildi ve yaşarken onu ilgilendirmiyorlardı. Ama ölümleriyle birlikte, hayattayken yaratmadıkları bir ilgiyi doğuran aynı ilginç gizemin içinde yerlerini almışlardı. Malone'un son yazı böyle geçti.

Doktorlarla konuşmaya korkan, karısıyla mahrem bir şey konuşmayı beceremeyen Malone sessizce dolanıp durdu ortalıkta. Her pazar kiliseye gitti ama Dr. Watson ölümün eşiğindeki bir adama değil, yaşayanlara hitap eden geleneksel bir vaizdi. Kutsal ayinleri bir arabayla kıyaslıyordu. İnsanların ruhani hayatlarına devam edebilmeleri için arada bir depoyu doldurmaları gerektiğini söylemişti. Bu vaaz Malone'u neden olduğunu bilmese de rencide etmişti. İlk Baptist Kilisesi kasabadaki en büyük kiliseydi ve tahminen iki milyon dolar değerinde mal varlığı vardı. Yardımcı papazlar varlıklı adamlardı. Kilisenin destekçileri, milyonerler, zengin doktorlar, kamu hizmeti şirketi sahipleriydi bunlar. Ama Malone her pazar kiliseye gittiği halde ne tuhaf ki kendi düşüncelerinin bu kutsal adamlarınkinden farklı olduğunu hissediyordu. Her ayinin sonunda Dr. Watson'la el sıkışsa bile onunla ya da ibadet etmeye gelen cemaatle aralarında bir bağlantı olduğunu hissetmiyordu. Gelgelelim, İlk Baptist Kilisesi mensubu olarak doğmuş

ve yetiştirilmişti; düşünebildiği başka bir manevi teselli de yoktu, çünkü ölümden bahsetmeye utanıyor ve çekiniyordu. Bu yüzden hastaneye ikinci kez yatışından kısa bir süre sonra, kasım ayında bir öğleden sonra yeni dikilmiş gri takımını giyip papazın evine gitti.

Dr. Watson onu biraz hayretle karşıladı. "Ne kadar iyi görünüyorsunuz, Mr. Malone." Malone'un vücudu yeni takımın içinde büzülmüş gibiydi. "Geldiğinize memnun oldum. Cemaatimden insanları görmek her zaman hoşuma gider. Bugün sizin için ne yapabilirim? Kola ister misiniz?"

"Hayır, teşekkürler, Dr. Watson. Konuşmak istiyordum."

"Ne hakkında?"

Malone kısık sesle, neredeyse belli belirsiz cevap verdi: "Ölüm hakkında."

Dr. Watson "Ramona," diye seslenince hizmetçisi hemen yanlarına geldi. "Mr. Malone ve bana limonlu kola getir."

Kolalar ikram edilirken Malone ince pamuklu takımın içindeki pörsümüş bacaklarını bir üst üste koyuyor, bir düzeltiyordu. Solgun yüzü utançtan kızarmıştı. "Yani," dedi, "bunun gibi şeyleri biliyor olmalısınız."

"Ne gibi şeyleri?" diye sordu Dr. Watson.

Malone cesurdu, kararlıydı. "Ruh meselesini ve ahirette neler olduğunu."

Dr. Watson yirmi yıllık tecrübeden sonra kilisede ruh üzerine akıcı vaazlar verebiliyordu; ama kendi evinde, soru soran tek bir kişi olunca akıcılığı utanca dönüştü ve yalnızca "Ne demek istediğinizi anlamıyorum, Mr. Malone," diyebildi.

"Yedi aylık bir süre zarfında kardeşim öldü, kasabada Cab Bickerstaff öldü ve Mr. Beard öldü. Öldükten sonra onlara ne oldu?"

"Hepimiz öleceğiz," dedi tombul, solgun yüzlü Dr. Watson.

"Başka insanlar ne zaman öleceklerini bilmiyorlar."

"Bütün Hıristiyanlar ölüme hazır olmalıdırlar." Dr. Watson konunun marazi bir hal almaya başladığını düşündü.

"Ama ölüme nasıl hazırlık yaparsınız?"

"Erdemli bir hayat yaşayarak."

"Erdemli hayat nedir?" Malone asla hırsızlık yapmamış, nadiren yalan söylemiş ve hayatında ölümcül bir günah olduğunu bildiği tek serüven de yıllar önce olmuş ve yalnızca bir yaz sürmüştü. "Söyleyin bana Dr. Watson," dedi, "ebedi hayat nedir?"

"Bana göre," dedi Dr. Watson, "dünyevi hayatın bir uzantısıdır ama daha yoğundur. Bu sorduğunuz soruya bir cevap oldu mu?"

Malone hayatının sıkıcılığını düşündü ve nasıl daha yoğun olabileceğini merak etti. Ahiret mütemadi bir can sıkıntısı mıydı, bu yüzden mi hayata tutunmak için bu kadar mücadele ediyordu? Papazın evi sıcak olduğu halde ürperdi. Malone, "Cennetle cehenneme inanıyor musunuz?" diye sordu.

"Bu konularda katı görüşlere sahip değilim ama insanların bu dünyada yaptıklarının ebedi hayatın nasıl olacağını belirlediğine inanıyorum."

"Peki, insan ne iyi ne de kötü, yalnızca sıradan şeyler yapıyorsa?"

"Neyin iyi neyin kötü olduğuna karar verecek olan insan değildir. Tanrı hakikati görür ve o bizim kurtarıcımızdır."

Malone o günlerde sık sık dua ediyordu ama ne için dua ettiğini kendi de bilmiyordu. Belli ki konuşmayı devam ettirmenin bir anlamı yoktu, çünkü bir cevap alamıyordu. Malone Coca-Cola bardağını dikkatle yanındaki dantel altlığa koyup ayağa kalktı. "Peki, çok teşekkür ederim, Dr. Watson," dedi keyifsizce.

"Benimle konuşmak için uğramanıza sevindim. Evim her zaman ruhani meseleleri konuşmak isteyen cemaatime açıktır."

Malone bitkinlik ve hiçliğin verdiği sersemlikle kasım ayının alacakaranlığında yürümeye başladı. Parlak renkli

bir ağaçkakan telefon direğini gagalıyordu. O öğleden sonra, ağaçkakanın tıkırtıları dışında sessizdi.

Tekdüze manzumeleri seven Malone'un aklına ezberlediği şu satırların düşmesi garipti: *En büyük tehlike, yani insanın kendi benliğini kaybetmesi, önemsiz bir şeymiş gibi sessizce meydana gelebilir; diğer tüm kayıplar, bir kolun, bacağın, beş doların, bir eşin vs. kaybı mutlaka fark edilir.* Kendi hayatı gibi kaçınılmaz ve sıradan olan bu fikirlerin aykırılığı, saat kulesinin metalik gürültüsü gibi ahenksiz ve yavandı.

Dokuz

Yargıç o kış Sherman konusunda vahim bir hata yaptı ve ardından Sherman da Yargıç'la ilgili daha vahim bir hata yaptı. Bu hatalar oğlanın başkaldıran yüreğinde olduğu kadar yaşlı adamın bunamış zihninde de bolca çiçeklenmiş kuruntulardan ibaret oldukları için, aralarındaki insani ilişki fazlasıyla ters gidiyor ve sanki bu farklı hayallerin bolluğunda boğuluyordu. Öyle ki sevinçle ve sağduyuyla başlamış olan ilişkileri kasım ayı sonuna kalmadan zedelenmişti.

Hayalinden ilk bahseden ihtiyar Yargıç olmuştu. Bir gün esrarengiz ve keyifli bir edayla kasasını açıp Sherman'a bir tomar kâğıt uzattı. "Dikkatle oku evlat, çünkü bu benim bir devlet adamı olarak Güney'e yaptığım son katkı olabilir."

Sherman okudu, imla hatalarıyla dolu süslü el yazısından çok, okuduklarının içeriğinden dolayı aklı karıştı. "Kaligrafisi ya da imlası üzerinde durma," dedi Yargıç, kurumlu bir halde. "Önemli olan fikirlerin etkileyiciliği." Sherman Konfederasyon parası meselesini okurken Yargıç gururla ve övgü beklentisiyle onu seyrediyordu.

Sherman'ın burun kanatları genişledi, dudakları titredi ama bir şey söylemedi.

İhtiyar Yargıç hararetle konuşmaya başladı. Yabancı paraların değer kaybetmesinin tarihçesini ve yenilgiye uğrayan ulusların kendi para birimlerini kurtarmaya hakları oldu-

ğunu anlattı. "Bütün uygar medeniyetlerde yenilen ulusların para birimleri kurtarıldı... elbette değeri düştü ama kurtarıldı. Franka bak, marka, lirete ve hatta yene bak!" Yaşlı adamı özellikle bu son paranın kurtarılması kızdırıyordu.

Sherman'ın kurşun mavisi gözleri sabit bir şekilde Yargıç'ın daha da koyu mavi gözlerine bakıyordu. Önce bütün o yabancı paralar hakkında söylediklerine şaşırmış, Yargıç'ın sarhoş olduğundan şüphelenmişti. Ama saat henüz on iki olmamıştı ve Yargıç içmeye asla öğleden önce başlamazdı. Oysa Yargıç hülyasıyla sarhoş bir halde tutkuyla anlatıyordu ve Sherman da bundan etkileniyordu. İhtiyarın gündeme getirdiği konu hakkında bir fikri olmayan Sherman, Yargıç'ın erbabı olduğu bu tutkulu laf cambazlığının anlamsız ve süslü hitabetinden, retorikten, tekrarlardan ve tutturduğu ritimden etkilenmişti. Bu yüzden Sherman'ın narin kıvrımlı burun kanatları genişlese de bir şey söylemedi. Daha önce kendi torununun bu hayale gösterdiği sıradan kayıtsızlığa kırılmış olan Yargıç, karşısında büyülenmiş bir dinleyici bulduğunu anlar anlamaz zafer kazanmışçasına üzerine çullandı. Jester'ın söylediklerine nadiren inanan Sherman dikkatle ve merakla Yargıç'ın tiradını dinledi.

Yargıç, Jester'ın West Point'e kabulü konusunda Sherman'ın yazdığı ilk rica mektubuna cevaben Senatör Tip Thomas'tan bir süre önce bir mektup almıştı. Senatör hantal bir nezaketle, vaktiyle birlikte çalıştığı eski dostunun torununu ilk fırsatta okula önermekten memnuniyet duyacağını yazmıştı. İhtiyar Yargıç ve Sherman, Senatör Tip Thomas'a bir mektup daha yazmaya uğraşmışlardı. Bu sefer ihtiyar Yargıç aynı hantal nezaketle hem müteveffa Mrs. Thomas'tan hem de hayattaki Mrs. Thomas'tan bahsetmişti. İhtiyar Yargıç'ın gerçekten de Washington, D.C.'deki Temsilciler Meclisi'nde kongre üyeliği yapmış olması Sherman'a hep bir mucize gibi geliyordu. Bunun ihtişamı, yemek tepsilerini kütüphane masasının üstüne

koyan kâtip Sherman'a da yansımıştı. Senatör Thomas'ın, Yargıç'ın geçmişte kendisine yaptığı iyiliklere değinen ve Jester'a West Point'te bir görüşme ayarlayacağını –Yargıç'la gizlice ayak oyunları yaparak– vaat eden cevabı Sherman'a büyüleyici gelmişti. Öyle büyüleyiciydi ki Washington'a yolladığı kendi mektubunun cevapsız kalmasından duyduğu isyankâr kıskançlığı bastırmıştı.

Üstün hitabet becerisine rağmen, çam devirmekte Yargıç'ın üstüne yoktu ve kısa süre sonra elbette çam devirmişti. Yanmış evlerin, yanmış pamuğun ve de kölelerin tazmin edilmesinden bahsetmeye başladı, bu sonuncusu Sherman'da utanç ve dehşet uyandırmıştı.

"Köleler mi?" dedi Sherman, dehşetten neredeyse duyulmayacak hale gelmiş bir sesle.

"Elbette," diye sakince devam etti ihtiyar Yargıç. "Kölelik kurumu pamuk ekonomisinin mihenk taşı ve temel direğiydi."

"Ama Abe Lincoln köleleri azat etti, pamukları ise başka bir Sherman* yaktı."

Hayaline dalmış olan Yargıç, kâtibinin siyahi olduğunu unutmuştu. "Hazin zamanlardı, hiç şüphesiz."

Yargıç büyülenmiş dinleyicisini niye kaybettiğini bir türlü anlayamıyordu; zira Sherman şimdi büyülenmekten çok uzaktı, hissettiği aşağılanma ve hiddet yüzünden titriyordu. Kalemlerden birini alıp kasten ortadan ikiye kırıverdi. Yargıç fark etmedi bile. "Bir sürü istatistik çalışması, bir sürü aritmetik ve hakikaten çok fazla icraat gerektirecek... Ama benim seçim kampanyası için sloganım 'tasfiye' olacak ve adalet benden yana. Tek yapmam gereken, buna önayak olmak. Ve ben doğuştan siyasetçiyim, insanlarla nasıl çalışılır ve hassas durumlar nasıl ele alınır biliyorum."

---

* General William T. Sherman. Amerikan İç Savaşı esnasında Georgia'ya düzenlenen askeri harekatı yönetmiş, daha sonra Georgia üzerinden geçerek Savannah tarafına, deniz kıyısına doğru ilerlemiştir. (e.n.)

Yargıç'ın hayali Sherman için açıklığa kavuşmuştu ve böylece bütün detaylarıyla durumu görebiliyordu. Bu hayal karşısında gösterdiği o ilk coşku tamamıyla sönmüştü. "Çok fazla icraat gerektirecek," dedi cansız bir sesle.

"Beni etkileyen bütün bu fikrin sadeliği."

"Sadelik," diye tekrarladı Sherman aynı cansız sesle.

"Evet, dehanın sadeliği. Belki 'var olmak mı, yok olmak mı' lafını uyduramazdım ama Güney'in yenilenip onarılması konusundaki fikirlerim hakikaten dâhice." İhtiyar adamın sesi tasdiklenmeyi bekleyerek titredi. "Sence de öyle değil mi, Sherman?"

Sherman, Yargıç'ın aniden çılgınca bir şey yapması durumunda çabucak kaçabilmek için etrafına bakındı ve doğrudan "Hayır. Bunun dâhice ve hatta sağduyulu bir şey olduğunu hiç mi hiç sanmıyorum," dedi.

"Deha ve sağduyu düşüncenin iki farklı kutbunda işler."

Sherman daha sonra sözlükten bakmak üzere "kutup" kelimesini bir kenara yazdı; hiç olmazsa Yargıç'ın kelime dağarcığından yararlanıyordu. "Tek söyleyeceğim, bu planınız zamanı yüz yıl geriye alır."

"İstediğim tam da bu zaten," dedi çılgın ve gözü kara ihtiyar. "Üstelik bunu yapabileceğimi sanıyorum. Yüksek mevkilerde şu sözüm ona liberalizmden bıkmış olan ve bir toplanma çağrısı bekleyen arkadaşlarım var. Nihayetinde ben Güney'in kıdemli devlet adamlarından biriyim ve sesime kulak vereceklerdir; belki bazı ödlekler gereken istatistik detayları ve muhasebe işleri nedeniyle tereddüt edebilirler. Ama Federal Hükümet gelir vergisi adıyla benim paramı son kuruşuna kadar almaya kalkıyorsa, planımı gerçekleştirmek de çocuk oyuncağı olacaktır."

Yargıç sesini alçalttı. "Şimdiye kadar hiç Eyalet Gelir Vergisi beyannamesi vermedim ve asla da vermeyeceğim. Bunu pek etrafa yaymıyordum Sherman, sana aramızda kalsın diye söylüyorum. Mecburiyetten ve hiç istemeden

Federal Gelir Vergisi ödüyorum. Dediğim gibi, pek çok nüfuzlu Güneyli benimle aynı durumda ve böyle bir çağrıyı dinleyeceklerdir."

"Peki gelir verginizle bunun ne alakası var?"

"Çok alakası var," dedi yaşlı adam. "Hem de çok."

"Anlamıyorum."

"Tabii ki N.A.A.C.P.* hemen karşı saldırıya geçecek. Ama bu haklı bir savaşsa, cesurlar mücadele etmeye can atar. Yıllarca N.A.A.C.P. ile kapışmayı, onları bir restleşmeye mecbur kılmayı, faaliyetlerine son verebilmeyi arzuladım."

Sherman yalnızca ihtiyar Yargıç'ın mavi, tutkulu gözlerine baktı.

"Bütün Güneyli vatanseverler Güney'in temel ilkelerini mahvetmeyi hedef alan bu aşağılık baskı grubu konusunda benzer şeyleri düşünüyor."

Sherman'ın dudakları ve burun kanatları heyecandan titrerken "Köleliğe inanıyormuş gibi konuşuyorsunuz," dedi.

"Elbette köleliğe inanıyorum. Medeniyet kölelik üzerine kuruludur."

Sherman'ı hâlâ bir mücevher, bir hazine olarak görmekte olan ihtiyar Yargıç, tutkulu önyargısıyla onun da bir siyahi olduğunu unutuvermişti. Mücevherinin böylesine alt üst olduğunu görünce söylediklerini telafi etmeye çalıştı.

"Gerçek bir kölelik değilse de en azından makbul bir kulluk durumu."

"Kimin için makbul?"

"Herkes için. Bir an olsun kölelerin gerçekten azat edilmek istediklerine inanıyor musun? Hayır Sherman, kölelerin birçoğu eski efendilerine sadık kaldılar, o efendi ölene kadar da özgür olmadılar."

"Zırvalık."

---

* National Association for the Advancement of the Colored People: Siyahilerin İlerlemesi İçin Ulusal Birlik. (ç.n.)

"Affedersin?" dedi ihtiyar Yargıç, zaman zaman kulağı pek münasip şekilde az duyardı. "Şimdilerde öğrendim ki Kuzey'deki zencilerin durumları korkunçmuş – ırklar arası evlilikler, başlarını sokabilecekleri, geçinebilecekleri bir evlerinin olmaması, tam anlamıyla korkunç bir sefalet..."

"Yine de bir zenci Georgia'da vali olmaktansa Harlem'de bir lamba direği olmayı yeğler."

Yargıç iyi duyan kulağını ondan yana çevirdi. "Tam anlayamadım," dedi yumuşak bir ses tonuyla.

Sherman bütün hayatı boyunca beyazların deli olduklarını, ne kadar önemli bir mevkidelerse sözleriyle davranışlarının da o kadar delice olduğunu düşünmüştü. Bu meselede Sherman yalın, katıksız gerçeğin kendi tarafında olduğunu düşündü. Valilerden kongre üyelerine, hatta şerifler ve bekçilere kadar bütün siyaset adamları, dar kafalılık ve şiddet konusunda birbirlerine benziyorlardı. Sherman ırkının acısını çektiği bütün linçleri, bombalamaları ve saygısızlıkları düşündü. Sherman bu konuda bir ergenin savunmasızlığını ve hassasiyetini taşıyordu. Bu gaddarlıklara kafa yormaya meyilli olduğundan, aslında bütün kötülüklerin kendisi için özel olarak ayrıldığını hissediyordu. Bu yüzden korku ve belirsizlik dolu bir durgunluk içinde yaşıyordu. Bu tavır gerçeklerle destekleniyordu. Peach County'deki zencilerin hiçbiri oy kullanamamıştı. Bir öğretmen seçmen olarak kaydolmuş olsa da oy kullanmaya gittiğinde geri çevrilmişti. İki üniversite mezunu da aynı şekilde reddedilmişlerdi. Amerikan Anayasası'nın On Beşinci Ek Maddesi siyahilerin oy verme hakkını güvence altına alıyordu ama Sherman oy kullanabilmiş bir zenci duymamıştı henüz. Evet, Amerikan Anayasası'nın kendisi de bir aldatmacaydı. Altın Nijeryalıların oy vermesi ve karton tabutlar hakkında Jester'a anlattığı hikâye doğru olmasa da başka bir bölgedeki bir kulüp hakkında gerçek bir hikâye duymuştu ve bunlar Milanlı Altın Nijeryalıların başına gelmiş olmasa da

başka bir yerde başka insanların başına geldiğini biliyordu. Hayalgücü bütün faciaları sarıp sarmaladığı için okuduğu ya da duyduğu bütün kötülüklerin aynı şekilde kendi başına da gelebileceğini hissediyordu.

Bu endişe hali, Sherman'ın ihtiyar Yargıç'ı sakin bir ana kıyasla daha fazla ciddiye almasına neden oldu. Kölelikmiş! İhtiyar Yargıç onun ırkını köle yapmayı mı planlıyordu? Hiç mantıklı değildi. Ama söz konusu ırklararası ilişkiler olunca hangi lanet olasıca şey mantıklıydı ki? On Beşinci Ek Madde hiçe sayılmıştı, Sherman'a göre Amerikan Anayasası bir kandırmacaydı. Adaletmiş! Sherman kendi yaşadığı dönemde ve daha önceki zamanlarda olmuş bütün linçleri, bütün şiddeti biliyor ve tüm bu suiistimali kendi vücudunda hissediyordu; bu yüzden de daima gerginlik ve korku içinde yaşıyordu. Öyle olmasaydı ihtiyar Yargıç'ın planlarını bunak bir zihnin ürünü olarak değerlendirirdi. Ama Güney'de bir zenci ve üstelik bir öksüz olarak öyle gerçek bir dehşete maruz kalmış ve haysiyeti öyle kırılmıştı ki ihtiyar Yargıç'ın en çılgın hayalleri yalnızca muhtemel gözükmekle kalmıyor, Sherman'ın kanunsuz ülkesinde neredeyse kaçınılmaz duruyordu. Hakikatler onun hayallerini ve korkularını desteklemek üzere birleşmişti. Sherman bütün beyaz Güneylilerin deli olduklarına kani olmuştu. Beyaz bir kadın onun kendisine ıslık çaldığını söyledi diye zenci bir oğlanın linç edilmesi. Beyaz bir kadın ona bakışını beğenmediğini söylediği için bir zenciyi mahkûm eden bir yargıç. Islık çalmak! Bakmak! Sherman'ın önyargılı zihni, seraplara neden olan tropik bir atmosfer gibi alevleniyor ve dalgalanıyordu.

Öğlen vaktinde Sherman içkileri hazırladı, o da ihtiyar Yargıç da hiç konuşmadılar. Bir saat sonra yemek vaktinde Sherman bir ıstakoz konservesine uzanıyordu ki Verily, "Onu açmana gerek yok, Sherman," dedi.

"Niye ki, ihtiyar?"

"Daha dün bir ton balığı konservesi açıp kendine kocaman bir balıklı sandviç yaptın. Bugün de bir sandviç yapmana bol bol yetecek kadar ton balığı var."

Sherman ıstakoz konservesini açmaya devam etti. "Ayrıca," dedi Verily, "diğer herkes gibi mutfakta lahana ve mısır ekmeği yiyor olman gerekir."

"Tam da adi zencilere göre!"

"Peki, sen kendini ne zannediyorsun? Saba Melikesi mi?"

Sherman ıstakozu bol bol mayonez ve doğranmış turşuyla ezmekteydi. "Ben senin gibi safkan bir zenci değilim," dedi teni kapkara olan Verily'ye. "Gözlerime bak."

"Gördümdü zaten."

Sherman harıl harıl ıstakoz sandviçini hazırlamakla meşguldü.

"O ıstakoz pazar akşamı ben izinliyken yenecekti. Seni Yargıç'a şikâyet edesim var."

Ama Sherman hâlâ bir mücevher olduğu için tehdidi boşunaydı ve bunu ikisi de biliyordu.

"Hadi git söyle," dedi Sherman, kestiği turşularla sandviçini süslerken.

"Sırf gözlerin mavi diye böyle küstahlık etmenin gereği yok. Sen de bizim gibi zencisin işte. Sadece sana mavi gözlerini bırakan beyaz bir babacığın varmış ve bu hava atılacak bir şey değil. Sen de hepimiz gibi sıradan bir zencisin."

Sherman tepsisini aldı ve dikkatlice holü geçip kütüphaneye gitti. Ama küçük küçük hazırladığı sandviçlerini yiyemedi. Yargıç'ın söylediklerini düşünüyordu, koyu renk yüzündeki gözleri sabit ve donuktu. Zihni, Yargıç'ın söylediklerinin çoğunun çılgınca olduğunu hissediyordu ama endişeye meyilli Sherman mantıklı düşünemiyordu; yalnızca hissedebiliyordu. Bazı Güneylilerin seçim kampanyasındaki söylevlerini hatırladı; kurnaz, sert ve tehditkârlardı. Yargıç, Sherman'la herhangi bir Güneyli siyasetçiden daha çılgınca konuşmamıştı. Deli, deli, deli... Hepsi zırdeli!

Sherman Yargıç'ın bir zamanlar kongre üyesi olduğunu ve bu sayede Birleşik Devletler'de en yüksek makamlardan birinde bulunduğunu unutmamıştı. Ve yüksek mevkilerde insanlar tanıyordu. Senatör Tip Thomas'ın cevabına bakmak yeterdi. Yargıç kurnazdı –tilki gibi– ve fark edilmeyen ayak oyunları yapabilirdi. İhtiyar Yargıç'ın gücü üzerine düşünürken onun hastalığını unuttu; bir zamanlar kongre üyesi olan yaşlı adamın beyninin yaşlılıkta gerilemiş olabileceği Sherman'ın aklına gelmedi bile. Zippo Mullins'in yaşlanınca aklını kaybeden bir büyükbabası vardı. İhtiyar Mr. Mullins yemeğini yerken boynuna bir havlu bağlanır, karpuz çekirdeklerini ayıramadan bütün bütün yutardı; hiç dişi olmadığı için kızarmış tavuğunu damağında ezerdi, sonunda bakımevine gitmek zorunda kaldı. Öte yandan ihtiyar Yargıç yemeğe başlamadan peçetesini dikkatle açardı ve çok düzgün bir sofra adabı vardı, başa çıkamadığı yemekleri Jester'ın ya da Verily'nin küçük parçalara ayırmasını isterdi. Bu ikisi aslında Sherman'ın tanıdığı en yaşlı insanlardı ve dünyalar kadar farklıydılar. Bu yüzden Sherman ihtiyar Yargıç'ın beyninin sulanmış olması ihtimalini hiç düşünmedi.

Sherman uzun süre süslü ıstakoz sandviçine baktı ama endişe, yemesine engel oldu. Mutfağa dönmeden ağzına bir turşu attı. Canı içki istiyordu. Yarı yarıya hazırlanmış biraz cin tonik moralini düzeltebilir, belki böylece yemek de yiyebilirdi. Verily'yle bir çatışmaya daha gireceğini biliyordu ama doğruca mutfağa gidip cin şişesini kaptı.

"Şuraya bakın," dedi Verily, "Saba Melikesi'nin neyin peşinde olduğuna bir bakın hele."

Sherman onun inadına bardağa cin koydu ve üzerine soğuk tonik ekledi.

"Sana nazik ve iyi davranmaya çalışıyorum Sherman, ama baştan beri bunun işe yaramayacağını biliyordum. Seni bu kadar soğuk ve havalı yapan nedir? Babacığından aldığın mavi gözlerin mi?"

Sherman elinde içkisiyle hiddetle mutfaktan çıktı ve tekrar kütüphane masasına yerleşti. Cini içerken yüreğinde hissettiği çalkantı da arttı. Gerçek annesini ararken babası nadiren aklına gelmişti. Yalnızca onun beyaz bir adam olduğunu düşünmüştü ve bu bilinmeyen beyaz babanın annesinin ırzına geçtiğini sanıyordu. Çünkü her çocuğun annesi iffetli olurdu, özellikle de hayali bir anneyse. Bu nedenle babasından nefret ediyordu, onu düşünmekten bile nefret ediyordu. Babası annesini iğfal eden ve bu piçliğin kanıtını Sherman'ın mavi ve farklı gözlerinde bırakan deli bir beyaz adamdı. Babasını hiçbir zaman annesini aradığı gibi aramamıştı, annesini hayal etmek onu yatıştırıp avutuyordu; ama babasını katıksız bir nefretle düşünüyordu hep.

Yemekten sonra Yargıç her zamanki şekerlemesini yaparken Jester kütüphaneye geldi. Sherman hâlâ masada oturuyordu, sandviç tepsisine dokunmamıştı.

"Neyin var, Sherman?" Jester, Sherman'ın dalgın gözlerinde cin içmenin verdiği uyuşukluğu fark edip tedirgin olmuştu.

"Siktir git," dedi Sherman kabaca, çünkü bu tür kelimeleri kullanabileceği tek beyaz Jester'dı. Ama öyle bir durumdaydı ki hiçbir söz onu rahatlatamazdı. Etrafını görmeyen sarhoş gözleri düşüncelere dalarak açık pencereye sabitlenmişti; nefret ediyorum, nefret ediyorum, nefret ediyorum diye düşündü.

"Bir Nijeryalı ya da siyahi olarak doğmuş olsaydım buna dayanamazdım diye sık sık düşünmüşümdür. Bunlara göğüs gerebilmeni takdir ediyorum Sherman. Seni ne kadar takdir ettiğimi anlatamam."

"Ufak at da civcivler de yesin."

"Düşünüyorum da İsa şimdi doğmuş olsaydı siyahi olurdu," diye devam etti, bu fikri bir yerlerde okumuş olan Jester.

"Ama şimdi doğmadı."

"Korkarım..." diye başladı Jester, ama sözünü bitirmek zor geldi.

"Neden korkuyorsun, korkak tavuk?"

"Korkarım ki ben Nijeryalı ya da siyahi olsaydım, sinir hastası olurdum. Feci sinir hastası olurdum."

"Hayır, olmazdın." Sağ işaret parmağıyla boynunu kesme hareketi yaptı. "Sinir hastası bir zenci ölü bir zenci demektir."

Jester, Sherman'la arkadaşlık kurmanın niye bu kadar zor olduğunu düşünüyordu. Büyükbabası sık sık, "Siyah siyahtır, beyaz da beyaz ve engel olabilirsem bu ikisi asla bir araya gelmeyecek," derdi. *Atlanta Constitution* gazetesi iyi niyetli Güneylilerden bahsediyordu. Kendisinin büyükbabası gibi olmadığını, o iyi niyetli Güneylilerden biri olduğunu Sherman'a nasıl anlatabilirdi ki?

"Siyahilere de beyazlara duyduğum kadar saygı duyuyorum."

"İpe sapa gelmez laflar ediyorsun."

"Hatta başlarına gelenlerden dolayı siyahilere beyazlardan daha fazla saygı duyuyorum."

"Etrafta bir sürü kötü zenci de var," dedi Sherman, cinini kafasına dikerken.

"Niye bunu bana söylüyorsun?"

"Yalnızca şaşkın bebeği uyarıyorum."

"Sana ırk meselesinde ahlaki açıdan nasıl hissettiğimi anlatmaya çalışıyorum. Ama bana hiç aldırış etmiyorsun."

Bunalımı ve öfkesi alkolle artan Sherman, tehditkâr bir ses tonuyla sadece "Sabıkası olan kötü zenciler ve bir de benim gibi sabıkası olmayanlar," dedi.

"Seninle arkadaş olmak niye bu kadar zor?"

"Çünkü arkadaş istemiyorum," diye yalan söyledi Sherman, aslında bir anneden sonra en çok istediği şey bir arkadaştı. Sherman onu her zaman aşağılayan, yemeği

Sherman hazırladığında bile asla bulaşıkları yıkamayan ve ona şimdi onun Jester'a davrandığı gibi muamele eden Zippo'ya hem hayrandı hem de ondan korkuyordu.

"Peki, ben havaalanına gidiyorum. Gelmek ister misin?"

"Ben uçtuğumda kendi uçaklarımla uçarım. Senin uçtuğun gibi o ucuz, kiralık olanlarla değil."

Bu durumda Jester konuyu kapatmak zorunda kaldı ve o araba yolundan giderken Sherman da kara kara düşünüp imrenerek onun gidişini seyretti.

Yargıç şekerlemesinden saat ikide uyandı, uyku mahmuru yüzünü yıkadı, kendini neşeli ve dinçleşmiş hissediyordu. Sabahki gerginlikten bir şey hatırlamıyordu ve alt kata inerken bir şarkı tutturdu. Sherman hantal ayak seslerini ve ahenksiz melodiyi duyunca holün kapısına doğru bakıp suratını astı.

"Evladım," dedi Yargıç. "Neden Shakespeare ya da Julius Caesar olmak yerine Fox Clane olmayı tercih ederdim, biliyor musun?"

Sherman, "Hayır," derken dudakları neredeyse hiç kıpırdamamıştı.

"Ya da Mark Twain, Abraham Lincoln yahut Babe Ruth?"

Sherman konuşmadan başını iki yana salladı, konunun şimdi nereye varacağını merak ediyordu.

"Bütün bu büyük ve ünlü insanlar yerine Fox Clane olmayı tercih ederim. Niye olduğunu tahmin edemiyor musun?"

Bu sefer Sherman yalnızca ona baktı.

"Çünkü hayattayım. Ölmüş olan milyonlarca insanı düşündüğünde hayatta olmanın ne büyük bir ayrıcalık olduğunu anlıyorsun."

"Bazı insanlar da beyni olmadan yaşayıp gidiyor."

Yargıç bunu duymazdan geldi ve şöyle dedi: "Benim için hayatta olmak tek kelimeyle harika. Senin için öyle değil mi, Sherman?"

"Pek sayılmaz," dedi Sherman, o sırada en çok istediği şey eve gidip cinin etkisi geçene kadar uyumaktı.

"Şafak vaktini düşün. Ayı, yıldızları ve eşsiz gök kubbeyi," diye devam etti Yargıç. "Kurabiyeleri ve içkileri düşün."

Sherman soğuk gözlerle küçümseyerek kâinatı ve gündelik rahatlıkları düşündü ve cevap vermedi.

"O küçük atağı geçirdiğimde Doktor Tatum bana açık yüreklilikle beynimin sağ tarafı yerine sol tarafı etkilenmiş olsaydı zihnimin kalıcı olarak zarar göreceğini söylemişti." Yargıç'ın sesi dehşet ve korkuyla kısıldı. "Böyle bir durumda yaşamayı tahayyül edebiliyor musun?"

Sherman edebiliyordu: "Felç geçiren bir tanıdığımın gözleri kör olmuştu ve iki yaşında bir bebeğin zekâsıyla kalakaldı. Bakımevi bile onu kabul etmedi. Akıl hastanesi de. Ona sonunda ne olduğunu bilmiyorum. Herhalde ölmüştür."

"Neyse, bana öyle bir şey olmadı. Yalnızca hafif bir hareket bozukluğu kaldı... Sol kolum ve bacağım hafif hasar aldı ama zihnim sağlam. Kendi kendime akıl yürüttüm: Fox Clane, seni zaten pek de rahatsız etmeyen bu bozukluk için Tanrı'ya, göklere, kaderine lanet mi etmelisin; yoksa hiçbir şeyin olmadığı, aklın başında olduğu için Tanrı'ya, doğadaki eşsiz güçlere ve kadere şükür mü etmelisin? Çünkü nihayetinde akıl yerinde ve ruh neşeliyken bir kol nedir ki, bir bacak nedir ki... Bu yüzden kendi kendime şunu söyledim: Fox Clane, en iyisi şükret ve şükretmeye devam et."

Sherman büzüşmüş sol kola ve temelli kasılıp kalmış ele baktı. İhtiyar Yargıç'ın haline üzüldü ve üzüldüğü için kendinden nefret etti.

"Çocuk felci geçirmiş küçük bir oğlan tanıyordum, iki bacağında da demir destekler vardı ve demirden koltuk değnekleri kullanmak zorundaydı... Ömür boyu sakat kaldı," dedi Sherman, gazetelerde böyle bir çocuğun resmini görmüştü.

Yargıç, Sherman'ın bir yığın acıklı olaya şahit olduğunu düşünüyordu ve "Zavallı çocuk," diye mırıldanırken gözlerine yaşlar doldu. Yargıç başkalarına acıdığı için kendinden nefret etmezdi, kendisine de acımazdı; çünkü genel anlamda oldukça mutluydu. Tabii ki her gün kırk tane dondurmalı pasta yemek isterdi ama genel olarak halinden memnundu. "Cehennemde kömür küremek ya da cennette arp çalmaktansa herhangi bir diyete uymayı tercih ederim. Kendi evimdeki ocağı yakmayı bile asla beceremedim ve müziğe de hiç yatkın değilim."

"Evet, bazı insanların müzik kulağı yoktur."

Yargıç bunu duymazdan geldi, zira sürekli şarkı söylüyor ve bu melodiler ona düzgün gibi geliyordu. "Yazışmalara devam edelim."

"Bu sefer nasıl mektuplar yazmamı istiyorsunuz?"

"Bir yığın mektup yazacağız, şahsen tanıdığım bütün kongre üyeleriyle senatörlere ve fikirlerimle uzlaşacak bütün siyasetçilere."

"Ne tür mektuplar yazmamı istiyorsunuz?"

"Sana bu sabah anlattığım mahiyette mektuplar. Konfederasyon paraları ve genel olarak Güney'in uğradığı zararların telafisi hakkında."

Cinin verdiği enerji katıksız bir kızgınlığa dönüşmüştü. Sherman duygusal olarak gergin olsa da sırf kabalık olsun diye esneyip duruyordu. Bu rahat, istediği gibi patronluk taslayabildiği işini ve sabahki konuşmanın dehşetini düşündü. Sherman sevdiğinde sonuna kadar sever, birine hayran olduğunda da sonuna kadar hayran olurdu, öyle arada derede duyguları yoktu. O ana kadar Yargıç'ı hem sevmiş hem takdir etmişti. Başka kim hem kongre üyesi hem Yargıç olmuştu; başka kim ona bu iyi, düzenli kâtiplik işini verir, kütüphane masasında sandviç yemesine müsaade ederdi? Bu yüzden Sherman ikilemde kaldı ve konuşurken yüzü seğirmeye başladı: "Yani o kölelikle alakalı olan kısmı da mı kastediyorsunuz?"

Yargıç bir şeylerin ters gittiğini nihayet anlamıştı. "Kölelik değil oğlum, Kuzeylilerin azat ettikleri kölelerin tazmini. Ekonomik tazmin."

Sherman'ın burun kanatları ve dudakları kelebekler gibi titredi. "Bunu yapmayacağım, Yargıç Bey."

Talepleri genellikle makul olduğu için Yargıç'a pek "hayır" denmezdi. Şimdi biricik mücevheri onu geri çevirince içini çekti. "Seni anlayamıyorum oğlum."

Kendisine çok nadiren şefkat sözleri söylendiği için herhangi bir şefkat emaresinden mutlu olan Sherman, bir an bunun keyfini sürerek neredeyse gülümsedi.

"Yani bu bir dizi mektubu yazmayı ret mi ediyorsun?"

"Evet, öyle," dedi Sherman, çünkü reddetmenin verdiği güç ona tatlı geliyordu. "Zamanı yüz yıl geriye alan tarafta olmayacağım."

"Zaman geriye değil, yüz yıl ileriye alınacak oğlum."

Yargıç üç seferdir ona böyle hitap ediyordu ve Sherman'ın doğasında sürekli uyur halde olan şüphe, sessizce kıpırdanmaya başladı.

"Büyük değişiklikler daima zamanı ileriye götürür. Özellikle de savaşlar. Birinci Dünya Savaşı olmasaydı kadınlar hâlâ bileklerine kadar inen etekler giyiyor olurlardı. Şimdi genç hanımlar tulum giymiş marangozlar gibi dolaşıyorlar, en güzelleri, en terbiyelileri bile."

Yargıç, Ellen Malone'un babasının eczanesine tulumla gittiğini fark etmiş, çok şaşırarak Malone adına utanç duymuştu.

"Zavallı J.T. Malone."

"Niye öyle söylediniz?" diye sordu Sherman, Yargıç'ın sesindeki şefkat ve gizemli ton dikkatini çekmişti.

"Korkarım Mr. Malone bu dünyada fazla kalamayacak oğlum."

Mr. Malone'u asla umursamayan ve sahiden hissetmediği duyguları hissedermiş gibi yapma havasında olmayan Sherman yalnızca, "Ölecek mi? Ne kötü," dedi.

"Ölüm kötüden de kötüdür. Aslında dünya üzerinde hiç kimse ölümün gerçekten nasıl bir şey olduğunu bilmiyor."

"Siz çok dindar biri misiniz?"

"Hayır, hiç değilim. Ama korkuyorum..."

"Peki neden sürekli kömür küremekten ve arp çalmaktan bahsediyorsunuz?"

"Ah, mecazen söylüyorum. Bütün korkum bu olsaydı ve o kötü yere gönderilmiş olsaydım, günahkârların geri kalanıyla birlikte ben de kömür kürerdim, zaten onların da birçoğunu önceden tanıyor olurdum. Ve cennete gönderilmem durumunda, 'Kör Tom' Wiggins ya da Caruso kadar ahenkli bir müzisyen olmayı öğrenirdim. Korktuğum şey bu değil."

"Neden korkuyorsunuz peki?" diye sordu, ölüm üzerine pek düşünmemiş olan Sherman.

"Boşluk," dedi yaşlı adam. "Tek başıma olacağım sonsuz ve simsiyah bir boşluk. Sevmeden, yemek yemeden, hiçbir şey olmadan. Yalnızca bu sonsuz boşluk ve karanlığın içinde yatmak."

"Ben de bundan nefret ederdim," dedi Sherman, pek aldırmadan.

Yargıç geçirdiği felci düşünüyordu, düşünceleri kesin ve netti. Başkalarının karşısında hastalığını "küçük bir atak" ya da "hafif bir çocuk felci vakası" gibi sözlerle küçümsüyor olsa da kendine karşı dürüsttü; felç geçirmişti ve neredeyse ölüyordu. Düşmesinin yarattığı şoku hatırladı. Sağ eliyle felç olan elini yoklamıştı, hiç his yoktu; yalnızca hareketsiz ve hiçbir şeyi duyumsamayan ağır bir soğukluk vardı. Sol bacak da bir o kadar ağır ve hissizdi, bu nedenle öylece yattığı o uzun saatlerin histerisi içinde vücudunun yarısının gizemli bir şekilde öldüğüne inanmıştı. Jester'ı uyandırmayı beceremeyince Miss Missy'ye, ölmüş babasına, kardeşi Beau'ya seslenmişti; onlara katılmak için değil, ıstırabına teselli olması için. Onu ancak sabah erken saatte bulabilmiş ve Şehir Hastanesi'ne götürmüşlerdi, orada tekrar yaşama-

ya başlamıştı. Felç olan uzuvları günden güne uyanmıştı ama bu yaşadığı şok onu sersemletmiş ve içkiyle tütünü kesmek de mutsuzluğunu artırmıştı. Yürümekten hatta sol elini kaldırmaktan aciz bir haldeyken kendisini bulmaca çözerek, polisiye kitaplar okuyarak ve kâğıt oynayarak oyalıyordu. Yemeklerden başka dört gözle beklediği bir şey yoktu ve tepsisindeki her şeyi son lokmasına kadar yediği halde hastane yemeklerinden de sıkılmıştı. Sonra aniden aklına Konfederasyon parası fikri geldi. Öylece geliverdi, bir çocuğun hemen o an uydurduğu bir şarkıyı söylemesi gibiydi. Bir fikir başka bir fikri doğurdu ve Yargıç böylece düşünmeye, yaratmaya, hayal etmeye başladı. Aylardan ekimdi, sabahın erken saatlerinde ve akşamın alacakaranlığında kasabanın üzerine tatlı bir serinlik çöküyordu. Milan yazının sıcağı ve parlaklığından sonra, güneş ışığı bal kadar berrak ve pürüzsüzdü. Düşünmenin enerjisi başka düşünceler de getiriyordu. Yargıç diyetisyene –ister hastanede ister başka bir yerde– düzgün bir kahvenin nasıl yapılacağını izah etti; kısa sürede hemşirenin yardımıyla yataktan şifoniyere, oradan da sandalyeye yavaş yavaş yürüyebilmeye başladı. Poker ahbapları geliyor ve onlarla poker oynuyordu ama yeni hayatının enerjisi düşüncelerinden, hülyasından geliyordu. Fikirlerini kimseye söylemeden sevgiyle sakladı. Poke Tatum ya da Bennie Weems büyük bir devlet adamının hülyalarından ne anlarlardı? Eve döndüğünde yürüyebiliyor, sol elini birazcık kullanabiliyor ve neredeyse eskisi gibi hayatına devam edebiliyordu. Kurduğu hayaller uyur halde kaldı, çünkü kime anlatabilirdi ki zaten, ayrıca yaşlılıktan ve krizden dolayı el yazısı kötüleşmişti.

"Beni felç eden o kriz yüzünden iki aya yakın, yarı ölü halde Şehir Hastanesi'nde kalmış olmasam büyük ihtimalle bu fikirler aklıma gelmezdi."

Sherman burnunu kâğıt mendille sildi ama bir şey söylemedi.

"Ve çelişkili biçimde, eğer ölümün gölgesinden geçmiş olmasaydım ışığı asla göremeyebilirdim. Bu fikirlerin benim için niye akıl almayacak kadar değerli olduğunu anlamıyor musun?"

Sherman kâğıt mendile bakıp usulca tekrar cebine koydu. Sonra çenesini sağ eline dayayıp ürpertici bakışlarını Yargıç'ın berrak mavi gözlerine dikerek adamın aklını karıştırmaya çalıştı.

"Sana dikte edeceğim bu mektupları yazman niye önemli anlamıyor musun?"

Sherman yine cevap vermeyince sessizliği Yargıç'ı tedirgin etti.

"Bu mektupları yazmayacak mısın?"

"Size bir sefer 'hayır' dedim ve bir kez daha 'hayır' diyorum. Göğsüme 'hayır' diye dövme mi yaptırayım?"

"Başta çok uyumlu bir kâtiptin," diyerek gözlemini dile getirdi Yargıç. "Ama şimdi ancak bir mezar taşı kadar hevesin var."

"Yaa öyle," dedi Sherman.

"Çok aksi ve ketumsun," diye şikâyet etti Yargıç. "O kadar ketumsun ki saat kulesinin önünde olsan bana saati söylemezsin."

"Bildiğim her şeyi lak lak söyleyemem. Kendime sakladığım şeyler var."

"Siz gençler ketum oluyorsunuz, erişkin birine göre alenen sinsilik bu."

Sherman gizlediği gerçekleri ve hayalleri düşünüyordu. Mr. Stevens'ın yaptıklarını etrafındakilere hiç anlatmamıştı, ta ki söyledikleri anlaşılmayacak düzeyde kekelemeye başlayana kadar. Annesini aradığını ve Marian Anderson hakkında kurduğu hayalleri de kimselere söylememişti. Kimse, hiç kimse onun gizli dünyasını bilmiyordu.

"Ben de fikirlerimi 'lak lak' anlatmıyorum. Onları anlattığım tek kişi sensin," dedi Yargıç, "torunumla üstünkörü konuşmamın haricinde."

Sherman asla kabul etmese de gizliden gizliye Jester'ın akıllı biri olduğunu düşünüyordu. "O ne diyor?"

"O da çok bencil ve saat kulesinin önünde bile kimseye saati söylemeyecek kadar ketum. Senden daha iyisini beklerdim."

Sherman buradaki rahat, kolay, patronluk taslayabileceği işiyle şimdi kendisinden yazması istenilen mektupları ölçüp tartıyordu. "Sizin için başka mektuplar yazarım. Kabul mektupları, davetiyeler falan."

"Onlar önemsiz," dedi asla davetlere gitmeyen Yargıç. "Yalnızca oyalanmak için."

"Başka mektuplar yazarım."

"Başka mektuplar beni ilgilendirmiyor."

Yargıç'ın el yazısının durumunu gayet iyi bilen Sherman, "Bu konuya bu kadar meraklıysanız mektupları kendiniz de yazabilirsiniz," dedi.

"Sherman, sana oğlum gibi muamele ettim," diye itiraz etti yaşlı adam, "ve evlat nankörlüğü bir yılan dişinden çok daha keskindir."

Yargıç bunu Jester'a da sıklıkla söylerdi ama hiçbir etkisi olmazdı. Oğlan küçükken parmaklarıyla kulaklarını tıkardı ve büyüdüğünde de büyükbabasına umursamadığını göstermek için bir yolunu bulup sözünü kesmeye başlamıştı. Ama Sherman derinden etkilenmişti; gri-mavi gözleri şaşkınlıkla karşısındaki mavi gözlere sabitlenmişti. Yargıç ona üç kez "oğlum" demişti ve şimdi de onunla sanki kendi oğluymuş gibi konuşuyordu. Hiç ebeveyni olmadığı için, anne babaların kalıplaşmış sitem cümlelerini de duymamıştı. Babasını hiçbir zaman aramamıştı ve şimdi de aklındaki o imgeyi her zamanki gibi uzakta tutuyordu: Mavi gözlü Güneyli, bütün o mavi gözlü Güneylilerden biri. Yargıç'ın gözleri maviydi, Mr. Malone'unkiler de öyle. Ve aslında onlar gibi, bankadaki Mr. Breedlove'ın ve Mr. Taylor'ın da gözleri maviydi; rasgele düşününce Milan'da onlarca, yakın

kasabalarda yüzlerce ve Güney'de binlerce mavi gözlü adam vardı. Yine de Yargıç, Sherman'a özellikle nezaket gösteren tek beyaz adamdı. Ve böylesi bir nezaketten şüphelenen Sherman merak ediyordu: Yıllar önce onu golf göletinden çekip çıkardığında Yargıç neden üzerinde yabancı kelimeler yazan, kendi isminin kazındığı bir saat vermişti ona? Şüphelerini uzakta tutmaya çalışsa da Yargıç'ın böyle lüks yemekler yenebilen rahat bir iş için neden Sherman'ı tuttuğu düşüncesi aklından çıkmıyordu.

Sherman'ın canı sıkkındı ve yalnızca bir sıkıntıdan diğerine geçebiliyordu: "Zippo'nun aşk mektuplarını ben yazardım. O da yazabiliyor tabii ama onun mektupları hiç süslü olmuyor, Vivian Clay'i heyecanlandırmıyordu. Sonra ben, 'Aşkın şafağı üzerimi sardı' ve 'Seni şimdi olduğu kadar tutkumuzun günbatımında da seveceğim' diye yazdım. Mektuplarda bol bol 'şafak' ve 'günbatımı' gibi kelimeler ile güzel renkler vardı. Sık sık 'sana tapıyorum' lafını aralara serpiştiriyordum ve çok geçmeden Vivian heyecanlanmakla kalmamış, kıkırdayıp durmaya başlamıştı."

"O zaman neden benim Güney hakkındaki mektuplarımı yazmıyorsun?"

"Çünkü o fikir çok tuhaf ve zamanı geriye alır."

"Bana tuhaf ya da gerici denmesi umurumda değil."

"Yazdıklarım yüzünden iyi bir evden oldum çünkü aşk mektuplarından sonra Vivian gidip Zippo'ya evlenme teklif etti ve Zippo da memnuniyetle kabul etti. Bu demektir ki başka bir ev bulmam gerekecek, kendi yazımla kendimi kapı dışarı ettim."

"Başka bir ev buluverirsin kendine."

"Zor."

"Ben olsam taşınmaya dayanamazdım. Gerçi torunumla ben bu büyük evde bir ayakkabı kutusundaki iki bezelye gibi dolaşıp duruyoruz."

Yargıç renkli camları, ağır ve eski mobilyalarıyla Kraliçe Victoria tarzındaki gösterişli evini düşünüp içini çekti. Milan'da oturanlar burası için sık sık "astarı yüzünden pahalı" deseler de bu gururlu bir iç çekişti.

"Sanırım başka bir eve taşınacağıma Milan mezarlığına taşınmayı tercih ederim." Yargıç söylediği şeyi düşündü ve hemen telaşla geri aldı: "Üfff, öyle demek istemedim oğlum." Usulca tahtaya vurdu. "Aptal bir ihtiyar için ne kadar aptalca bir laf. Hatıralar yüzünden başka yerde oturmak zor olurdu diye düşünüyordum sadece."

Yargıç'ın sesi titriyordu ve Sherman sertçe "Söylenip durmayın. Kimse *sizi* buradan kovmuyor," diye çıkıştı.

"Bu ev konusunda duygusal olduğumu söyleyebilirim. Mimarisini takdir etmeyen birkaç kişi var. Ama ben çok seviyorum, Miss Missy de severdi ve oğlum Johnny bu evde büyümüştü. Torunum da öyle. Bazı geceler sadece yatakta yatar ve hatıralara dalarım. Sen de bazen öylece yatıp hatıralarını düşünür müsün?"

"Yok."

"Gerçekten olan ve olmuş olabilecek şeyleri düşünüyorum. Annemin Eyaletler Arası Savaş hakkında anlattığı hikâyeleri hatırlıyorum. Hukuk fakültesinde öğrenci olduğum yılları, gençliğimi ve Miss Missy'le evliliğimi hatırlıyorum. Komik şeyleri. Üzücü şeyleri. Hepsini hatırlıyorum. Aslında eski şeyleri dünden daha iyi anımsayabiliyorum."

"Yaşlı insanların böyle olduklarını duymuştum. Herhalde doğru duymuşum."

"Herkes bir şeyleri film gibi net ve eksiksiz olarak hatırlayamaz."

"Lak lak," dedi Sherman fısıltıyla. Sağır kulağına doğru söylediği halde ihtiyar Yargıç bunu duydu ve duyguları incindi.

"Geçmiş hakkında gevezelik ediyor olabilirim ama o geçmiş benim için *Milan Courier* kadar gerçek. Ve benim ya da akrabalarımın ve arkadaşlarımın başından geçtiği için

daha da ilginç. Sen doğmadan çok çok önce de ben Milan kasabasında olup biten her şeyden haberdardım."

"Benim nasıl doğduğumu biliyor musunuz?"

Yargıç tereddüt etti, bildiğini inkâr etmeye yeltendi ama yalan söylemek zor geldiği için hiçbir şey söylemedi.

"Annemi tanıyor muydunuz? Babamı tanıyor muydunuz? Nerede olduklarını biliyor musunuz?"

Ama geçmişin hatıralarında kaybolmuş olan Yargıç cevap vermeyi reddetti. "Benim her şeyi anlatan yaşlı bir adam olduğumu düşünebilirsin ama bir hukukçu olarak yargılarımı kendime saklar ve bazı konularda bir mezar kadar sessiz kalırım."

Sherman ne kadar yalvarsa da ihtiyar Yargıç bir puro hazırlayıp sessizce içti.

"Bilmeye hakkım var."

Yargıç çıt çıkarmadan purosunu içerken Sherman yine onun kendinden şüphe etmesi için uğraşmaya başladı. İki can düşmanı gibi oturuyorlardı.

Uzun bir süre sonra Yargıç şöyle dedi: "Ne oldu, neyin var Sherman? Âdeta tekinsiz biri gibi gözüküyorsun."

"Tekinsiz hissediyorum çünkü."

"Pekâlâ, bana öyle garip garip bakmaktan vazgeç."

Sherman onun huzursuz hissetmesi için uğraşmayı sürdürdü. "Üstelik," dedi, "istifa etmeyi de aklıma koydum. Buna ne dersiniz?"

Bunu söyledikten sonra, Yargıç'ı cezalandırdığı için memnun olarak ve kendisini de cezalandırdığını hiç düşünmeden akşamüzeri vakitlerinin ortasında bastı gitti.

On

Yargıç oğlundan çok nadir bahsetse de rüyalarında sık sık onunla birlikteydi. Oğlunun hatırası yalnızca rüyalarında, hatırlamanın ve arzulamanın eşsizliğinde yaşıyordu. Ve bu yüzden böyle rüyalardan uyandığında hep huysuz oluyordu.

Yargıç uyumadan hemen önce kurduğu hayaller dışında çoğunlukla anı yaşadığı için geçmişi, bir yargıç olarak neredeyse sınırsız güce –hatta yaşatma ve öldürme gücüne– sahip olduğu geçmişi pek düşünmezdi. Kararlarını enine boyuna kafa yorduktan sonra vermişti; asla bir duanın yardımı olmadan ölüm cezası vermeyi düşünmemişti. Dindar olduğundan değil, ama sanki dua etmek bir şekilde sorumluluğu Fox Clane'den alıp damla damla Tanrı'ya aktarıyordu. Bütün bunlara rağmen hata yaptığı da olmuştu. Yirmi yaşında bir zenciyi tecavüz suçundan ölüme mahkûm etmiş ve o idam edildikten sonra başka bir zenci söz konusu suçu işlediğini itiraf etmişti. Ama bir yargıç olarak o nasıl sorumlu olabilirdi ki? Jüri iyice düşünüp taşındıktan sonra genci suçlu bulmuş ve affını önermemişti; Yargıç'ın kararı sadece eyaletin örf-âdet hukukuna göre verilmişti. Oğlan "Ben yapmadım," deyip dururken bunun hakikatin ta kendisi olduğunu nereden bilebilirdi? Bu vicdan sahibi birçok sulh yargıcını mezara götürebilecek bir yanlışlıktı,

ama Yargıç büyük bir pişmanlık duysa da oğlanın on iki dürüst vatandaştan oluşan bir jüri tarafından yargılandığını ve kendisinin yalnızca kanunun aracısı olduğunu aklından çıkarmamaya çalıştı. Neticede bu adli hata ne kadar vahim olursa olsun, ilelebet yas tutacak hali yoktu.

Zenci Jones'un meselesiyse bambaşkaydı. Beyaz bir adamı öldürmüş ve bunun meşru müdafaa olduğunu söylemişti. Cinayetin şahidi beyaz adamın karısı Mrs. Ossie Little'dı. Olay şöyle olmuştu: Jones ve Mr. Ossie Little, Sereno yakınlarındaki Gentry çiftliğinde ortakçıydılar. Ossie Little karısından yirmi yaş büyüktü, yarı zamanlı bir vaizdi ve Kutsal Ruh'un etkisine giren coşkulu cemaatini tuhaf şekillerde konuşturabiliyordu. Onun dışında paytak paytak dolaşıp duran, çiftliği çürümeye terk etmiş kötü bir kiracıydı. Sıkıntılar, Jessup taraflarındaki kuraklıktan mahvolmuş çiftliklerinden kalkıp gelen bir ailenin çocuk yaştaki kızıyla evlenmesi üzerine başlamıştı. Eski bir hurda arabayla umuda ve California'ya doğru giderken Georgia'dan geçmeleri gerekmiş ve bu esnada vaiz Little'la tanışıp küçük kızları Joy'u onunla evlenmeye zorlamışlardı. Buhran yıllarına özgü basit, nahoş bir hikâyeydi ve sonunun iyi olması beklenemezdi; elbette ki bu hüzünlü olayın hiçbir yanından iyi bir şey çıkmadı. On iki yaşındaki çocuk gelin, bu kadar genç yaşta nadiren rastlanılacak bir karaktere sahipti. Yargıç onu küçük, tatlı bir şey olarak hatırlıyordu; başta puro kutusundaki bebek kıyafetlerini oyuncak bebeğine giydirerek evcilik oynuyordu, sonra daha on üçüne gelmeden kendisinin bakıp büyüteceği gerçek bir bebeği olmuştu. Ardından her zaman olduğu gibi sorunlar arka arkaya gelmeye başladı. Önce genç Mrs. Little'ın bitişik çiftlikteki siyahi kiracıyı yakışık almayacak kadar sık gördüğü söylentisi çıkmıştı. Sonra Little'ın tembelliğine öfkelenen Bill Gentry, onu çiftlikten kovup payını Jones'a vermekle tehdit etmişti.

Gece çok soğuk olduğu için Yargıç yatağına bir battaniye daha serdi. Güzel, sevgili oğlunun zenci katillerle, sünepe vaizlerle, çocuk gelinlerle ne işi olurdu? Nasıl? Ah, nasıl? Ve oğlunu nasıl korkunç bir çukurda kaybetmişti!

Meşru müdafaa ya da değil, zenci ölmeye mahkûmdu ve Johnny de bunu herkes kadar iyi biliyordu. Öyleyse başından ümitsiz vaka olduğu belli olan bir davayı almakta niye ısrar etmişti? Yargıç bu kararından vazgeçirmek için onunla münakaşa etmişti. Ona ne kazandıracaktı bu iş? Yalnızca başarısızlık. Ne var ki Yargıç bunun genç bir adamın gururunun kırılmasından, tecrübesiz bir avukatın başarısızlığından daha fazlasına sebep olacağını, anlaşılması zor bir gönül yarasına ve ölüme yol açacağını hiç tahmin etmiyordu. Ama nasıl, ah nasıl? Yargıç yüksek sesle inledi.

Hüküm vermek zorunda olmasının dışında mümkün mertebe davadan uzak durmuştu. Johnny'nin bu davaya iyice dalmış olduğunu, gün ışıyana kadar lambaların yandığını, Jones'u savunmak için kendi öz kardeşini savunacakmış gibi kanunlarla hemhâl olduğunu biliyordu. Johnny dava üzerine altı ay çalışmıştı, Yargıç bu sürede olacakları anlaması gerektiğini düşünerek kendini suçluyordu. Ama nereden bilebilirdi, aklını okuyamazdı ki... Johnny mahkeme salonunda ilk cinayet davasına bakan bütün acemi avukatlar gibi gergindi. Oğlu davayı almayı kabul ettiğinde Yargıç endişelenmiş ve önceleri işi ele alış tarzına hayret etmişti, çetrefilli bir davaydı bu. Johnny güzel konuşuyor, gerçekleri inandığı gibi anlatıyordu. Ama bu şekilde on iki dürüst vatandaşı nasıl etkileyebilirdi ki? Sesi duruşma avukatlarının çoğu gibi yükselip alçalmıyordu. Önce bağırıp sonra tam suçlama kısmında sesini fısıltıya indirmemişti. Johnny sanki mahkemede değilmiş gibi sakince konuşuyordu, karşısındaki jüriyi nasıl etkileyebilirdi? Çatlayan sesiyle adaletten bahsediyordu. Aynı zamanda veda şarkısını söylüyordu.

Yargıç o an başka şeyler düşünmek istiyordu; Miss Missy'nin hayalini kurup uykuya dalmak istiyor, ama en çok da Jester'ı görmek istiyordu. Yaşlılıkta ve uzun süreli hastalıklarda hikâyeler bir hatırlandı mı zihni büyüler. Operada bir locası olduğu zamanları düşünmenin şimdi bir faydası yoktu, Atlanta Operası'nın açıldığı zamandı. Galaya erkek kardeşiyle yengesinin yanı sıra Miss Missy'le babasını da davet etmişti. Yargıç bir loca dolusu arkadaş çağırmıştı. İlk gösteri *Kaz Çobanı Kız* idi ve Geraldine Farrar'ın koşum gibi bir şeyle bağlanmış iki canlı kazla sahneye girdiğini gayet iyi hatırlıyordu. Canlı kazlar "Vak, vak," deyince Miss Missy'nin babası Mr. Brown, "Bu akşam anladığım ilk kahrolası şey bu," demişti. Miss Missy ne kadar utanmış ve Yargıç nasıl da memnun olmuştu. Almanca cırlayan Almanların kafalarını şişirmelerini ve vakvaklayan kazları dinlemiş, orada müzikten anlayan bilgili biriymiş gibi oturmuştu. Bütün bunları düşünmek faydasızdı. Aklı yine Ossie Little'a, kadına ve Jones'a gitti; dinlenmesine izin vermeyecekti belli ki. Kendi zihnine karşı mücadele etti.

Jester eve ne zaman gelecekti? Oğlana hiçbir zaman sert davranmamıştı. Evet, yemek odasında, şöminenin üzerindeki vazoda şeftali ağacından bir sopa vardı ama onu Jester'da hiç kullanmamıştı. Bir seferinde Johnny ekmekten parçalar koparıp koparıp hizmetçiye ve anne babasına fırlatınca Yargıç'ın tepesi atmış, şeftali sopasını alıp küçük oğlunu kütüphaneye sürüklemiş, orada bütün ev halkının feryatları arasında çıplak ve kasılan bacaklarına iki üç kez şaklatmıştı. Bundan sonra sopa şöminenin üstündeki vazoda bir tehdit unsuru olarak kalmış ama o günden bugüne bir daha kullanılmamıştı. Oysa Kutsal Kitap şöyle der: "Oğlundan değneği esirgeyen, onu sevmiyor demektir. Seven baba özenle terbiye eder."* Şeftali sopası daha sık kullanılsaydı Johnny

* *Kutsal Kitap*, Süleyman'ın Özdeyişleri 13:24. Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 2009. (ç.n.)

hâlâ hayatta olur muydu? Bundan şüpheliydi ama yine de merak ediyordu. Johnny fazla tutkuluydu; kolayca ayırt edilebilecek türden –birlik olma tutkusu, kadınlarını siyahi ve yabancı istilacılara karşı koruyan Güneyli tutkusu– olmasa bile, kendisine ve diğer Milanlılara tuhaf gelse de her şeye rağmen bu da bir tutkuydu.

Hikâye, hummalı bir beyni tokmaklayan can sıkıcı sesler gibi diretiyordu. Yargıç kocaman yatağında ağır ağır döndü. Jester eve ne zaman gelecekti? Çok geç olmuştu. Ama ışığı açtığında saatin daha dokuz bile olmadığını gördü. Yani Jester o kadar da geç kalmamıştı. Saatin solundaki şömine rafında Johnny'nin fotoğrafı duruyordu. Kaybettiği bu genç yüzün coşkusu, lamba ışığında çiçeklenmiş gibi görünüyordu. Johnny'nin çenesinin solunda küçük bir doğum lekesi vardı. Bu kusur Johnny'nin yüzünün güzelliğini belirginleştiriyordu ve Yargıç bunu fark edince kalbi daha da kırıldı.

O küçük doğum lekesine her baktığında ıstıraptan kasılmasına rağmen Yargıç oğlu için ağlayamıyordu. Çünkü tüm bu duyguların altında her zaman bir kırgınlık vardı; Jester'ın doğumuyla yatışan, zaman geçtikçe biraz olsun hafifleyen ama her zaman ve ebediyen orada olacak olan bir kırgınlık. Sanki oğlu biricik varlığından Yargıç'ı yoksun bırakarak ona ihanet etmişti, bu tatlı ve hain hırsız kalbini yağmalamıştı. Johnny başka bir şekilde, kanserden ya da lösemiden ölseydi –Yargıç, Malone'un hastalığı hakkında söylediklerinden fazlasını biliyordu– sakin bir yürekle yas tutabilir, ağlayabilirdi. Ama intihar, kasıtlı bir hınç alma eylemi gibiydi ve Yargıç'ın kırıldığı nokta da buydu. Fotoğrafta Johnny hafifçe gülümsüyor ve doğum lekesi ışıltılı yüzünü daha da vurguluyordu. Yargıç dolanmış örtüleri açtı ve yavaşça yataktan kalktı, sağ eliyle kendini dengeleyerek karşı duvara doğru yürüdü. Johnny'nin fotoğrafını alıp yazı masasının çekmecesine koydu. Sonra tekrar yatağa yöneldi.

Noel çanlarının sesi geliyordu. Yargıç için Noel yılın en hüzünlü zamanıydı. Dünyaya neşe dağıtan çanlar... öyle hüzünlü, öyle terk edilmiş, öyle yalnızdı ki. Karanlık gökyüzü bir şimşekle aydınlandı. Fırtına mı geliyordu? Keşke Johnny'ye yıldırım çarpmış olsaydı. Gerçi insan seçim yapamıyordu. Ne doğumda ne de ölümde seçme hakkı vardı. Yalnızca intihar edenler, hayatın çapcanlı halini hor görüp mezarın hiçliğini yeğleyerek bir seçim yapabiliyordu. Bir şimşek daha çaktı ve arkasından gök gürültüsü geldi.

Doğru, şeftali sopasını neredeyse hiç kullanmamıştı ama Johnny'ye delikanlılığında öğüt vermişti. Johnny'nin Bolşevikliğe, Samuel Liebowitz'e ve genel olarak radikalliğe duyduğu hayranlık onu kaygılandırıyordu. Johnny'nin gençliğini, Georgia Üniversitesi'nin rugby takımında oyun kurucu oluşunu ve gençlerin hevesleriyle hayallerinin gerçeklerle karşı karşıya geldiklerinde çabucak sönmesini göz önünde bulundurarak kendini avutmuştu. Doğru, Johnny'nin gençlik yılları, babasının Flowering Branch'in şık erkeği olarak kur yapıp Miss Missy'yi kazandığı vals günlerinden, şarkılı danslı günlerden çok farklıydı. Kendi kendine sadece "Şu Cassius'un kupkuru, kansız suratına bak: Çok düşünüyor, korkulur böylelerinden,"* diyordu ama bu meselenin üzerinde fazla durmuyordu, çünkü Johnny'yi tehlikeyle bağdaştırmak aklına hayaline gelmezdi.

Yargıç, Johnny'nin avukatlık bürosuna girdiği yıl bir keresinde sesli ifade etmişti düşüncelerini: "Sıklıkla görüyorum ki Johnny, birisi ezilenlerle fazla ilgileniyorsa, kendisinin ezilmesi de muhtemeldir."

Johnny yalnızca omuzlarını silkmişti.

"Ben çalışmaya başladığımda yoksul bir delikanlıydım. Senin gibi zengin bir adamın oğlu değildim." Johnny'nin yüzünde alevlenen utancı fark ettiği halde sözlerine devam

---

* *Julius Caesar*, I. Perde 2. Sahne, William Shakespeare, çev. Sabahattin Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018. (ç.n.)

etmişti: "Önce yoksul avukatlara düşen ve hayır işi olarak görülen davalardan sakınmıştım. Sonra deneyimim arttı ve kısa zamanda hatırı sayılır gelir sağlayan vakaları almaya başladım. Asıl önem taşıyan mali getiri ya da sunacağı siyasi itibar idi ve hep de öyle oldu."

"Ben o türden bir avukat değilim," demişti Johnny.

"Seni bana benzemeye ikna etmek için uğraşmıyorum," dedi Yargıç, doğruyu söylemekten kaçınarak. "Bir tek şey var, o da ben asla hileli bir dava almadım. Bir müvekkil yalan söylüyorsa anlarım ve o davanın yakınından bile geçmem. Böyle konularda altıncı hissim kuvvetlidir. Golf kulübünün sahasında karısını golf sopasıyla öldüren adamı hatırlıyor musun? Epey yüksek bir ücreti olacaktı ama ben reddettim."

"Hatırladığım kadarıyla şahitler vardı."

"Johnny, zeki bir avukat şahitleri kafesleyebilir, jüriyi de insanların bulunduklarına yemin ettikleri o yerde olmadıklarına ve gördükleri şeyleri görmüş olmalarının imkânsızlığına ikna edebilir. Yine de ben bu davayı ve bunun gibi başkalarını da reddettim. Getirisi ne kadar yüksek olursa olsun, asla nahoş davaları üstlenmedim."

Johnny'nin gülümsemesi fotoğraftaki kadar alaycıydı. "Aman, ne asil bir hareket!"

"Elbette, kârlı davalar haklı nedenlerle birleştiğinde Fox Clane için tam bir cennet oluyordu. Milan Elektrik Şirketi'ni nasıl savunduğumu hatırlıyor musun? Tam bir cennet ve okkalı bir ücret."

"Fiyatlar çok yükselmişti ama..."

"Vatandaşlık haklarını elektrik, gaz karşılığı satamazsın. Ben çocukken bunlar yoktu. Kandilleri temizlemek, sobaya kömür atmak zorundaydık. Ama özgürdüm."

Johnny bir şey söylememişti.

Yargıç zaman zaman oğlunun küçük doğum lekesi şiddetli duygu nöbetlerine neden olduğunda ya da gülüm-

semesi onunla dalga geçiyormuş gibi geldiğinde fotoğrafı indirirdi. Fotoğraf, Yargıç'ın havası değişene ya da oğlunun suretinin yokluğuna artık dayanamaz hale gelene kadar çekmecede kalırdı. Sonra gümüş çerçevesiyle tekrar ortaya çıkardı ve Yargıç o küçük lekeye uzun uzun bakar, hatta mesafeli ve tatlı gülümsemesine de katlanırdı.

"Beni yanlış anlama," diye öğütlemişti onca yıl önce, "kârlı davaları alıyorum ama kendi çıkarım için değil." Bu deneyimli avukat ve eski kongre üyesi, genç oğlundan bir takdir sözü duymak için can atıyordu. Acı gerçekleri söylemede gösterdiği dürüstlük Johnny'ye alaycılık gibi mi gelmişti?

Bir süre sonra Johnny, "Bu geçtiğimiz yıl sık sık senin ne kadar sorumluluk sahibi biri olduğunu merak ettim," demişti.

"Sorumluluk sahibi!" Yargıç kıpkırmızı oluvermişti. "Milan'daki, Georgia'daki, bütün Güney'deki en sorumluluk sahibi vatandaş benim."

Johnny, "Tanrı Kralı Korusun" marşının melodisine öykünerek "Tanrı Güney'e yardım etsin" diye şarkı söylüyordu.

"Ben olmasaydım sen nerede olurdun acaba?"

"Cennetin çamaşır ipine asılı bir paçavra." Johnny'nin sesi değişmişti. "Senin oğlun olmayı hiç istemedim."

Yargıç hâlâ heyecandan kızarmış bir halde "Ama ben hep senin oğlum olmanı istedim," demek istemişti. Ama onun yerine "Bu ihtiyara nasıl bir oğul uygun düşerdi sence?" diye sordu.

"Şeye ne demeli..." Johnny'nin aklından hayali oğullar geçti. "Hah, Alec Sisroe'ya ne dersin?" Johnny'nin gülüşü babasının gürleyen kahkahalarına karıştı. "Annem annem, ah anneciğim," diye tekrarladı Yargıç, tükürüklerinin ve çılgın kahkahalarının arasında. Çünkü Alex Sisroe, her Anneler Günü'nde İlk Baptist Kilisesi'nde bu şiirden* alıntılar yapar-

* "Mother o' Mine" Bir Rudyard Kipling şiiri. (ç.n.)

dı. Titiz, çelimsiz bir ana kuzusuydu ve Johnny onu taklit eder, babası bundan keyif alır ama annesi hoş görmezdi.

Bu ani, beklenmedik kahkaha tufanı başladığı gibi aniden bitti. Komik olan şeylere aynı şekilde tepki gösteren baba oğul, sık sık böyle kahkaha krizlerine yakalanırlardı. İlişkilerinin bu yanı Yargıç'ı başka varsayımlara, babalarda sıkça rastlanan bir yanılgıya sevk ediyordu. "Johnny'yle ben baba oğuldan çok iki kardeş gibiyizdir. Balığa çıkma ve avlanma sevgimiz aynı, değer yargılarımız aynı, oğlumun da hiç yalan söylediğine rastlamadım; ayrıca ilgi alanlarımız aynı, eğlendiğimiz şeyler aynı." Yargıç bu kardeşçe benzerlikleri Malone'un eczanesinde, adliyede, New York Café'nin arka odasında ve berberde onu dinleyenlere tekrar tekrar anlatırdı. Dinleyenler çekingen, genç Johnny Clane'le nevi şahsına münhasır babası arasında çok az benzerlik gördükleri için bir yorumda bulunmazlardı. Yargıç kendisiyle oğlu arasındaki farkın gitgide açıldığını idrak ettiğinde sanki kelimeler arzuları gerçeğe dönüştürebilirmiş gibi baba oğul konusunu dilinden düşürmez hale gelmişti.

"Annem annem" çocuk için attıkları kahkaha belki de paylaştıkları son şakaydı. Johnny sorumluluktan söz edince tepesi atan Yargıç kahkahasını kısa kesmiş ve "Milan Elektrik Şirketi için davayı almamı eleştiriyorsun galiba. Haklı mıyım, oğlum?" demişti.

"Evet, efendim. Fiyatlar yükselmişti."

"Bazen olgun bir zihin için kötünün iyisini seçmek acı verici bir karar olabilir. Ve bu davaya siyaset karışmıştı. Harry Breeze ya da Milan Elektrik ile ilgili bir talimat olduğundan değil, Federal Hükümet'in çirkin yüzünü göstermesinden. TVA* ve ona benzer elektrik santrallerinin tüm ulusu kontrol ettiğini düşünsene. Sinsice yayılan felcin kötü kokusunu alabiliyordum."

---

* Tennessee Valley Authority (Tennessee Vadisi İdaresi). (ç.n.)

"Sinsice yayılan felç kokmaz," demişti Johnny.

"Hayır ama sosyalizm benim burnuma kötü kokuyor. Üstelik sosyalizm insanların şahsi girişimlerini engeller ve..." Yargıç bir benzetme bulabilmek için aniden sustu. Sonra "İnsanları kurabiye kalıplarına sokar, standartlaştırır," dedi hararetle. "Bir zamanlar sosyalizmle ve hatta komünizmle bilimsel olarak ilgilenmiş olduğumu bilmek belki ilgini çeker oğlum. Evet, tamamen bilimsel olarak ve çok kısa bir süre için. Sonra bir gün, birörnek jimnastik kıyafetleri giymiş, hep birlikte çömelip aynı egzersizi yapan onlarca Bolşevik genç kadının olduğu bir fotoğraf gördüm. Onlarcası aynı egzersizi yapıyordu; göğüsleri aynı, bacakları aynı, hepsinin duruşu, kaburgası, kalçası aynıydı, tıpatıp aynıydı. İster Bolşevik ister Amerikalı olsun, ister çömelsin ister ayakta dursun, normalde sağlıklı kadın bedeninden zerrece iğrenmediğim halde o fotoğrafı ne kadar çok incelersem o kadar çok tiksinmiştim. Gerçi o hayat dolu onlarca kadın bedeni arasından bir tanesini pekâlâ beğenebilirdim ama peş peşe birbirinin aynı olduklarını görünce tiksindim. Bütün ilgim, bilimsel de olsa sona erdi. Bana standartlaştırmadan bahsetme."

"En son Milan Elektrik Şirketi'nin birim fiyatlarını yükselttiğinden bahsediyorduk," demişti Johnny.

"Özgürlüğümüzü sürdürmek, sosyalizmin yayılan felcinden ve Federal Hükümet'ten sakınabilmek için birkaç peni nedir ki? Üç kuruş için doğuştan gelen haklarımızı satmamız mı gerekiyor?"

O zamanlar, yaşlılık ve yalnızlık Yargıç'ın bütün kinini Federal Hükümet'e yöneltmemişti henüz. Geçici öfke patlamalarını hâlâ bir ailesi olduğundan ailesine ya da meslektaşlarına yansıtıyordu. O sıralar becerikli ve çalışkan bir hukukçuydu ve Bartlett, Shakespeare ya da Kutsal Kitap'tan yanlış alıntılar yaptıklarında genç ceza avukatlarını düzeltme huyundan vazgeçemiyordu; kürsüde olsun olmasın, söyle-

dikleri halen dinleniyor ve önemseniyordu. O sıralar öncelikli sorunu Johnny'yle aralarındaki uçurumun derinleşmesiydi ama bu sorun henüz endişeye dönüşmemişti ve doğrusu bunu oğlanın gençlik budalalığına bağlama hatasına düşmüştü. Johnny bir danstan sonra kalkıp evlendiğinde endişelenmemişti, kızın babasının bilindik bir içki kaçakçısı olmasından kaygı duymamıştı; içten içe meşhur bir içki kaçakçısını ailecek yenen yemekleri mahvedebilecek ya da kendisinin alışkanlıklarına karışabilecek bir vaize tercih ediyordu. Miss Missy bu meselede cesurca davranmış, Mirabelle'e ikinci en değerli inci kolyesi ile lal taşından bir broş vermişti. Miss Missy, Mirabelle'in iki yıl Hollins College'da müzik okumuş olmasını çok önemsiyordu. Aslında ikisi birlikte düetler çalışmış ve "Türk Marşı"nı ezberlemişlerdi.

Yargıç'ın kuruntuları, Johnny daha bir yılı dolmadan Jones'un kamu davasını üstleninceye kadar endişeye dönüşmemişti. Johnny'nin bir damla sağduyusu bile yoksa üniversiteden yüksek onur derecesiyle mezun olmasının ne faydası vardı? Johnny'nin hukuk bilgisi ve eğitimi, jürideki on iki dürüst vatandaşın her birinin nasırlarına bastığında ne işe yarardı?

Oğluyla davayı tartışmaktan kaçınarak, onu bir avukatın jüri üyelerine karşı hassasiyeti konusunda uyarmıştı. "Onların seviyesine göre konuş ve Tanrı aşkına onları yukarı çekmeye çalışma," demişti. Ama Johnny bunu yapar mıydı? Bu Georgia'lı yoksul çiftçiler, fabrika işçileri ve ortakçılar sanki Yüksek Mahkeme'nin eğitimli üyeleriymiş gibi yapmıştı savunmasını. Böyle de yetenekliydi... Ama sağduyudan eser yoktu.

Jester, Yargıç'ın odasına geldiğinde saat dokuz buçuktu. İki katlı bir sandviç yiyordu, yaşlı adam aklına düşen kaygılar ve ıstıraplarla dolu saatlerden sonra sandviçe iştahla baktı. "Seni yemeğe bekledim."

"Sinemaya gittim ve eve gelince kendime bir sandviç yaptım."

Yargıç gözlüğünü taktı ve dikkatle kalın sandviçe baktı. "İçinde ne var?"

"Fıstık ezmesi, domates, jambon ve soğan."

Jester sandviçten ağız dolusu bir lokma ısırdı ve kalın bir parça soğan halıya düştü. Yargıç iştahını bastırmak için hevesli bakışlarını lezzetli sandviçten ayırıp mayonezle halıya yapışan soğana çevirdi. İştahı hâlâ yerindeydi, bu yüzden "Fıstık ezmesinde çok kalori var," dedi. İçki dolabını açıp kadehine biraz viski koydu. "Bunun otuz mililitresi sadece seksen kalori. Zaten daha çok istediğim şey de bu."

"Babamın resmi nerede?"

"Şuradaki çekmecede."

Büyükbabasının üzgünken resmi saklama âdeti olduğunu gayet iyi bilen Jester sordu: "Ne oldu sana?"

"Kızgınım. Üzgünüm. Aldatılmış gibiyim. Oğlumu düşündüğümde genellikle böyle hissediyorum."

Jester'ın kalbi durdu sanki, babasının bahsi geçtiğinde hep böyle olurdu. Noel çanlarının sesi buz gibi havada çınlıyordu. Yemeyi bıraktı ve deniz kabuğu şeklinde ısırılmış sandviçi usulca yatağın yanındaki komodine koydu. "Benimle babam hakkında hiç konuşmuyorsun," dedi.

"Biz baba oğuldan çok iki kardeş gibiydik. İkiz gibiydik."

"Pek sanmıyorum. Yalnızca içedönük olanlar intihar eder. Ve sen hiç içedönük biri değilsin."

"Benim oğlum da içedönük değildi bunu bilesin, beyefendi," dedi Yargıç, öfkeden tizleşen bir sesle. "Aynı eğlence duygusu, aynı zihinsel kapasite. Baban yaşasaydı bir dâhi olurdu ve bunu laf olsun diye söylemiyorum." (Bu hiç beklenmeyecek kadar doğruydu çünkü Yargıç bu kelimeyi yalnızca Fox Clane ve William Shakespeare için kullanırdı.) "O Jones davasına bulaşana kadar ikiz kardeşler gibiydik."

"Bu, babamın bir ilkeyi yıkmak istediğini söylediğin dava değil mi?"

"Kanunları, ırk geleneklerini, ilkeleri yıkmak hem de!" Gözünü diktiği ısırılmış sandviçi kaptı ve iştahla yedi; ama hissettiği boşluk karnının açlığıyla ilgili olmadığından hiç rahatlamadı.

Yargıç Jester'la oğlu hakkında nadiren konuştuğu ve torununun olağan merakını nadiren giderdiği için, Jester dolaylı sorular sormaya alışmıştı ve şöyle sordu: "Davanın konusu neydi?"

Yargıç o kadar dolaylı bir cevap verdi ki soruyla cevabın doğrudan bir bağı yoktu. "Komünizmin sesi ortalıkta yaygın ve gür bir şekilde duyulmaya başladığında Johnny ergenlik yaşını geçmişti. Beyaz Saray'a kibirli, kodaman şahsiyetler çöreklenmişti; TVA, FHA, FDR* ve bütün o kodaman harflerin zamanıydı. Olaylar ardı ardına geliyordu, zenci bir kadın çıkıp Lincoln Anıtı'nın merdivenlerinde şarkı söylüyor ve benim oğlum..." Yargıç'ın sesi öfkeyle yükseldi, "ve benim oğlum bir cinayet davasında bir zenciyi savunuyordu. Johnny'nin yapmak istediği..." İhtiyar Yargıç gülme krizine girdi, kederli kalbine darbe vuran büyük uyumsuzluğun histerisiydi bu. Bu zorlama kıkırdamalar ve saçılan tükürüklerden sözünü bitiremedi.

"Yapma," dedi Jester.

Yüzü bembeyaz kesilmiş Jester, ciddi bir tavırla onu seyrederken kulak tırmalayan kıkırdamalar ve tükürük saçmalar devam etti. Histeri yeniden sarmadan önce "Ben," diyebildi Yargıç, "gülmüyorum."

Jester koltukta doğruldu, yüzü bembeyazdı. Büyükbabası yine felç nöbeti mi geçiriyor diye telaşa kapıldı. Jester felç nöbetlerinin tehlikeli ve ani olduğunu biliyordu. İnsanlar nöbet geçirirken kıpkırmızı olup böyle gülüyorlar mı diye merak etti. Ayrıca insanların bu felç sonrası nöbetlerde ölebildiklerini de biliyordu.

---

* FHA: Federal Housing Administration (Federal Konut İdaresi), FDR: Franklin D. Roosevelt. (ç.n.)

Büyükbabası kıpkırmızı olup boğularak, kendini gülmekten öldürecek miydi? Jester sırtına vurabilmek için yaşlı adamı kaldırmaya çalıştı ama gücü yetmedi; nihayet gülmeler hafifledi ve sonunda kesildi.

Jester şaşkın vaziyette büyükbabasına bakıyordu. Şizofreninin kişilik bölünmesi demek olduğunu biliyordu. Büyükbabası yaşlılık yüzünden tersine hareket ediyor, ağlaması gerekirken gülmekten katılıyor muydu? Büyükbabasının öz oğlunu sevdiğini biliyordu. Tavan arasında koca bir bölüm Jester'ın ölmüş babası için ayrılmıştı: on tane bıçak ve bir Kızılderili hançeri, bir palyaço kıyafeti, *Rover Boys* serisi, *Tom Swift* serisi, bir yığın çocuk kitabı, bir inek kafatası, patenler, olta takımı, rugby kıyafetleri, beyzbol eldivenleri, güzel şeylerle ve süprüntülerle dolu bir sürü sandık. Ama Jester, ister güzel olsun ister süprüntü, sandıklardaki eşyalarla oynamaması gerektiğini öğrenmişti; çünkü bir seferinde inek kafatasını çiviyle kendi odasının duvarına astığında büyükbabası küplere binmiş ve onu şeftali sopasıyla dövmekle tehdit etmişti. Büyükbabası biricik oğlunu seviyordu, peki öyleyse niye histeri kahkahaları atıyordu?

Jester'ın gözlerindeki soruyu gören Yargıç usulca konuşmaya başladı: "Histeri krizi gerçekten gülmek değildir, oğlum. Yas tutamadığın zaman panik içinde oluşan bir tepki bu. Oğlumun ölümünden sonra dört gün dört gece gülme krizine tutuldum. Doktor Tatum ılık bir banyo için Paul'un beni küvete sokmasına yardım etti, bana sakinleştiriciler verdi ama ben gülmeye devam ettim; aslında bu gülmek değildi, histeriydi. Doktor soğuk duş ve başka sakinleştiriciler de denedi. Ben kriz geçiriyordum ve oğlumun cesedi salonda yatıyordu. Cenaze merasiminin bir gün ertelenmesi gerekti; o kadar zayıf düşmüştüm ki kilisenin koridorunda yürürken iki iri yarı, güçlü adam beni anca ayakta tutmuştu. Zor sığmıştık herhalde," diye ekledi ciddi bir ifadeyle.

Jester aynı sakin sesle sordu: "Ama niye şimdi histeriye kapılıyorsun? Babam öleli on yedi yıldan fazla oldu."

"Bütün bu yıllar içinde oğlumu düşünmediğim tek bir gün bile olmadı. Bazen kısa bir süre, bazen uzun müddet düşündüm. Oğlumdan bahsedecek kadar cesaretimi topladığım nadiren olur ama bugün neredeyse bütün öğleden sonra ve bütün gece boyunca onu andım; sadece gençlikteki neşeli zamanları değil, bizi ayıran ve mahveden o ciddi yetişkinlik dönemlerini de... Oğlumun o son duruşmadaki halini şimdi seni gördüğüm kadar açıkça görüyordum, daha da canlıydı hatta. Ve sesini duyabiliyordum."

Jester iskemlenin kollarını o kadar sıkı tutuyordu ki eklem yerleri beyazlaşmıştı.

"Savunması, ölümcül tek bir kusur haricinde mükemmeldi. Bu ölümcül kusur, jüri üyelerinin meselenin özünü anlayamamış olmalarıydı. Oğlum davayı sanki Georgia eyaletinin Peach County gezici mahkemesindeki jürinin karşısında değil de New York'lu Yahudi avukatların karşısında konuşuyormuş gibi savundu. Hepsi de cahildi. Bu şartlar altında oğlumun açılış konuşması dâhiyaneydi."

Jester ağzını açıp nefes aldı, gergin bir sessizlik vardı.

"Oğlumun ilk talebi jüri üyelerinin kalkıp Amerikan bayrağına bağlılık yemini etmeleri olmuştu. Jüri üyeleri ayağa kalktı, Johnny onlara o saçmasapan yemini baştan sona tekrarlattı. Hem Nat Webber hem ben hazırlıksız yakalanmıştık. Nat itiraz edince ben de tokmağı vurup bunların kayıtlardan çıkarılmasını istedim. Ama fark etmezdi artık. Oğlum maksadına çoktan ulaşmıştı."

"Ne maksadı?"

"Oğlum tek hareketle bu on iki kişiye katılmış ve onları ellerinden geleni yapmaya zorlamıştı. Okulda herkese bu bağlılık yemini öğretilmişti ve bunu okuduklarında bir çeşit kutsal eyleme katılıyorlardı. Tokmağı vurdum!" Yargıç homurdandı.

"Neden kayıtlardan çıkarttırdın?"

"Konu dışıydı çünkü. Oğlum bir savunma avukatı olarak maksadını belirtmiş, menfur, kasti bir cinayet davasını anayasa hukuku seviyesine yükseltmişti. Sonra aynı şekilde devam etti. 'Sevgili jüri üyeleri ve sayın Yargıç...' Oğlum konuşurken tek tek her bir jüri üyesine ve bana dikkatle baktı. 'Bu jürinin üyesi olarak her biriniz büyük bir sorumluluk altına girdiniz. Hiçbir şey sizden ve şu anda yapacağınız işten daha mühim değildir,' dedi." Jester eli çenesinde dikkatle dinliyordu, şarap rengine çalan kahverengi gözleri sorgularcasına açılmıştı.

"Rice Little başından beri Jones'un Mrs. Little'a tecavüz ettiğini ve kardeşinin adamı öldürmeye kalkışırken tamamen haklı olduğu söylüyordu. Rice Little orada kardeşinin mülkünü koruyan küçük kırma bir köpek gibi duruyor ve hiçbir şey onu etkilemiyordu. Johnny Mrs. Little'a sorduğunda, kadın böyle bir durumun olmadığına, kocasının Jones'u kasten, kötü niyetle öldürmeye çalıştığına ve silahı almak için yaşanan boğuşmada öldüğüne yemin etti. Bir eşin böyle bir şeye yemin etmesi tuhaf. Johnny, Jones'un kendisine karşı herhangi uygunsuz bir tavrı olup olmadığını sorduğunda Mrs. Little, 'Asla' dedi ve Jones'un ona her zaman bir hanımefendi muamelesi yaptığını söyledi."

Yargıç, "Bir şey olduğunu görmüş olmam gerekirdi. O zaman görecek gözlerim vardı ama yine göremedim," diye ekledi.

"Onların söylediklerini hâlâ dün gibi hatırlıyor, yüzlerini görebiliyorum. Zanlı, ölümüne korkmuş bir zencinin o kendine has rengindeydi. Pazar günleri kiliseye gittiği dar kıyafetini giymiş olan Rice Little'ın yüzü peynir kabuğu kadar sert ve sarıydı. Mrs. Little öylece oturuyordu, gözleri maviydi, mavi ve küstah, küstah. Oğlum titriyordu. Bir saat sonra özelden genel konulara geçti. 'Böyle bir kaza için

iki beyaz ya da iki zenci yargılanıyor olsaydı, elimizde bir dava bile olmazdı; çünkü Ossie Little'ın davalıyı öldürmeye çalıştığı sırada silahın patlaması bir kazaydı.'

Johnny devam etti: 'Gerçek şu ki bu dava bir beyaz, bir zenci ve böyle bir durumun ele alınışındaki eşitsizlikle ilgilidir. Aslında, sayın jüri üyeleri, bu gibi davalarda yargılanan Anayasa'nın ta kendisidir.' Johnny köleleri azat edip onlara vatandaşlık ve eşit haklar veren ek maddelerden ve Anayasa'nın başlangıç kısmından alıntı yaptı. 'Şimdi okuyacağım sözler bundan yüz elli yıl önce yazılmış ve milyonlarca kişi tarafından dile getirilmişti. Bu sözler ülkemizin kanunudur. Ben, bir yurttaş ve avukat olarak onlara ne bir şey ekleyebilir ne de onlardan bir eksiltme yapabilirim. Benim bu mahkemedeki görevim onları vurgulamak ve uygulamaya çalışmaktır.' Sonra Johnny kendini kaptırıp, 'Seksen yedi yıl önce...' diyerek Gettysburg Konuşması'ndan alıntı yapmaya başladığında yine tokmağı vurdum."

"Niye?"

"Bunlar sadece Lincoln'ın söylediği kişisel sözlerdi, bütün hukuk öğrencileri bunu ezberlerdi, ama ben mahkeme salonumda bunları duymak zorunda değildim."

Jester, "Babam o sözlerden alıntı yapmak istemiş. Şimdi ben de duymak istiyorum," dedi. Jester bu alıntının ne olacağını tam bilmiyordu; ama babasına hiç olmadığı kadar yakın hissetmişti kendini. İntiharın esrarlı iskeleti ve o eski sandıklar yaşayan bir imgeyle ete kemiğe bürünüyordu. Jester heyecanla yerinden kalktı ve bir elini karyolanın direğine dayayıp bir bacağını da diğerinin önüne getirerek beklemeye başladı. Yargıç, konu dinleyiciler karşısında şarkı söylemek, bir şeyler anlatmak ya da sırf sesini duyurmak olunca ikinci bir daveti asla beklemeyen biri olduğundan ciddiyetle Lincoln'ın Gettysburg Konuşması'nı ezberden

okumaya başladı, Jester gözlerinde gurur gözyaşlarıyla, tek ayağı havada, ağzı açık dinliyordu.

Konuşma bitince Yargıç niye bu sözleri aktardığını merak etmişti. "Tarihteki en büyük hitabet örneklerinden biridir ama tehlikeli bir kışkırtıcıdır. Ağzını kapa, evlat."

"Bence bunu kayıtlardan çıkarman kötü olmuş," dedi Jester. "Babam başka ne söyledi?"

"En etkili ve dokunaklı olması gereken kapanış konuşması, Anayasa'dan ve Gettysburg Konuşması'ndan alıntılanan şatafatlı ve orada dile getirilmesi hiç de akıllıca olmayan sözlerin ardından, ne yazık ki tavsadı gitti. Kendi sözleri rüzgârsız bir gündeki bayrak gibi sarktı. İç Savaş'ın ardından yapılan anayasa değişikliklerinin uygulanmadığına değindi. Ama vatandaşlık haklarından söz ederken öyle heyecanlıydı ki 'fatandaşlık' diye çıktı ağzından ve bu da kötü bir intiba bıraktı, doğal olarak kendine güvenini sarstı. Peach County nüfusunun zencilerle beyaz ırklar arasında aşağı yukarı dengede olduğuna işaret etti. Jüride zencilerin temsil edilmediğini fark ettiğini söyledi ve bunun üzerine jüri üyeleri kuşku ve şaşkınlıkla birbirlerine baktılar.

Johnny şöyle sordu: 'Sanık cinayetle mi suçlanıyor, yoksa tecavüzle mi? İddia makamı kurnazca ve kötü imalarla davalının ve Mrs. Little'ın onurunu lekelemeye çalışmıştır. Ama ben onu cinayet suçlamasına karşı savunuyorum.'

Johnny bir doruk noktasına varmaya çalışıyordu. Sağ eli sanki sihirle bir kelime ortaya çıkarmak istermiş gibi havayı kavrıyordu. 'Yüz yıldan fazla bir süredir Anayasa'nın bu sözleri ülkemizin kanunu olmuştur ama bu sözler kanunlarla uygulamaya konmadıkça yetersiz kalır ve bu uzun yüz yıldan sonra bile mahkemelerimiz zenciler söz konusu olduğunda heybetli önyargı ve meşrulaştırılmış zulüm yapıları halindedir. Sözler söylendi. Fikirler şekillendi. Peki, sözler, fikirler ve adalet arasındaki bu sürünceme daha ne

kadar sürecek?' Sonra Johnny yerine oturdu ve ben de kalça kaslarımı gevşettim." diye ekledi Yargıç buruk bir ifadeyle.

"Ne yaptın?" diye sordu Jester.

"Kalçamı gevşettim, Johnny vatandaşlık yerine 'fatandaşlık' deme hatasını yapınca kasılıp kalmıştım. Konuşması bittiğinde rahatladım."

"Bence muhteşem bir savunmaymış," dedi Jester.

"İşe yaramadı. Jürinin kararını beklemek üzere odama çekildim. Sadece yirmi dakika sonra çıkmışlardı bile. Adliyenin bodrumuna inip kararlarını oylamaya anca yetecek bir süre. Kararın ne olacağını biliyordum."

"Nereden bilebilirdin?"

"Böyle durumlarda tecavüzün yalnızca söylentisi bile olsa karar her zaman suçlu olarak çıkmıştır. Ve Mrs. Little'ın kocasının katili lehine konuşmaya böyle hazır olması alenen tuhaftı. Bu sırada ben yeni doğmuş bir bebek kadar masumdum, oğlum da öyleydi. Ama jüri pis kokular almıştı ve adamın suçlu olduğuna karar verdi."

"Ama bu bir iftira değil miydi?" dedi Jester kızgınlıkla.

"Hayır. Jürinin kimin doğruyu söylediğine karar vermesi gerekiyordu ve bu durumda doğru karar aldılar, gerçi o zaman pek önemsememiştim. Karar açıklandığında Jones'un annesi mahkeme salonunda bir çığlık kopardı, Johnny'nin beti benzi attı ve Mrs. Little sandalyesinde sallanmaya başladı. Sadece Sherman Jones bu kararı soğukkanlılıkla karşıladı."

"Sherman mı?" Jester'ın rengi attı, hemen ardından kızardı. "Zencinin adı Sherman mıydı?" diye sordu ifadesiz bir ses tonuyla.

"Evet, Sherman Jones."

Jester'ın kafası karışmıştı ve şansını denemek için oldukça dolaylı bir soru yöneltti: "Sherman alışılmış bir isim değil."

"General Sherman Georgia'dan geçtikten sonra birçok siyahi oğlana onun adı verilmişti. Bizzat ben hayatım boyunca beş altı Sherman tanıdım."

Jester tanıdığı tek Sherman'ı düşünüyordu ama sessiz kaldı. Yalnızca, "Anlamıyorum," diyebildi.

"Ben de o zamanlar anlamamıştım. Gözlerim vardı ama göremedim. Kulaklarım vardı ama duyamadım. Keşke o mahkeme salonunda Tanrı vergisi sezgilerimi kullansaydım ya da keşke oğlum bana sırrını açıklasaydı..."

"Hangi sırrını?"

"O kadına âşık olduğunu ya da âşık olduğunu sandığını."

Jester'ın gözleri şaşkınlıktan kocaman oldu. "Ama olamaz! Annemle evliydi!"

"Senle ben büyükbaba ve torundan çok ikiz kardeşler gibiyiz oğlum. Tıpatıp aynıyız. Aynı masumiyet, aynı namus duygusu."

"İnanmıyorum buna."

"Bana söylediğinde ben de inanmamıştım."

Jester annesi hakkında çok şey dinlemiş ve böylece merakı giderilmişti. Bildiği kadarıyla annesi dondurmayı, özellikle de dondurmalı pastayı severdi, piyano çalardı ve Hollins College'da müzik eğitimi almıştı. Bu bölük pörçük bilgiler ona çocukluğunda zorlanmadan, gelişigüzel anlatılmış ve babası için hissettiği huşu ve esrarı annesi uyandırmamıştı.

"Mrs. Little nasıl biriydi?" diye sordu Jester, sonunda.

"Şırfıntının tekiydi. Çok soluk, çok hamile ve çok mağrurdu."

"Hamile mi?" diye sordu Jester, tiksinerek.

"Hem de fena halde! Kızıldeniz'in İsrailoğulları için yarıldığı gibi insanların da kendisiyle bebeği için ayrılıp yol vermelerini beklermiş gibi yürüyordu sokakta."

"Öyleyse babam nasıl ona âşık olmuş olabilir?"

"Âşık olmak dünyadaki en kolay iştir. Önemli olan âşık kalmaktır. Bu gerçek aşk değildi. Bir davaya âşık olmak gibiydi. Ayrıca baban bir hamle yapmadı. Buna tutulma da diyebilirsin. Oğlum Püriten'di ve ilk görüşte aşka inanan, en ufak dürtüye uyup harekete geçen diğer insanlarla kıyaslandığında Püritenler daha çabuk kapılır sanrılara."

"Babamın annemle evli olup başka bir kadına âşık olması ne feci." Jester durumun dramatikliğinden heyecanlanmıştı ve dondurmalı pasta seven annesine bir bağlılık hissetmiyordu. "Annem biliyor muydu?"

"Tabii ki hayır. Oğlum kendini öldürmeden sadece bir hafta önce söyledi bana, nasıl üzgün, nasıl şoktaydı. Yoksa bana da asla söylemezdi."

"Neden şoktaydı?"

"Bütün bunların üstüne, idam kararının infazından sonra Mrs. Little Johnny'yi çağırttı. Bebeğini doğurmuştu ve ölümün eşiğindeydi."

Jester'ın kulakları kıpkırmızı olmuştu. "Babamı sevdiğini mi söylemiş? Yani tutkuyla?"

"Ondan nefret ediyormuş ve bunu söylemiş. Beceriksiz bir avukat olduğu, müvekkilini yok sayma pahasına adalete dair görüşlerini ortaya döktüğü için ona lanet etmiş. Davayı alelade bir meşru müdafaa davası olarak ele almış olsa Sherman Jones'un şimdi özgür bir adam olacağını söyleyerek Johnny'ye lanet etmiş ve onu suçlamış. Ölümün eşiğinde atıp tutan, inleyen, yas tutan, lanetler okuyan bir kadın. Sherman Jones'un tanıdığı en temiz, en düzgün adam olduğunu ve onu sevdiğini söylemiş. Johnny'ye yeni doğan bebeği göstermiş, bebek kara tenli ve annesi gibi mavi gözlüymüş. Johnny eve geldiğinde bir fıçının içinde Niagara Şelalesi'nden yuvarlanmış bir adama benziyordu.

Johnny'yi bıraktım anlatsın, sonra da şunu söyledim: 'Oğlum, umarım bir ders almışsındır. O kadının Sherman Jones'u sevmiş olmasının imkânı yok. Adam siyah, kadın beyaz.'"

"Büyükbaba, bir zenciyi sevmek, bir zürafayı falan sevmekle aynı şeymiş gibi konuşuyorsun."

"Tabii ki bu aşk değildi. Şehvetti. Şehvet dediğin tuhaf, yabancı, sapkın ve tehlikeli olan şeylerle tetiklenir. Johnny'ye söylediğim buydu. Sonra ona niye bu olayı bu kadar ciddiye

aldığını sordum. Johnny, 'Çünkü Mrs. Little'ı seviyorum, yoksa buna şehvet dememi mi istersin?' dedi.

'Bu ya şehvet ya da delilik, oğlum,' dedim."

"Bebeğe ne oldu?" diye sordu Jester.

"Anlaşılan Mrs. Little öldükten sonra Rice Little bebeği alıp Milan'daki Kutsal Göğe Yükseliş Kilisesi'nde bir sıranın üzerine bırakmış. Rice Little olmalı, aklıma gelen tek kişi o."

"O bebek bizim Sherman mı?"

"Evet, ama bunların hiçbirini ona anlatma," diye uyardı Yargıç.

"Babam Mrs. Little'ın ona bebeği gösterdiği, lanet edip suçladığı gün mü kendini öldürdü?"

"Ertesi hafta Noel öğleden sonrasına kadar bekledi, kafasına biraz mantık sokabildiğimi, bu meseleyi tamamen kapattığımızı zannetmiştim. O Noel de diğer Noeller gibi başlamıştı, sabah hediyeler açıldı, Noel ağacının altında ambalaj kâğıtları birikti. Annesi inci bir kravat iğnesi almıştı ona, ben de bir kutu puroyla darbeye dayanıklı su geçirmez bir saat hediye etmiştim. Johnny'nin saati denemek için onu yere fırlattığını ve bir bardak suya koyduğunu hatırlıyorum. O gün olağandışı bir şeyler olduğunu fark etmediğim için defalarca kendimi suçladım, ikiz kardeşler gibi olduğumuza göre onun umutsuz halini hissetmiş olmam gerekirdi. Darbeye dayanıklı su geçirmez bir saatle öyle maskaralık etmek normal miydi? Söyle bana, Jester."

"Bilmiyorum ama ağlama, Büyükbaba."

Bunca yıldır ağlamayan Yargıç, nihayet oğlu için gözyaşı döküyordu. Torunuyla paylaştığı bu geçmişe yolculuk garip bir şekilde inatçı yüreğini çözmüştü, hıçkırarak ağlıyordu. Her konuda zevkine düşkün olan adam şimdi kendini kaptırmış hıçkırıyordu ve bu da hoşuna gitti.

"Yapma Büyükbaba," dedi Jester. "Yapma Dede."

Saatlerce eskileri andıktan sonra Yargıç yeniden buraya ve bu zamana dönmüştü. "Öldü," dedi. "Benim tatlı oğlum

öldü ama ben yaşıyorum. Ve hayatta konuşacak o kadar çok şey var ki... Gemiler ve lahanalar ve krallar.* Pek doğru olmadı. Gemiler ve, ve..."

"Balmumu," diye hatırlattı Jester.

"Doğru. Hayatta o kadar çok şey var ki, gemiler, balmumu, lahanalar ve krallar. Bu bana yeni bir büyüteç almam gerektiğini hatırlattı, oğlum. *Milan Courier*'ın yazıları gittikçe daha dalgalanıyor. Geçen ay poker oynarken gözümün önünde duran bir sıralı floşu kaçırdım – yediyle dokuzu karıştırmışım. Kendime o kadar kızdım ki New York Café'nin arka odasında avazım çıktığı kadar bağırabilirdim.

Ayrıca şimdiye kadar hep yaşlı kadınlara göre olduğunu ve işe yaramadığını ileri sürmüş olsam da kendime bir işitme cihazı alacağım. Ayrıca önümüzdeki yıllarda duyu organlarım için de destek alacağım. İlerlemiş görme duyusu, işitme duyusu, bütün duyularda büyük bir ilerleme." Yargıç bunun nasıl olacağını açıklamadı ama içinde bulunduğu anda yaşamaktan ve daha canlı bir geleceğin hayalini kurmaktan memnundu. O akşamın duygusallığından sonra o kış gecesi boyunca huzur içinde uyudu ve sabah altı olana kadar uyanmadı.

---

* Lewis Carroll'un *Aynanın İçinden* adlı eserinde yer alan "Mors ile Marangoz" şiirine gönderme. (e.n.)

On Bir

Ben kimim? Neyim? Nereye gidiyorum? Bu sorular, ergen yüreğine hiç rahat vermeyen bu hayaletler nihayet Jester için cevaplanmıştı. Onda suçluluk duygusu yaratıp zihnini bulandıran Grown Boy'la ilgili huzursuz düşler artık onu rahatsız etmiyordu. Sherman'ı bir güruhun elinden kurtarıp kendi hayatını kaybettiği ve Sherman'ın kederle dağılmış bir halde kalakaldığı düşler bitmişti. Marilyn Monroe'yu İsviçre'de bir çığın altından kurtardığı ve New York'ta bir geçit töreniyle karşılanıp kahramanlar gibi konfeti yağmuruna tutulduğu düşler de sona ermişti. Bu ilginç bir hayaldi ama tabii ki Marilyn Monroe'yu kurtarmak bir meslek olamazdı. O kadar çok insanı kurtarmış ve o kadar çok kere kahraman olarak ölmüştü ki... Bu düşleri neredeyse hep yabancı ülkelerde geçiyordu. Milan'da ya da Georgia'da değildi; her zaman İsviçre, Bali ya da başka bir yerdeydi. Ama şimdi düşleri tuhaf bir şekilde değişmişti. Hem gece hem de gündüz düşleri. Geceler boyu düşünde babasını gördü. Babasını bulunca kendisini de bulabilmişti. O tam babasının oğluydu ve avukat olacaktı. Bir sürü seçeneğin verdiği zihin bulanıklığı ortadan kalkınca Jester kendini mutlu ve özgür hissediyordu.

Yeni okul döneminin başlamasından memnundu. Noel için aldığı yepyeni kıyafetleri (yepyeni ayakkabılar,

yepyeni beyaz gömlek, yepyeni flanel pantolon) giydi, "Ben kimim? Neyim? Nereye gidiyorum?" soruları nihayet cevaplandığı için kendini özgür hissediyordu ve içi rahatlamıştı. Bu dönem daha çok çalışacaktı, özellikle de İngilizce ve tarih konularında; ayrıca derste gerekli olsun olmasın Anayasa'yı okuyacak ve önemli nutukları ezberleyecekti.

Babasıyla ilgili kasten yaratılan gizem dağıldıktan sonra büyükbabası arada sırada ondan bahseder olmuştu; çok sık ya da ağlayarak değil de sanki Jester bir Mason, bir Elk ya da ona benzer bir şeyin üyesi olmuş gibi anlatıyordu. Bu sayede Jester da planlarından büyükbabasına bahsedip hukuk okuyacağını söyleyebildi.

"Seni asla buna teşvik etmediğimi Tanrı biliyor. Ama eğer istediğin buysa oğlum, elimden geldiğince sana destek olurum." Yargıç gizliden gizliye çok sevinmişti. Belli etmemek elinde değildi. "Demek büyükbabana benzemeye çalışıyorsun."

Jester, "Babam gibi olmak istiyorum," dedi.

"Baban ya da büyükbaban... Fark etmez. Biz ikiz kardeşler gibiydik. Sen de bir Clane'sin, armut dibine düşer."

"Ah, çok rahatladım," dedi Jester. "Aklımdan yapabileceğim o kadar çok şey geçmişti ki... Piyano çalmak, pilotluk yapmak. Ama hiçbiri tam olarak yerine oturmuyordu. Hep yanlış ağaca tırmanan bir kedi gibiydim."

Yeni yılın başında Yargıç'ın hayatının düzenli akışı aniden bozuldu. Bir sabah Verily işe geldiğinde şapkasını arka verandadaki şapkalığa koymuş ama her zamanki gibi temizliğe başlamak için evin ön kısmına geçmemişti. Kasvetli, aksi ve yatıştırılamaz bir tavırla mutfakta dikiliyordu.

"Yargıç Bey," dedi, "o kâğıtları istiyorum."

"Hangi kâğıtları?"

"Hükümet kâğıtlarını."

Verily'nin sosyal güvenliği tarif etmeye başlaması Yargıç'ın şaşkına dönmesine ve ilk purosunun mahvolmasına yol açtı. "Ben maaşımın bir kısmını hükümete ödüyorum ve sizin de bir kısmını ödemeniz gerekiyor."

"Sana bütün bunları kim anlattı?" İhtiyar Yargıç bunun belki de başka bir Yeniden Yapılanma dönemi olabileceğini düşündü ama bunu belli edemeyecek kadar korkmuştu.

"Herkes bundan bahsediyor."

"Ah Verily, mantıklı ol. Neden paranı hükümete vermek istiyorsun?"

"Çünkü kanun böyle ve hükümet de bunu yapmayan insanları yakalıyor. Tanıdıklarım yakalandı. Gelir vergisi meselesi mi neymiş."

"Ulu Tanrım, gelir vergisi ödemek istemezsin!"

"Evet, istiyorum."

Yargıç zencilerin mantığını anlamakla övünürdü ve onu yatıştıracak bir kararlılıkla şöyle dedi: "Meseleyi tamamen yanlış anlamışsın. Unut gitsin." Çaresizce ekledi: "Ah Verily, on beş yıla yakındır bizimle birliktesin."

"Kanunlara uymak istiyorum."

"Her şeye burnunu sokan bir kanun!"

Verily'nin asıl istediği sonunda ortaya çıktı. "Zamanı geldiğinde emeklilik maaşımı alabilmek istiyorum."

"Emeklilik maaşını ne yapacaksın? Çalışamayacak kadar yaşlandığında ben sana bakacağım."

"Yargıç Bey, yetmiş yaşını çoktan geçtiniz."

Ölümlü olduğundan söz edilmesi Yargıç'ı kızdırdı. Aslında bu durum yüzünden kan beynine sıçramıştı. Ayrıca şaşırmıştı da... Her zaman zencileri çok iyi anladığını düşünmüştü. Her pazar günü yemek vaktinde, "Ah, Verily, Verily, sana diyorum ki sonsuza dek Cennet Krallığı'nda yaşayacaksın..." dediğinde bunun aslında her seferinde Verily'yi nasıl sinirlendirdiğini fark etmemişti. Grown Boy'un ölümünden beri ne kadar sarsılmış olduğunu da fark etmemişti.

Zencileri anladığını zannediyordu ama pek dikkatli biri değildi.

Verily niyetinden vazgeçmeyecekti. "Bir hanım var, hükümet kâğıtlarını halledecek, bana haftada kırk dolar ödeyecek ve cumartesi pazar da izin verecek."

Yargıç'ın kalbi küt küt atıyordu, yüzünün rengi değişti. "Pekâlâ, ona git o zaman!"

"Sizin için çalışacak birini bulabilirim, Yargıç Bey. Ellie Carpenter benim yerime gelebilir."

"Ellie Carpenter mı! Gayet iyi biliyorsun ki onun bir maymun kadar bile kafası çalışmaz!"

"Peki, o hayırsız Sherman Pew?"

"Sherman bir hizmetçi değil."

"Peki, nedir o zaman?"

"Tecrübesiz bir hizmetçi."

"Bu hanım hükümet kâğıtlarını halledecek, bana haftada kırk dolar ödeyecek ve cumartesi pazar izin verecek."

Yargıç daha da sinirlendi. Eski günlerde bir hizmetçiye haftada üç dolar verilirdi ve bu da iyi bir maaş demekti. Ama her geçen yıl hizmetçilerin maaşları artmıştı ve şimdi Yargıç Verily'ye haftada otuz dolar öder hale gelmişti; ayrıca iyi yetişmiş hizmetçilerin otuz beş, hatta kırk dolar aldıklarını da duymuştu. Böyle olduğu halde o günlerde bulunmaz hint kumaşı gibiydiler. Yargıç her zaman hizmetçilerini şımartmıştı; aslında her zaman insaniyetten yanaydı, şimdi de böyle yüksek ücretleri mi kabullenmesi gerekiyordu? Ama huzur ve rahatlık isteyen ihtiyar Yargıç geri adım atmayı denedi. "Sosyal güvenlik bedelini senin için ben ödeyeceğim."

"Size güvenmiyorum," dedi Verily. Yargıç ilk defa Verily'nin sert bir kadın olduğunu fark etti. Sesi artık mütevazı değil, hiddetli çıkıyordu. "Bu kadın hükümet kâğıtlarını halledecek, bana haftada kırk dolar ödeyecek..."

"Peki, ona git sen de!"

"Hemen şimdi mi?"

Yargıç nadiren hizmetçilere karşı sesini yükselttiği halde bu sefer bağırdı: "Evet şimdi, seni lanet olası! Senden kurtulduğuma çok sevineceğim!"

Verily sinirlendiği halde kendini tuttu ve konuşmadı. Morumsu, buruşuk dudakları öfkeden büzüşmüştü. Arka verandaya gidip pembe güllü şapkasını itinayla başına yerleştirdi. Paldır küldür arka kapıdan çıkarken on beş yıla yakın bir süre çalıştığı mutfağa göz ucuyla bile bakmadı, Yargıç'a da veda etmedi.

Ev şimdi tamamen sessizdi ve Yargıç korkuyordu. Orada, kendi evinde yalnız kalırsa felç geçireceğinden korkuyordu. Jester okuldan akşamüzeri dönecekti ve Yargıç yalnız kalamazdı. Jester'ın küçükken karanlıkta "Birisi! Herhangi birisi!" diye bağırdığını hatırladı. Yargıç da şimdi öyle bağırmak istiyordu. Ev sessizleşene kadar evdeki seslerin aslında ne kadar gerekli olduğunu anlamamıştı. Bu yüzden kendisine bir hizmetçi bulmak için adliye meydanına gitti ama zaman çoktan değişmişti. Artık adliye meydanında zenci bulunamıyordu. Üç zenciye sordu ama hepsi çalışıyordu ve Yargıç'a aklını kaçırmış gibi baktılar. Bu yüzden berbere gitti. Saçını kestirdi, yıkattı, sakal tıraşı oldu ve vakit öldürmek için manikür yaptırdı. Berber dükkânında onun için her şey yapıldıktan sonra biraz daha vakit öldürmek için Taylor Oteli'ndeki Yeşil Salon'a gitti. Cricket Çay Salonu'nda iki saat oturup öğle yemeği yedi, sonra da J.T. Malone'u görmeye eczaneye gitti.

Yargıç böyle yersiz yurtsuz ve sıkıntılı bir halde üç gün geçirdi. Evde yalnız olmaktan korktuğu için gün boyu ya Milan sokaklarında ya Taylor Oteli'ndeki Yeşil Salon'da ya da berber dükkânındaydı, en olmadı adliye meydanındaki beyaz banklardan birinde oturuyordu. Akşam yemeği vaktinde kendisiyle Jester için biftek pişiriyordu, Jester da bulaşıkları yıkıyordu.

Hayatı boyunca etrafında hep hizmetçiler olduğundan, şimdi bir acenteye gidip hizmetçi aramak aklına gelmedi. Ev de iyice kirlendi. Bu üzücü durumun daha ne kadar devam edebileceğini söylemek zordu. Bir gün eczaneye gidip J.T. Malone'a Mrs. Malone'un bir hizmetçi bulmak için kendisine yardım edip edemeyeceğini sordu. J.T., Mrs. Malone'la konuşacağına söz verdi.

Ocak ayında günler parlak mavi ve altın rengindeydi, ılık bir dönemdi. Aslında yalancı bahardı bu. Havanın değişmesiyle canlanan J.T. Malone, daha iyi olduğunu düşünerek bir seyahat planladı. Tek başına, gizlice Johns Hopkins'e gidecekti. O ilk vahim muayenede Dr. Hayden ona bir yıl ya da on beş ay vermişti ve bunun on ayı geçmişti bile. Kendisini çok daha iyi hissediyordu ve Milan'daki pratisyen hekimlerin yanılmış olabileceğini düşündü. Karısına bir eczacılık kongresine katılmak üzere Atlanta'ya gideceğini söyledi ve bu gizlilikle hilekârlık o kadar hoşuna gitti ki kuzeye doğru yola çıktığında epey neşeli sayılırdı. Suçluluk duygusu ve kayıtsızlıkla yataklı vagona bindi, salon vagonda vakit öldürdü; yemekten önce iki kadeh viski ısmarladı ve yemekte de günün spesiyali ciğer olduğu halde deniz ürünleri tabağı istedi.

Ertesi sabah Baltimore'da yağmur yağıyordu ve Malone bekleme salonunda danışma görevlisine ne istediğini anlatırken üşümüş ve ıslak bir haldeydi. "Bu hastanedeki en iyi teşhis uzmanını istiyorum, çünkü kendi şehrimdeki pratisyen hekimler öyle çağın gerisinde kalmışlar ki onlara güvenmiyorum."

Bunu artık alıştığı muayeneler, tahlillerle tetkiklerin beklenmesi ve son olarak da fazlasıyla aşina olduğu o nihai teşhis takip etti. Öfkeden kuduran Malone, Milan'a dönmek için bu sefer yataksız yolcu vagonuna bindi.

Ertesi gün Herman Klein'a gidip saatini tezgâhın üzerine koydu. "Bu saat her hafta yaklaşık iki dakika geri kalıyor,"

dedi kuyumcuya, hırçın bir tavırla. "Saatimin tam olarak demiryolları saatine uymasını istiyorum." Ölümü beklemenin arafında Malone kafayı zamana takmıştı. Kuyumcuyu sürekli rahatsız ediyor, saatinin iki dakika geri ya da üç dakika ileri olduğundan şikâyet ediyordu.

"Daha iki hafta önce bu saatin bakımını yaptım. Ve nereye gidiyorsun ki tam olarak demiryollarının saatine uyman gerekiyor?"

Malone öfkeden parmak eklemleri beyazlaşana kadar yumruklarını sıktı ve bir çocuk gibi saydırmaya başladı. "Sana ne nereye gittiğimden? Sana mı düştü tasası?"

Bu mantıksız öfke karşısında bozulan kuyumcu Malone'a baktı. "Bana doğru düzgün bir hizmet veremiyorsan ben de başka bir yere götürürüm!" Malone saatini alıp dükkândan çıktı ve Herman Klein şaşkınlık içinde arkasından bakakaldı. Yirmi yıla yakındır karşılıklı olarak sadık müşteriler olmuşlardı.

Malone sık sık böyle krizlere ve ani öfkelere kapıldığı bir dönem geçiriyordu. Kendi ölümünü açıkça düşünemiyordu, çünkü ona gerçek dışı geliyordu. Ama bu nedensiz ve kendisini bile şaşırtan öfke krizleri, sık sık onun bir zamanlar sakin olan yüreğinde fırtınalar koparıyordu. Bir seferinde Martha'yla beraber pasta süslemek için ceviz ayıklıyorlardı ki ceviz kıracağını yere fırlatıp ceviz ayıklama bıçağını da acımasızca kendine batırıverdi. Tommy'nin merdivenlerde bıraktığı topa takılıp düşünce topu öyle kuvvetli fırlattı ki ön kapıdaki camı kırdı. Bu öfke nöbetleri onu rahatlatmıyordu. Aksine sona erdiklerinde, Malone feci ve akıl almaz bir şey olacakmış ve bunu engellemeye gücü yokmuş gibi bir duyguya kapılıyordu.

Mrs. Malone Yargıç için bir hizmetçi buldu, böylece Yargıç sokaklardan kurtuldu. Kadın neredeyse safkan bir Kızılderili'ydi ve çok sessizdi. Ama Yargıç artık evde

yalnız kalmaktan korkmuyordu. Artık "Birisi! Herhangi birisi!" diye bağırma ihtiyacı hissetmiyordu; çünkü başka bir insanın varlığı vitray camlarıyla, aynalı konsolla, bildik kütüphane, yemek odası ve salonuyla bu evin artık sessiz olmadığına dair onu avutuyordu. Aşçının adı Lee'ydi ve yemekler düzensiz, kötü pişirilmiş ve kötü servis edilmiş oluyordu. Yemeğin başında çorba koyarken kadının başparmağı çamur kıvamındaki çorbanın içine giriyordu. Ama sosyal güvenlik meselesini hiç duymamıştı ve okuma yazması yoktu, bu da Yargıç'ı gizliden gizliye memnun ediyordu. Niye böyle hissettiğini sorgulamadı.

Sherman, Yargıç'ı bırakma tehdidini tam olarak yerine getirememişti ama ilişkileri çok bozulmuştu. Her gün gelip adamın iğnelerini yapıyordu. Sonra asık suratlı ve mağrur bir halde kütüphanede vakit geçirip kalemleri açıyor, Yargıç'a ölümsüz şiirler okuyor, öğlen içkilerini falan hazırlıyordu. Konfederasyon parasıyla ilgili mektup yazmaya ise yanaşmıyordu. Yargıç onun kasıtlı olarak böyle çirkin davrandığını ve ona iğneler haricinde bir iş yaptıramayacağını bildiği halde durumun iyiye gideceğini umarak kalmasına izin verdi. Sherman, Yargıç'ın torunuyla ve onun hukuk okuma kararıyla böbürlenme hazzına bile izin vermiyordu. Yargıç konuyu açtığında Sherman kaba bir şekilde mırıldanıyor ya da bir timsah gibi esniyordu. Yargıç sık sık "Boş durana şeytan iş bulur," diye tekrarlıyordu. Bunu söylerken doğrudan Sherman'a bakıyor, Sherman'ın tek yaptığı da Yargıç'a gözünü dikip bakmak oluyordu.

Bir gün Yargıç şöyle dedi: "Adliyedeki ofisime gidip çelik evrak dolabındaki 'Kupürler' dosyasını bulmanı istiyorum. Gazetelerden kestiğim bölümleri okumak istiyorum. Sen pek farkında olmasan da ben büyük bir adamım."

"Çelik evrak dolabında 'K' altında 'Kupürler' dosyası" diye tekrarladı Sherman, bu verilen işten memnun kalmıştı. Yargıç'ın ofisine hiç gitmemişti ve buna can atıyordu.

"Önemli belgelerimi karıştırma. Sadece gazete kupürlerini al."

"Ben bir yerleri karıştırmam," dedi Sherman.

"Gitmeden bana bir içki ver. Saat on iki oldu."

Sherman öğlen içkisine eşlik etmeyip doğruca adliyeye gitti. Ofisin kapısındaki buzlu camda şöyle diyordu: CLANE VE OĞLU, DAVA VEKİLLERİ. Sherman zevkten titreyerek kapının kilidini açtı ve güneşli odaya girdi.

"Kupürler" yazılı dosyayı aldıktan sonra çelik dolaptaki diğer kâğıtları kurcalamaya başladı. Aradığı özel bir şey yoktu, her şeye burnunu sokmayı severdi ve sırf "Belgelerimi karıştırma," dediği için Yargıç'a kızmıştı. Ama o öğleden sonra saat birde, Yargıç yemeğini yerken Sherman Johnny'nin dava evrakının olduğu dosyayı buldu. Sherman ismini gördü. Sherman? Sherman mı? Bu adamdan başka bu isimle tanıdığım tek kişi benim. Kasabada kaç Sherman var ki? Kâğıtları okurken başı döndü. O öğleden sonra saat birde Yargıç'ın kendi ırkından bir adamı infaz ettiğini ve o adamın adının Sherman olduğunu öğrendi. Ayrıca bir zenciyle yatmakla itham edilen beyaz bir kadın vardı. Buna inanamadı. Böyle bir şeyden emin olabilir miydi? Ama mavi gözlü beyaz bir kadın, onun kurduğu hayallerden o kadar farklıydı ki... Bu ürkütücü, acı veren bir bilmece gibiydi. Ve o, Sherman... Ben kimim? Ben neyim? O anda tek bildiği şey, hasta hissettiğiydi. Kulaklarında rezillik ve utanç çağlıyordu. Hayır, annesi Marian Anderson değildi; ne Lena Horne, ne Bessie Smith, ne de çocukluğunun tatlı hanımlarından biriydi. Oyuna getirilmişti. Aldatılmıştı. Zenci adamın öldüğü gibi ölmek istedi. Ama asla bir beyazla zamanını harcamayacaktı, orası kesindi. Othello gibi, o aptal Mağribi gibi! Dosyayı usulca yerine koydu ve Yargıç'ın evine döndüğünde hasta bir adam gibi yürüyordu.

Yargıç şekerlemesinden yeni uyanmıştı; Sherman geri geldiğinde akşamüzeriydi. Etrafındakilere pek dikkat eden

biri olmayan Yargıç, Sherman'ın yüzünün sarsılmış olduğunu ve ellerinin titrediğini fark etmedi. Sherman'dan kupürleri yüksek sesle okumasını istedi, Sherman karşı çıkamayacak kadar çökmüştü.

Yargıç Sherman'ın okuduğu cümlelerden bazılarını tekrarlıyordu: *Güney siyasetinin galaksisinde sabit bir yıldız. İleriyi gören, sorumluluk sahibi, şerefli bir adam. Bu adil eyaletin ve Güney'in gururu.*

"Gördün mü?" dedi ihtiyar Yargıç, Sherman'a.

Sherman hâlâ sarsılmış bir haldeydi, titreyen bir sesle şöyle dedi: "Evet, domuzun en güzel yerini kapmışsınız."

Kendini hâlâ kendi büyüklüğüne kaptırmış olan Yargıç, bunu bir çeşit iltifat sanarak "O ne demek, evlat?" diye sordu. Çünkü Yargıç bir işitme cihazı ve yeni bir büyüteç almış olsa da görmesi ve duyması hızla kötülüyordu, görüşü yenilenmemiş ve bütün duyularında iyileşme olmamıştı.

Sherman cevap vermedi; çünkü domuzun en güzel yerini kapmak lafı esaslıydı belki ama hayatına, lanet olası mavi gözlerine ve bu gözler kimden geliyorsa ona yetecek düzeyde bir aşağılama da değildi. *Bir şey yapacaktı, bir şey yapmalıydı, bir şey yapmalıydı.* Ama kâğıt tomarını pat diye atmak isterken öyle halsizdi ki yumuşak bir şekilde masaya koyabildi.

Sherman gittiğinde Yargıç yalnız kaldı. Büyütecini kupürlere yaklaştırarak yüksek sesle okudu, hâlâ kendi büyüklüğüne kapılmış vaziyetteydi.

On İki

Baharın ilk günlerinin yeşile çalan altın sarısı rengi koyulaşıp mayıs başlarının yoğun, mavimsi yapraklarına dönüşmüş ve yazın sıcağı yeniden kasabanın üzerine çökmeye başlamıştı. Sıcakla beraber şiddet de geldi ve Milan kasabası *Flowering Branch Ledger*, *Atlanta Journal*, *Atlanta Constitution* gibi gazetelerde ve hatta *Time* dergisinde haber oldu. Zenci bir aile, beyazların oturduğu mahallede bir eve taşınmış ve evleri bombalanmıştı. Kimse ölmedi ama üç çocuk yaralandı ve kasabada saldırgan duygular ayyuka çıktı.

Bombalama olayının olduğu sıralar Sherman sıkıntılıydı. *Bir şey yapmak, bir şey yapmak, bir şey yapmak* istiyordu ama ne yapabileceğini bilmiyordu. Bombalama onun kara kaplı defterine girmişti. Ve Sherman yavaş yavaş çizgiyi aşmaya başlıyordu. Önce adliye meydanında beyazlara ayrılan çeşmeden su içti. Ama kimse fark etmedi sanki. Otobüs terminalinde beyazların tuvaletine gitti. Ama o kadar aceleyle girip çıktı ki yine kimse fark etmedi. Baptist Kilisesi'ne gidip arka sıraya oturdu. Yine kimse fark etmedi, sadece ayin bittikten sonra bir teşrifatçı onu siyahilerin kilisesine yönlendirdi. Whelan'ın eczanesine gidip oturdu. Bir tezgâhtar, "Git buradan seni pis zenci ve sakın bir daha gelme," dedi. Bütün bu münferit çizgiyi aşma hareketleri

onu korkutuyordu. Elleri terliyor, kalbi küt küt atıyordu. Ama korktuğu halde kendisini Whelan'ın eczanesindeki tezgâhtardan başka kimsenin fark etmemiş olması onu daha fazla rahatsız ediyordu. Yılmış ve dertli bir haldeydi; *bir şey yapmalıyım, bir şey yapmalıyım, bir şey yapmalıyım* sözleri kafasının içinde zonkluyordu.

Sonunda bir şey yaptı. Bir sabah Yargıç'ın iğnelerini yaparken insülin yerine su koydu. Sherman buna üç gün devam edip bekledi. Ve yine ürkütücü biçimde hiçbir şey olmadı. Yargıç her zamanki gibi gevezelik ediyordu ve hasta birine benzemiyordu. Ama Sherman Yargıç'tan nefret ettiği ve onun dünya yüzünden silinmesi gerektiğini düşündüğü halde, baştan beri bunun siyasi bir cinayet olması gerektiğini biliyordu. Onu böyle öldüremezdi. Eğer siyasi bir cinayet olacaksa bunu bir hançer ya da tabancayla yapmalıydı, insülin yerine su koyarak sinsice değil. Yaptığı şey fark edilmemişti bile. Dördüncü gün insüline döndü. Kafasındaki davul ısrarla, durmaksızın çalıyordu.

Bu sırada olan bitene yine dikkat etmeyen Yargıç keyifli ve olağandışı bir şekilde uyumluydu. Bu da Sherman'ı çıldırttı. Öyle ki başka beyaz adamlardan olduğu kadar Yargıç'tan da nefret etmesi için bir neden olmadığı, bunun yalnızca bir dürtüye dönüştüğü noktaya kadar geldi. Çizgiyi aşmak istiyor ama bundan korkuyor, fark edilmek istiyor ama fark edilmekten korkuyordu. Sherman mayısın o ilk günlerinde gitgide saplantılı hale gelmişti: *Bir şey yapmak, bir şey yapmak, bir şey yapmak zorundayım.*

Ama nihayet bir şey yaptığında bu o kadar garip ve ahmakça olmuştu ki kendisi bile ne olduğunu anlayamadı. Durgun bir akşamüzeri geç saatte ara sokağa gitmek için Yargıç'ın arka bahçesinden geçerken Jester'ın köpeği Tige omuzlarına sıçrayıp yüzünü yaladı. Sherman karşılığında yaptığı şeyi niye yaptığını asla anlayamayacaktı. Ama bilerek, isteyerek eline bir çamaşır ipi alıp kement yaptı

ve köpeği bir karaağaç dalına astı. Köpek yalnızca birkaç dakika debelendi. Sağır Yargıç onun boğuk havlamalarını duymadı ve Jester da evde değildi.

Saat daha erken olduğu halde Sherman yemek yemeden yatmaya gitti ve o gece ölü gibi uyudu, sabah dokuzda Jester'ın kapıyı yumruklamasıyla uyandı.

"Sherman!" Jester'ın sesi şoktan tizleşmişti. Sherman ağır ağır giyinip yüzünü yıkarken Jester hâlâ kapıyı yumrukluyor ve bağırıyordu. Sherman nihayet dışarı çıktığında Jester onu neredeyse sürükleyerek Yargıç'ın arka bahçesine götürdü. Köpeğin kaskatı kesilmiş bedeni, mavi mayıs göğünün altında asılı duruyordu. Jester ağlamaya başladı. "Tige, ah Tige. Nasıl? Neden?" Sonra öylece yere bakmakta olan Sherman'a döndü. Jester'ı kâbus gibi bir şüphe sarmıştı ki Sherman'ın yere eğdiği yüzü bunu doğruladı.

"Neden, Sherman? Bu delice şeyi niye yaptın?" Sherman'a henüz idrak edemediği gerçeğin şokuyla baktı. Söylenmesi gereken doğru şeyi, yapılması gereken doğru hareketi bulacağını ve kusmayacağını umuyordu. Kusmadı ve mezar kazmak için kürek almaya barakaya gitti. Ama köpeğin ölüsünü indirip kementi kestikten sonra Tige'i mezara koyarken bayılacağını hissetti.

"Benim yaptığımı hemen nasıl anladın?"

"Yüzüne bakınca anladım işte."

"Ben senin o beyaz adamın köpeğini gezdirdiğini, çizgili güzel kumaştan kıyafetler giydiğini, beyaz adamın okuluna gittiğini görüyorum. Niye kimse beni görmüyor, umursamıyor? Bir şeyler yapıyorum, kimse fark etmiyor. İyi ya da kötü, kimse fark etmiyor. İnsanlar o lanet olası köpeği benden daha çok fark ediyor, yanına gelip okşuyorlar. Ve o sadece bir köpek."

"Ama onu seviyordum. Tige seni de seviyordu," dedi Jester.

"Ben beyaz adamın köpeğini sevmiyorum, ben kimseyi sevmiyorum."

"Çok şaşkınım. Atlatamıyorum."

Sherman mahkeme evrakının üzerine düşen mayıs güneşini düşündü. "Şaşırdın, evet. Tek şaşıran sen değilsin."

"Böyle bir olay bana senin Milledgeville tımarhanesinde olman gerektiğini düşündürüyor."

"Milledgeville mi?" diye dalga geçti Sherman. Gevşek bıraktığı ellerini gerizekâlı taklidi yaparak salladı. "Ben Milledgeville'e gitmeyecek kadar akıllıyım, ufaklık. Köpeğe yaptığım şeye başka kimse inanmaz. Deli doktoru bile. Üstelik sen bunun delice olduğunu düşünüyorsan diğer yapacaklarımı bekle de gör."

Sherman'ın sesindeki tehditle donakalan Jester, sadece "Ne yapacaksın?" diyebildi.

"Hayatımda yaptığım en çılgınca şeyi, bir zencinin yapabileceği en delice şeyi yapacağım."

Ama Sherman, Jester'a ne planladığını söylemiyordu; Jester da Sherman'ın Tige'in ölümü nedeniyle suçlu hissetmesini ya da ürkütücü davrandığını anlamasını sağlayamıyordu. Jester o gün okula gidemeyecek kadar üzgün, evde oyalanamayacak kadar huzursuzdu; büyükbabasına Tige'in uykusunda öldüğünü ve onu gömdüğünü söyledi, ihtiyar Yargıç başka bir şey sormadı. Sonra Jester hayatında ilk kez okulu asıp havaalanına gitti.

İhtiyar Yargıç beyhude yere Sherman'ı bekledi ama Sherman "bir meleğin el yazısıyla" mektup yazıyordu. Milan'da beyazların oturduğu mahallede bir ev kiralamak üzere Atlanta'daki bir emlakçıya yazıyordu. Yargıç onu aradığında Sherman artık işe gelmeyeceğini ve Sayın Yargıç'ın iğnelerini başka yerde yaptırmasını söyledi.

"Yani beni sap gibi ortada bıraktığını mı söylüyorsun?"

"Doğru. Sap gibi bırakıyorum, Yargıç Bey."

Yargıç, Sherman olmadan yine tek başına kalakalmıştı. Jester okuldaydı, evde hiç şarkı söylemeyen, o pek sessiz yarı-Kızılderili hizmetçi vardı; Yargıç yeni büyüteciyle *Milan Courier* okuyup durmaktan yorgun düşmüş ve sıkılmıştı. Tam da o sıralar kasabada veterinerler kongresinin yapılması bir nimet gibiydi. Kongreye Poke Tatum da katılmış, o ve beş altı delege Yargıç'ın evinde kalmıştı. Bu katır doktorları, domuz doktorları, köpek doktorları küp gibi içmişler, merdiven tırabzanlarından kaymışlardı. Yargıç tırabzanlardan kaymayı aşırıya kaçmak olarak görmüş ve karısının düzenlediği, vaizlerin ve kilise delegelerinin ilahiler okuyup terbiyelerini takındıkları o zarif kilise kongrelerini özlemişti. Veterinerler kongresi bitip Poke gittiğindeyse ev her zamankinden daha ıssız geldi ve Yargıç'ın içine düştüğü boşluk daha da anlamsız ve kasvetli oldu. Onu bıraktığı için Sherman'ı suçluyordu. Evde bir değil, iki üç hizmetçi olduğu zamanları hatırladı, evdeki sesler gürül gürül akan kahverengi nehirlerin bir araya gelmesi gibiydi.

Bu sırada Sherman da emlakçıdan cevap almış ve kira için parayı posta havalesiyle göndermişti. Irkını soran olmamıştı. İki gün sonra taşınma işlerine başladı. Evi Malone'un evinin köşesini dönünce, Mrs. Malone'a miras kalan üç küçük evin hemen yanındaydı. Sherman'ın kiraladığı evin öbür tarafında bir dükkân vardı ve ondan sonra zenci mahallesi başlıyordu. Bu ev köhne ve yıkık dökük olsa da beyazların tarafındaydı. Yan evde Sammy Lank ve Lank'in kalabalık ailesi yaşıyordu. Sherman borca girip kısa kuyruklu bir piyano ve gerçek antikayı andıran güzel mobilyalar satın aldı ve bunları yeni evine taşımak için bir nakliyeci tuttu.

Mayıs ayının ortasında taşındı ve nihayet fark edilmeyi başardı. Haber kasabada orman yangını gibi yayıldı. Sammy Lank şikâyet etmek için Malone'a, Malone da Yargıç'a gitti.

"Beni sap gibi bıraktı. Artık onunla uğraşamayacak kadar öfkeliyim."

Sammy Lank, Bennie Weems ve kimyager Max Gerhardt Yargıç'ın evinin etrafında dolanıp durdular. Yargıç Malone'u ikna etmek için uğraşmaya koyuldu. "Şiddeti ben de senin gibi onaylamıyorum J.T. ama böyle bir şey ortaya çıktığında harekete geçmenin görevim olduğunu hissediyorum."

Yargıç gizliden gizliye heyecanlanmıştı. Eski günlerde kendisi bir Ku Klux Klan örgütü üyesiydi ve Klan ortadan kaldırılınca Pine Dağı'ndaki, kendisini gizli ve görünmez bir güçle doldurduğu o beyaz çarşaflı toplantıları özlemişti.

Ku Klux ile bağı olmayan Malone ise o günlerde aşırı bitkin hissediyordu. Neyse ki o ev karısına ait değildi; ayrıca iyiden iyiye bel vermiş, yıkık dökük bir haldeydi.

Yargıç şöyle diyordu: "Böyle şeyler devam edecek olursa, bundan etkilenecek olan senin benim gibi insanlar değil, J.T. Benim evim burada, senin evin de çok iyi bir sokakta. Biz etkilenmeyiz. Zencilerin daha yakınımıza taşınmaları mümkün değil. Ama ben bu kasabanın ileri gelenlerinden biri olarak konuşuyorum. Yoksullar için, geliri olmayanlar için konuşuyorum. Biz ileri gelen vatandaşların ezilenler adına konuşmamız gerekir. Eve geldiğinde Sammy Lank'in halini fark ettin mi? Felç geçirecek sandım. Evi hemen bitişikte olunca normal olarak heyecanlandı tabii. Bir zenciyle yan yana evlerde oturmak senin hoşuna gider miydi?"

"Hiç gitmezdi."

"Mülkün değer kaybederdi, merhum Mrs. Greenlove'ın karına bıraktığı evin değeri düşerdi."

"Yıllarca karıma o üç evi satmasını tavsiye ettim durdum. Sonunda bulundukları yer kenar mahalle olup çıktı," dedi Malone.

"Sen ve ben, Milan'ın önde gelen vatandaşları olarak..." Malone, Yargıç'la bir tutulduğu için mütevazı biçimde gururlandı.

"Bir şey daha," diye devam etti Yargıç, "seninle benim kendi mülklerimiz, mühim mevkilerimiz ve haysiyetimiz var. Ama Sammy Lank'in bir sürü çocuktan başka neyi var? Sammy Lank ve onun gibi yoksul beyazların, ten renklerinden başka bir şeyleri yok. Mülklerinin, gelirlerinin, küçümseyebilecekleri birinin olmaması... Bütün mesele bu noktada çözülüyor. İnsan doğası üzerine üzücü bir yorum ama herkesin küçümseyebileceği biri olmalı. Yani Sammy Lanks'in bu dünyada zencilerden başka küçümseyebileceği kimse yok. Anlıyorsun ya J.T., bu bir gurur meselesi. Seninle benim gururumuz var, soyumuzun, bizden sonra gelecek olan nesillerimizin gururu var bizde. Ama Sammy Lank'in sarı kafalı üçüzler, ikizler yığınından ve çocuk doğurmaktan bitap düşmüş bir halde verandada oturup enfiye çeken karısından başka nesi var?"

Mesai sonrası Malone'un eczanesinde toplanılmasına ve Jester'ın Yargıç'la Malone'u arabayla toplantıya götürmesine karar verildi. O mayıs gecesinin göğünde, berrak bir ay vardı. Jester ve ihtiyar Yargıç için yalnızca sıradan bir aydı ama Malone aya derin bir hüzünle baktı. Kaç mayıs gecesinde ay görmüştü? Bunun gibi daha kaç ay görecekti? Bu sonuncusu mu olacaktı?

Malone arabada sessizce düşünerek otururken Jester da düşünmekteydi. Bu toplantı da neyin nesiydi? Sherman'ın beyazların oturduğu mahalleye taşınmasıyla bir alakası olduğunu hissetti.

Malone ilaç hazırlama odasının yan kapısını açtı ve Yargıç'la ikisi içeri girdiler. "Sen eve git, oğlum," dedi Yargıç, Jester'a. "Çocuklardan biri bizi eve getirir."

Jester köşeyi dönüp arabayı park ederken, Malone ile Yargıç da eczaneye girdiler. Malone vantilatörü çalıştırdı, böylece ılık boğucu havaya bir esinti karıştı. Işıkların hepsini yakmadı ve bu yarı karanlık ortam gizli bir ittifak havası yarattı.

Malone gelecek olanların yan kapıdan dolanacağını varsaydığı için ön kapıya sertçe vurulunca şaşırdı. Gelen kişi mora çalan elleri ve kırık burnuyla Şerif McCall'du.

Bu sırada Jester eczaneye geri gelmişti. Yan kapı kapalıydı ama kilitli değildi, böylece Jester sessizce içeri girdi. Aynı anda yeni gelen bir grup da ön kapıyı çalmış ve içeri alınmıştı, Jester'ın varlığı fark edilmedi. Jester dikkat çekip eve gönderilmekten korktuğu için ilaç hazırlama bölümünün karanlığında hiç ses çıkarmadan öylece duruyordu. Eczanenin kapalı olduğu bu saatte burada ne yapıyorlardı?

Malone toplantının nasıl bir şey olacağını bilmiyordu. Kasabanın ileri gelenlerinden bir grup insanı bekliyordu ama Milan Bank&Trust Company'nin veznecisi Hamilton Breedlove ve Nehi fabrikasından kimyager Max Gerhardt dışında pek mühim kimseler yoktu. Yargıç'ın eski poker arkadaşları vardı, ayrıca Bennie Weems, Sport Lewis ve Sammy Lank de gelmişti. Yeni gelenler arasından bazılarını Malone sima olarak tanısa da isimlerini bilmiyordu. Tulum giymiş bir grup genç geldi. Hayır, bunlar ileri gelen vatandaşlar falan değillerdi, çoğunluğu kasabanın ayaktakımıydı. Üstelik geldiklerinde neredeyse sarhoşlardı ve bir karnaval havası vardı. Bir şişe çoktan elden ele dolaştırılmış ve tezgâha konmuştu. Malone daha toplantı başlamadan eczaneyi bu iş için açtığına pişman olmuştu.

Belki de mesele Malone'un ruh haliyle ilgiliydi ama o akşam rastladığı adamların her biriyle ilgili nahoş şeyler hatırladı. Şerif McCall ihtiyar Yargıç'a her zaman o kadar bariz şekilde yağcılık yapardı ki bu Malone'a itici gelirdi. Ayrıca, bir seferinde Twelfth ile Main sokaklarının kesiştiği köşede Şerif'in zenci bir kızı copuyla dövdüğünü görmüştü. Malone, Sport Lewis'e de sert bir şekilde baktı. Karısı Sport'u aşırı manevi eziyet ettiği için boşamıştı. Malone bir aile babası olarak aşırı manevi eziyetin nasıl bir şey olabileceğini merak etti. Mrs. Lewis boşanmak

için bu işlerin daha kolay yürüdüğü Meksika'ya gitmiş ve daha sonra da yeniden evlenmişti. Ama neydi bu aşırı manevi eziyet? Kendisinin de bir aziz olmadığını hatırladı, hatta bir sefer zina bile işlemişti. Ama kimsenin canı yanmamış ve Martha asla öğrenmemişti. Peki, aşırı manevi eziyet neydi? Bennie Weems ise bir avantacıydı, kızı da hastalıklıydı; bu yüzden sürekli Malone'a borçlanır ve faturaları hiç ödemezdi. Max Gerhardt'ın çok akıllı olduğu ve bir düdük sesinin aya ne kadar zamanda varacağını hesaplayabildiği söyleniyordu. Ama Alman'dı ve Malone Almanlara hiç güvenmezdi.

Eczanede toplananların hepsi sıradan insanlardı, öyle sıradandılar ki hiçbir şekilde Malone'un aklından geçmezlerdi. Ama o akşam bu sıradan insanların zayıflıklarını, küçük çirkinliklerini görüyordu. Hayır, hiçbiri ileri gelen vatandaş falan değildi.

Yuvarlak sarı ay Malone'un hüzünlü hissetmesine ve gece ılık olduğu halde üşümesine neden oldu. Eczaneyi keskin bir viski kokusu sarmıştı ve bu hafifçe midesini bulandırdı. On iki-on üç kişi toplanınca Yargıç'a "Geleceklerin hepsi burada mı?" diye sordu.

Yargıç "Saat on, herhalde öyledir," dediğinde biraz hayal kırıklığına uğramış gözüküyordu.

Yargıç her zamanki tumturaklı ses tonuyla konuşmaya başladı. "Yurttaşlar, burada kasabamızın ileri gelen vatandaşları, mülk sahipleri ve ırkımızın savunucuları olarak toplandık." Odada bir sessizlik oldu. "Biz beyaz vatandaşlar yavaş yavaş rahatsız edilmeye başladık, hatta ciddi biçimde huzursuz ediliyoruz denebilir. Hizmetçiler yok denecek kadar az ve bir tanecik hizmetçi tutabilmek için elinizi, kolunuzu kaptırıyorsunuz." Yargıç kendi sözlerini ölçüp biçti, etrafındaki insanlara baktı ve yanlış yolda olduğunu anladı. Çünkü gelenlerin çoğu hizmetçi çalıştıran insanlardan değildi.

Yeniden söze başladı. "Sevgili yurttaşlarım, bu kasabada bölgelendirme kanunları yok mu? Bu kömür karası zencilerin tam yanınızdaki eve taşınmasını ister misiniz? Bu zenciler otobüsün ön tarafında otururken sizin çocuklarınızın arkaya tıkışmasını ister misiniz? Karılarınızın bahçe duvarının arkasında zenci erkeklerle kırıştırmasını ister misiniz?" Yargıç bütün bu cevabı belli soruları tek tek sordu. Kalabalık kendi arasında homurdanıyor ve arada sırada, "Hayır! Lanet olsun, hayır," diye bağırıyorlardı.

"Kendi kasabamızın ayrılacağı mahallelere bu zencilerin karar vermesine göz mü yumacağız? Sorarım size, buna izin verecek miyiz, vermeyecek miyiz?" Yargıç dikkatlice dengesini sağlayarak yumruğunu tezgâha indirdi. "İşte bu karar verme anıdır. Bu kasabayı kim yönetiyor: Biz mi, yoksa o zenciler mi?"

Viski elden ele dolaştırıldı ve odada bir nefret kardeşliği doğdu.

Malone vitrin camından aya baktı. Ayın görüntüsü midesini bulandırdı ama bunun nedenini unutmuştu. Şu anda Martha'yla ceviz ayıklıyor olmak ya da evde, ayaklarını verandanın tırabzanlarına uzatıp bira içmek isterdi.

"Bu piçi kim bombalayacak?" diye bağırdı boğuk bir ses.

Malone kalabalığın içinde Sherman Pew'u gerçekten tanıyan çok az kişi olduğunu ve bir nefret kardeşliğiyle hep birlikte hareket ettiklerini idrak etti. "Kura mı çeksek, Yargıç Bey?" Bu tip şeyleri daha önce yapmış olan Bennie Weems, Malone'dan kâğıt kalem isteyip kâğıttan şeritler yırtmaya başladı. Sonra şeritlerden birine çarpı işareti koydu. "Çarpıyı çeken bu işi yapar."

Üşüyen ve ortalıktaki karmaşadan zihni bulanan Malone hâlâ aya bakıyordu. Duygusuz bir sesle "Zenciyle yalnızca konuşsak olmuyor mu? Evet, onu hiç sevmedim, hatta hizmetkârınız olduğunda bile Yargıç Bey. Kurumlu, saygısız ve büsbütün kötü biri. Ama şiddeti ve bombalamayı onaylamıyorum," dedi.

"Ben de onaylamıyorum, J.T. Ve bu yurttaşlar komitesinin üyeleri olarak bizim kanunu kendi ellerimize aldığımızın da bilincindeyim. Ama hukuk bizim çıkarlarımızı, çocuklarımızın ve ardımızdan geleceklerin çıkarlarını korumuyorsa, ortada haklı nedenler varsa ve bu olan bitenler toplumdaki değerleri tehdit ediyorsa hukukun etrafından dolaşmaya razıyım."

"Herkes hazır mı?" diye sordu Bennie Weems. "Çarpı işaretini bulan yapar, tamam mı?" O anda Malone, Bennie Weems'ten özellikle iğrendi. Tamircide çalışan sansar suratlı bir herifti ve tam bir ayyaştı.

Jester ilaç hazırlama odasında duvara öyle bir sokulmuştu ki yüzü bir ilaç şişesine yapışmıştı. Sherman'ın evini bombalamak için kura çekeceklerdi. Sherman'ı uyarması gerekiyordu ama eczaneden nasıl çıkacağını bilemedi ve bu yüzden toplantıyı dinlemeye devam etti.

Şerif McCall, "Benim şapkamı kullan," dedi fötr şapkasını uzatırken. Kurayı önce Yargıç çekti, diğerleri onu takip ettiler. Malone katlanmış kâğıdı alırken elleri titriyordu. Ait olduğu yerde, evinde olmak istiyordu. Dudaklarını sıkıca birbirine bastırdı. Herkes loş ışığın altında kâğıdını açtı. Malone onları seyretti ve birbiri ardına rahatlayıp gevşeyen yüzlerini gördü. Korku ve dehşet içindeki Malone kâğıdını açtığında üzerinde çarpı işaretinin olmasına şaşırmadı.

"Sanırım bu talihli benim," dedi donuk bir ses tonuyla. Herkes ona baktı. Malone'un sesi yükseldi. "Ama işin ucunda şiddet ya da bombalama olacaksa ben yapamam."

"Beyler..." Eczanede şöyle bir etrafına bakan Malone orada çok az sayıda "beyefendi" olduğunu fark etti. Ama konuşmaya devam etti. "Beyler, günah işleyemeyecek, bir cinayete karışamayacak kadar yakınım ben ölüme." Bu kalabalık insan topluluğunun önünde ölümden bahsetmek onu acı verecek kadar utandırmıştı. Daha güçlü bir sesle devam etti: "Ruhumu tehlikeye atmak istemiyorum." Herkes ona sanki delirmiş gibi baktı.

Birisi alçak sesle, "Korkak tavuk," dedi.

"Kahretsin," dedi Max Gerhardt. "O zaman toplantıya niye geldin?"

Malone, eczanedeki bu kalabalığın önünde uluorta ağlamaktan korktu. "Bir yıl önce doktorum en fazla bir, bir buçuk yıllık ömrüm kaldığını söyledi ve ben ruhumu tehlikeye atmak istemiyorum."

"Bu ruh muhabbeti ne?" diye sordu Bennie Weems yüksek sesle.

Utançtan eli kolu bağlanan Malone tekrarladı: "Benim ölümsüz ruhum." Şakaklarındaki damarlar seğiriyor, elleri sinirden titriyordu.

"Nasıl bir haltmış bu ölümsüz ruh?" dedi Bennie Weems.

"Bilmiyorum," dedi Malone. "Ama eğer bende varsa, onu kaybetmek istemem."

Arkadaşının utandığını gören Yargıç da utandı. "Toparlan evlat," dedi alçak sesle. Sonra sesini yükseltip diğer adamlara hitap etti. "J.T. böyle bir şey yapmayalım diyor. Ama eğer yapacaksak, bence hep birlikte yapmalıyız çünkü *öbür türlü* aynı şey olmaz."

Kendini ahalinin önünde aptal durumuna düşüren Malone'un artık zevahiri kurtaracak hali kalmadığından bağırmaya başladı: "Ama tam da aynı şey. Bu bir cinayetse, bir kişi de yapsa on kişi de yapsa aynı şeydir."

İlaç odasında çömelmiş bekleyen Jester, Mr. Malone'un böyle bir tavır sergileyebileceğini hiç düşünmemişti.

Sammy Lank yere tükürüp tekrar "Korkak tavuk," dedi ve ekledi: "Ben yaparım. Seve seve. Tam benim evimin yanında zaten."

Bütün gözler birdenbire kahramanlaşan Sammy Lank'e döndü.

On Üç

Jester derhal Sherman'ın evine onu uyarmaya gitti. Ona eczanedeki toplantıdan bahsedince Sherman'ın koyu teni ölüm korkusuyla soluklaşıp grimsi bir hal aldı.

Müstahaktır, diye düşündü Jester. Köpeğimi öldürdü. Ama Sherman'ın zangır zangır titrediğini görünce köpeği hemen unuttu. Neredeyse bir yıl önceki o yaz akşamında olduğu gibi, Sherman'ı sanki ilk kez görüyordu. O da zangırdamaya başladı ama bu sefer tutkudan değil, Sherman için duyduğu korkudan ve gerginlikten.

Sherman aniden kahkaha atmaya başladı. Jester kollarını zangırdayan omuzların etrafına sardı. "Böyle davranma, Sherman. Buradan çıkman gerekiyor. Bu evi terk etmen gerekiyor."

Sherman yeni mobilyalarla, veresiye alınmış kısa kuyruklu piyanoyla, gerçek antika kanepe ve iki sandalyeyle donattığı odaya göz gezdirdiğinde ağlamaya başladı. Şöminede ateş yanıyordu; akşam hava sıcak olmasına rağmen Sherman üşümüştü, ateş onu rahatlatıyor ve yuva hissi yaratıyordu. Alevlerin ışığında gözyaşları kül rengi yüzünde mor ve altın sarısı gözüküyordu.

Jester yine, "Burayı terk etmelisin," dedi.

"Mobilyalarımı bırakıp mı?" Sherman, Jester'ın çok iyi bildiği o çılgın ruh hali değişimlerinden biriyle ani-

den mobilyalar hakkında konuşmaya başlamıştı. "Yatak odası takımını görmedin daha, pembe örtüsü ve kabarık süs yastıkları var. Kıyafetlerimi de görmedin." Dolabın kapağını açtı. "Hart, Schaffner & Marx marka dört yepyeni takım."

Çılgınca mutfağa dönerek şöyle dedi: "Ve bütün modern aletleriyle bir mutfak. Hepsi benim." Sherman bir şeylere sahip olmanın coşkunluğuyla korkuyu tamamen unutmuştu sanki.

Jester, "Ama bunun olacağını bilmiyor muydun?" dedi.

"Biliyordum ve de bilmiyordum. Ama bir şey olmayacak! Yeni ev partisi için LCV'li davetiyelerle misafir çağırdım. Bir kasa Lord Calvert's, altı şişe cin, altı şişe şampanya aldım. Kıtır ekmek üzerinde havyar, kızarmış tavuk, pancar turşusu ve yeşil salata yiyeceğiz." Sherman odaya göz attı. "Hiçbir şey olmayacak, çünkü bu mobilyanın bana kaça patladığını biliyor musun? Bunların, içkilerin ve kıyafetlerin parasını ödemem üç yıldan fazla sürecek." Sherman piyanoya gidip sevgiyle okşadı. "Bütün hayatım boyunca zarif, kısa kuyruklu bir piyano istedim."

"Bu aptalca piyano ve parti laflarını bırak artık. Bu meselenin ciddi olduğunu anlamıyor musun?"

"Ciddi mi? Beni niye bombalasınlar? Hiç fark edilmeyen beni... Şu ucuzcu dükkânlardan birine gittim ve bir tabureye oturdum. Bu gerçekten oldu." (Sherman *gerçekten de* ucuzcu dükkânlardan birine gitmiş ve taburelerden birine oturmuştu. Ama tezgâhtar tehdit edercesine yaklaşınca Sherman, "Hastayım. Bana bir bardak su verebilir misiniz, hanımefendi?" demişti.)

"Ama artık fark edildin," dedi Jester. "Neden bu siyah beyaz çılgınlığını unutup insanların bu meseleyi pek umursamadıkları Kuzey'e gitmiyorsun? Eminim ki ben zenci olsaydım, kesinlikle Kuzey'e sıvışırdım."

"Ama ben gidemem," dedi Sherman. "Çünkü bu evi kiralamak ve bu güzel mobilyaları almak için çok para har-

cadım. Son iki gündür her şeyi ayarlamakla uğraşıyorum. Ve söylemem gerek, pek zarif oldu."

Ev birdenbire Sherman'ın bütün dünyası olmuştu. Yargıç'ın odasındaki keşfinden sonra, son günlerde anne babasını bilinçli olarak düşünmemişti. Yalnızca bir kasvet ve terk edilmişlik duygusu vardı. Kendini mobilyalarla ve başka şeylerle oyalamıştı; bu hiç eksilmeyen tehlike duygusu ve asla geri adım atmayacağı düşüncesi orada öylece duruyordu. Kalbi *bir şey yaptım, bir şey yaptım, bir şey yaptım* diyordu. Ve korku yalnızca gururunu pekiştiriyordu.

"Yeni yeşil takımımı görmek ister misin?" Gerginlik ve heyecandan iyice deliye dönen Sherman yatak odasına gidip yeni Nil yeşili ipek takımını giydi. Dönüp duran Sherman'la çaresizce başa çıkmaya çalışan Jester, şimdi yeni bir yeşil takımla odanın içinde hava atarak yürümekte olan Sherman'ı seyrediyordu.

Jester şu kadarını söyleyebildi: "Bütün bu mobilyalar ve takımlar umurumda değil, ama sen umurumdasın. Bu durumun ne kadar ciddi olduğuna kafan basmıyor mu?"

"Ciddi miymiş?" Sherman piyanoda do notasına basmaya başladı. "Hayatı boyunca kara kaplı bir defter tutan benim ve şimdi sen mi ciddi durumlardan bahsediyorsun? Sana titreşimleri anlatmış mıydım? Ben titreşiyorum, titreşiyorum, titreşiyorum!"

"Bir kaçık gibi piyanoya vurmaktan vazgeç de beni dinle."

"Ben kararımı verdim. Burada kalacağım. Tam burada. Bombalama olsun olmasın. Ayrıca sen ne halt yemeye beni umursuyorsun?"

"Niye bu kadar umursadığımı bilmiyorum ama seni umursuyorum." Jester tekrar tekrar kendine niye Sherman için bu kadar endişelendiğini sormuştu. Onunla birlikteyken karnında, kalbinde bir burulma hissi oluyordu. Her

zaman değil, ama gelip geçen kasılmalar şeklinde. Bunu kendine de açıklayamayan Jester şöyle dedi: "Sana ısındığım için sanırım."

"Ne ısınması?"

"Birinin yüreğini ısıtmak tabirini hiç duymadın mı?"

"Başlatma şimdi yüreğinden. Yürekten falan haberim yok. Bütün bildiğim bu evi kiraladım, parasını ödedim ve burada kalacağım. Üzgünüm."

"Ama üzgün olmaktan daha fazlasını yapmak zorundasın. Buradan çıkmak zorundasın."

"Üzgünüm," dedi Sherman, "köpeğin için."

Sherman konuşurken Jester'ın kalbinde yine tatlı küçük bir kasılma oldu. "Köpeği unut. Köpek öldü. Ve ben senin daima hayatta olmanı istiyorum."

"Hiç kimse daima hayatta kalamaz ama ben yaşadığım müddetçe günümü gün etmek isterim." Sherman kahkaha atmaya başladı. Bu da Jester'a başka bir kahkahayı hatırlattı. Büyükbabasının ölmüş oğlundan bahsettiği zamanki kahkahasını. Piyanoya anlamsız şekilde vurmalar, bu anlamsız kahkahalar kederini ahenksiz seslere boğuyordu.

Evet, Jester Sherman'ı uyarmaya çalıştı ama onun tetikte olmaya niyeti yoktu. Artık iş Jester'a kalmıştı. Ama kimden yardım isteyebilirdi? Ne yapabilirdi? Sherman'ı orada oturmuş kahkahalar atarken ve kısa kuyruklu piyanoda do'ya vurup dururken bırakmak zorundaydı.

Sammy Lank'in bomba yapımı hakkında bir fikri yoktu, bu yüzden şu akıllı Max Gerhardt'a gitti ve Gerhardt ona iki tane bomba birden yaptı. Sammy Lank'in son günlerde hissettiği o patlamaya hazır duygular, utanç, öfke, aşağılanma, incinmiş ve korku içindeki gururu neredeyse yok olmuştu; o dingin mayıs akşamında elindeki bombalarla açık pencereden Sherman'a bakarken içindeki tutku da hemen hemen tükenmişti. Yapılması gereken şeyi yapıyor olmanın sığ gururu

dışında bir şey hissedemiyordu. Sherman piyano çalıyordu; Sammy de merakla onu seyrediyor ve bir zencinin nasıl olup da piyano çalmayı öğrendiğine hayret ediyordu. Sonra Sherman şarkı söylemeye başladı. O güçlü, esmer boynu arkaya yatmıştı ve Sammy bombayı tam da oraya nişanladı. Yalnızca birkaç metre uzakta olduğu için bomba tam hedefini buldu. İlk bombayı attıktan sonra Sammy Lank'e vahşi ve tatlı bir duygu geldi yine. İkinci bombayı da attı ve ev alev aldı.

Sokakta ve bahçede kalabalık birikmişti bile. Komşular, Mr. Peak'in dükkânındaki müşteriler, hatta bizzat Mr. Malone. İtfaiye arabaları acı acı bağırıyordu.

Sammy Lank o pis zenciyi hakladığını biliyordu ama ambulansın gelmesini bekledi ve paramparça olmuş cesedin üstünü örtmelerini seyretti.

Evin önündeki kalabalık beklemeye devam etti. İtfaiye yangını söndürünce kalabalık içeri daldı. Kısa kuyruklu piyanoyu dışarı çıkardılar. Bunu neden yaptıklarını kendileri de bilmiyordu. Çok geçmeden yağmur çiselemeye başladı. Evin hemen yanındaki bakkalın sahibi Mr. Peak o akşam çok iş yaptı. *Milan Courier* muhabiri, gazetenin sabah baskısına bombalama haberini yetiştirdi.

Yargıç'ın evi kasabanın başka bir mahallesinde olduğu için Jester bombalamayı duymamıştı, olayı ertesi sabah öğrendi. Yaşlılıktan duygusallaşan Yargıç, haberi alınca iyice duygulandı. Kalbi de beyni de yumuşayan ve geçmişi özleyen huzursuz ihtiyar, hastaneye gidip morgu ziyaret etti. Cesede bakmadı ama bir cenaze levazımatçısına cenazeyi nakletmeleri için beş yüz Birleşik Devletler dolarından fazla para ödedi.

Jester ağlamadı. Sherman için aldığı *Tristan* notalarını dikkatlice ve mekanik hareketlerle sarıp babasının tavan arasındaki sandıklarından birine koyarak sandığı kilitledi.

Bütün gece yağan yağmur nihayet durmuştu ve gökyüzü uzun süren yağmurlardan sonra olduğu gibi taze ve

yumuşak bir mavilikteydi. Jester bombalanan eve gittiğinde Lank ailesinin çocuklarından dördü, şimdi mahvolmuş ve akordu bozulmuş piyanoda "Chopsticks" adlı valsi çalıyorlardı. Jester güneşin altında durup cansız ve ahenksiz "Chopsticks" melodisini dinlerken nefreti kederine karıştı.

"Baban evde mi?" diye seslendi Lank çocuklarından birine.

"Hayır," diye cevap verdi çocuk.

Jester evine döndü. Tabancayı, babasının kendisini vurmak için kullandığı tabancayı alıp arabanın torpido gözüne koydu. Ardından yavaş yavaş kasabada dolaşarak önce fabrikaya gitti ve Sammy Lank'i sordu. Orada değildi. Ahenksiz "Chopsticks" notalarıyla küçük Lanklerin sebep olduğu kâbus gibi çöken duygu, Sammy Lank'i bir türlü bulamamasının verdiği kızgınlıkla daha da artınca Jester direksiyonu yumruklamaya başladı.

Sherman için korkmuştu ama bunun olabileceğine gerçekten inanmamıştı. Gerçek bir olay değildi bu. Yalnızca bir kâbustu. "Chopsticks", mahvolmuş piyanolar ve Sammy Lank'i bulma kararlılığı. Sonra arabayla dolanmaya devam ederken Mr. Malone'un eczanesinin önünde aylaklık eden Sammy Lank'i gördü. Kapıyı açıp bir el işaretiyle adamı çağırdı. "Sammy, benimle havaalanına gelmek ister misin? Seni uçakla gezdiririm."

Ezik ve olan bitenden bihaber Sammy, gururla sırıttı. Şimdiden kasabada öyle meşhur oldum ki Jester Clane beni uçak gezintisine çıkarıyor, diye düşünüyordu. Hevesle arabaya atladı.

Jester eğitim Moth'una önce Sammy'yi oturttu, sonra kendisi diğer tarafa dolandı. Tabancayı cebine koymuştu. Uçağı kaldırmadan önce "Daha önce hiç uçağa bindin mi?" diye sordu.

"Hayır efendim," dedi Sammy, "ama korkmuyorum."

Jester kusursuz bir kalkış yaptı. Masmavi gök ve serin, rüzgârlı hava uyuşmuş ruhunu canlandırdı. Uçak gitgide yükseliyordu.

"Sherman Pew'u öldüren sen miydin?"

Sammy yalnızca sırıttı ve evet anlamında başını salladı.

Sherman'ın adını duymak Jester'ın kalbinde yine o sıcak kasılmayı yarattı.

"Hayat sigortan var mı?"

"Yok. Sadece bizim çocuklar var."

"Kaç çocuğun var?"

"On dört," dedi Sammy. "Beşi büyüdü."

Uçaktan ödü kopan Sammy gerginliğinden aptalca konuşmaya başladı. "Karımla az daha beşizlerimiz oluyordu. Üç bebek canlı, ikisi ölü doğdu. Kanada'daki beşizler doğduktan hemen sonraydı ve bizim ilk ufaklıklardı. Karımla ne zaman Kanada'daki beşizleri düşünsek –zengin, meşhur, hatta ana baba da zengin ve meşhur– içimize bir ateş düşüyordu. Neredeyse biz de büyük ikramiyeyi tutturuyorduk ve her seferinde beşiz yaptığımızı zannettik. Ama sadece üçüzler, ikizler ve bir de şu tekler oldu. Bir seferinde karımla ben bütün çocukları alıp Kanada'ya küçük, camdan oyun evlerindeki beşizleri görmeye gittik. Bizim çocukların hepsi kızamık oldu."

"Yani o yüzden bu kadar çok çocuk yaptınız."

"Aynen. Büyük ikramiyeyi kazanmak istiyorduk. Karımla ben ikiz ve üçüz sahibi olmak için pek uygunuz. Ama hiç yakalayamadık. Yine de *Milan Courier*'da bizim Milanlı üçüzler hakkında bir yazı çıktı. Çerçeveletip oturma odamızın duvarına astık. Bu çocukları büyütmek çok zor oldu ama hiç pes etmedik. Ve şimdi bizim hanımın malum düzeni değişince hepsi bitti, şansımız kalmadı. Sammy Lank olmaktan başka bir şey olamayacağım."

Hikâyenin bu çirkin, acınası hali Jester'ın umutsuzluk kahkahaları atmasına neden oldu. Ve bir kere kahkaha atıp

umutsuzluğa kapıldıktan ve ona acıdıktan sonra tabancayı artık kullanamayacağını biliyordu. Çünkü o anda kederin zorladığı şefkat tohumları çiçeklenmeye başlamıştı. Jester tabancayı cebinden çıkarıp uçaktan aşağıya attı.

"O ne?" diye sordu Sammy, dehşet içinde.

"Bir şey değil," dedi Jester. Rengi yeşile dönen Sammy'ye baktı. "Aşağı inmek ister misin?"

"Hayır," dedi Sammy. "Korkmuyorum."

Böylece Jester havada daireler çizmeye devam etti.

Altı yüz metre yükseklikten aşağı bakınca yeryüzü düzen içinde görünür. Bir kasaba, hatta Milan bile, simetriktir; küçük gri bir bal peteği kadar tam ve bütünlüklüdür. Çevredeki arazi, mülkiyet ve bağnazlık kanunlarından daha adil ve matematiksel bir kanunla planlanmış gibidir: Çam ağaçlarından oluşan koyu renk bir paralelkenar, kare tarlalar, dikdörtgen çimenlikler. Bu bulutsuz günde her tarafta ve uçağın üstünde uzanan gökyüzü, gözün ve hayal gücünün algılayamayacağı kadar yeknesak, göz kamaştırıcı bir maviliktedir. Ama aşağıdaki dünya yuvarlaktır. Yeryüzü sınırlıdır. Bu yükseklikten insanı ve onun aşağılanmasının detaylarını görmezsiniz. Dünya uzaktan mükemmel ve yekpare görünür.

Ama bu yüreğe yabancı bir düzendir ve yeryüzünü sevmek için ona yaklaşmanız gerekir. Aşağıya süzülüp kasabanın ve kırsal bölgenin üzerinde alçaktan uçunca bu bütünlük, çok katmanlı izlenimlere bölünür. Kasaba bütün mevsimlerde hemen hemen aynıdır ama arazi değişir. İlkbahar başlarında buradaki tarlaların hepsi birbirine benzer, yıpranmış gri kadifeden yamalar gibidirler. Bu mevsimde artık ekinleri birbirinden ayırt etmeye başlayabilirsiniz: Pamuğun gri yeşili, yoğun ve ince uzun tütün tarlası, mısırın yakıcı yeşili. İçerilere doğru bir daire çizdiğinizde kasabanın kendisi de çılgın ve karmaşık bir hale bürünür. Bütün o hüzün-

lü arka bahçelerin gizli köşelerini görürsünüz. Gri çitleri, fabrikaları, dümdüz anacaddeyi. Havadan bakınca insanlar ufacık kalır ve kurulmuş bebekler gibi otomatik bir halleri vardır. Rastlantısal bedbahtlıklar arasında birer makine gibi dolaşırlar sanki. Gözlerini görmezsiniz. Ve nihayet bu dayanılmaz hale gelir. Uzak bir mesafeden bütün yeryüzü, bir çift göze uzun uzun bakmanın ifade ettikleri kadar anlamlı değildir. Baktığınız düşmanın gözleri olsa bile...

Jester, Sammy'nin dehşet içinde yuvalarından fırlamış gözlerine baktı.

Jester'ın tutku, dostluk, sevgi ve intikam yolculuğu artık bitmişti. Uçağı nazikçe indirdi ve Sammy Lank'in dışarı çıkmasına izin verdi; o da artık ailesine gidip Jester Clane'in onu uçakla gezdireceği kadar tanınmış olmakla böbürlenebilirdi.

On Dört

Malone olanları başta umursuyordu. Bennie Weems'in alışverişini artık Whelan'ın dükkânından yaptığını ve Şerif McCall'un eskisi gibi onun dükkânında kola içmediğini gördüğünde bunu pekâlâ da umursadı. "Bennie Weems'in canı cehenneme; şerifin de canı cehenneme" diye düşünse de içten içe üzülüyordu. Eczanedeki o gece, eczanenin ticari itibarını tehlikeye atıp satışlarını zora mı sokmuştu? Toplantıdaki o duruşu sergilemeye değer miydi? Malone düşünüp taşınıyor, endişeleniyor ve cevabı hâlâ bilmiyordu. Bu üzüntü sağlığını etkiledi. Hata yapıyordu, Malone gibi hesabı kuvvetli ve özenli birinin yapmayacağı muhasebe hataları yaptı. Hatalı faturalar gönderiyor, müşteriler şikâyet ediyordu. Satışları düzgün bir şekilde yürütmeye gücü yoktu. Kendisi de durumunun kötüye gittiğini biliyordu. Evinin korunaklı halini istiyordu ve sık sık bütün gününü çift kişilik yatağında geçiriyordu.

Ölüme yaklaşan Malone, gündoğumuna karşı hassaslaşmıştı. Uzun, karanlık bir geceden sonra gelen o yalancı tan halini ve göğün doğusundaki fildişi, altın ve portakal renklerini seyrederdi. Eğer güzel ve berrak bir günse, yastıklara yaslanıp hevesle kahvaltıyı beklerdi. Ama kapalı ya da yağmurlu bir günün kasveti çökmüşse, ruhu da havayı aksettirirdi ve ışığı yakıp huysuzca her şeyden şikâyet ederdi.

Martha onu rahat ettirmeye çalışıyordu. "Bu halin havaların ısınmaya başlamasından. Havaya alıştığında daha iyi hissedeceksin kendini."

Ama hayır, havadan değildi. Artık hayatın sonunu yeni bir mevsimin başlangıcıyla karıştırmıyordu. Şelalelere benzeyen morsalkım sarmaşıkları solup gitmişti. Sebze bahçesini ekmeye gücü olmamıştı. Altın sarısına çalan yeşil söğütler gitgide koyulaşıyordu. Tuhaftır ki söğütleri her zaman suyla bağlantılı olarak düşünmüştü. Ama sokağın karşısında bir pınar olsa da onun söğütleri suyun kenarında değildi. Evet, yeryüzü mevsimlerini devridaim etmiş ve yeniden bahar gelmişti. Ama artık doğaya, etrafındaki şeylere karşı bir tepki kalmamıştı Malone'un içinde. Ruhunda garip bir hafiflik vardı ve yücelmişti sanki. Şimdi doğayı seyrediyordu ve o doğa Malone'un bir parçası olmuştu. Artık kadransız saati gözleyen bir adam değildi. Yalnız değildi, isyan etmedi, acı çekmedi. Hatta o günlerde ölümü bile düşünmedi. Ölmekte olan bir adam değildi... Hiç kimse ölmüyordu, herkes ölüyordu.

Martha ise odada oturup örgü örüyordu. Örgüye merak salmıştı ve onu orada görmek Malone'u sakinleştiriyordu. Artık onu sersemleten yalnızlık kuşaklarını düşünmüyordu. Hayatı tuhaf bir şekilde sınırlanmıştı. Yatak, pencere ve bir bardak su vardı. Martha ona tepsiyle yemek getiriyordu ve neredeyse her zaman komodinin üzerine vazo içinde çiçek koyuyordu – güller, cezayirmenekşeleri, aslanağızları.

Karısına duyduğu o kaybolan sevgi geri geldi. Martha onun iştahını açmak için küçük leziz şeyler düşünüp hasta odasında örgü örerken Malone onun sevgisinin kıymetini daha iyi anlamıştı. Nemli, kayan yastıklara dayanmak yerine yatakta dik oturabilmesi için Martha'nın ona Goody's mağazasından pembe bir hasta yastığı alması onu duygulandırmıştı.

İhtiyar Yargıç eczanedeki o toplantıdan beri Malone'a çürük muamelesi yapıyordu. Roller şimdi tersine dönmüştü; artık insanların hasta birine götürdükleri gibi mısır unu, turp otu ve meyve taşıyan Yargıç'tı.

Mayısın on beşinde doktor iki kere geldi, bir sefer sabah, bir sefer de akşamüzeri. Malone'un o sıralar doktoru Dr. Wesley'di. Mayısın on beşinde Dr. Wesley oturma odasında Martha'yla yalnız konuştu. Malone başka bir odada onun hakkında konuşuyor olmalarını umursamadı. Endişelenmiyor, meraklanmıyordu. O akşam Martha onu süngerle temizlerken ateş basmış yüzünü yıkadı, iki kulağının arkasına kolonya sürdü ve leğene biraz daha kolonya döktü. Ardından kıllı göğsünü, koltuk altlarını, bacaklarını ve nasırlı ayaklarını bu kokulu suyla yıkadı. Ve son olarak çok nazikçe buruşuk cinsel organını yıkadı.

Malone, "Hiçbir erkeğin senin gibi bir karısı olmamıştır sevgilim," dedi. Evliliklerinin ilk yılından bu yana ona ilk kez sevgilim diyordu.

Mrs. Malone mutfağa gitti. Biraz ağladıktan sonra geri gelirken sıcak su dolu bir şişe getirmişti. "Geceleri ve sabahın erken saatleri serin oluyor." Sıcak su şişesini yatağın içine koyduktan sonra "Rahat mısın tatlım?" diye sordu.

Malone yastığından aşağı kaydı ve ayaklarını sıcak su şişesine değdirdi. "Sevgilim," dedi yine, "biraz buzlu su alabilir miyim?" Ama Martha buzlu suyu getirdiğinde buz küpleri burnuna çarptı ve "Bu buz burnumu gıdıklıyor. Ben sadece normal soğuk su istemiştim," dedi. Mrs. Malone buzları suyun içinden aldıktan sonra yine ağlamaya mutfağa gitti.

Malone acı çekmiyordu. Ama ona kemikleri ağırlaşmış gibi geliyordu ve bundan şikâyet etti.

"Tatlım, kemiklerin nasıl ağırlaşabilir ki?" dedi Martha.

Malone canının karpuz çektiğini söyledi ve Martha gidip kasabadaki en büyük meyve ve şekerleme dükkânı

Pizzalatti'den ithal karpuz aldı. Ama gümüşi buzlarla kaplı pembe karpuz dilimi tabağına konduğunda, tadı umduğu gibi gelmemişti.

"Kuvvetlenmen için yemen gerek, J.T."

"Kuvvetlenmeye niye ihtiyacım olacak ki?" dedi Malone.

Martha milkshake hazırladı ve gizlice içine yumurta kattı. Hatta iki yumurta. Malone'un içtiğini görmek onu rahatlattı.

Ellen'la Tommy hasta odasına girip çıkıyorlar ve alçak sesle konuşmaya çalıştıkları halde sesleri Malone'a çok yüksek geliyordu.

"Babanızı rahatsız etmeyin," dedi Martha. "Kendini çok bitkin hissediyor."

Ayın on altısında Malone daha iyi hissetti, hatta kendi kendine tıraş olup doğru dürüst bir banyo yapacağını söyledi. Kalkıp tek başına banyoya gitmekte ısrar etti ama lavabonun yanına geldiğinde lavaboya zar zor tutunabildi ve Martha onu yatağa geri götürmek zorunda kaldı.

Yine de içinde hayatın son coşkusu vardı. O gün ruhu garip bir şekilde hassastı. *Milan Courier*'da bir adamın bir çocuğu yangından kurtarırken kendi canından olduğunu okudu. Malone çocuğu da adamı da tanımadığı halde ağlamaya başladı ve uzun uzun ağladı. Okuduğu her şeye, gökyüzüne, pencerenin dışındaki dünyaya –bulutsuz, güzel bir gündü– karşı hassastı ve garip bir coşkuya kapılmıştı. Kemikleri bu kadar ağırlaşmış olmasa kalkıp eczaneye gidebileceğini hissetti.

Ayın on yedisinde mayıs güneşinin doğduğunu göremedi çünkü uyuyordu. Bir önceki gün hissettiği hayat coşkusu yavaş yavaş onu terk ediyordu. Sesler uzaktan geliyor gibiydi. Yemeğini yiyemedi, bu yüzden Martha mutfakta milkshake hazırladı. Bu sefer içine dört yumurta koydu ve Malone tadını hiç beğenmedi. Geçmişe ve bugüne ait düşünceler birbirine karışıyordu.

Akşamki tavuk yemeğini de reddettikten sonra beklenmedik bir misafir geldi. Yargıç Clane aniden hasta odasına daldı. Öfkeden şakaklarındaki damarlar atıyordu. "Sakinleştirici almaya geldim, J.T. Radyodaki haberleri duydun mu?" Sonra Malone'a baktı ve böyle aniden zayıfladığını görünce şaşırıp kaldı. Hüzün, Yargıç'ın öfkesiyle mücadele ediyordu. "Özür dilerim, sevgili J.T.," dedi aniden mütevazı hale gelen bir sesle. Sonra sesi yükseldi: "Ama duydunuz mu?"

"Şey, ne olmuş Yargıç Bey? Neyi duyduk mu?" diye sordu Martha.

Yargıç tükürükler saçarak, kızgınlıktan dili dolanarak okulların karma hale gelmesi hakkındaki Yüksek Mahkeme kararını anlattı. Martha şaşkına dönmüş ve afallamış bir halde, olan biteni tam olarak kavrayamadan "Öyle mi! Vah vah!" diyebildi.

"Bu meseleden kurtulmanın bir yolunu bulabiliriz," diye bağırdı Yargıç. "Bu istedikleri asla olmayacak. Savaşacağız. Bütün Güneyliler sonuna kadar savaşacak. Ölümüne savaşacak. Kanunlarda yazması bir şey, bunu dayatmak başka bir şey. Araba beni bekliyor; bir konuşma yapmak için radyo istasyonuna gidiyorum. Halka çağrıda bulunacağım. Söyleyecek özlü ve basit bir şeye ihtiyacım var. Dramatik bir şey olmalı. Onurlu ve delice, ne demek istediğimi anlıyor musun? 'Seksen yedi yıl önce...' gibi bir şey olmalı. Radyoya giderken yolda hazırlarım. Dinlemeyi unutma. Tarihi bir konuşma olacak ve sana iyi gelecek, sevgili J.T."

Malone, başta Yargıç'ın orada olduğunu bile zar zor fark edebilmişti. Yalnızca sesi ve o kocaman, ter içindeki varlığı vardı. Sonra kelimeler ve sesler, hiçbir şeyi anlamayan kulaklarında sekmeye başladı: karma eğitim... Yüksek Mahkeme. Zihninde kavramlar ve düşünceler zayıf bir şekilde çalkalandı. Sonunda Malone'un ihtiyar Yargıç'a olan sevgisi ve dostluğu onu ölümden uzaklaştırdı. Malone

radyoya bakınca Martha da açtı ama dans müziğine denk gelince sesini iyice kıstı. Daha sonra Yüksek Mahkeme kararını tekrar duyuran bir haber bültenini Yargıç'ın konuşması takip etti.

Radyo istasyonunun ses geçirmez odasında Yargıç bir profesyonel gibi mikrofona sarılmıştı. Ama istasyona gelirken yolda bir konuşma hazırlamaya çalıştıysa da bunu başaramamıştı. Fikirleri öyle kaotik, öyle anlaşılmazdı ki itirazlarını kesin ve net olarak ifade edemiyordu. Bu itirazlar fazlasıyla tutkuluydu. Bu yüzden, kızgın ve meydan okur bir halde –her an küçük bir atak ya da daha kötüsünü bekleyerek– elinde mikrofonla ve hazır bir konuşması olmadan kalakaldı. Kelimeler –radyoya uygun olmayan çirkin ve küfürlü kelimeler– zihninde köpürüyordu. Ama tarihi bir konuşma yoktu ortada. Aklına gelen tek şey hukuk fakültesinde ezberlemiş olduğu ilk konuşmaydı. Söyleyeceği şeyin yanlış olduğunu belli belirsiz hissederek konuşmaya başladı.

"Seksen yedi yıl önce," dedi, "atalarımız bu kıtada, özgürlük içinde doğan ve herkesin eşit yaratıldığı fikrine kendini adayan yeni bir ulus meydana getirdiler. Şimdi bu ulusun ya da bu şekilde kurulmuş ve böylesine adanmış herhangi bir ulusun uzun yaşayıp yaşayamayacağını gösterecek büyük bir iç savaşa girmiş bulunuyoruz."

Odada itişip kakışma sesleri oldu ve Yargıç öfkeli bir ses tonuyla "Niye beni dürtüyorsun!" dedi. Ama bir kez böyle muazzam bir konuşmanın rotasına girdiniz mi çıkmak zordur. Daha yüksek sesle devam etti:

"Şimdi o savaşın verildiği büyük muharebe meydanlarından birinde karşı karşıya duruyoruz. Buraya, bu meydanın bir kısmını, ulusun yaşayabilmesi uğruna hayatlarını verenlere ebedi istirahat yeri olarak adamaya geldik. Bunu yapmamız kesin suretle uygun ve doğrudur."

"Beni dürtmeyi bırakın dedim," diye bağırdı Yargıç yine.

"Ama daha geniş bir bağlamda bakarsak, bu toprakları ayıramayız, onlara adayamayız, kutsal hale getiremeyiz. Burada savaşmış olan yiğitler, ölenler ve hayatta kalanlar, bizim bu zayıf halimizle ekleyebileceğimiz ya da eksiltebileceğimizin çok üzerinde bir kutsallık verdiler bu topraklara. Dünya bizim burada söylediklerimizi fazla önemsemeyecek ve uzun süre hatırlamayacak ama..."

"Tanrı aşkına!" diye bağırdı birisi. "Kesin yayını!"

İhtiyar Yargıç mikrofonun başında öylece kalmıştı; kulaklarında kendi sözleri yankılanıyor, mahkeme salonundaki tokmağının sesini hatırlıyordu. Olanların farkına varınca yaşadığı şok onu harap etse de bağırmaya başladı. "Tam tersi! Tam tersini söylemek istiyorum! Kesmeyin!" diye yalvardı Yargıç, telaşla. "Lütfen yayını kesmeyin."

Ama başka bir konuşmacı söze girdi ve Martha radyoyu kapadı. "Neden bahsettiğini anlamadım," dedi. "Ne oldu?"

"Hiçbir şey, sevgilim," dedi Malone. "Uzun zamandır olup biten şeylerden farkı yok."

Ama hayat usul usul onu terk ediyordu ve ölmekteyken yaşamak Malone'un daha önce hiç bilmediği bir düzen ve sadelik kazanmıştı. Hayatın nabzı, coşkusu yoktu artık ve zaten istenmiyordu. Yalnızca amaç su yüzüne çıktı. Yüksek Mahkeme'nin okulları karma hale getirmesinden ona neydi? Onu hiçbir şey ilgilendirmiyordu. Martha Coca-Cola hisselerini yatağın ayakucuna serip tek tek saysa, başını kaldırıp bakmazdı. Ama hâlâ istediği bir şey vardı ki şöyle dedi: "İçinde buz olmayan buz gibi bir su istiyorum."

Ama Martha suyu alıp odaya dönemeden, yavaşça, nazikçe, korkmadan ya da mücadele etmeden, hayat J.T. Malone'u terk etti. Canlılığı yitip gitti. Ve elinde dolu bir bardakla dikilen Mrs. Malone, bunu bir iç çekiş gibi duydu.